

A Szentek élete

– július hónap –

Tartalomjegyzék

Július 2.	4
BAMBERGI SZENT OTTÓ érsek	4
SZENT KONON vértanú	5
Július 3.	6
BOLDOG RAJMUNDUS LULLUS misszionárius	6
SZENT TAMÁS APOSTOL	7
Július 4.	10
AUGSBURGI SZENT ULRIK püspök	10
PORTUGÁLIAI SZENT ERZSÉBET	11
Július 5.	12
ATHOSZ-HEGYI SZENT ATANÁZ szerzetes	12
HIRSAUI BOLDOG VILMOS bencés apát	15
ZACCARIA SZENT ANTAL MÁRIA	16
Július 6.	19
GORETTI SZENT MÁRIA	19
Július 7.	21
SZENT WILLIBALD püspök és SZENT WUNIBALD bencés apát	21
Július 8.	22
SZENT KILIÁN püspök	22
SZENT III. JENŐ pápa	23
Július 9.	25
GIULIANI SZENT VERONIKA kapucinus apáca	25
Július 10.	27
SVÉD SZENT ERIK vértanú	27
DÁNIAI SZENT KANUT (KNUD) vértanú	28
NORVÉGIAI SZENT OLAF (OLAV) vértanú	29
PECSERSZKI SZENT ANTAL és SZENT TEODÓZ szerzetesek	31
DAMASZKUSZI BOLDOG VÉRTANÚK	32
Július 11.	34
BOLDOG MANGIN LEÓ-IGNÁC és TÁRSAI vértanúk	34
NURSLAI SZENT BENEDEK	36
Július 12.	40
GUALBERT SZENT JÁNOS rendalapító	40
Július 13.	41
SZENT II. HENRIK	41

Július 14.	43
SOLANÓ SZENT FERENC ferences misszionárius	43
LELLISI SZENT KAMILL	44
Július 15.	47
BOLDOG JAVOUHEY ANNA-MÁRIA apáca, rendalapító	47
KIJEVI SZENT VLADIMIR hitvalló	49
SZENT BONAVENTURA	50
Július 17.	53
POSTEL SZENT MÁRIA-MAGDOLNA rendalapító, apáca	53
SZENT SPERATUS és TÁRSAI vértanúk	54
SZENT ANDRÁS és SZENT BENEDEK	56
Július 18.	57
SZENT HEDVIG	57
Július 19.	59
FIATALABB SZENT MAKRINA szűz	59
Július 20.	61
ANTIÓCHIAI SZENT MARGIT szűz, vértanú	61
Július 21.	66
BOLDOG BÉNA HERMANN bencés szerzetes	66
BRINDISI SZENT LŐRINC	67
Július 22.	68
SZENT MÁRIA MAGDOLNA	68
Július 23.	70
SZENT CASSIANUS (JÁNOS) apát	70
SVÉD SZENT BRIGITTA	72
Július 24.	76
SZENT KRISTÓF	76
SZENT BORISZ és GLEB vértanúk	76
BOLDOG COMPIČGNE-I KÁRMELITA APÁCÁK vértanúk	77
ÁRPÁDHÁZI BOLDOG KINGA	79
Július 25.	80
SZENT JAKAB apostol	80
SZENT JAKAB apostol, az idősebb	81
Július 26.	82
SZENT ANNA és SZENT JOACHIM	82
Július 27.	84
OHRIDAI SZENT KELEMEN püspök	84
Július 29.	85
BOLDOG II. ORBÁN pápa	85
SZENT MÁRTA	86
Július 30.	89
ARANYSZAVÚ SZENT PÉTER	89

Július 31.	91
DE JACOBIS SZENT JUSZTIN lazarista, püspök	91
LOYOLAI SZENT IGNÁC	92

Július 2.

BAMBERGI SZENT OTTÓ érsek

Július 2.

*Schwabben, 1060 körül +Bamberg, 1139. június 30.

Bamberg érsekségét, illetve püspöki székét még ma is szívesen nevezik Szent Ottóénak. Vele, a nyolcadik püspökkel kezdődik az 1007-ben alapított keleti frank püspökség történetének második korszaka. Máig is ő az, aki a leghosszabb ideig volt ezen a széken. Élete és tevékenysége kiemelte őt elődei és utódai közül. A püspökség császári alapítói, Szent II. Henrik (lásd: A szentek élete, 345. o.) és Szent Kunigunda (lásd: 125. o.) mellett az egyházmegye harmadik védőszentje lett. Sírja a Bamberg melletti egykori bencés kolostor Szent Mihály templomában mindmáig nagyon látogatott kegyhely.

Nagy tekintélyét Ottó nem a szülői házának köszönheti (feltehetően egy kevésbé vagyonos sváb nemesi nemzetségből származott), hanem egyedül személyiségének. Fiatal éveiben összetalálkozott Regensburgban Judittal (1047--1102), IV. Henrik császár nővérével (akinek első férje Salamon magyar király volt), és vele együtt ment udvari káplánként Lengyelországba, amikor az Salamon halála után egybekelt Wratislaw herceggel. Eme összeköttetések révén kapcsolatba került a császári udvarral, sőt magával a császárral is. Henrik császár (1056--1106) személyes szolgálatára akarta megnyerni. Először a lassan haladó speyeri dómépítés felügyeletét bízta rá, s Ottó már ekkor bebizonyította szervezőképességét. Láthatóan meggondolás nélkül állt a kiátkozott császár rendelkezésére, aki 1097-ben királyi káplánná tette, kevésbé utóbb a birodalom kancellárjává, 1102-ben bambergi püspökké emelte.

Ottó ezzel a birodalom papi fejedelmeként és a császárokkal különleges kapcsolatban álló egyházmegye püspökeként belekerült kora nagy küzdelmeibe. Szent VII. Gergely pápa (lásd: A szentek élete, 216. o.) óta a császár és a pápa közt nyílt küzdelem tört ki a püspökségek betöltésével kapcsolatban; a császárnak a hagyományból és a birodalmi alkotmányból fakadó igényeivel a pápa szembeállította az egyházi választás előjogát. A viszálykodást -- amelyet a püspöki hivatal jelvényeinek az adományozásáról „invesztitúraharc”-nak neveztek -- mindkét oldalon teljes erővel, kölcsönös megaláztatással és lealacsonyítással, letétellel és átokkal folytatták. Ottó azon fáradozott, hogy ebben a villongásban mindkét féllel szemben igazságosan járjon el és közvetítő is legyen. Egyforma hűséget tanúsított az Egyház és a birodalom iránt. Már a püspöki méltóság átvétele azt mutatja, hogy Ottó nem szándékozott egyoldalúan a pártjára állni egyiknek sem; bár 1102 karácsonyán a császár kinevezte, s gyűrűvel és pásztorbottal is beiktatta, felszentelését addig halogatta, amíg 1106 pünkösdjén Anagninban II. Paszkál (1099--1118) fogadhatta. Ekként a kereszténység mindkét vetélkedő feje törvényesítette a bambergi püspököt. Hasonlóképpen igyekezett távol maradni a politikai zűrzavaroktól, amíg a jogi helyzet nem tűnt számára elég világosnak. Ottó ereje nem valamely párthoz csatlakozásban, hanem a közvetítésben rejtett. Így 1107-ben V. Henrik megbízásából Châlonban tárgyalt az invesztitúra kérdéseiről. Ott volt azon a nevezetes római úton is, amely a császárnak koronázást, a pápának pedig súlyos megaláztatást hozott; Ottó ezúttal is közvetíteni kívánt. Amikor azonban minden fáradozása reménytelennek tűnt, visszavonult a birodalom ügyeitől. Csak 1121-ben, amikor kilátás nyílt a sikerre, fogott hozzá ismét a közvetítéshez. Tekintélye és befolyása végül megérlelte a wormszi konkordátumot, a nagy békeművet, amely 1122-ben kompromisszumos formában véget vetett a küzdelmeknek.

Néhány évvel ezután teljesen személyes és egyházi feladatot bízta rá. III. Boleszláv lengyel herceg, Judit fia, országába hívta, hogy az éppen meghódított Pomerániát megnyerje a keresztény hitnek. Ottó nagy pompával indult útnak 1124 májusában. Ezen az első missziós útján, amelyen nem hiányoztak a veszélyek és a bajok, prédikált és keresztelt, sok templomot alapított, és művének folytatására missziós papokat hagyott hátra. 1125 márciusában ismét Bambergbe érkezett. Három évvel később másodszor is Pomerániába kellett vonulnia, hogy a hitehagyottakat visszavezesse a hitre. Számos helyen miszszionálva meghozta az országnak a kereszténység végleges megerősítését. Pomerániai vállalkozásaira is jellemző diplomáciai ügyessége; úgy igyekezett eljárni, hogy senkinek a jogait meg ne sértse. Első útja Lengyelországon és érseki székhelyén, Gnieznón, a második a Kelet

felé misszionáló német érsekségen, Magdeburgon át vezetett. Ottót joggal nevezik Pomeránia apostolának.

Egyházmegyéje határain messze túl ismert volt mint kolostoralapító és a szerzetesség ügyének előmozdítója. A kor irányzatait anélkül követte, hogy előnyben részesítette volna bármelyiket is az egymással vetélkedő reformirányzatok közül. Támogatta a hirsau reformot, amely a clunyi mozgalom folytatójaként Németországban az egyházi fegyelem megújításáért küzdött, és teljesen a pápai párt felé fordult; ugyanígy támogatta a ciszterciek és premontreiek új rendjét is. Életrajzírói hét egyházmegyében huszonhét kolostort sorolnak fel, amelyeket Ottó alapított vagy megújított. Hozzá, mint tapasztalt szervezőhöz fordultak, ha valamely régi vagy új kolostor nehézségekkel küzdött. Így segített a bambergi egyházmegyében Michelfeld és Langheim, a würzburgiban Aura és Vessra, az eichstättiben Heilsbronn és a Regensburg melletti Prüfening, a passauiban Aldersbach, Karintiában Arnoldstein és a halberstadti egyházmegyében Reinsdorf megalapításában. Működésének legfőbb területe a bambergi püspökség volt.

Fontos helyeket szerzett meg a bambergi egyház számára: Kronachot, Pottensteint, Gössweinsteint és sok mást. A Rajnától Karintiáig terjedő birtokai meglehetősen független cselekvést tettek lehetővé számára. Mindennél azonban fontosabb az egyházi tevékenysége, a vallási élet megújítása a békétlenség éveitől. Ezt a célt szolgálta az 1134-ben és 1137-ben tartott egyházmegyei zsinat mellett a plébániák alapítása és megerősítése vidéken. Bambergben befejezte a dóm építését és az 1117-es földrengés által ledöntött michelsbergi kolostor újjáépítését; az utóbbi egyébként különleges szeretetét és bőkezűségét élvezte. Karitatív gondoskodásának a tanúja volt Bambergben az általa alapított Szent Egyed és Szent Gertrúd kórház. Nagy buzgósággal támogatta az egész birodalomban híressé vált bambergi dómiskolát, és az ő korában virágzott a michelsbergi apátság íróiskolája, amelynek a tagjai közé tartoztak későbbi életrajzírói, Ebo és Herbord (+1168) is.

1139. június 30-án halt meg Bambergben, s a michelsbergi kolostorban helyezték örök nyugalomra. 1189-ben III. Kelemen pápa avatta szentté.

SZENT KONON vértanú

Július 2.

vagy július 3. +Magüdosz, 251. (vagy a következő évek) március 6.

Az Egyház egy kertészt is vértanúi közé számít: Konont, a kisázsiai Pamfiliában lévő tengerparti város, Magüdosz császári kertjeinek egyszerű munkását.

Konon életéről csak azt tudjuk, hogy Názáretből származott és Jézus rokonai közé számította magát, s hogy jámbor és szilárd jellemű keresztény volt. Egy napon váratlanul kitört a vihar Konon feje fölé. Nem tudjuk, hogy ez még Decius császár uralkodása alatt történt-e, vagy már Valerianus császár alatt. Egy császári helytartó, név szerint Publius hirtelen Magüdoszban termett, hogy a láthatóan túlnyomórészt keresztény városban szigorú razziaát tartson. Először hírnökök útján összehívta a lakosokat, ezek azonban nem teljesítették a parancsot, hanem egész vagyonukat hátrahagyva, hanyatt-homlok menekültek a városból, és elrejtőztek a környéken. A törvény fanatikus őre erre körülvette az egész várost, és emberei házról házra, pincétől padlásig mindent átkutattak a keresztények után. A parancs végrehajtása után azonban azt jelentették a helytartó katonái, hogy egy teremtetett lelket sem találtak.

Ekkor a város pogány polgármestere, Naodorosz egy pogány tisztviselővel, aki dühös volt a keresztényeknek az állami istenek iránti közömbössége miatt, katonai őrzőket kért kíséretül a keresztények felkutatására. Melléjük adták Origenészt, a helytartó segédtisztját egy rendőrcsapattal együtt. Egy Karmena nevű helyen ráakadtak Kononra, aki éppen öntözött a császári kertben. Képmutató szívéllyel köszöntötték: „Jó napot, Konon!” Ő teljesen gyanútlanul válaszolt: „Jó napot, fiaim!” Erre Origenész: „Apóka, a helytartó hívat.” Konon pedig: „Miért van rám szüksége a helytartónak? Idegen vagyok a számára, mindenekelőtt pedig keresztény. Ha magához hasonlókat keres, mást kell keresnie, nem egy szegény földművest, akinek egész nap dolgoznia kell.” Naodorosz erre ingerülten a lovához köttette Konont, és arra kényszerítette, hogy megkötözve fusson mellette a helytartóhoz. Konon nem ellenkezett, és úgy futott, ahogy csak tudott. Origenészhez fordulva így

vélekedett Naodorosz: „Vadászatunk nem volt eredménytelen. Megtaláltuk, akit kerestünk. Ennek itt valamennyi keresztényért felelnie kell.” Ezzel mély igazságot mondott ki. A vértanú mindig közbenjáró is testvérei üdvösségéért.

Amikor megérkeztek a helytartóhoz, Naodorosz pöffeszkedve magyarázta, hogy az istenek kegye folytán, a császári parancsnak megfelelően és szerencsésen megtalálták az istenek keresett barátját, aki kész arra, hogy engedelmeskedjék a törvényeknek és a császári rendelkezéseknek. Konon azonban hangosan tiltakozott és így kiáltott: „Ez nem igaz! Csak a nagy Királynak, Krisztusnak engedelmeskedem!” Origenész erre mintegy bocsánatot kérve a szegényes zsákmányért ezt mondta: „Fenséges helytartó, átkutattuk az egész vidéket, de csak ezt az öregembert találtuk a kertben.” Erre a helytartó: „Ember, világosítsál csak fel. Honnan való vagy? Miféle családból? Hogy hívnak?” Konon: „A galileai Názáretből származom, rokona vagyok Krisztusnak, akinek őseimtől kezdve szolgállok, és akit a világmindenség Isteneként ismerek.” Hogy Konon Jézus rokonai közé tartozott, nagyon is lehetséges. Az Úr tágabb családja a palesztinai keresztény közösségek első buzgó követői közé számított. A helytartót azonban nem érdekelték az ilyenféle összefüggések. Rövid úton kijelentette: „Ha elismered Krisztust, akkor ismerd el a mi isteneinket is! És felszólította Konont, hogy vegyen egy csipetnyi tömjént és egy kevés bort, és mondja: „Legfölségesebb Zeus, mentsd meg ezt a népet!” „Hallgass a tanácsomra -- beszélt a helytartó az öregemberhez --, hagyj fel ezzel az istentelen kultusszal! Vess véget ennek a helytelenkedésnek, és élj boldogan velünk együtt!” Konon azonban feltekintett az égre, halkán elmondott egy imát, majd bátran válaszolt: „Hogy merészeled így gyalázni a mindenség Istenét, akinek a kezében van az életed. Bárcsak mindazokkal együtt, akik bátran megvallják az ő nevét, örökké zenghetném és magasztalhatnám őt, az egész világ üdvözítő Istenét!” Amikor a helytartó látta, hogy sem a rábeszélése, sem heves fenyegetései nem érnek el semmit, röviden tanácskozott a tanácsadóival, majd megparancsolta, hogy verjenek szögeket Jézus Krisztus ártatlan hitvallójának izületeibe. A zsarnok ezután átszegezett lábakkal futtatta Konont a kocsija előtt, miközben két katona ostorcsapásokkal hajszolta. Konon nem állt ellen, csupán a zsoltárverset imádkozta:

„Várva vártam az Urat,

ő lehajolt hozzám és meghallgatta kiáltásomat” (Zsolt 40, 2).

A piactér közelében az ilyen kegyetlenül megkínzott kimerülten roskadt a földre, még egyszer feltekintett az égre, és így szólt: „Úr Jézus, vedd magadhoz a lelkemet! Ragadj el a vérszomjas kutyáktól! Adj nekem nyugalmat mindazokkal az igazakkal együtt, akik teljesítették az akaratodat! Igen, Istenem, Te vagy az örökkévalóság Királya!” Ezután keresztet vetett és meghalt.

A keményszívű bírót mélyen érintette, amikor be kellett látnia, hogy ez az egyszerű ember lélekben legyőzte őt. Hamarosan felkerekedett és továbbállt. Így menekült meg a város Konon kertész vértanúsága által.

Július 3.

BOLDOG RAJMUNDUS LULLUS misszionárius

Július 3.

*Palma, 1232. +Bougie-ből Mallorcába vivő útján, 1316.

Születése és ifjú évei Aragóniai I. Jakab (1214--1276) idejére esnek, aki visszafoglalta az araboktól a Baleári-szigeteket, Valenciát és Murciát. Rajmund apja jelen volt Palma ostrománál. Egyetlen gyermeke, Rajmund apród a királyi udvarban, majd a harmadik fejedelmi sarjnak, mallorcai II. Jakabnak a nevelője lett.

A tüzes Rajmund mohón szívta magába az aragóniai udvar trubadúr légkörét. 1256-ban megházasodott.

Midőn egyszer egy nagyon is kétes értékű dalt költött egy hölgy számára, megjelent neki a keresztre feszített Jézus; megjelent még egyszer, majd újból, és mikor 1263. október 4-én a ferencesek templomában a püspök megragadó szavakkal festette le Assisi Szent Ferenc teljes önátadását

Szegénység Úrnőnek, Rajmund véglegesen elhatározta, hogy új életet kezd. Hosszabb zarándokutat tett Francia- és Spanyolországba. 1264-ban Pennaforti Szent Rajmund (lásd: A szentek élete, 34. o.) tanácsára visszatért családjához (két gyermeke volt) Mallorca szigetére. Életét különféle tanulmányoknak szentelte (arab nyelv, szabad művészetek, filozófia), és feltehetően egy domonkos rendi pap vezetésével, tanulva és imádkozva elmélyítette hitbeli ismereteit. A Randa-hegy magányában kilenc év alatt szívós kitartással megszerzett ismeretei egy mindent átfogó szemléletbe rendeződve megadták a hőn óhajtott felkészültséget a messzire vezető, megnyugvást nem ismerő missziós utakra. Most már semmi sem tartotta vissza: sem a felesége, sem a gyermekei, sem a vagyona. Szilárd meggyőződésévé vált, hogy Isten nagyobb munkára választotta ki, ezért elbúcsúzott övéitől. -- Tudományos szemléletét Isten szent adományának tekintette.

Annak az eszmének a megszállottjaként, hogy újból megnyeri a hitnek Afrika és Kisázsia elkereszténytelenedett vidékeit, Rajmund többször is beutazta a Földközi-tenger nagy részét, s megkövezései, megbotozásai és börtönbe vettetései ellenére sem mondott le arról, hogy alkalmas vagy alkalmatlan időben nagy bátorsággal hirdesse a keresztény hitet -- a Szentháromság és a Megtestesülés misztériumát -- mohamedánoknak és zsidóknak, és egyre újabb himnuszokat szerzett a szeplőtelen Szűzanya tiszteletére. -- Előrelátó módon követelte a keresztények mozgósítását a tatárok megtérítésére, akik egyébként -- mint helyesen megjövendölte -- mohamedánokká lettek, és a bizánci birodalom határain Nyugatot fenyegető veszéllyé növekedtek. -- Keresztes hadjáratok részletes katonai és gazdasági terveit dolgozta ki, és 1292-ben, egy évvel Akkó eleste után IV. Miklós pápa (1288--1292) elé terjesztette őket. Meglátása szerint az ilyen tervek végrehajtását egységes központból kell irányítani, valamennyi lovagrendet egygyé kell összefogni, egyetlen katonai vezérnek kell az élükön állni, a nem keresztény országok misszióinak ügyét egyetlen kuriális bíborosnak kell irányítania. Ha Rajmundon múlt volna, a Propaganda Fide pápai intézetét 1622 helyett már a 13. században felállították volna. Azt javasolta, hogy a keresztény seregben a vezénylés nyelve csak egy (a latin) legyen, a hithirdetők viszont különleges nyelviskolákon tanulják meg a munkájukhoz szükséges nyelvet. -- Szorgalmazta az első „nyelvi kolostor” megalapítását Miramarban mallorcai II. Jakab segítségével, XXI. János pápa (1276--1277) pedig ünnepélyesen megerősítette egy 1276-ban kelt bullájával. Miramarban Rajmund is oktatott egy ideig tizenhárom ferencset az arab nyelvre. Az alapítás azonban összeomlott a katalán ferenceseknek a Szegénység Úrnőhöz való csaknem aggályos hűsége miatt. 1312-ben viszont V. Kelemen pápa (1305--1314) a vienne-i zsinaton, amelyen Rajmund is jelen volt, aláírt egy dekrétumot öt európai nyelviskola létesítéséről. Egy kis reménysugár volt ez a rendíthetetlen harcos számára. Útjain gyakran kísérte sikertelenség, de Rajmund kitartott.

Aragóniai II. Jakab, mallorcai II. Jakab unokája igyekezett védeni és segíteni a nyolcvan éven felüli Rajmundot, amikor 1314-ben utoljára vitorlázott el Tuniszba. Tunisz uralkodójához szóló ajánlólevéllel látta el, s Katalónia ferences előjáróihoz több kérést intézett, hogy az agg misszionárius után küldjenek Afrikába egy testvért segítőül.

A hagyomány szerint Rajmund 1316 elején lemondott a királyi oltalomról, elhagyta Tuniszt, és Bougie-ba indult, ahova a belépést halálbüntetés terhe alatt tiltották meg. El is fogták és megkövezték. Ezt túlélte, de a hajón, amelyen menteni próbálták, a nyílt tengeren belehalt sebeibe.

1448-ban Palma Szent Ferencről elnevezett gótikus csarnoktemplomában fehér márványból pompás síremléket emeltek Mallorca védőszentjének. X. Leó pápa (1513--1521) e templom számára boldog Rajmund tiszteletére zsolozsmát engedélyezett. 1763-ban XIII. Kelemen megerősítette a fennálló kultuszt a mallorcai egyházmegye számára. 1847-ben IX. Pius még egyszer megerősítette elődei határozatát, és a kultuszengedélyt kiterjesztette az egész ferences rendre.

szent Tamás apostol

Július 3.

Mint az első idők sok szentjéről, Tamásról is csak néhány vonást őrzött meg számunkra a hagyomány. Alakja úgy áll előttünk, mintha valami régi festmény volna: ha a festő nem írta volna fölé a nevét, vagy nem festett volna rá egy szalagot, amiről leolvasható a kiléte, nem tudnánk megállapítani, kit ábrázol, annyira általánosak a vonások. Bizonyos mértékig így van ez minden szent esetében, aminek

az az oka, hogy nem annyira a személyük a fontos, mint inkább az, amit az életük mutat nekünk, s amit az Egyház a szentté avatásukkal és az ünnepükkel elének akar állítani.

Tamásról nem tudunk sokat. Egyike volt azoknak, akik akkor is hűségesen kitartottak Mesterük mellett, amikor a nagy tömegek már kezdtek visszahúzódní, mert a nép vezetőinek ellenséges magatartása egyre nyilvánvalóbbá vált, s ebből következtetni lehetett arra, mi lesz Jézus sorsa. Jézus meghívta apostolnak, így Jézus legszorosabb baráti köréhez tartozott -- egyike volt a tizenkettőnek, akiket Jézus arra szemelt ki, hogy Izrael tizenkét törzsét képviseljék, s akik már Istennek új népe, a jövődő Egyház voltak. Az apostolok listájában Tamás neve Alfeus fia, Jakab (Mk 3,18), Máté (Mt 10,3; Lk 6,15), illetőleg Fülöp (ApCsel 1,13) mellett szerepel. Az első három evangélistánál tehát, akik egyébként nem is akartak a tanítványokról beszámolni, nincs állandó helye az apostolok listájában.

Jóval nagyobb szerepe van Tamás alakjának János evangéliumában. Szent János megörökítette azokat a vonásokat, amelyek ezt az apostolt minden nemzedék számára, akiknek nem volt módja a Krisztussal való személyes találkozásra, annyira rokonszenvessé, szimpatikussá teszik: Tamás a nem egykönnyen hívő, a töprengő, a kétkedő ember.

Tamás azokkal a szavaival, amelyekkel felszólította a többi apostolt: „Menjünk mi is, haljunk meg vele együtt!” -- bár a küszöbön álló események miatt egy kissé lemondóan --, megjelölte a maga útját és egyáltalán a tanítvány útját: a keresztre feszített Krisztus követését. Innen érthető, hogy egy apokrif irat, a Tamás- akták -- amely arról tudósít, hogy csodálatos eredményeket ért el az evangélium hirdetésében, egészen a távoli Indiáig -- Jézus rokonát látja benne, aki külsőre is, sorsában is a legjobban hasonlít hozzá.

Szinte azt hihetjük, hogy János Tamással mindnyájunk „ősmintáját” iktatta az evangéliumba. Neki köszönhetjük Krisztusnak azokat a szavait, amelyeket nem szívesen nélkülöznénk; azokat a szavakat, amelyek közvetlenül neki s nekünk is szólnak. És miként ő, mi sem válhatunk úgy szentté, hogy legyőzzük -- mi magunk! -- a hitetlenségünket, hanem csak úgy, hogy Krisztus az ő mindenható szavával és kegyelmével úrrá válik hitetlenségünkön: „Higgyetek Istenben, és bennem is higgyetek. Atyám házában sok hely van, ha nem így volna, megmondtam volna nektek. Azért megyek el, hogy helyet készítsek nektek. Ha aztán elmegyek, és helyet készítek nektek, újra eljövök és magammal viszlek benneteket, hogy ti is ott legyetek, ahol én vagyok. Hisz ismeritek oda az utat, ahova megyek” (Jn 14,1--4). Így beszélt az Úr a tanítványaihoz. És Tamás vajon nem mindnyájunk nevében beszélt, amikor bátorságot vett, és megfogalmazta kételyeinket, és feltárta szívünk sötétségét? Ahogy neki, úgy nekünk is ezt mondja feleletül Krisztus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet!” (Jn 14,6). Tamás azáltal vált szentté, hogy hittel fogadta Krisztus szavát.

János evangéliuma végén még egyszer szerepelteti Tamást. Egy egész perikópát szentel neki, amely az eredetileg 20 fejezetből álló evangéliumnak mintegy a csúcspontja és a záróakkordja volt: „A tizenkettő közül az egyik, Tamás, vagy melléknevén Didimus, nem volt velük, amikor megjelent nekik Jézus. A tanítványok elmondták: ŐLáttuk az Urat!Ű De ő kételkedett: ŐHacsak nem látom kezén a szegek nyomát, és oldalába nem teszem a kezem, nem hiszem!Ű Nyolc nap múlva ismét együtt voltak a tanítványok, és Tamás is ott volt velük. Ekkor újra megjelent Jézus, bár az ajtó zárva volt. Belépett, és köszöntötte őket: ŐBékesség nektek!Ű Aztán Tamáshoz fordult: ŐNyújtsd ki a kezedet, és tedd oldalamba. S ne légy hitetlen, hanem hívő.Ű Tamás felkiáltott: ŐÉn Uram, én Istenem!Ű Jézus csak annyit mondott: ŐHittél, mert láttál. Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek!Ű” (Jn 20,24--29).

Tamás ismét kételkedik: „Ha csak nem látom!” És újra azt mondja neki az Úr, hogy higgyen. És most ünnepélyes hitvallást tesz: „Én Uram, én Istenem!” Ennek ellenére nem marad el Jézus szemrehányása: „Hittél, mert láttál.” Igen, az Újszövetség nem szépíti a dolgokat: Péter tagadása, a tanítványok gyáva megfutamodása a szenvedés éjszakáján és Tamás kétkedése -- ez mind benne van. Mégpedig a mi számunkra, a mi okulásunkra van benne, ahogy a szenteket is azért emeli oltárra az Egyház, hogy nekünk mutasson velük példát. A Tamásnak tett szemrehányás nekünk is szól: Hittél, mert láttál. De mit kezdjenek azok, akik majd ezután élnek, így eleve nem láthatnak, csak arra lesznek utalva, amiről ti, a tanítványok tanúságot tesztek? Nem, te nem azért vagy boldog Tamás, mert láttál. Azért vagy boldog, azért vagy szent, mert hittél! Mert boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek.

A Jeromos-féle martirológium július 3-án emlékezik meg Tamás testének Edesszába való átviteléről. Rómában a 9. században december 21-re tették az ünnepét. 1969-ben annak érdekében, hogy a decemberi ünneplés ne törje meg Ádvent utolsó hetét, visszahelyezték július 3- ra.

A 2. századból való apokrif irat, a Tamás-akták arról tudósít, hogy az apostol Indiában hirdette az evangéliumot. Előadásmódjában sok a legendás elem és az allegória. Az mégis hitelt érdemlően kirajzolódik belőle, hogy Tamás különösen hű volt az Úrtól kapott küldetés teljesítésében: „Hirdessétek az evangéliumot egészen a föld végső határáig!"

Tamásnak Cézareában látomása volt, így tudta meg, merre kell indulnia. Ezt mondta neki az Úr: „India királya, Gundaphar elküldte követét, hogy keresse meg neki a legjobb építész, aki számára palotát építsen. Ezért kelj föl, téged küldelek neki." Az indiai követ rátalált Tamásra, és felismerte benne a világ legjobb építőmesterét. Hajóra szálltak tehát, és átkeltek a tengeren. Amikor megérkeztek a királyhoz, Tamás pompás palotát tervezett neki. Gundaphar tömérdek aranyat bízott rá azzal, hogy a palotát -- a tervnek megfelelően -- építse is fel, és elment messze idegenbe. Tamás az aranyat szétosztotta a szegények között, prédikált, és rengeteg embert elvezetett Krisztushoz.

Amikor húsz esztendő elteltével a király hazatért, sem a palotának, sem a Tamásra bízott aranyak nem találta nyomát, ezért Tamást a börtön mélységes fenekére vetette, és meg akarta büntetni. De meghalt a király testvére. Néhány nap múlva azonban -- élve -- a király elé járult, és ezt mondta neki: „Tudd meg, hogy az az ember, akit te meg akarsz kínozni és el akarsz égetni, Isten barátja. Az angyalok elvezettek a Paradicsomba, és ott mutattak nekem egy pompás palotát. ŐÉzt a palotát építette Tamás a testvérednek -- mondták --, de méltatlanná vált rá, hogy benne lakjon!Ű" Gundaphar tüstént szaladt a börtönbe, és arra kérte Szent Tamást, bocsásson meg neki, és fogadjon el tőle ajándékot. Azt is megkérdezte Tamástól, miként lehetne az övé az égi palota. Tamás elmondta neki: „Nagyon sok palota áll az égben készen, hittel és alamizsnával lehet őket megszerezni. Hagyd hát, hogy megkereszteljelek, a kincseid pedig használd fel helyesen. Engedd, hogy előtted menjenek mennyei otthonodba."

Másutt, India északi részén is hirdette Tamás az evangéliumot. Főleg az istenfélő asszonyok hallgatták szívesen. Nagy hatással volt rájuk Tamás képekben gazdag beszéde, mert sok mindenhez hasonlította az Isten szavát: olyan, mint valami szemkenőcs, amittől lelkünk szeme látóvá válik; olyan, mint az orvosság, amellytől akaratumk megtisztul a bűnös vágyaktól; olyan, mint a sebtapas, amellytől begyógyulnak bűneink okozta sebeink; olyan, mint az étel, mert isteni szeretettel táplál bennünket.

A férfiak megharagudtak hitük miatt az asszonyokra, akik közt egy királynő is volt, és a király elé hurcolták az apostolt, s különféle kínzásoknak vetettek alá. Szent Tamásnak azonban nem lett semmi baja az izzó vaslemezen, mert Isten hűs forrást fakasztott; a tüzes kemencében is hűs szellő lengedezett, amikor belevetették. Végül arra akarták Tamást kényszeríteni, hogy egy ércbálvány előtt mutasson be áldozatot. Ő letérdelt, és ezt mondta: „Imádlak, Jézus Krisztus!" Ebben a pillanatban elolvadt a bálvány, mintha csak viaszból lett volna. A szentély papja azt gondolta, hogy bosszút kell állnia istene nevében, ezért kardjával átszúrta az apostolt.

A hívők -- a hagyomány szerint azoknak a Tamás-keresztényeknek az ősei, akik Indiában még ma is élnek -- eltemették Tamás holttestét. Később a szír keresztények engedélyt kértek rá, hogy ereklyéit a maguk városába, Edesszába vihessék, azzal az indoklással, hogy nekik levelük van Krisztustól, amelyben az olvasható, hogy űk Szent Tamás különös oltalma alatt állnak. Valahányszor Edesszát ellenség fenyegette, lakói a város kapuja elé állítottak egy gyermeket, hogy olvassa fel ezt a levelet. Erre az ellenség minden alkalommal elvonult.

Mindenható Istenünk, kérünk, add, hogy örömmel üljük meg Szent Tamás apostol ünnepét, és benne közbenjáróra találva, a hit által életünk legyen Fiadban, Jézus Krisztusban, akit ű Urának vallott.

Július 4.

AUGSBURGI SZENT ULRIK püspök

Július 4.

*Augsburg, 890. +Augsburg, 973. július 4.

993-ban került első ízben sor arra, hogy a Lateráni bazilikában a pápa nyilvánosan szentté avasson valakit; addig az egyházmegyék és a kolostorok maguk emelték oltárra szentjeiket. Ettől kezdve a Kúria igyekezett a szentté avatás jogát a kezébe venni, a különféle egyházak pedig arra törekedtek, hogy egy-egy szent tiszteletéhez megszerezzék Róma jóváhagyását. Az első, aki így került a szentek sorába, Augsburg püspöke, Szent Ulrik volt. „Miután segítségül hívta a Szentlelket a zsinat -- a szentszék és az egybegyűltek egyetértésével --, úgy határozott, hogy a tiszteletre méltó Ulrik augsburgi püspököt Isten templomaiban mindig megünnepli, és ezzel is gyarapítja a fölséges Isten dicséretét” -- hirdeti a pápai bulla, amelynek Gallia és Germánia püspöki kara volt a címzettje. Ulrik harmadik utóda, Liutolf érte el, hogy húsz esztendővel azelőtt elköltözött előde, akit mindenütt szerettek és már előbb szentként kezdték tisztelni, a kanonizált szentek sorába kerüljön. Így az augsburgi egyházmegyének a saját püspöke lett a patrónusa Szent Afra vértanú mellett, akinek templomában Ulrikot -- saját kérése szerint -- eltemették. (A Szent Ulrik és Szent Afra templom -- mai alakjában a kései gótika és a reneszánsz alkotása -- a dómon kívül Augsburg leglátogatottabb zarándokhelye lett.) Az augsburgi szent neve csakhamar ismertté vált a német határokon túl is. Otloh Sankt Emmamari szerzetes 1050 körül azt írta, hogy Ulrik szentségének „jó illata” az egész keresztény világot betöltötte. A kései középkorban gyakran folyamodtak hozzá segítségért mindenféle gondban, bajban.

Ulrik életéről részletes és megbízható beszámolót a Vita Udalriciben találunk. Ezt az életrajzot bizalmasa, Gerhard kanonok írta, minden bizonnyal a szentté avatás előkészítésére. Ulrik egy sváb nemesi nemzetségből származott, amelynek Wittislingen körül voltak birtokai, és amely egészen a 13. századig fennmaradt; az utolsó sarj Hartmann augsburgi püspök volt. Anyai részről rokonságban állt a sváb hercegekkel és Szent Adelheid (lásd: 625. o.) császárnővel.

Miután az előkelő Sankt Gallen-i kolostorban tanulmányait befejezte, az augsburgi püspök kamarása lett, akinek föltehetően rokona is volt. Amikor a püspök meghalt, Ulrik visszavonult, és özvegyen maradt édesanyja birtokait vette kezébe. 923-ban a családnak sikerült elérnie, hogy Ulrikot meghívják augsburgi püspöknek. Élete vége felé maga is gondolkodott azon, hogy unokaöccse, Adalbero javára lemond a püspökségről; a császárt sikerült is tervének megnyernie, de a német püspöki kar Ingelheimben nemet mondott az agg püspöknek, s bár egyébként tiszteletet nyilvánítottak iránta, nepotizmusát nem engedték érvényesülni.

A birodalom szolgálatában Ulrik püspök két kiemelkedő sikert ért el. Az I. Ottó elleni utolsó nagy felkelés idején, amelyben I. Ottó fia, Liudolf sváb herceg is részt vett, a püspök 954-ben elérte, hogy apa és fia, akik már készen álltak az ütközetre, fegyverszünetet kössenek. Ez az ország belső békéje szempontjából igen nagy jelentőségű tettnek számított. A következő évben a magyarok ellen lépett fel Ulrik, akik meg akarták támadni Augsburgot; irányította a védelmet, ellenőrizte a védő falak építését és könyörgéseket tartott. Bár a 955. augusztus 10-i lechmezei csatában nem vett részt, mint ahogy a legenda tartja, mégis jelentős része volt a győzelemben, mert ha a város védelme nem járt volna sikerrel, a birodalmi sereg sokkal kedvezőtlenebb helyzetbe került volna.

Egyéb kedvezmények mellett azt a kiváltságot is elnyerte a püspök jutalmul a királytól, hogy saját pénzt verethessen, amit akkor csak kevesek tehettek. Számos törvénynapon részt vett, és gyakran ő hitelesítette az okiratokat. A birodalom lelki fejedelmeként becsvágy nélkül igyekezett feladatainak megfelelni.

952-ben az Augsburg közelében megtartott nagy zsinaton a püspökök a papság és a szerzetesség megreformálását határozták el. Augsburg tekintélyes főpapját később püspökszentelésekre is felkérték. Már 934-ben az ő tanácsára választották meg a szomszédos konstanzi egyházmegye püspökévé Konrádot (900--975).

Ulrik ötven esztendőn át volt egyházmegyéjének és városának buzgó főpásztora és atyja. Beiktatása idején a sváb és a bajor földön sok gondot okoztak a külső ellenség támadásai és a belső bajok. Amit a püspök huszonöt esztendő alatt épített, az Liudolf felkelése és a magyarok betörése idején elpusztult. Újra nekilátott a dóm, az Afra- kolostor, a város és a városfalak újjáépítésének, és országszerte előmozdította a templomépítést, de nem tartozott a művészetek nagy mecénásai közé. Pályafutását intézőként kezdte, s ennek püspök korában is hasznát vette, hiszen mint püspök is hatalmas birtok ura volt. Ha a szükség megkívánta, igénybe vette a püspöki javakat. Legtöbbet azonban az egyházi élet megújításáért tett: rendszeresen összehívta az egyházmegyei zsinatot, ellátogatott a legeldugottabb helyekre is, bérált, személyesen vezette a káptalant és hozott döntést egyházi ügyekben, s ilyenkor sem időt, sem fáradságot nem sajnált, hogy az igazságot kiderítse és érvényre juttassa. Hatásos prédikációival küzdött a visszasságok és a babonáság ellen is. Előmozdította a papság képzésének ügyét, papjaival szoros kapcsolatban állt és a szerzetességet is támogatta. Az akkori nehéz időkben fontosnak tartotta, hogy a kolostorok a püspök keze alá kerüljenek, így akarván biztosítani, hogy Szent Benedek regulája szerint éljenek.

Ulrik életében az aszketikus gyakorlatok is helyet kaptak, vonzotta az imádság és a zsoldározás, s föltehető, hogy titokban a szerzetesi szabályok szerint élt. De lényéhez az is hozzátartozott, hogy ünnepi alkalmakkor tudta kedvelni a vidám társaságot is; volt szeme a természet élvezéséhez. Vidámsága nemegyszer jelentett erőt és vigaszt környezete számára. Szoros barátság fűzte Szent Konrád konstanzi püspökhöz, Boldog Eberhard einsiedelni apáthoz (934--958) és Szent Wolfgang (lásd: 567. o.) regensburgi püspökhöz. Másfelől barátja volt a szegényeknek is, akiktől soha nem tagadta meg bőkezűségét; az asztaláról étkeztek és bizonyos alkalmakkor ajándékokat is kaptak, a róluk való gondoskodást pedig saját alkalmazottai egyik fontos feladatává tette. Amikor egyházmegyéjét látogatta, csapatostul követték a szegények, s ezeknek a háborúk utáni nehéz időkben mindig többet juttatott az okvetlenül szükségesnél. Kísérőit, valamint azokat a papokat és világiakat, akik a környezetébe kerültek, jól megválogatta, s nemcsak a kormányzásban számított szolgálataikra, hanem ha kellett, reprezentált is. Az ünnepélyes formáknak a liturgiában is igyekezett teret adni Isten dicsőségére és a szentek tiszteletére.

A földi élethez hozzátartozik az emberi tevékenység, a munka és a kormányzás öröme vagy az öregség és annak méltósággal és alázattal való elviselése is. S Augsburg püspöke e téren is elől járt jó példával. Harmadik római útján (971--72) már vinni kellett, a már említett ingelheimi zsinaton pedig már nem védekezhetett személyesen. Unokaöccse, Adalbero halála után az agg Ulrik törődött annak házával; még egyszer gazdagon gondoskodott a papokról és a szegényekről, és külön gondja volt arra a nyomorékra, aki Kemptenben a temetőben élt.

Megindító, ahogy a források Ulrik haláláról beszámolnak. A haldokló azt, ami személy szerint az övé volt, már jóval előbb szétosztotta a szegények és a szolgálói között. Egy nap, miután a szentmiseáldozatot bemutatta, kereszt alakban hamut szóratott a földre, ráfeküdt és Nagy Szent Gergely (lásd: A szentek élete, 511. o.) műveiből felolvastatta a másik életről szóló fejezetet. A hatalmas egyházfejedelem koldus módjára halt meg, a puszta földön fekvő. Regensburg püspöke, Wolfgang temette el, aki a betegágyához igyekezett, de mire odaért, Ulrik már halott volt.

PORTUGÁLIAI SZENT ERZSÉBET

Július 4.

*1277. +Estremoz, 1336. július 4.

Erzsébet II. Endre magyar király dédunokája, Árpádházi Szent Erzsébet másodfokú unokahúga. Apja III. Péter aragóniai király, anyja Konstanza, Manfréd szicíliai király leánya. A keresztségben a harmincöt évvel korábban szentté avatott nagynénjéről, Erzsébetről kapta a nevét.

Tizenkét éves volt, amikor férjhez adták Déneshez, Portugália királyához. Két gyermekük született: Alfonz, aki trónörökös lett, és Konstanza, akit később IV. Ferdinánd, Kasztília királya vett feleségül.

A házasság politikai megfontolások alapján jött létre, és Erzsébetet nem tette boldoggá. Dénes király, a férje kicsapongó életet élt, több gyermeke is született a házasságán kívül. Erzsébet azonban mindent türelemmel viselt, és úgy imádkozott és vezekelt férje megtéréséért, mintha szerzetesnő

lett volna. Önmagáról teljesen megfélemezve csak férje bűneit siratta, melyekkel Istent bántja. Jóságában odáig elment, hogy férje törvénytelen gyermekeit is anyai szeretettel nevelte.

Mikor utódlásra került a sor, Alfonz föllázadt, mert atyja egyik törvénytelen fiát helyezte előtérbe vele szemben. Erzsébet ekkor a béke anyala lett a viszálykodó apa és fia között. A férje megneheztelt emiatt, sőt azzal vádolta, hogy Alfonz pártjára állt, ezért száműzte egy faluba. Csak később látta be tévedését, és hívta vissza maga mellé Erzsébetet. Dénes súlyos betegsége idején Erzsébet végig mellette volt, és a legnagyobb szeretettel ápolta. Nem engedte át másnak a férje halálos ágya melletti szolgálatot. És elérte, hogy a férje 1325-ben megtérve, szentként halt meg.

Özvegyen maradv Erzsébet teljesen az irgalmasság cselekedeteinek szentelte életét. Vagyonát és ékszereit eladta, és az árát szétosztotta a szegények és a kolostorok között. Magára öltötte a ferences harmadrendiek ruháját, és zarándoklatokra indult. Gyalog ment el Szent Jakab sírjához, Compostellába, majd visszavonult Coimbrába, az általa alapított klarissza kolostorba. Fogadalmat csak a halálos ágyán tett, hogy a jótékonyságban ne akadályozza a szegénységi fogadalom.

A kolostort utoljára akkor hagyta el, amikor békét közvetíteni ment a fia, IV. Alfonz és a veje, kasztíliai Ferdinánd között. Az út és a testvérháború miatt érzett fájdalom felőrölte maradék erejét. Estremozba érve magas láza lett, és itt érte a halál 1336. július 4-én, lánya és menyje karjai között. Holttestét Coimbrába vitték, és sírja hamarosan zarándokhellyé vált, mert ereklyéi körül csodák történtek. Szentté avatását 1576-ban indították el. 1612-ben nyitották fel a sírt, és épségben találták a testét! VIII. Orbán pápa 1626-ban avatta szentté. Ünnepe még ebben az évben felvették a római naptárba, július 4-re. 1694-ben áthelyezték július 8-ra, hogy kivegyék Szent Péter és Pál ünnepének oktavájából. Mivel az oktava megszűnt, 1969-ben visszahelyezték július 4-re.

A hagyomány úgy tudja, hogy Dénes király megtérésében jelentős szerepe volt a következő esetnek:

Erzsébetet az irgalmasság gyakorlása közben egy apród szokta kísélni, aki szükség esetén a segítségére volt. A király meggyanúsította azzal, hogy bűnös viszonya van a királynővel, ezért halálra ítélte. Elküldte mészégetők ellenőrzésére az apródot, a kemencénél dolgozóknak pedig megüzente, hogy egy meghatározott órában érkezik majd egy apród, azt fogják meg, és vessék a kemencébe.

Az apród el is indult a királyi megbízatással, de útja közben betért egy templomba, misére. Ez a késedelem mentette meg az életét. A király ugyanis majdnem vele egy időben útnak indított egy másik udvari embert, hogy nézze meg, végrehajtották-e ítéletét. Ám a kemencéhez az előre jelzett órában csak az ellenőr érkezett meg, akit a munkások megragadtak, s abban a hiszemben, hogy ő a kiszemelt áldozat, bevetették a tüzes kemencébe. A király megértette a jelet, amellyel Isten megmentette az ártatlan apródot, és bűnbánatot tartva megtért.

Istenünk, ki a béke forrása és a szeretet kedvelője vagy, és Szent Erzsébetet a viszálykodók megbékítésének csodálatos kegyelmével ékesítetted, add meg nekünk az ő közbenjárására, hogy békét teremtsünk magunk körül, s ezért Isten fiainak hívhassanak minket.

Július 5.

ATHOSZ-HEGYI SZENT ATANÁZ szerzetes

Július 5.

*Trapezus, 925/930. +Athosz-hegy, 1002 körül.

Athosz szent hegyének ezredéves ünnepsége 1963-ban távoli körök érdeklődését is újból ráirányította a keleti szerzetességnak erre az ősrégi központjára. Egyúttal nagy alapítóját, Szent Atanáz is újból kiemelték a feledésből, amelyben -- legalábbis a római egyházban -- teljesen elmerült.

A Fekete-tenger melletti Trapezusban született a 10. század első felében, tehetséges és tekintélyes szülők gyermekeként, s a keresztségben az Abraamius nevet kapta. Korán elvesztette szüleit, és

anyjának egy rokona fogadta örökbe. Abraamius alapos nevelést és jó kiképzést kapott a világi tudományokban is. Szerencsés választással még fiatal éveiben a császári városba, Bizáncia (Konstantinápoly) került. Nagyon tehetséges tanítókra bízták, ők azután az élénk és rendkívül tanulékony fiút derék ifjú tudóssá képezték. Alighogy felnőtt, maga is tanszékhez jutott és igen keresett tanítónak lett. Nyitva állt előtte a sikeresen felfelé ívelő tudós pálya. Az aszketikus életre való hajlandósága azonban erősebb volt mindenféle világi becsvágynál, és gazdag rokonai, akiknek házában otthonra talált, megrökönyödve vették észre, mint merül bele titokban a szigorú aszkézisbe.

Amikor Abraamius egy utazása során megpillantotta a sűrű erdővel benőtt Athoszt, mélységes vágyódás fogta el, hogy ott, a vadonban telepedjen meg. Anélkül, hogy tudatosult volna benne, először találkozott élethivatásával. Hazatérése után Bizáncban megismerte a híres Maleinasz Mihályt, Bithünia egy akkoriban virágzó kolostorának, Küminasznak igumenjét, és felfedte neki régi, most újból fellobbant vágyát, hogy szerzetes legyen. Éppen ilyen jelentős volt későbbi fejlődésére, hogy megismerkedett egy hadvezérrel, a későbbi bizánci császárral, Niképhorosz Phokasszal, Maleinasz Mihály unokaöccsével. Alig hagyta el Maleinasz Mihály Bizáncot, hogy visszatérjen kolostorába, Abraamius is -- köd előtte, köd utána -- elmenekült onnan. Küminaszba ment, s beöltöztetésekor egykori tanítójának, Atanáznak nevét kapta. Így kezdte el régóta vágyott szerzeteséletét egész akkori szigorúságában. Először persze meg kellett tanulnia az alapelveket: az imádságot, hallgatást, alázatosságot és engedelmességet. Küminaszban az élet olyan volt, mint a remetéké; a kolostori iskola is csak a remeteéletre való előkészítést szolgálta. Szabad idejét Atanáz könyvek másolásával töltötte.

A begyakorlás négy éve után előljárói „a csendesség nagy harci állapotába” bocsátották, vagyis ezentúl a lavrától bizonyos távolságban remeteként élhetett egy parányi cellában kenyéren és vízen, kemény lemondásban; de továbbra is engedelmességre volt kötelezve előljárója iránt.

Nem tartott sokáig ez az állapot; Atanáz is elérte a zavartalan istenkeresés sok nagy kedvelőjének sorsa: ismertté és híressé vált. Előljárója nemcsak testvéreket, hanem mindenhol szarmazó magas állású látogatókat is küldött hozzá, hogy az üdvösség szavát hallják tőle. Niképhorosz Phokasz is, aki Atanáznak egész életében rendkívüli tisztelője maradt, azok között volt, akik felkeresték csendes remetelakában. Akkor vallotta meg először Atanáznak Niképhorosz azt a szándékát, hogy lemond a világról és szerzetes lesz, mihelyt meg tud szabadulni a császári szolgálattól. A kolostorban az a hír kelt szárnyra, hogy Meleinasz Mihály Atanáz szeretné utódjának a lavra vezetésében.

Atanáz másodszor is elmenekült, ezúttal az Athoszra, hiszen már régóta az volt titkos vágya, hogy a magányban kizárólag Isten számára legyen csak jelen. Ám épp itt ragadta meg Isten karja a mit sem sejtő Atanáz.

Már akkoriban is voltak a szent hegyen szerzetesek, de csupán szervezetlen remeteséget alkottak, s pontosan ez a nyers egyszerűség felelt meg „a szökevény” eszményének. Ott éltek, ahol szegényes cellájukat felállították, regula nélkül, szétszórva a hegyen. Bizonyos fajta szerzetesi tanács a „protosszal” az élén gondoskodott a közös kérdések elengedhetetlen szabályozásáról.

A szerzetesek egyikéhez, aki tudott egy kevésbé olvasni és írni, csatlakozott Atanáz álnéven, állítólagos hajótöröttként, s úgy alárendelte magát vezetésének, mintha kezdő és írástudatlan lett volna. De nem sokáig rejtőzködhetett. Niképhorosz Phokasz, aki akkorra a kelet- római birodalom csapatainak legfőbb parancsnoka lett, nyomoztatott az eltűnt után; egy ideig eredménytelenül, mert Atanáz mindig értett a rejtőzködéshez. Az analfabétának vélt azonban elárulta magát húsvét ünnepén az Írás egy olvasmányának szép előadásával, de sikerült a protoszt rávenni, hogy őrizze meg titkát. Amikor azonban Niképhorosz testvére, Leo Phokasz a szkítákon aratott nagy győzelme (958--959) után az Athoszra érkezett, hogy győzelméért hálát adjon Istennek, felfedezte a keresettet; Atanáznak vissza kellett térnie cellájába. A folyamat megismétlődött: megint áramlani kezdtek hozzá az emberek, s ő ismét csak került a dicsőséget és a tiszteletet, és ezúttal az Athosz sűrű erdeibe menekült. Melanának, „Feketeföld”-nek hívták ezt a vidéket; a hagyomány pedig hozzácsatolja ehhez a névhez a fiatal vezeklő nagy és talán döntő kísértését: elfogta a letörtség, az a csaknem ellenállhatatlan kísértés, hogy ott hagyjon mindent, a belső kedvetlenség, a megunás, a csaknem minden istenkereső, különösen pedig a remeték nagy réme. Egy teljes évig tartott kínos vergődése, mígnem azután Isten megszabadította tőle, s visszaadta hivatásának örömét és biztonságát. Ebben az

évben saját magán tapasztalhatta meg Atanáz a remeteélet veszélyes voltát, ezzel pedig megnyílt a szeme a szerzetesség közösségi életének fontosságára. Lépésről lépésre kérlelhetetlenül érte ezután az Istentől elrendelt sors a még mindig vonakodót. Azzal kezdődött, hogy Niképhorosz Phokasz, aki Szicíliában a szaracénok elleni döntő hadjárata előtt állt, néhány Athosz-hegyi szerzetest, mindenekelőtt pedig Atanáz sűrűn magához kérette. A szükséges pénzzel is ellátva megbízta, hogy az Athoszon lavrát építsen templommal együtt; ő maga, Niképhorosz is oda szándékozott később szerzetesként belépni. Atanáz még egyszer védekezett, mert -- mint maga írja -- „szabadon és egyedül akar élni”, menekül az emberek sokasága és a vele járó szétszórtság elől; nem fogadta el sem a megbízatást, sem a pénzt, és visszatért cellájába, a szent hegyre. Nem sokkal később -- bár még mindig kényszeredetten -- mégis meg kellett adnia magát Niképhorosz utána küldött követeknek. Ez volt életének döntő fordulata.

A 962. év vége felé meg kellett kezdődnie az Athoszon az első építő tevékenységnek. Először a „kathizmát”, a remetelakot állíttatta fel Atanáz, nagy barátja, Niképhorosz számára egy kis oratóriummal együtt, majd hozzáfogott a Szűzanya tiszteletére emelendő kereszt alakú főtemplom építéséhez. Az építkezés gyorsan haladt, és a munka megkezdésétől számított négy hónap múlva a fele már elkészült; ekkor 963-ban érkezett a hír Bizáncból, hogy Niképhorosz a katonaköpenyt felcserélte a keletrómai császár bíborával.

Atanáz számára ez nem jelentett mást, mint az Isten iránti hűség megszegését, hiszen Phokasz szerzetesi életet fogadott. Megszakította a templom építését, és elindult a császárváros felé, hogy a császári felség lelkére beszéljen. A császár megadóan és alázatosan hallgatta barátja gondolatait; megesküdött, hogy tervét egyszer végre fogja hajtani, és nagy fáradtsággal sikerült Atanáz annyira megnyugtatnia, hogy az visszatért Athoszra, és folytatta művét. Atanáz visszatérése után az építési munkálatok a szent hegyen folytonosan és igyekezettel haladtak, ilyképpen pedig az Athosz arculata és sorsa döntően megváltozott. A nagy templom elkészült, és két kis oratóriumot illesztettek hozzá; a templom körül kialakultak a cellák, s a templom „mint valami szem tekintett rájuk minden irányba”. Következtek a malmok, konyhák, a refektórium, kórház, vendégotthon és fürdő a betegek számára. Fáradtságos munkával kellett kiirtani az erdőket, s a fölszaggatott terepet elegyengetni. A vizet messziről, az Athosz magaslatáról vezették le. A munka láttára mindenfelől áramlott az építkezőkhöz a segítség, és sokan közülük maguk is szerzetesek lettek. Atanáz szilárdan kézben tartotta a fiatal alapítást, s hozzáértő vezetésével gyorsan és szüntelenül nőtt a szerzetesek közössége; a hegyi lakók közül is sokan csatlakoztak hozzá. A császár terület- és pénzadományai, amelyek okmányai még ma is megvannak, s más pártfogók pénz- és természetbeli adományai biztosították külső fennállásukat. E munka végtelen fáradtságát azonban -- így vall később maga a szent -- csak Isten ismeri, „aki mindent könnyűszerrel vezet a semmiből a létbe.

Amikor 969-ben Niképhorosz Phokasznak, aki a keletrómai birodalom császáráként is szerzetes módon élt, gyilkos kéz kioltotta életét, Atanáz Isten rendelkezésének látta, hogy szándéka megvalósulását -- azt, hogy az Athoszon szerzetesi ruhát öltön -- „vértanúhalállal” pótolta. A trónon Phokaszt gyilkosa, Tzimiszkész János követte (969-- 976). Ugyanabban az időben az Athoszon régóta parázsló nyugtalanság lobbant fel. A szent hegy régi lakóinak, különösen a protosznak, szemében szálla volt Atanáz eljárása; a régi szerzetesi hagyományok lerombolását látták ugyanis benne. A szerzetesi élet két különböző eszménye, a remeteség és a közösségi élet került szembe e vitában.

„Miért tűritek el Atanáz?” -- tüzelték egymást az új irányzatból való ellenfelek. „Költséges épületeket emelt, vízvezetékét és kikötőt épített; a világot hozta fel az Athoszra, és szétrombolja a régi erkölcsöket. Még kerteket és szőlőket is telepít.” Az a kísérlet azonban, hogy az új császárt Atanáz ellen ingereljék, megghiúsult. Amikor Atanáz Konstantinápolyba utazott, hogy önmagát és művét igazolja, Tzimiszkész császár nagyvonalúan támogatta az építkezés folytatását.

Minden ellenségeskedés és fondorlat ellenére, amely itt-ott a későbbi években is fellobbant, Atanáz hivatásának biztonságával haladt végig a számára kijelölt úton. A külső építkezést hasonló célratöréssel és energiával követte a belső. Ő, aki szenvedélyesen szerette a zavartalan csendet, aki kezdetben nem akart mást, mint hogy a saját „lelkét megmentse”, és lehetőleg mások vezetésére bízta magát, az események folytán a közösségi szerzetesi élet úttörője és élharcosa lett az Athoszon.

Regulájában, amely nem sokkal a császári pártfogójának halála után keletkezett, teljesen a közösség áll a középpontban. Számára a közösség, amint ismételtelen mondja: „ekkleszia”, s ennek belső egysége, az alapító legfőbb kívánsága nem más, mint Krisztus testének egysége. Az igumen szerzetesének atyja és testvére. „Testedet és lelkedet és minden egyebet a szeretet egyenlőségében szét kell osztanok valamennyi lelki gyermeked, testvéred és atyád között” -- vési jövőd követőinek lelkébe. A testvéreknek mindenük közös: a házuk, az asztaluk, mindenekelőtt pedig az istenszolgálatuk. Tökéletes engedelmisséggel és mély alázattal viseltetnek előljárójuk iránt. A szeretet mindnyájuk egyesítő köteléke. A testvérek létszámát 120 személyben állapította meg. Közülük csak öten vonulhattak vissza időnként előljárójuk engedélyével a környező cellákba „hészükhaszta”-ként, hogy szemlélődéssel és imádsággal foglalkozzanak. Ebben még egyszer felismerhető Atanáz régi izzó szeretete a zavartalan csend iránt. Vallomása szerint azonban nagyon jól ismerte saját tapasztalatából a magány veszedelmeit, és „hosszú évek sok fáradtságával felismerte, hogy leghelyesebb, ha közösen élnek a testvérek, hogy a koinobiumban egy szív, egy akarat, egy vágy és egy test legyen sok tagból összeillesztve; csak így valósul meg a testvéri közösség teljessége”. A közösség teljességét szolgálta a néhány remete is „lelki útbaigazításával, tanácsával és imádságával”.

Atanáz így békítette össze egymással termékeny feszültségben életének két pólusát. A szentnek három írása maradt ránk, amelyekben behatóan szabályozza kolostorának felépítését és lelkiségét.

Hátralevő napjait teljesen életművén való munkálkodásának szentelte. Tekintélye mindinkább nőtt. Mindenfelől áramlottak az Istent keresők a szent helyre; érkeztek Rómából, Itáliából, Calabriából, Amalfiból, Ibériából, Arméniából. Mindegyikük tanácsra és segítségre lelt. Az utókor emlékében úgy élt tovább a szent, mint Krisztusnak mindenkor szeretetre méltó, vidám és mindenekfölött alázatos szolgálja.

Egyfajta önkéntes engesztelő halálnak látták tanítványai Atanáz hazatérését. A templom egyik bővítésekor feltétlenül saját kezével akarta lezárni a kupolát. Hat más testvérrel együtt lezuhant, s a rázúduló omladék maga alá temette. Nem könnyű a hagyomány teljességéből kihámozni a szent belső útját. Végredeletében azonban talán a hitvallás fényét vetítik szenvedéssel teli nekigyürkőzésére a következők: „Fölötte nagy fájdalomban töltöttem életemnek minden napját, hiszen pontosan tudtam, hogy lelkem gyengeségében teljességgel képtelen volt mások vezetésére.” Hogy hitében, mély alázatosságában és nagy szeretetében mégis engedelmesen magára vette az Isten által rárótt terhet, ezzel sok évszázadra megmutatta az utat az Athosz-hegyi szerzetesség számára, azt nagysága és szentsége idézte elő.

HIRSAUI BOLDOG VILMOS bencés apát

Július 5.

*Bajorország. +Hirsau, 1091. július 5.

A gyermek Vilmos nevelését a szülei a rengensburgi Szent Emmeram apátságra bízta. Képzésének kezdeteiről ő maga írta később: „Mivel kis gyermekként adtak iskolába, és gyorsan megtanultam az olvasást, jóval a szokásos idő előtt, tanító irányítása nélkül kezdtem el tanulni az írás művészetét is. Lopva és szokatlan módon, minden útmutatás nélkül tanultam meg írni. Eközben a tollnak olyan ügyetlen tartását szoktam meg, és ebben olyan javíthatatlannak mutatkoztam, hogy később mindazok, akik észrevették, biztosítottak róla: sohasem lesz jó kézírásom. Isten kegyelméből azonban másképpen történt, mint sokan gondolták.”

Vilmos korán felébredt tudásslomja magasztos célhoz és nagy sikerhez vezetett. Egyetemes zeninek nevezhetjük: rendkívülit teljesített a filozófia, a csillagászat és a zene területén. Egy általa szerkesztett csillagászati óra feltűnést keltett. -- Mindenekelőtt azonban a regulához hú, igaz szerzetes akart lenni. Úgy írják le, hogy szigorú volt önmagához, s barátságos mindenki iránt.

A Szent Emmaram kolostor szerzetesének életműve összefonódik Hirsau nevével. 1069-ben kapta meg a felszólítást, hogy vegye át a kolostor vezetését. Ettől kezdve pontosan fennmaradtak életének dátumai.

1069. május 28-án ment a Szent Aurelius kolostorba, amely első alapítása (830) után csak rövid ideig állt fenn; 1048--1054 között Szent IX. Leó pápa helyreállította, s 1065-ben Einsiedelnből vonultak be

oda szerzetesek. Az első, amit Vilmos megkövetelt, a kolostornak a világi hatalmaktól való teljes szabadsága volt. Csak kemény küzdelmek után állította ki a kívánt okmányt IV. Henrik 1075-ben. Ugyanebben az évben Vilmos Rómába utazott, hogy Szent VII. Gergely pápával (lásd: A szentek élete, 216. o.) megerősítse kolostora szabadságát. Egyidejűleg belekeveredett a király és a pápa közti harcba. Az egyháznak három dolog okozott igen nagy károkat: a püspökök kiválasztásánál a nemesi származást mindennél többre tartották, hagyták, hogy vásárolják e tisztséget és a személyes rátermettséget semmibe vették. -- Vilmos bátran pellengérre állította a kor visszasságait. Elképzelhetjük, mennyire felfortyantak azok, akik találva érezték magukat. Az ellentétek fokozódtak. 1077 pünkösdvasárnapján Vilmos befogadta a Szent Aurelius kolostorba Rheinfeldeni Rudolfot, IV. Henrik ellenkirályát. Vilmos és Henrik korábban békésen találkoztak, most viszont császári csapatoknak kellett volna a politikai ellenfélre támadniuk. Ez azonban végül elmaradt.

Nem csekélyebb Vilmos jelentősége a szerzetesség történetében. Hirsauban, ahogy Einsiedelnben és Regensburgban is, eleinte a lotharingiai rendi szokásokat követték. A pápai legátus és Ulrik clunyi prior látogatása alkalmával azonban Vilmos meggyőződött a clunyi szokások előnyéről. Ezekre tért át Hirsau 1079-ben, de nem utánozták szolgálai módon a clunyi mintát. Clunyi szent Hugó (lásd: 241. o.) maga ajánlotta, hogy mindent az ország jellege és szükségletei szerint kell alkalmazni. Így hát a clunyi szokásokat átdolgozták Hirsau viszonyaira.

E szokások lettek a világi gyámkodástól való mentesség eszméjével együtt a hirsai reformmozgalom alapjai; ez aztán gyorsan elterjedt. (Húsz éven belül több mint harminc új alapítás következett, s összesen száznál több kolostor vette át a hirsai reformot.) Laikus testvérek felvételével, a harmadrendszerű oblátus intézmény kialakításával és alkalmas igehirdetők küldésével olyan mozgalom indult meg, amely a nép széles rétegeit érintette.

Hirsau Németország legnagyobb kolostora lett. 1082--1091 között építtette fel Vilmos a Nagold folyó mellett az egyik dombon a Szent Péter és Pál bazilikát. III. Gebhard konstanzi püspök, az egykori hirsai szerzetes szentelte fel. Tizenegy héttel később Vilmos apát meghalt. Utolsó gondja az egységre irányult: „Könyörgök nektek, hogy az Egyház egységében és az Apostoli Széknek való alávetettségben töretlenül tartsatok ki a halálig, ahogy rátok hagyományozták a kolostorban.” Halála előtt még egyszer kifejezte azt a meggyőződését, hogy az olyan ember halálát, aki Istennek szolgált, voltaképpen nem halálnak, hanem sokkal inkább cserének kell nevezni, mert a mulandót a halhatatlannal, a földit a mennyivel cseréljük fel.

ZACCARIA SZENT ANTAL MÁRIA

Július 5.

*Cremona, 1502. +Cremona, 1539. július 5.

Amikor Borromei Szent Károly 1565-ben Milánó érseke lett, már előkészített talajt talált a trienti zsinat által előírt reformok megvalósításához, annak ellenére, hogy elődei nem annyira a rájuk bízott nyájnak voltak a pásztorai, mint inkább hadakoztak és diplomataként tevékenykedtek.

Előtte ugyanis néhány évtizeden át a barnabiták (vagy másképpen Szent Pál áldozópapjai) működtek itt, akiket Zaccaria Szent Antal Mária alapított 1530-ban. Az alapító pap volt Cremonában, s mintegy előfutára a belső megújulás szolgálatában Borromei Szent Károlynak. A beszédeit és imáit átható belső tűz, a következetes szegénység, a vezeklés nyilvános és rejtett gyakorlása, valamint az evilági dolgok teljes megvetése terén mutatott példája, a lelkek szolgálatában tanúsított buzgalma, a Megfeszített hirdetése és szeretete, az eucharisztikus áldozat bemutatásában megnyilvánuló áhítata, az a szentpáli lelkület, amellyel a hittérítő munkát végezte, végül lendületessége és a benne feszülő tömérdek szellemi energia -- mindez előkészítette az utat Milánó új apostola számára.

Antal 1502-ben született, valószínűleg decemberben, Cremonában. Apja, Lazzaro egy genovai patricius családnak volt a sarja. Anyja, Antonietta Pescaroli már tizennyolc éves korában özvegyen maradt, s nem ment újra férjhez, hogy egészen fia nevelésének szentelhesse magát.

Antal Mária még egész fiatal volt, amikor szüzességi fogadalmat tett. Leginkább a könyörületesség, a szeretet és az anyagi javakról való lemondani tudás jellemezte: minden gondolkodás nélkül odaajándékozta értékes köpenyét egy koldusnak; 1520-ban közjegyző előtt visszavonhatatlanul

lemondott apai örökségéről, s még ebben az évben beiratkozott a páduai egyetemre, az orvostudományi karra. 1524-ben doktorrá avatták és visszatért szülővárosába, szilárd hittel, erkölcsileg feddhetetlenül, élettapasztalatokban gazdagon.

Szellemi képességein kívül vállalkozókedvével is kitűnt mint apostoli lelkiületű modern világi keresztény: érzékelte kora kívánalmait, s meghallotta a hívó szót. Teljesen alárendelte magát Marcello domonkosrendi szerzetesnek és Battista da Cremának, akit „isteni atyjá”-nak nevezett. Ezek bevezették a teológia tudományába, a Szentírás ismeretébe, az apostoli és Krisztus-központú lelkiiségbe. Így az Egyházban az Ige szolgálatára szentelte magát: a Szent Vítal- templomban hittanórákat, előadásokat, konferencia-beszédeket tartott. Témája főként a Szentírás, mindenekelőtt pedig Szent Pál leveleinek megismertetése volt.

1528-ban pappá szentelték. Lelkesen folytatta apostoli munkáját, egyszersmind nagy előrelátásról is tanúságot tett: a város előkelő rétege felé fordult, és jámbor társulatokba szervezte őket.

A honfitársai által „földre szállt angyal”-ként és „a haza atyja”-ként tisztelt fiatal pap reformeszméitől teljesen áthatva minden javadalomról lemondott, nem kívánt „egyházi karriert” befutni, megvetette az irodalmat és a művészetet, a szépek azt a kultuszát, amely X. Leo és Ludovico Ariosto korát jellemezte, csak hogy feddhetetlennek bizonyuljon, és erejét maradéktalanul latba vethesse a szeretet minden téren való érvényesüléséért. Nem sokkal később Milánóban Giastalla grófnő kíséretében találjuk, akinek később a káplánja lett.

A lombard fővárosban Antal kapcsolatba került az „Örök Bölcsesség” oratóriummal, amely az európai biblikus mozgalom szellemében működött, és egyike volt a trienti zsinat előtti, Giovanni Antonio Belotti által szorgalmazott milánói szellemiségű központoknak.

Ebben az aszkéta életet élő közösségben, amelynek számos jelentős ember a tagja volt -- köztük két későbbi pápa, IV. Pius és V. Pius is --, Antal megismerkedett két milánói nemessel, Giacomo Antonio Morigiával és Bartolomeo Ferrarival, akik barátok voltak. Csakhamar ő lett a vezetője a konfraternitásnak. Ebből nőtt ki a barnabiták kongregációja, amely nevét Szent Barnabás templomáról vette, amely első otthonuk volt. A kongregációt 1533. február 18-án VII. Kelemen pápa hagyta jóvá Szent Pál áldozópapjai néven.

A kongregációnak az volt a fő törekvése, hogy elsősorban tagjai példája révén segítse a klérus és a nép erkölcsi fölemelkedését. Minden rendű és rangú hívőt felszólítottak, hogy csatlakozzék hozzájuk, és segítsen „elvezetni az embertársát az élő Lélekhez és a megvetett Krisztushoz, a megfeszítetthez” (1537. május 26-án kelt levél). Működésük során a „devotio moderna” és a keresztény humanizmus programját valósították meg, összhangban azzal, amit Erasmus hirdetett: „A vallásból több élet fakad, mint a tudományos vitákból”.

A reform-papoknak ez a csoportja Szent Pál nevét vette fel, az ő lelkiiségét is magáévá téve: a nemzetek apostola lett a patrónusuk, tanítómesterük, vezetőjük és példaképük az életükben és az apostolkodásban egyaránt. Az új szerzetesi család Szent Pál zászlaja alatt kívánt küzdeni azért, „hogy a keresztény szellem megújításának szántóföldje és oszlopa legyen” (1538. november 3-án kelt levél).

Egy olyan korban, amikor a háború réme fenyegetett, és a teljes kizsákmányolás eredményeképpen nagy volt a szegénység és az erkölcsi hanyatlás, Antal társaival együtt meg volt róla győződve, hogy a hit és erkölcs megszilárdítása csak energikus fellépésnek és olyan módszereknek lehet az eredménye, amelyekre a nép felfigyel, és amelyek magukkal ragadnak.

Ennek jegyében a barnabiták a tereken prédikáltak, nyilvános vezeklést vállaltak, és szembeűnő módon alázták meg magukat: keresztet vettek a vállukra, kötél volt a nyakukon, mezítláb jártak -- maga az alapító is így járta Milánó utcáit.

Nem feltűnni akartak, s nem is a népszerűséget hajszolták, ahogy azt a pápaság történetének egyik ismert bűvára gondolta, hanem tudatosan arra törekedtek, hogy -- magukat és az emberi tekinteteket megvetve -- „a lélek más nagy hibáival egyetemben ne csak kiirtsák, hanem le is győzzék a megfeszített Krisztus legnagyobb és igen veszedelmes ellenségét: a lustaságot, amely a modern korban úgy elhatalmasodott” (1537. május 26-án kelt levél). De mint ez oly gyakran előfordul,

akadtak ellenlábasaik, kivált a kléruson belül, akik ahol érték, üldözték, fenyegették, nyíltan támadták és eretnekséggel vádolták őket.

Két alkalommal, 1534-ben és 1537-ben az inkvizíció törvényszéke, Milánó érseke és szenátusa elé állították Antalt, de fölmentést kapott. Ez az igazolás fokozta apostoli buzgalmát és elérte, hogy sok hívő figyelme a kereszténység központi misztériumai felé forduljon.

Igen nagy szolgálatot tett számos „új” eszme megvalósításával, amelyek zömükben még ma is gyakorlatban vannak az Egyházban. Így pl. az Oltáriszentség 40 órás nyilvános és ünnepélyes imádása, amelyet sorra átvettek az egyházmegyék (1537); a harangozás bevezetése pénteken délután 3 órakor Krisztus kereszthalálának emlékére; a papság és a műveltebb világi hívők szellemi irányítása és továbbképzése konferenciák révén; a gyakoribb szentáldozás; a kolostorok reformjának előmozdítása missziós beszédekkel; a népmisszió, a házaspárok összefogása a családok megújulása érdekében.

Odaadó és nyitott lélekkel fáradozott Antal az Angelikák rendjének megalapításán és képzésén is. Ez volt az első olyan női rend, amelynek megengedték, hogy az apostoli munka érdekében elhagyják a klauzúrát. A rendet III. Pál hagyta jóvá 1535-ben. Az alapításban Guastalla grófnő volt a társa, bár maga nem öltözött be.

Egy levélben, amelyet lelki leányaihoz intézett, olyan programot fogalmazott meg, amely a maga korában úttörő jelentőségű lehetett: „Bontsátok ki zászlótokat, amelyet a Megfeszített küld majd nektek, hogy hirdessétek mindenütt a Lélek elevenséget és az eleven Lelket” (1537. május 26-án kelt levél).

A barnabíták és az angelikák, akik a Szent Pál szellemétől áthatott, lánglelkű apostol buzgalmának örökösei lettek, nem maradhattak sokáig alapítójuk keze alatt: Antal 1539. július 5-én, harminchét éves korában eltávozott övéi köréből. Amikor kezdte érezni, hogy erőai fogyatkoznak, megkérte, vigyék haza szülővárosába. Ott halt meg édesanyja karjai közt, leghűségesebb tanítványai körében. Nagy vigaszára volt, hogy látomásban megjelent neki Pál apostol.

Milánóban temették el, de maradványairól sokáig nem lehetett tudni, hol vannak. Csak 1891-ben találták meg őket újra, akkor kerültek a Szent Barnabás-templom kriptájába, ahol ma is nyugszanak.

A barnabíták alapítójának nem maradt rá ideje, hogy tanítását összefoglalja és pontos szabályzatot állítson össze a rendje számára. Egy tucatnyi levél, hat beszéd, amelyek a parancsokról szólnak, és egy rendi szabályzat vázlata őrizte meg egyénisége vonásait, ezek jelentik szellemi hagyatékát. A barnabítáknak Borromei Szent Károly lett második atyjuk és védelmezőjük, aki folytatta és betetőzte az elkezdett reformot is.

Antal Máriát VIII. Urbán 1634-ben boldoggá avatta, XIII. Leó 1890-ben ezt megújította, majd 1897-ben a szentek sorába iktatta.

Ünnepét még szentté avatása évében, 1897-ben felvették a római naptárba, július 5-re.

E szent reform-pap életéről -- aki olyan korban élt, amikor közszájon forgott: „Ha valaki el akar kárhozni, annak elég, ha pap lesz” -- saját levelezése és a kortársak véleménye ad képeket.

Azt, hogy a vallási megújulás érdekében készen áll minden erejének latba vetésére, Antal egy 1531-ben kelt levelében fogalmazta meg, lelkes felhívás formájában: „Fel, fel, testvérek! Ha eddig volt is körünkben némi bizonytalankodás, most szakítsunk vele, ugyanúgy a hanyagsággal is, és mint a bolondok rohanjunk nemcsak az Istenhez, hanem embertársunkhoz is!”

A Zaccaria Szent Antal Mária köré gyűlt férfiak és nők különös látványt nyújtottak a milánóiaknak: egy orvos, egy jogász, egy ismert gavallér és egy grófnő hirtelen lemondtak mindenfajta státuszszimbólumról, hogy új módon hirdessék az evangéliumot. S amikor a szószékről „a városban pusztító pestis”-ként beszéltek róluk, a felizgatott tömeg pedig fel akarta gyújtani a házukat, Antal Szent Pál szavaival biztatta társait: „Esztelenek vagyunk Krisztusban.”

A barnabíták munkájáról ezt jegyezte föl az életrajzíró: „Látni őket a templomokban, amint Isten vigasztalásáért könyörögnek, látni őket szegényes öltözékben adományokat gyűjtve. Némelyek

rendet tartanak a székesegyházban, mások a kórházakat látogatják. Ismét mások egészen szerény szolgálatokat vállalnak, elmennek házi szolgának vagy halárusnak. Mindegyikük talál valami módot a maga megalázására, hogy ösztönözze a népet, és segítsen neki élete megváltoztatásában."

Szokatlan megjelenésük, az utcákon rögtönzött prédikációik és elszánt vezekléseik oly mértékben érintették a hivatalos Egyházat, hogy Antal ügye az inkvizíció elé került. Ám Crivelli inkvizítor nem tehetett egyebet, mint hogy megállapítsa: „Egyszerű, egyenes ember”, III. Pál pápa pedig védelmébe vette a közösséget: „Pontosan ilyen emberekre van az Egyháznak szüksége. Tudósok és diplomaták vannak elegendően."

Istenünk, kérünk, add meg, hogy Szent Pál apostol szeretetével törekedjünk Jézus Krisztus mindent felülmúló ismeretére, amint Zaccaria Szent Antal is e megismerés birtokában hirdette Egyházadban fáradhatatlanul az üdvösség igéjét.

Július 6.

GORETTI SZENT MÁRIA

Július 6.

*Corinaldo (Ancona), 1890. október 16. +Nettuno, 1902. július 6.

Goretti Mária szüleinek volt néhány hold földjük Corinaldóban, de ebből a család nem tudott megélni. Elköltöztek hát, és Nettunótól 11 kilométerre, Ferriere di Concában egy özvegy emberrel, Serenellivel és ennek fiával közösen béreltek egy kisebb birtokot. A vidék azonban mocsaras volt, és alig telt el egy év, Mária édesapját elvitte a malária. A hatgyermekes özvegy nem tehetett egyebet, ott maradt, és továbbra is fenntartotta a bérletet. Mária volt a testvérek közül a legidősebb, ő segített neki a legtöbbet. Ellátta a háztartást, és vigyázott a kicsikre, amikor édesanyja a nagyobbakkal kinn dolgozott a mezőn. A részeges Serenellinek és a fiának is ő volt kénytelen főzni.

Ez a fiú, akit Alessandrónak hívtak, először szép szóval próbálta megnyerni magának Máriát. Amikor ez nem sikerült, kétszer is megkísérelte, hogy erőszakhoz folyamodjon, de Mária ereje végső megfeszítésével kiszabadította magát a keze közül. A következő hét szorongásban és félelemben telt Mária számára. Kérte édesanyját, ne hagyja soha magára, de az nem vette komolyan a dolgot, és megszidta érte. Mária nem tudta, hogyan magyarázza el a helyzetet az édesanyjának, mert Alessandro megesküdtött, hogy ha csak egyetlen szóval is elárulja, megöli. Serenelli és Mária édesanyja közt amúgy is feszült volt a viszony, s Mária nem akarta édesanyja helyzetét tovább nehezíteni. Hallgatott hát, de annál többet imádkozott -- mennyei Édesanyja segítségét kérve. Már nem volt gyermek, tudta, miről van szó.

Így érkezett el 1902. július ötödike. Szombat volt. Az idő dél felé járt, és Mária egyedül volt otthon. Alessandro megtámadta. Amikor nem akart vele bemenni a hálószobába, a fiú megragadta, szájára tapasztotta a kezét, és bevonszolta a maga hálófülkéjébe. Mária kapálódzott, és egyre ismételte: „Nem, nem, az bűn, Alessandro, elkárhozol érte!” Amikor Alessandro látta, hogy nem bír vele, fölkapott egy éles, hegyes kést és szúrni kezdte. Tizennégy mély sebet ejtett Márián. Végül felfigyeltek a szomszédok, és odasiettek.

Ez csak a kiteljesedése, a koronája volt Mária fiatal életének. Hogy azt tudta gyilkosa keze közt mondani: inkább meghal, semmint súlyos bűnt kövessen el, nem volt előzmény nélkül. Nem sokkal előbb így beszélt: „Mama, inkább öljenek meg, mint úgy beszéljek” (tudniillik ahogy előzőleg a kútnál az egyik szomszéd lányt hallotta beszélni). Épp öt héttel korábban volt Mária elsőáldozó. S aznap reggel, amikor Alessandro megtámadta, még örömmel újságolta barátnőjének, Teréznek: „Holnap megyünk Campomortóba -- alig várom a szentáldozást!” Az édesanyja pedig azt mondhatta róla: „Mária mindig, mindig, mindig engedelmeskedett nekem!”

Alessandro Serenelli később maga is tanúsította, hogy esős napokon vagy amikor kevesebb volt a munka, s akadt egy-egy szabad órája, mindig a rózsafüzért látta Mária kezében. Barátnője, Teréz

pedig így nyilatkozott: „Lehetett látni, hogy olyan lány volt, aki különösképpen vonzódott a Megváltóhoz”.

A szentáldozás és az utolsó hetekben átélt sok szorongás kiteljesítették kegyelmi életét, és megérlelték a vértanúságra. Hogy miként gondolkodott, és a szíve mélyén mi rejtett, azt megmutatta életének utolsó huszonnégy órája:

Amilyen gyorsan csak lehetett, beszállították a nettunói kórházba, és kétórás műtéttel próbálták megmenteni. Mária mindvégig öntudatánál volt, s egyre csak Jézust és Máriát szólongatta. Amikor kérdezték, megbocsát-e gyilkosának, ezt válaszolta: „Megbocsátok, és az égben imádkozni fogok a megtéréséért. Jézus kedvéért, aki a kereszten megbocsátott a bűnbánó latornak, azt akarom, hogy ő is ott legyen a közelemben a paradicsomban.” Seblázában újra meg újra átélte az Alessandroval vívott küzdelmet. Lelkülete egészen feltárult, a szavai tudatalattija mélységeiből törtek fel. Egyre csak azt kiabálta: „Ne tedd Alessandro, mert bűn és elkárhozol miatta!”

Másnap, 1902. július 6-án, vasárnap Mária meghalt. A szocialista városi tanács csináltatott neki koporsót.

Alessandro Serenellit 30 évi kényszermunkára ítélték. Az első éveket megkeményedett szívvel töltötte el, a bánatnak semmi jelét nem adta. Aztán egy éjszaka megjelent neki álmában Mária. Virágot szedett és odanyújtotta neki. Ettől teljesen megváltozott -- fogolytársai példát vehettek róla. 26 év börtön után 1928 karácsonyán hazaengedték. Első útja Mária édesanyjához vezetett, mert bocsánatot akart kérni. Ennek jegyében karácsony este bekopogott Corinaldóban a plébániára, ahol Mária édesanyja házvezetőnő volt. Ezt a választ kapta: „Ha isten megbocsátott neked, én hogyan bocsátanék meg?” És a karácsonyi misén együtt vették magukhoz az Úr szent Testét, aki mindenkinek mindent megbocsát.

Huszonkét évvel később, 1950. június 24-én XII. Pius pápa szentté avatta Máriát. Először fordult elő az Egyház történetében, hogy az ünnepre félmilliónál is több ember gyűlt össze meg a Szent Péter téren. S az is először fordult elő, hogy egy édesanya megérte és jelen lehetett gyermeke szentté avatásán.

1950. június 24-én este a Szent Péter téren hatalmas tömeg várta Goretti Mária szentté avatását. A néma csendben egyszer csak felhangzott a hangszórókban a pápa hangja:

„Ennek a ragyogó nyári napnak az estéjén a népnek egy egyszerű, szerény gyermeke az Egyház részéről olyan megtiszteltetésben részesül, amilyennél nagyobb megtiszteltetés nem is érhet senkit; mégpedig olyan különlegesen ünnepélyes keretek között, amilyenre az Egyház történetében még nem volt példa; itt, a Szent Péter-templom előtt, ezen a roppant téren, amely szinte árasztja a fenséget, akkora hívő tömeg jelenlétében, amekkorát még egyetlen szentté avatás alkalmából nem jegyeztek fel.

Miért lesz könnytől fátyolos a szemetek, amikor azt olvassátok vagy halljátok, hogy ez a leány csak néhány évet élt? Ez az élet még a váratlan és erőszakos halál ellenére is oly egyszerű és oly tiszta, annyira a szemünk előtt áll, hogy csak az evangéliumi történetek közül lehet valamelyikkel összehasonlítani. Mivel hódította meg Goretti Mária ily gyorsan a szíveteget, hogy szinte máris kedvenc szentetek lett?”

A pápa kérdésére Goretti Mária élete és halála egyértelmű választ ad. Ez a bátor leány, aki egészen szegény körülmények között élt és sem írni, sem olvasni nem tudott, századunk elején azt volt hivatva tanúsítani, hogy a tisztaság lehetséges, és olyan érték, amely minden áldozatot megér.

Amikor az édesapát elragadta a halál, és az édesanyja nem tudta, ha mégoly keményen dolgozott is, képes-e a hat gyermeket felnevelni, az akkor 10 esztendő Mária így vigasztalta: „Ne félj, mama, hiszen már nagyok vagyunk, s a jó Isten majd ad nekünk egészséget, gondot visel ránk és megsegít bennünket. Megélünk!”

Mária vértanúhalála után az édesanyja tanúsította: „Akarattal soha nem okozott nekem szomorúságot. Ha mégis előfordult, hogy valamilyen akaratlan mulasztásért, ha nem szolgált is rá,

megszidtam, nem sértődött meg, nem kellett kiengesztelni, hanem nyugodt maradt, továbbra is figyelmes volt, egyetlen arcizma sem rándult."

De a legszebb bizonyítványt mégis gyilkosa, Alessandro Serenelli állította ki róla, amikor később így nyilatkozott: „Csak jónak láttam, aki mindig engedelmeskedett a szüleinek. Istenfélő volt, komoly, nem olyan könnyelmű és szeszélyes, mint a többi lányok. Az utcán mindig szerényen viselkedett, és csak arra volt gondja, amivel megbízták. Bármilyen ruhadarabbal beérte, amit az édesanyja csinált, vagy valakitől ajándékba kapott. Szülei példája szerint istenfélő volt, megtartotta az Isten parancsait, nem mondhatom, hogy valaha is rajtakaptam volna vétken. Soha nem hallottam hazudni. Kerülte a rossz társaságot, úgy, ahogy az édesanyja meghagyta neki."

Istenünk, ki az ártatlanság szerzője és a szüzesség kedvelője vagy, és szolgálódnak, Goretti Szent Máriának egész fiatalon megadtad a vértanúság kegyelmét, kérünk, az ő közbenjárására add meg, hogy állhatatosak legyünk parancsaid megtartásában.

Július 7.

SZENT WILLIBALD püspök és SZENT WUNIBALD bencés apát

Július 7.

és december 15. Willibald ünnepe: július 7. *Wessex, 701. +Eichstätt, 787. július 7. Wunibald ünnepe: december 15. *Wessex, 701. +Heidenheim, 761. december 18.

Willibald és Wunibald testvérek voltak. Hugeburg heidenheimi angolszász apáca szerint szüleik rokonságban álltak Szent Bonifáccal (lásd: A szentek élete, 247. o.), és Wessexben éltek. Willibald kora ifjúságától kolostorban nevelkedett. Amikor ugyanis még kicsi volt és megbetegedett, szülei fogadalmat tettek, hogy ha meggyógyul, elviszik a walthami kolostorba, amely délkeletre esett a winchesteri püspöki székhelytől, és Isten szolgálatára szentelik. Itt -- miként sok honfitársát -- Willibaldot is magával ragadta a szent zárandoklat eszméje. Az angolszászok térhódítása megteremtette a lehetőséget, és Willibaldban felbredt a vágy, hogy messze idegenben aszkéta életet éljen. Tervei számára Willibaldnak sikerült az édesapját és az öccsét is megnyernie, aki egy évvel volt fiatalabb, mint ő. 721 körül kelhettek útra Rómába. Útközben Luccában meghalt az édesapa. A két fiú 723 húsvétjáig maradt együtt Szent Péter városában. Wunibald egy római kolostorba nyert fölvételt, majd 728-ban visszatért hazájába, hogy a harmadik testvért, akinek a nevét nem tudjuk, szintén Rómába vigye.

Willibald folytatta zárandokútját Szicílián és Kisázsian át a Szentföldre, Jeruzsálembe. Útjáról Hageburg részletesen beszámol, föltehetően Willibald naplószerű följegyzései alapján. Willibald három esztendőig töltött a Szentföldön, utána két évig még Konstantinápolyban maradt, majd 730-ban pápai és császári követek kíséretében visszatért Itáliába. Az egyháztörténelem egy érdekes és figyelemre méltó eseménye: az angolszász szerzetes, akinek egyháza abban a szellemben fogant, amely Montecassinóból kiindulva Rómán keresztül terjedt tova, most Szent Benedek hegyére ment, hogy erejét a montecassinói apátság megújításának szolgálatába állítsa. Montecassino több mint száz esztendeig árván állt, amikor 718 táján a bresciai Szent Petronax (670- -750?) néhány társával szerzetes életet kezdett itt élni. A közösségi élet formái elég nehezen alakultak ki, ám az alatt a tíz esztendő alatt, amelyet Willibald a szent hegyen töltött, újra meghonosította eredeti helyén Szent Benedek reguláját, mégpedig abban a szellemben, amelyben angol földön maga is nevelkedett. Ez az angolszász életforma szellemében újjáalakult apátság számított az északiak szemében később „római mintá"-nak.

Willibald példaadóan tanította és élte a Szent Benedek-i szerzetesi életet, miközben különféle tisztségeket viselt. Különösen kapus szeretett lenni, mert a zárandokokat fogadva gyakorolhatta a Szent Benedek-i vendégszeretetet. Új szakasz kezdődött Willibald életében, amikor Szent Bonifác meghívta, hogy az ő környezetében munkálkodjék.

Wunibald 737-ben vagy 738-ban találkozott Bonifáccal Rómában, s 739-ben néhány társával együtt Thüringiába ment vele. Bonifác pappá szentelte Wunibaldot, és rábízott hét templomot, amelyet ő az Arnstadt melletti Sülzenbrückenből gondozott.

Wunibald révén Bonifác Willibaldot is meghívta, akit maga a pápa utasított, hogy menjen el Bonifáchoz. Willibald 741 húsvétján tehát elhagyta Rómát és Bajorországba ment Odilo herceghez, majd onnan tovább Suidgerhez, Észak-Bajorország egyik nagy hatalmú urához. Suidger és Willibald Dél-Bajorországban, Linthardban találkoztak Bonifáccal, aki az Altmühl völgyében Eichstättet jelölte ki Willibald működése középpontjául. Itt Bonifác pappá is szentelte új munkatársát 741. július 22-én.

Willibald eichstätti tevékenységéről ez áll egy régi krónikában: „Eichstättet előzőleg úgy feldúlták a hunok, hogy csak egy kis templom meg néhány ház maradt meg belőle. Willibald összegyűjtötte maga körül az embereket, akik -- miként ő -- készen álltak arra, hogy Isten országát építsék. Kiirtották a vadont, megművelték a földet, templomokat és kolostorokat építettek és hirdették az evangéliumot. Willibald kimagaslott közülük jámborságával, türelmével, szerénységével, önzetlenségével és azzal, hogy mindenki számára volt vigasztaló szava."

742. október 21-én a thüringiai Sülzenbrückenben, ahol Wunibald működött, Bonifác püspökké szentelte Willibaldot -- Szent Burkhard würzburgi és Szent Witta (+760) után) buraburgi püspök segédletével. Eichstättben, azon a vidéken, amely mintegy a Majna völgye és Bajorország közt tátongó úrt töltötte ki, az új püspök egy idő után új szellemi központot létesített. Eichstätt Bonifác halála után is megmaradt az angolszász szellem legdélibb bástyájának; e szellem képviselője, Willibald pedig a püspök körében folytatta tovább tevékenységét. Saját egyházmegyéjében nem maradtak fenn közelebbi följegyzések Willibald püspöksége idejéből, de minden bizonnyal ugyanazt a módszert alkalmazta, mint a honfitársai.

Egy idő után, 744 táján Wunibald is Bajorország felé fordult. 747-ben elment Bonifáchoz Mainzba. 751--752-ben Willibald egyházmegyéjében találjuk, ahol a heidenheimi bencés kolostort alapította a missziós munka támaszául. Ennek apátja volt haláláig (761. december 18.) Willibald nemcsak öccsét élte túl, hanem nővérét is, Szent Walburgát is, aki 779-ben halt meg Heidenheim apátnőjeként. Willibald nyolc esztendővel később, 787. július 7-én költözött el az élők sorából.

Július 8.

SZENT KILIÁN püspök

Július 8.

+Würzburg, 689.

„Írország sziget az óceánban, szántóföldjei termékenyek, de híresebb a szentjei miatt, akik közül Itália Kolumbánnak, Alemannia Gallusnak, Frankföld Kiliánnak örvendezik." Ezek a szavak, amelyeket Szent Kilián egy korai életrajzában találunk, Európa, az Egyház és a szentek történetére nézve egyaránt fontosak. Bizonyítják az írek jelentőségét a kereszténység európai elterjesztésében, rámutatnak arra, hogy a népek -- gyakran messzi távolságokat áthidaló -- kapcsolata, amely az Egyházra oly jellemző, a nemzeti sajátosságokat nem szünteti meg, hanem inkább kibontakoztatja. Azt is nyilvánvalóvá teszi, hogy egyes szentek, törzsek vagy tájak védőszentjekénti tiszteletének fejlődésében Írország és az írek fontos szerephez jutottak.

„Németország szentjei litániájának" újabb összeállításában is úgy szólítják meg Kiliánt, mint „Frankföld apostolát". Ama sok ír hithirdető között, akiket Európában tisztelnek, Kilián több tekintetben is mindenkor kitűnt. Viszonylag korán írásba foglalták életének részleteit. Vértanúságának híre egyedülálló módon jutott vissza hazájába.

Amikor XIV. Benedek (1740--1758) pápa történetük egyik nagyon sötét korszakában megengedte az íreknek, hogy szentjeik okmányaiból nemzeti propriumot állítsanak össze, azok közül a szentek közül, „akik a katolikus hitet Írországból elvitték más országokba", elsősorban Szent Kolumbánt (lásd: A szentek élete, 679. o.) és Kiliánt nevezték meg. Szent Kilián ünnepét mindmáig megülik Németország legnagyobb részében. Amikor 1952-ben, a háború után újraéledt Würzburgban Kilián ereklyéinek a

város székesegyházába 1200 évvel korábban történt átvitelét ünnepelték, átfogó műben mutatták be, milyen nagy volt ennek a szentnek a tisztelete már a Karolingok birodalmában is; ünnepi kiadványban követték nyomon a Kilián által megalapozott, s a 19. századig Írországhoz kapcsolódó kulturális hagyományt.

Kiliánt már a hazájában püspökké szentelték kolostorában, amikor elhatározta, hogy a Szigetországból a műveltség tekintetében messze Írország alatt álló európai szárazföldre megy, és ott néhány társával együtt „teljes szegénységben követi Krisztust”. Missziós tevékenységük ebben az esetben is csak mellékesen adódott, miután legyőzték a nyelvi nehézségeket.

Kilián legrégebbi, röviddel ereklyéinek átvitele után keletkezett életrajza ezt mondja: „csodálatosan bájos hely” volt az, amely Kiliánt és társait arra készítette, hogy letelepedjenek a „keleti Frankföldön, a Wirciburc-nak nevezett erődítmény mellett”.

Nyilvánvaló helyi büszkeséggel folytatta Kilián régi életrajzírója: „Az emberek nagyon szép megjelenése és nemes jellege” is arra indította Kiliánt hogy megkönyörüljön rajtuk, és kiragadja őket a pogányságból.

Egy még mindig elterjedt elképzelés szerint az ír misszió Közép- Európában Rómától függetlenül, sőt vele bizonyos ellentétben valósult meg. Kilián életrajzírója viszont arról tudósít, hogy ő, mielőtt megkezdte volna a misszióját Würzburgban, Rómában felhatalmazást kapott rá. Az a közlés, hogy Konon pápa teljhatalommal bízta meg „a prédikálásra és a tanításra”, pontos keltezésre ad módot, ez a pápa ugyanis csak 686-687-ben uralkodott.

Tizenegy társából csak ketten mentek vissza Kiliánnal Würzburgba: Kolonatus pap és Totnan diákonus (egy régi ír forrás szerint Aed és Tadg). Csakhamar sikerült a fiatal Gozbert herceget a keresztény hitre téríteniök. Kilián még Írországból tudta, hogy mekkora a jelentősége az uralkodónak a pogányok megtérítésében. Jellemző az írekre, hogy Kilián tüstént és rettenthetetlenül a fejedelem hitének gyakorlati bizonyítását kívánta, azt ugyanis, hogy hagyja el bátyja özvegyét, akivel -- az egyházi törvény ellenére addig együtt élt. A későbbi hagyomány azt közli, hogy Gozbert „először nagyon meghökkent”, „nagyokat sóhajtott, mert szerette ezt az asszonyt, akit feleségének tekintett”. Ez a toldalék vélhetően a régi prófétákra emlékeztető és az írekre jellemző szigorúságot kívánta kiemelni. Amikor az asszony, név szerint Geilana megtudta, hogy Gozbert végül beleegyezett a lassú elválásba, elhatározta, hogy megöli Kiliánt. Ő a veszélyt felismerve figyelmeztette társait, hogy bátran vállalják a vértanúságot. Gozbertnek egy hadjárat alkalmával bekövetkezett távolléte Geilanának meghozta a kívánt alkalmat. Az „oratóriumban”, vagyis a „cellában”, amely ír szokás szerint kápolna és lakóhely volt egyben, egy Geilana által felbérelt ember lefejezte Kiliánt és társait. A tetemeket, az egyházi ruhákat és könyveket elásták a cellában, és lóistállót rendeztek be föléjük. Csoda folytán azonban egy idő múlva sértetlenül megtalálták a három vértanú testét. A gyilkos megőrült és öngyilkosságot követett el. A frank nép Isten ítéletét látta benne, és végleg elfordult a pogányságtól.

Hogy Kilián és társai missziós tevékenységet folytattak egészen Dél- Tübingiáig, későbbi hagyomány, és rövid würzburgi tartózkodásukat tekintve valószínűtlen; bizonyára vértanúhaláluknak Frankföld határain messze túl terjedő hatását van hivatva kifejezni.

Szent Kilián tisztelete mindmáig összekapcsolja Írországot és Németországot. Más országokban, mindenekelőtt Amerikában is sok templom viseli nevét.

SZENT III. JENŐ pápa

Július 8.

*Píza. +Tivoli, 1153. július 8.

A rómaiaknak a pápa elleni felkelése során II. Lucius pápa Capitolium elleni roham során halálos sebet kapott, és 1145. február 15-én meghalt. Még ugyanezen a napon összegyűltek a bíborosok a San Cesario kolostorban, és a közeli Tre Fontane-i cisztercita kolostor apátját, pízai Bernátot pápává választották.

A választás teljesen készületlenül találta az apátot. Egykor letette a nagy pisai érsekségen viselt vicedominus hivatalát, hogy Clairvaux-i Szent Bernáthoz (lásd: A szentek élete, 470. o.) csatlakozzék,

hogy távol minden világi tevékenykedéstől már csak az imádságnak és a vezeklésnek éljen. Keserűen panaszkolta fel Tre Fontane apátjává szóló meghívását, mert elválasztotta Bernáttól. És most, micsoda fordulat az egyszerű szerzetes életében! A megválasztottnál nem kevésbé volt meglepve Clairvaux-i Bernát is a hír hallatán. Levélben heves szemrehányásokkal árasztotta el a bíborosokat, akik rárohantak egy egyszerű férfira, kivették kezéből a bárdot, a fejszét és a baltát -- ciszterciént mindennap végzett testi munkát --, a palotába ráncigálták, a trónra emelték, bíborba-bársonyba öltöztették, hogy bíraskodják a nemzeteken és útba igazítsa a népeket. Bernát tudta, hogy a megválasztottnak, aki az alázatossághoz és az engedelmességhez szokott hozzá, nem pedig a parancsoláshoz és az uralkodáshoz, hiányzik néhány olyan tulajdonsága, amelyet meg kell követelni az Egyház legfőbb pásztorától. Így intette tehát az új pápát: „Légy hát erős és férfi, ha kezedet ellenséged nyakára illeszted! Tarts ki erőteljesen és szilárdan sorsodban, amelyet a mindenható Isten minden testvéred előtt bízott rád!”

Ezzel tehát harcra szólította Jenőt legbensőbb, elmélyedésre és békére vágyódó természete ellen. A pápának, akit a rómaiak még megkoronázása előtt arra kényszerítettek, hogy a Szabin hegyekbe meneküljön, alig sikerült azután visszatérnie városába, ismét el kellett hagynia Rómát. Elmulasztotta, hogy idejében megmutassa az öklét a csőcseléknek, amely a Szent Péter bazilikából erődtítményt csinált, és rettentő hadsereget állított ki. Ideiglenesen Viterbo lett a pápa székhelye; uralkodásának nyolc évéből még kettőt sem tölthetett Rómában.

E gondja mégis háttérbe szorultak, amikor eljutott hozzá Edessza elestének és lakói ezrei kegyetlen lemészárlásának a híre. Jeruzsálem immár közvetlenül fenyegetett keresztényeinek az európai udvarokhoz intézett segélykiáltását nem hallgatták meg. Hozzájárult mindehhez, hogy egy örmény egyházi küldöttség éppen döntést kért a pápától egy liturgikus vitakérdésben: a Kelet iránti érdeklődés kettős szempontból is felébredt, megélenkült a remény Kelet mintegy száz év óta különvált egyházainak újraegyesítésére, és így Jenő pápa még az örmény küldöttek jelenlétében kiadott egy bullát, amellyel keresztes háborúba hívta Franciaország királyát és lovagságát. Miután a pápa ezt követően az először ingadozó Clairvaux-i Bernátot is megnyerte e tervének, ennek lenyűgöző és megrendítő ékesszólásától felszítva mozgalom támadt, s nemcsak Franciaországot, hanem Németországot is magával ragadta.

A pápa ekkor útra kelt Franciaországba, ahol VII. Lajos a legnagyobb tiszteletnyilvánítással fogadta Dijonban. Ezután a szeretett Clairvaux- ba ment, s hatévi elválás után viszontlátta Bernátot. 1147-ben és 1148- ban jelentős zsinatok következtek Párizsban és Reimsben. Az ugyanekkor tartott trieri zsinaton bemutatták a pápának Bingeni Szent Hildegárd (lásd: 487. o.) feltűnést keltő írásait, amelyek elnyerték Jenő pápa tetszését is.

A pápa még északon időzött, amikor a Nyugatra rátört az a szerencsétlenség, amely nagyon megterhelte a pápa és Bernát lelkiismeretét egyaránt. Abban a félresikerült kísérletben, hogy elfoglalják Damaszkuszt, zátonyra futott az egész keresztes hadjárat, bár Jenő pápa két legátusát adta a keresztes had mellé, ám képteleneknek bizonyultak, hogy a seregen belül széthúzó erőket egységes vezetés alá kényszerítsék. -- Rómában Bresciai Arnold[10] uralkodott, aki fanatikus bűnbánati prédikációival elbűvölte a tömeget, a szegénységet és az erkölcsi tisztaságot követelte az apostolok példájára. A római szenátus azt a politikai nézetet tette magáévá, amit ez az askéta hirdetett a Capitolium romjain: véget akart vetni Rómában a pápa uralmának, és a várost vissza akarta vezetni régi köztársasági nagyságához.

A pápának az a reménye, hogy Staufi III. Konrád (+1152) segítségével újból megnyeri Rómát, a királlyal együtt sírba szállott. Az utódjával, Barbarossa Frigyesel történt kedvező megállapodása révén Jenő pápa meg tudta vetni a jövő császárral való hatékony együttműködés alapját. Eje szerint támogatta az Ibériai-félszigeten a keresztény országokat, és az a remény fűtötte, hogy a mohamedánokat kiűzhetik. Franciaország készséges volt a pápa iránt, és Angliában is kedvező fejlődés egyengette a talajt. Mindenekelőtt az okos legátusok révén a nyugati kereszténység peremvidékén Írország, Skócia és Skandinávia szorosabban kapcsolódott Péter utódjához, mint bármikor is. Jenő pápa vetése reménnyel teli aratást érlelt, amikor 1153. július 8-án Tivoliban meghalt.

A halott pápát csakhamar szentként kezdte tisztelni a nép. Amikor akarata ellenére a kolostorcellából a főpásztori hivatalba hívták, az engedelmességhez szokott szerzetes nem vonakodott, hogy szívének a magányosság, elmélyülés és béke iránti legbensőbb hajlamával felvegye a harcot, és természetes engedékenységet hajthatlansággal pótolja.

Hogy csak egy példát említsünk: ha politikailag helytelenül járt is el akkor, amikor a lázadó Bresciai Arnold kiátkozását feloldotta, a papot mégis annyira tisztelte Jenő pápa, hogy kérését, amely talán az Istennel való kiengesztelődés becsületes vágyából fakadt, nem tudta elutasítani. A pápa Arnoldot és tanait valójában szent életével győzte le és szégyenítette meg. Nevezhette Arnold a pápát gyújtogatónak és gyilkosnak, az Egyház hóhérának és az ártatlanság megrontójának, aki a testét hizlalja és pénztárát idegen pénzzel tölti meg, a nép, sőt az egész világ tudta róla mindezek ellenkezőjét. A források ritka egyértelműséggel szólnak arról, hogy Jenő pápát bámulatraméltóan jámbor és szent férfinak tartották, aki bőkezűen osztja az alamizsnát, igazságos az ítélkezésében, s egyformán meghallgatja a szegényt és a gazdagot. Csodálatot vívott ki a pápának önmagával szemben tanúsított szigorúsága. Pápai öltözte alatt éjjel-nappal a ciszterciek durva ruháját hordta, a fekvőhelye pedig bíbor függönytől elrejtett szalmazsák volt. Hogy a pénznek és a javaknak Clairvaux-ban megtanult megvetését pápaként is gyakorolta, csakhamar közszájon forgott. Tanítója, Bernát, aki mintegy lelki tükörként neki szentelte A szemlélődésről című művét, leírhatta benne: „Ami a fősvénységet illeti, azzal nem kell fárasztanom a figyelmedet, mert azt mondják rólad, hogy a pénzt pelyvának tekinted”. Hiábavalók voltak az olyan kísérletek, amelyek a pápa kegyét bőséges ajándékokkal akarták megnyerni. Egyes gazdagok teherhordó állatainak az ezüsttel megrakott zsákokat vissza kellett cipelniük az Alpokon át. Nemcsak a pénzt, hanem saját méltóságát sem tartotta sokra a pápa. Molisei Hugó gróf azzal a kéréssel fordult a pápához, hogy házasságát jelentse ki érvénytelennek. Jenő pápa azonban nem látott lehetőséget ennek megtételére, mert a házasságot érvényesen kötötték meg. Amikor a gróf nem akart ebben megnyugodni, a pápa a lábához borult, miközben a tiara a porba gurult; a pápa könnyek között kérte a grófot, hogy hajoljon meg Isten törvénye előtt. A megrendült Hugónak, aki ezután engedelmisséget fogadott, a pápa saját gyűrűjét adta oda, hogy mindig emlékeztesse adott szavára. III. Jenő hírneve úgy maradt fenn, hogy pápaként, hivatalának ragyogása közepette is megmaradt egyszerű, életét a vezeklésnek és imádságnak szentelő szerzetesnek. Személyében meggyőző kifejezésre jutott Clairvaux-i Bernát rendi eszménye.

IX. Pius 1872. szeptember 28-án megerősítette a ciszterci pápának évszázadok óta megnyilvánult tiszteletét, és a szentek közé sorolta őt. [10] Bresciai Arnold (Brescia, 1100 körül--Róma 1155): ágostonos kanonok. Bresciában kezdte tevékenységét. Minden egyházi birtokot és javadalmat elvetett, apostoli szegénységet követelt a klérustól. 1139-ben száműzték, Franciaországból és Svájcából Szent Bernát hatására úszték el. 1145-ben Rómában megbékélt III. Jenő pápával, de hamarosan ismét radikális megújulást kezdett hirdetni. A római nép 1155-ben Barbarossa Frigyes kezére adta, aki felakasztatta.

Július 9.

GIULIANI SZENT VERONIKA kapucinus apáca

Július 9.

*Mercatello, 1660. december 27. +Citré di Castello, 1727. július 9.

Veronika életét a misztika, közelebbről a szenvedés misztikája határozza meg. Orsola Giulianit már gyermekként (tehetős szülők hetedik gyermeke volt) figyelemre méltó nyugtalanság űzte, különös tűz égett benne. Míg más gyermekek játszottak, ő bizalmas kapcsolatban állt az isteni Gyermekekkel és a Szűzanyával. Tizenhét évesen -- miután egész sor nemesi kérést elutasított -- apja akarata ellenére Citré di Castellóban belépett a kapucinus apácák kolostorába. Veronika néven 1678. november 1-én tett fogadalmat.

Napról napra világosabban megmutatkozott, hogy ebben a szerzetesnőben megújul az Úr szenvedése, hasonlóan Assisi Szent Ferenchez (lásd: A szentek élete, 566. o.), aki mintegy ötszáz évvel korábban láthatóan viselte testén az Úr sebhelyeit. Mint Ferencben, Veronikában is

megmutatkozott már szerzetesélete előtt, hogy egyre fokozódó mértékben kötődik a keresztre feszített Úrhoz. Haldokló anyja a hatéves gyermeknek különösképpen ajánlotta az Úr szent oldalsebének tiszteletét. Egy napon megjelent neki az Úr, egész testét sebek borították, amint a próféta látta őt: „Nem volt sem szép, sem ékes (hiszen láttuk), a külsejére nézve nem volt vonzó. Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalmak férfia...” (Iz 53, 2-3 sk). A Megfeszített először csak a leánykát, majd az apácát egyre jobban belevonta szenvedésébe. A szenvedés kelyhének látomásában előkészülhetett az eljövendőkre. A Megfeszített saját szenvedésében részesítette: Veronika fején láthatóvá vált a töviskorona nyoma; harminchat évesen megkapta az oldalsebet, három-négy hónappal később az Úr többi sebhelyét is. Minden erejével védekezett a sebhelyek látható volta ellen. Több mint harminc évig volt stigmatizált.

Veronika, aki a szenvedés eszközeit fizikailag érezte, megértette az Úr tervét. Az Úr általa akarta a világot ismét szenvedésére emlékeztetni. Arra ösztönözte, hogy engeszteljen vele együtt. Nem csupán szeretetének erejéből; ez elégtelen lett volna. Személye olyannyira hatékonyra lett benne, hogy az emberek is megláthatták. Nem „plátói”, elvont szenvedés volt ez. Rendi regulájának szigorúsága megviselte gyenge egészségét. Személye miatt, hogy belső életét meg kell mutatnia kifelé, mivel jezsuita gyóntatóatyja megparancsolta neki, hogy vezessen naplót, és mindent jegyezzen fel, amit Isten a lelkében művel. A naplót később tíz kötetben adták ki. A benne található rendkívüli dolgokat sok szemtanú megerősítette. Olyan „férfias” nyíltsággal írta a naplót, hogy IX. Pius pápa, miután elolvasta, így kiáltott fel: „Ez nem egy szent nő, ez egy nagy szent férfi!”

Életének rendkívülisége természetesen gyanút és bizalmatlanságot keltett: valódi-e mindez vagy csupán színlelt, vagy beteges jelenség, netán az ördög kísértése? Legnagyobb ellenfele saját apátnője volt. Az ördög űzte a játékát a szenttel egészen a testi bántalmazásig. (Hasonló jelenségek mutatkoztak -- több mint száz évvel később -- az arsi plébános, Vianney Szent János életében; lásd: A szentek élete, 403. o.). Megkísérelték, hogy gyökeres „gyógymóddal” fogjanak ki a misztikus nőt: öt évig kenyéren és vízen böjtöltették. Orvosai szüntelen fejfájását (töviskorona) az akkori gyakorlat szerint izzó vassal akarták gyógyítani. Sebhelyeit egyházi jóváhagyással megalázó és fájdalmas vizsgálatoknak vetették alá. Az esetleges hitbeli tévedések elterjedésének megállítására a legfőbb egyházi hatóság, a római Szent Officium a püspökre bízta Veronika szemmel tartását, felügyeletét, s ez megszügyenítőnek tűnő zaklatásokkal járt együtt. Megfosztották újoncmesternői tisztségétől (két évvel a stigmatizációja előtt választották azzá). Elvesztette azt a jogot, hogy a kolostori közösségben választó vagy választható lehessen. Megtiltották neki, hogy hét közben részt vegyen a zsolozsmán és a szentmisén. Vasárnap leghátul, az ajtó mellett állva részt vehetett a szentmisén, de áldozáshoz nem járulhatott. Ötven napra bezárták a betegcellába, s megtiltották számára mindenféle levelezést és érintkezést nővértársaival. Valóban „eleven Kálvária-hegy” lett, amint a gyóntatóatyja kifejezte. Végül elérkezett a fordulat. A püspök jelentette Rómába a vizsgálatok és a megfigyelés eredményét: Veronika hite kifogástalan, engedelmesége töretlen, a misztikus jelenségek pedig szakadatlanul folytatódnak. A pápa visszavont minden parancsot és tilalmat, s röviddel ezután a nővérek egyhangúan apátnővé választották. Tizenegy évvel később, 1727. július 9-én halt meg. 1804-ben boldoggá, 1839-ben szentté avatták.

Az Úr Lelke alakítja az embereket olyanná, amilyenekké akarja, és amilyen formában tevékenykedni akar általuk. Ahogy XII. Pius pápa az 1947. évi liturgikus körlevelében írta: Jézus Krisztus életének és halálának összes titka minden korban jelen van és hatékony. Az Egyház minden szentje Jézus Krisztus életének kikristályosodott titka. Lehet-e hát csodálni, ha egy rendkívüli kegyelmekkel megáldott és meghívott ember fölfogja, megéri és önmagán megvalósulni engedi Isten terveit, engedi, hogy Isten a maga útjain vezesse, még ha az Úr passiójába visznek is?

Veronika kulcsot adott Szent Pál szavaihoz, aki senki máshoz nem hasonlíthatóan szemlélte Jézus Krisztus és az ember titkait: „Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak a javára” (Kol 1,24).

Július 10.

SVÉD SZENT ERIK vértanú

Július 10.

+Uppsala, 1160.

Szent Oszkár (lásd: A szentek élete, 81. o.) második svédországi missziós útja során, 832-ben beiktatta az első skandináv püspököt, Gautbertet az akkori fővárosban, Birkában, de a következő időkben nemcsak a missziós munka gyümölcse ment veszendőbe, hanem maga a város is elpusztult. Svédország jóval később lett keresztény, mint Dánia vagy Norvégia. A 11. században főleg angolszász eredetű hittérítők működtek az országban (Szent Sigfred, Szent Dávid, Szent Eskil), de Brémai Ádám még 1075 körül is arról tudósít, hogy Uppsalában, a nagy pogány nemzeti szentélyben bálványokat tiszteltek a templomban, a szent berekben pedig ember- és állatáldozatokat mutattak be. Ugyanakkor a brémai érsek több svéd püspökséget is alapított, de a svédek valójában csak Sverker király (kb.1130--1156) uralma idején tértek át a kereszténységre. Az első kolostorokat is akkor alapították.

Amikor Sverker király lázongás áldozata lett, utódjául Erik Jedwardsont választották meg. Hogy milyen származású volt, s hogy megválasztása miként zajlott le, nem tudjuk. Lehetséges, hogy angol ősei voltak (Jedvard =Edvard?). Erik életét illetően a 13. század második felében keletkezett életrajzát nem tekintve, a források roppant szűkszavúak. Biztosan csak azt lehet tudni, hogy kb. 1156-tól 1160-ig uralkodott, kiváltságokkal látott el egy ciszterci kolostort, míg feleségének, Krisztinának vitája volt egy másik ciszterci kolostorral. Fia, Knud Eriksson 1167-től 1196-ig uralkodott, lánya, Margit pedig Sverre norvég királynak volt a felesége. Erik szent hírének első bizonyosága az uppsalai püspökség 1198. évi naptára, amelyben május 18-án szerepel „Hericus Rex” ünnepe. A vejről, Sverre norvég királyról szóló monda 1220 körül megemlékezik Erik Uppsalában őrzött ereklyéjéről; 1256-ban pápai bulla engedélyezte az ünnepnapját.

A már említett Erik-legendát a svéd történészek 1900-ig merő kitalálásnak tekintették, de napjainkban elvetik ezt az álláspontot. Felfedezték, hogy a mai változat egy jóval korábbi eredetű alapszöveget, amelyet fő vonásaiban történelmileg hitelesnek kell tekinteni. Eszerint Erik az Egyházhoz hű király volt, aki az igazságosság szellemében és a közjó szem előtt tartásával uralkodott. Különösen nagy gondja volt arra, hogy templomokat építsen és hogy Uppsalában a káptalant megalapítsa; nem sokkal később (1164) ez lett Svédország főkáptalanja. Magánéletét szigorú aszkézis jellemezte. (Az uppsalai dómban sokáig mutogatták a cilíciumát.)

Uralma legnagyobb eseményének Finnországba vezetett keresztes hadjárata számít. Hű barátjával és munkatársával, Henrik uppsalai püspökkel és egy csapattal partra szállt ebben a kereszténységtől még alig-alig érintett országban, hogy a régi svéd befolyást erősítse és a keresztény missziót előmozdítsa. A finnek védekeztek, de csatát vesztek. A legenda szerint Erik könnyezett az elesett finnek láttán, amiért megkereszteletlenül kellett meghalniuk.

Amikor Erik visszatért Svédországba, Henriket Turkuban (Abo) hagyta Finnország első püspökeként. Később, amikor Henrik püspök egy gyilkost rá akart venni a megtérésre, életével fizetett. Mint Finnország nemzeti szentje és apostola Turku katedrálisában van eltemetve.

Erik is erőszakos halált halt. Legendája szerint ellenfelei a dán trónkövetelő vezetésével éppen akkor támadták meg, amikor 1160-ban Krisztus mennybemenetele ünnepén misét hallgatott. Erik a mise után meg akart küzdeni a támadókkal, de túl kevés harcos volt vele. Támadói leterítették és egyetlen csapással átvágták a nyakát. Csontjai fennmaradtak, és egy nyakcsigolyája tanúsítja ezt a halálnemet.

A kései középkorból rendkívül szép liturgikus szövegek örökölték meg Eriknek Svédország nemzeti szentjeként való tiszteletét; sok zarándoklatról szóló híradás is őrzi népszerűsége emlékét. A kis aranyozott ezüst szarkofágot, amelyben ereklyéit őrzik, 1574-ben III. János király készítette, és ma is meg lehet tekinteni az uppsalai dómban.

DÁNIAI SZENT KANUT (KNUD) vértanú

Július 10.

*Dánia, 1040 körül. +Odense, 1086.

Egy ideig úgy látszott, hogy Szent Oszkár (lásd: A szentek élete, 81. o.) térítő munkája nem hozta meg Északon a várt gyümölcsöt. Dániában ugyanis csak Harald Blatand király megtérése után (960 táján) lett államvallás a kereszténység. Ettől kezdve alapítottak ugyan püspökségeket és építettek templomokat, de a kereszténység szelleme csak lassan, a következő századok folyamán lett úrrá az országban. A királyok többsége felkarolta ugyan az Egyházat, de inkább politikai okból (mert támogatást várt tőle Anglia meghódításához vagy a belső hatalmi harcok letöréséhez), semmint őszinte meggyőződésből. Az új vallás valójában a népet is, a királyokat is hidegen hagyta.

Kanut Svend Estridsson (1047--1074) király fia volt, aki elsőként vette észre, mekkora jelentősége van annak, ha az Egyház gyarapszik. A hamburgi érsekek krónikása, Brémai Ádám (+1081) úgy írta le Svendet, mint nyitott és nagyon művelt embert. Svend pontosan meghatározta az egyházmegyéket és őszintén érdeklődött a kereszténység iránt, de a keresztény házassági erkölcs megtartását már nem tekintette magára nézve kötelezőnek. Különbő asszonyoktól született fiai közül egymás után öten követték a trónon, s a legtehetségesebb és a legszilárdabb jellemű Kanut volt közülük.

Ifjúként azokkal a feladatokkal bízta meg apja, amelyeket ma külpolitika néven foglalnánk össze. Tengeri hadjáratai során Kanut érvényt szerzett azoknak a követeléseknek, amelyeket Dánia korábban támasztott Angliával szemben. Ugyanakkor a Keleti-tengeren az ő nevéhez fűződik annak a térítő célú hódító politikának a bevezetése, amelyet Dánia Mecklenburgnak akkor még pogány szláv törzseivel szemben, valamint Pomeránia és a Baltikum irányában folytatott.

Amikor apja meghalt, képességeinél fogva Kanut lett volna a legalkalmasabb arra, hogy a trónra lépjen, de nem őt választották meg, hanem a testvérét, Harald Hent, aki kevésbé teremtett uralkodásra. Kanut csak testvére korai halála után, 1080-ban léphetett trónra.

Mint Norvégiában Szent Olaf (lásd: 362. o.), Kanut is keresztény hivatásnak tekintette az uralkodást. A két király uralma idején a történelmi feltételek sok tekintetben megegyeztek, de Dániában ekkor -- legalábbis nyíltan -- már nem volt pogányság. Annál időszerűbb feladatnak bizonyult az élet egészének keresztény szellemben való átalakítása.

Politikai téren Kanut is, mint Olaf, a központi hatalom megszilárdítására törekedett, különösen a nemesek önző érdekeinek háttérbe szorításával. Keresztény humanizmusát bizonyítja, hogy érvényt szerzett a szabadon bocsátott rabszolgák, a nők és az idegenek jogainak, s hogy határozottan fellépett az ököljog ellen. Mindamellett hat esztendeig tartó uralma alatt legtöbb gondja az Egyház helyzetének megszilárdítására volt. Ő az első dán király, aki tudatosan törekedett arra, hogy a papság mind jogilag, mind anyagilag független lehessen. Az országban a püspökök képviselték a legfőbb rendet, s közvetlenül a király alá tartoztak. De Kanut nem érte be annyival, hogy az Egyház szabadságának biztosításához a törvényes kereteket megteremtette, adományokkal is elhalmozta az Egyházat, főleg Lundot, lehetővé téve itt káptalan megalapítását és egy méltó székesegyház megépítését. Ugyanakkor gondja volt arra is, hogy a tizedet bevezesse. Azt remélte ugyanis, hogy ezzel meg tudja óvni az Egyházat a simónia visszaéléseitől. Ezzel az egyházpolitikával elérte, hogy megszűnt a „germán nemzeti egyház”, s Dánia csatlakozott a Szent VII. Gergely- (lásd: A szentek élete, 216. o.) féle reformhoz. Ez az egyházi részről sugalmazott, határozott reformpolitika azonban Kanut ellenségeinek számát is gyarapította, hiszen amit tett, az a nemesség görcsösen védett érdekei ellen volt és vallási közönyösségüket is emlékeztetükbe idézte.

1085-ben Kanut egy nagyobb szabású vállalkozásba fogott. Az elégedetlenkedő angolszászok biztatására Norvégia királyával, Olaffal, valamint ennek apósával, Flandria grófjával, Róberttel szövetkezve el akarta úzni Anglia trónjáról Hódító Vilmost. Hatalmas flottát szervezett Limfjordban (Jütland). Vilmos is felkészült: megszállta a keleti partot, hogy megnehezítse a dánoknak a partraszállást. Végül az egész terv kútba esett, mert Kanut nem vállalkozhatott arra, hogy -- mint tervezte -- maga vezesse a flottát. Ez meghátrálásnak látszott, ami a zsákmányra éhes főembereknek csalódást okozott. Valójában azonban azért nem akarta Kanut Dániát elhagyni, mert Gergely pápának

IV. Henrik császár által elűzött német hívei, Salzburgi Gebhard és Hermann von Salm ellenkirály nála kerestek Schleswigben menedéket, így tartania kellett tőle, hogy a császár hátba támadja.

Csak hogy Dániában ezt nem látták be, s végül az elégedetlenkedés oda vezetett, hogy összeesküvéseket szőttek. Ezek letörésére Kanut pénzbírságot rótt ki, de ezzel csak azt érte el, hogy még ellenségesebb lett a hangulat. 1086 nyarán kitört a lázadás. Jütland legészakibb részéről (Vendsyssel) indult ki, és az egész tartományra áttért. Kanut Odensében (Tümen) megkísérelte, hogy úrrá legyen a helyzeten. Július 10-én egy Jütenben és Tümenben kiállított sereg megtámadta Kanut kíséretét. Tárgyalni a támadók nem voltak hajlandók. A király a Szent Albán templomban keresett menedéket, bízva a szent oltalmában, akinek ereklyéit maga hozta ide Angliából. Ellenségei nem rettentek vissza. Kanut felkészült a halálra: meggyónt és megáldozott. Emberei -- köztük testvére, Benedek is -- bátran küzdöttek érte, de a túlerőben lévő ellenség lemészárolta őket. Kanutot az ablakon át egy lándzsa találta el; a szentélyben, az oltár lépcsőjén halt meg Dánia első vértanúja.

Dániában Kanut életének és halálának leírásával, az úgynevezett Passio Sancti Canutival (1096 körül) és Älnoth, angol bencés 1124 körül írt Gestájával vette kezdetét az írásbeliség, illetve az írott irodalom. Ezek az írások történeti szempontból, csak a lényeget tekintve megbízhatók: Kanut személyes életét éppúgy áthatotta a kereszténység, mint politikáját.

Kanut helyi tisztelete, bár sokan küzdöttek ellene, hamar megkezdődött. Szentté avatását testvérének és második utódjának, Erik Ejegod királynak a kérésére II. Paszkál pápa hirdette ki 1100-ban. Ereklyéi ma is láthatók Odensében, az evangélikus Szent Kanut katedrális kriptájában.

NORVÉGIAI SZENT OLAF (OLAV) vértanú

Július 10.

*995. +Stiklestad, 1030.

Az északi országok keresztény hitre térítésében három szent király: Norvégiai Szent Olaf, Dániai Szent Kanut (lásd: 359. o.) és Svédországi Szent Erik (lásd: 357. o.) játszott nagy szerepet. A skandináv országokban a hittérítő munka oroszlánrészét nem papok végezték, hanem világiak. Ezzel kapcsolatban két dolgot kell figyelembe venni, ami a 11-12. században Északra különösen jellemző.

A skandináv népek zömükben szívesen elfogadták a keresztény hitet, de az erkölcsi következményeket, amelyek belőle fakadtak -- egyéni életmódjukat és az egész társadalmi berendezést illetően -- már sokkal kevésbé voltak hajlandók vállalni. A kereszténységgel kapcsolatos fenntartásaik tehát nem a vallás, hanem az erkölcs elfogadása terén nyilvánultak meg. Szent királyaik viszont igyekeztek az erkölcsöket keresztény szellemben átalakítani, így lettek vértanúk.

A másik dolog: a 11. század a germán „saját egyházak” kora, amikor is a keresztény érületű királyok úgy érezték, hogy közvetlenül ők a felelősek az egész egyházi életért országukban. Az akkori papság -- még Szent VII. Gergely pápa (lásd: A szentek élete, 216. o.) reformja előtti időről van szó -- tudatosan támogatta a keresztény központi hatalmat, különösen ezekben az északi államokban, a még csak félig keresztény vikingek körében.

Norvégiában a kereszténység helyenként már a 10. században talajra talált. Olaf Tryggvason (995--1000) egyszerre harcolt a kis fejedelmek megosztottsága és sokféle pogánysága ellen, de Svend Tveskaeg dán király legyőzte. Norvégia is része lett a nagy dán birodalomnak, amely Nagy Kanut uralma idején (1014--1035) Angliát is magába foglalta.

Ekkor élt a második Olaf, a szent. Harald Graenske kiskirálynak, Vestfold urának volt a fia. Később mostohaapja, Sigurd Syr házában nőtt fel, Ringerikében. Lehetséges, hogy kiskorában megkeresztelték, az viszont tény, hogy viking nevelést kapott. Amikor felserdült, mostohaapja megajándékozta egy hajóval, és egy csapat katonát is adott neki. Így részt vett több merész viking vállalkozásban a Keleti-tengeren, Hollandia és Anglia ellen. Egy ideig Ethelred angol király szolgálatában állott, s ekkor a kereszténység mély hatással volt rá. Amikor egy új vállalkozás során a Gibraltár előtt hajózott, lehetett valami látomása, amelyben világossá vált előtte, hogy vissza kell térnie Norvégiába és trónra kell lépnie. (A legenda szerint egy ragyogó alak ezt mondta neki: „Térj

vissza és légy Norvégia örökös királya.") Észak felé fordult hát, és 1015 előtt fölvette Normandia hercegénél, II. Richárdnál a kereszténységet. Amikor tovább folytatta útját hazája felé, már volt vele 220 katona, egy püspök és több pap. Felismerte küldetését és élete értelmet kapott.

A róla szóló legfontosabb források (Passio Olavi a 12. századból és Szent Olaf sagája Snorre Sturlasontól a 13. századból) természetesen korábbi hagyományokon alapszanak; bennük a történeti tényekhez anekdoták és mitikus elemek kapcsolódnak, de Olaf életének fő vonala azért kirajzolódik bennük.

Csak 1016-ban sikerült Olafnak -- tárgyalások után és harcok során -- elérnie, hogy elismerjék egész Norvégia első királyának. Törekedett arra, hogy Norvégiában a kereszténység terjedését előmozdítsa. Mindent megtett, hogy a szívek ellenállását legyőzze. Életrajzírója, Snorre elbeszéli, miként ért el eredményt az egyik térítő útján a norvég parasztok körében. A király Gudbrandsdalenbe érkezett. Az idevaló emberek Tor isten hatalmas képmásával akarták megrettenteni. Olafa azonban semmi hatással nem volt a bálvány; rámutatott az épp kelőben lévő napra: lám, sokkal nagyobb és sokkal hatalmasabb, mint a torz bálvány, és az igaz és láthatatlan Isten teremtménye. Embereivel szétdaraboltatta a bálványt, s mivel Tor isten nem állt bosszút, ezt a parasztok istenítéletnek tekintették és nem álltak tovább ellen. Papjaira bízta, hogy hirdessék az Evangéliumot, tanítsanak, építsenek templomokat, misézzenek, szolgáltassák ki a szentségeket. Előfordult, hogy a keresztségre csak valóságos csata után kerülhetett sor, amelyet mindkét fél „istenítélet”-nek tekintett.

Később új törvényeket fogadtatott el Olaf annak érdekében, hogy népét politikailag összefogja és keresztény szemlélettel átitassa. „Szent Olaf törvényei”-t, amelyeket századokon át mintaszerűnek tartottak, sajnos nem ismerjük hiteles formában, mert csak jóval később írták le. Olaf fő tanácsosai a misszionáló püspökök voltak; közülük főleg Grimkel adott neki sok tanácsot a keresztény jogrend alapjának megvetéséhez. A legfőbb követelmény az volt, hogy Norvégia mielőbb keresztény legyen és hogy templomok épüljenek. Ezért püspökségeket kellett alapítani, és biztosítani kellett a papok megélhetését. Az új törvény szentesítette a munkaszünetet vásár- és ünnepnapon, és tiltotta, hogy közeli rokonok egymással házasságra lépjenek.

Olaf következetesen küzdött a keresztény jogrend érvényesüléséért és azért, hogy csak egy király legyen. Ez hamarosan ellenállást váltott ki. Elsősorban a régi kiskirály-családok mozgolódtak, a dán Kanut is egyetértett velük. Olafot tűrhetetlen zsarnoknak kiáltották ki, aki elvette tőlük a régi jó szabadságot. Eddig a gazdag parasztok a nemzetségükhöz tartozó törvénysértőt kiválthatták pénzzel, így a szegényekkel szemben előnyösebb helyzetben voltak. Most azonban -- ezt Olaf külön hangsúlyozta -- az előkelő és gazdag bűnösnek ugyanazt a büntetést kellett elszenvednie. 1028-ban Kanut király flottát vezetett Norvégia ellen angol és norvég katonákkal. Mivel Olafnak túl kevés híve volt, menekülésre kényszerült.

Ebben a sorsfordulatban Olaf elég érett kereszténynek bizonyult. Eddig elég sok harcába került a keresztény életeszmény megvalósítása, s ebben a harcban nem sikerült mindig helytállnia: egyetlen fiának, a későbbi Jó Magnus királynak nem a felesége volt az anyja. Most bűnbánatot tartott. Menekülés közben sok csodát tehetett. Hatására lettek kereszténnyé Gotland szigetének lakói. Oroszországban a rokonainál talált menedékre. Először arra gondolt, hogy elzarándokol a Szentföldre, de egy új látomásból erőt merítve elhatározta, hogy visszatér hazájába. Svédországban csapatot gyűjtött és Drontheim ellen vonult, ellenségei azonban túlerőben voltak. 1030. július 29-én vívták meg a döntő csatát Stiklestadnál. Snorre beszámol róla, hogy fehér keresztet festetett a katonák sisakjára és pajzsára, csatakiáltásuk pedig így hangzott: „Előre Krisztus, a kereszt és a király hívei!” Ez -- még ha csak legenda is -- arra enged következtetni, hogy Olafot Konstantin szelleme hatotta át. A csatát és az életét azonban elvesztette.

A saga, amely mindjárt Olaf halála után keletkezett, már szentnek mutatja be a halott királyt. Egy versben, amely a győztes Svend Knudsonnak szólt, Thorarin Lovtunge így énekelt: „Olaf, mielőtt kilehelte volna, megmentette ártatlan lelkét”, s most „vakok és némák keresik fel a királyt, és gyógyultan térnek vissza otthonukba”. Grimkel püspök az egyik drontheimi templomba vitette földi maradványait.

Ezzel létrejött Észak egyik legnagyobb középkori zarándokhelye. 150 évvel később elkezdték építeni a norvég érsek székesegyházaként a legnagyobb és legszebb északi katedrálist, a Szent Olaf templomot. Ezen kívül még sok más Szent Olaf templom is épült Norvégiában, sőt Svédországban, Dániában és Angliában, valamint a Hansa-városokban. Így jogosan tekinthetjük az egykori viking királyt Észak legjelentősebb és legnépszerűbb szentjének. Mint Norvégia örökös királya (Rex perpetuus Norvegiae) Olaf az ország politikai és keresztény egységének szimbóluma.

A reformáció után arany ereklyetartóját Dániába vitték és Olaf földi maradványait megsemmisítették.

PECSERSZKI SZENT ANTAL és SZENT TEODÓZ szerzetesek

Július 10.

Antal ünnepe: július 10. *Ljubecs, 983. +Kijev mellett, 1073. július 10 Teodóz ünnepe: május 3. *Vasziljev, Kijev mellett, 1036. +Kijev mellett, 1076. május 3.

Antal, az orosz szerzetesség atyja, akit családjában Antipának hívtak, gyermekkorától vonzódott a magányos, szemlélődő élethez. Tanítványa lett a szülőföldjén élő vándor szerzeteseknek, de igazi hivatását akkor találta meg, amikor elzarándokolt az Athosz-hegyre. 1028 körül belépett az Eszfigmenon kolostorba, és felvette az Antal nevet, nyilvánvalóan azzal a vágygal, hogy Remete Szent Antal (lásd: A szentek élete, 42. o.) nyomába léphessen.

Nagy buzgósággal szentelte magát az imádságnak és az aszketikus gyakorlatoknak, s megkapta a lelki életre vonatkozó alapvető tanítást is. Igumenje, Theotisztosz „angyalhoz hasonlónak” látta, és apostolként küldte vissza Oroszországba, mondván: „Legyen veled a szent hegy áldása, mert általad sok szerzetes támad majd.”

Antal Kijev közelében, a Dnyeper partján lévő erdőben saját kezével vájt magának barlangot és megkezdte remeteéletét. Úgy kezdett harcolni a gonosz lélekkel, mint egykor az egyiptomi remeték: imádkozott, vezekelt és virrasztott, hogy meghallja Isten szavát, és legyőzze a test kísértéseit. A nép azonban hamarosan felfedezte, és zarándokolni kezdtek hozzá minden rendű és rangú emberek, hogy kikérjék a tanácsát. Fiatalok is fordultak hozzá, hogy tanítsa meg őket is a szerzetesi életre. Közéjük tartozott Nikon, aki már pap volt, továbbá Barlaam és Teodóz.

A körülötte zsibongó sokaságot Antal nem sokáig viselte. Miután átadta a fiataloknak az alapvető lelki tudást, Barlaamot megtette igumennek, maga pedig visszavonult ismét a magányba. Mivel tanácsait változatlanul mindenki kereste, a terület fejedelme, Iszjaszláv herceg miatt menekülnie kellett, ez ugyanis azt hitte, hogy Antal tanácsaival az ellenfelét támogatja. Antal ekkor Csernyikovba menekült, ahol egy újabb kolostort alapított. Halála előtt visszatérhetett eredeti cellájába.

Tanítványát, Szent Teodózt néhány újkori szerző az „orosz Szent Benedek”-nek nevezi, mert ő építette ki az orosz kolostorok anyakolostorát, a Pecserszkaja Lavrát, és ő honosította meg a kolostori élet szabályzatát. Nesztor, aki a középkori orosz történelem krónikása, s nem sokkal Teodóz halála után lépett a Pecserszkaja Lavrába, ezt írja a barlangkolostor atyjáról: „Három csillagot lehetett látni a barlangban, akik imádságukkal és vezeklésükkel elűzték az ördögi sötétséget: a tiszteletre méltó Antalra, a boldog Teodózra és a nagy Nikonra gondolok. Ők Istenhez könyörögve éltek a barlangban, és Isten velük volt.”

Teodóz gazdag családból származott. Atyja halála után kegyetlenül szigorú anyja vette át a 13 éves fiú nevelését és mit sem törődött szerzetességre hajló természetével. Teodóz ezért elhatározta, hogy elszökik a Szentföldre, és ott szerzetes lesz. El is hagyta otthonát, de nem a Szentföldre, hanem a Kijev melletti remetetelepre, Szent Antal apát környezetébe került. Antal szeretettel fogadta, s 1055-ben beöltöztette. Amikor Barlaam vette át az irányítást, ennek tanítványa, majd 1062-ben utóda, igumen lett.

Teodóz ekkor mindössze 26 éves volt. De ugyanennyi idős volt Clunyi Szent Hugó (lásd: 241. o.) is, amikor néhány évvel korábban, 1049-ben apáttá választották. Ezen életkorbeli hasonlóságon túl más párhuzamok is megfigyelhetők a két kolostori előjáró között: Hugó a burgundiai kolostorokban vezette be a VII. Gergely-féle reformot; Teodóz kolostora az orosz és ukrán vidékek anyakolostorává vált. S miként Cluny kolostora exempt, azaz minden püspöki és világi fennhatóságtól független

kolostor volt, úgy a Pecserszkaja Lavra sem fejedelmi alapítás, hanem a szerzetesek buzgósága hozta létre, vagy amint a krónikás mondja, születését „az első szerzetesek könnyeinek, böjtjeinek, imádságának és virrasztásainak” köszönheti.

A közösség vezetésének átvétele után Teodóz hamarosan letért az Antal apát által megkezdett remeteség útjáról. Athosz-hegyi Szent Atanázhoz (lásd: 338. o.) hasonlóan a közösséget, az egy lelki atya irányítása alatt, egy imádságos, liturgikus és asztalközösségben élő testvéri közösséget látta a szerzetesség lényeges keretének. Ezért bevezette a konstantinápolyi Sztudiu kolostor reguláját[13]. Fontos azonban tudnunk, hogy ennek ellenére Teodóz közössége remetelakokban élt és csak meghatározott alkalmakkor gyűlt össze, hasonlóan a nyugaton később kialakult kamalduli életformához.

A regula szerint a kolostori közösséget az igumen iránti engedelmesség és a szeretet köteléke tartja össze. Az ősi hagyományt, hogy a szerzetesek minden munka előtt kérik az igumen áldását, megtartották. Teodóz pedig amellet, hogy ellentmondást nem ismerő engedelmességet kívánt szerzeteseitől, jószágos atyjuk lett. Így, amikor egy testvére kísértésekről panaszkodott, saját életéből vett példákkal vigasztalta; egy állhatatlan, hivatásában ingadozó testvéréért pedig „könnyek között imádkozott Istenhez”.

Antal felfogásától abban is különbözött, hogy az a szerzetesség lényeges összetevőjének tartotta a teljes lemondást minden emberi kapcsolatról, ő ellenben a szeretetszolgálat tűzhelyévé alakította kolostorát. Zarándokházat nyitott, s bárki látogatta meg a kolostort, kapott ételme, a betegeket ápták, a szomorúakat vigasztalták, a rászorulókat alamizsnával látták el. Ez az intézmény annyira kifejlődött, hogy a 19. században egyszerre 20.000 zarándokkal tudtak foglalkozni.

„Szelíd és csendes lelkületű, szerény érzületű volt, telve minden lelki bölcsességgel és áthatotta a minden testvére iránti őszinte szeretet.” A liturgikus hagyomány a prepodobnyi megtisztelő jelzővel látta el; olyan ember volt tehát, akinek mintaképe az Üdvözítő, aki minden erejével Krisztushoz akart hasonlóná válni. Gyermekkorának álma, hogy az Úr életének szent helyeit bejárhasa és tisztelhesse, a kolostorban vált valóra. Megszokott munkáit végezve, „vidám arccal dagasztva a tésztát és sütve a kenyeret”, az isteni Mester nyomába lépett. Csak arra törekedett, hogy az Úr hűséges képmása, apostol és atya legyen. Életrajzírója, Nesztor szerint „földi angyal és mennyei ember” volt.

Bensőségesen tisztelte az Úr Krisztus emberségét, amint ezt a nyugati szentek közül Szent Bernátnál (lásd: A szentek élete, 470. o.) és Assisi Szent Ferencnél (lásd: A szentek élete, 566. o.) láthatjuk. A szerzetesekhez szóló buzdításában gyakran szólt, többnyire az Evangéliumból kölcsönzött szavakkal Krisztus követéséről. Tanítását a keleten szokásos szentháromságos doxológia helyett leginkább ezzel a krisztologikus formulával fejezte be: „Jézus Krisztusban, a mi Urunkban”.

Erejét a megfeszített munka és a sok vezeklés felőrölte. Isten előre kinyilatkoztatta neki halála napját, s ő bensőséges örömmel készült a hazatérésre. Kinevezte utódját és meghagyta neki, hogy éjszaka temesse majd el. Alig negyvenévesen halt meg május 3-án, a nap második órájában.

„És amikor eljött az este, a testvérek fogták holttestét és gyertyákkal kísérve, Jézus Krisztus dicsőségére énekelve eltemették a barlangban.” [13] A Sztudiu kolostort 463-ban alapította Konstantinápolyban egy

Sztudiosz nevű konzul. A 8. századtól a bizánci terület mintakolostora, reguláját az Athosz-hegyi szerzetesek is elfogadták.

DAMASZKUSZI BOLDOG VÉRTANÚK

Július 10.

+1860. július 9/10.

Damaszkusz kapui előtt ment végbe Isten országának egyik legnagyobb diadala: a népek apostolának, Pálnak megtérése. Ám éppen ez alkalommal hangzott el újból eme ország elterjesztésének az alaptörvénye: „... eszközömmül választottam, hogy megismertesse nevemet a pogány népekkel, a királyokkal... Megmutatom majd neki, mennyit kell értem szenvednie” (ApCsel 9,15 sk). Nemcsak Pálnak, hanem e város keresztényeinek is újból beigazolódott e szavak érvényessége.

1860. július 9-től 12-ig sokat kellett szenvednie a damaszkuszi keresztény közösségnek. A drúzok titokzatos és fanatikus szektája Libanonban és Szíriában gyűlöletét és irigységét a jobb helyzetben lévő keresztények ellen fordította. Gyermekes civakodása váltotta ki Libanonban 1860 májusában az első puskaropogásokat. Gyilkolva és gyűjtogatva rohantak a drúzok a keresztényekre. Damaszkuszban is, ahol a drúzok közvetlenül a keresztények mellett laktak, csakhamar kitört a viszálykodás.

A keresztényeket nagyon tisztelték ebben a túlnyomóan mohamedán városban. Különösen a katolikus szerzeteseket: a ferenceseket, jezsuitákat, lazaristákat és a vincés nővéreket nagyra becsülték az iskolában és a betegápolásban tanúsított önzetlen tevékenységük miatt. A török helytartónak, Ahmed pasának és Abdallah muftinak viszont kapóra jött a drúzok dühe. Amióta a franciák az 1856. évi párizsi szerződésben arra kényszerítették őket, hogy ne folytassák a keresztények különleges megadóztatását, csak az alkalomra vártak, hogy ezen a környéken kiirtsák a keresztény hitet. Szerencsére volt a városban még egy erős férfi, aki kedvezőbb érülettel viseltetett a keresztények iránt: Abd el-Kader (1807--1883) emír. Algírban kitért a franciák elől, és számos hívével együtt itt telepedett le. Mentessé volt a bosszúvágytól, s nagyra becsülte a keresztényeket. Június 30-án képes volt meg is hiúsítani a kereszténynegyed elleni támadási kísérletet.

A fanatikusok azonban nem nyugodtak. Azzal az ígérettel izgatták fel a csőcseléket, hogy nekik jut a gazdag keresztények vagyona. 1860. július 10-én a vérszomjas és pénzsóvár tömeg török katonákkal megerősítve és az ő vezetésükkel benyomult a kereszténynegyedbe. Borzalmas gyűjtogatás és öldöklés kezdődött. 2.400 házat kifosztottak és hamuvá égettek, 6.000 védtelen és fegyvertelen keresztényt megöltek, köztük a különféle keresztény rítusok harminc papját és három püspökét. Ha a nemes és derék Abd el-Kader kis csapatával nem vett volna oltalmába néhány ezer keresztényt (jeszuitákat, lazaristákat és nővéreket is) bizonyára egy túlélő sem maradt volna.

A ferencesek nem keresték Abd el-Kader oltalmát. Teljes biztonságban érezték magukat szegény kolostoruk falai között. 1233 óta éltek ferencesek a városban, s békét és megértést hirdettek mindenkinek, s minden rászoruló segítséget kapott tőlük. A kolostor létszámát tekintve is kicsi volt: hat pap és két fráter élt benne, egy kivételével mind spanyolok:

Ruiz Emmánuel (*1806) évekig működött a Szentföldön, majd a damaszkuszi kolostor gvardiánja és plébánosa lett.

Volta Carmelus (*1803) nyelvtudása miatt került ide, hogy fiatal testvéreit arabul tanítsa.

Kolland Engelbert (*1827) tiroli származású, az összes európai nyelvet beszélte. Káplánként működött Emmánuel atya mellett. Vidámsága és fáradhatatlan jósága miatt a nép Abuna Melak-nak, „angyali atyának” hívta.

Ascanius Nikánor (*1814) húszévi spanyolországi működés után került Damaszkuszba.

Két fiatal páter, Alberga Miklós (*1830) és Soler Péter (*1827) az arab nyelv tanulása céljából tartózkodott a kolostorban.

A hat pap mellett két laikus testvér, Pinazo Ferenc (*1802) és Fernandez János gondoskodott a templom és a kolostor napi szükségleteiről.

Éppen a kolostorban tartózkodott három vér szerinti testvér: Massabki Ferenc, Mooti és Ráfael, akik szoros kapcsolatban álltak az atyákkal. Az ország maronita[11] katolikusai közé tartoztak. A hetvenéves, tehetős Ferenc vendégbarátsága és erényessége miatt egész Damaszkuszban nagy tekintélynek örvendett. Mooti kereskedését és iparát elhagyva a jótékonykodásnak és az imádságnak szentelte magát. Arab nyelvet is tanított a kolostori iskolában. Ráfael szigorú aszkézisben élt, és mindennap betért imádságra a kolostor templomába. Amikor hírért vették, hogy támadás fenyegeti a ferenceseket, a kolostorba siettek, hogy az atyák mellett legyenek.

Úgy tűnt, hogy a kolostor falai ellenállnak a rohamnak. Éjfél felé azonban hirtelen vad lárma töltötte be a folyosókat. A kolostor egykori szolgája elárulta a törököknek a rejtett bejáratot. A gvardián azonnal a templomba sietett, kinyitotta a tabernákulumot. Alig hogy megáldoztatta a rendtársait és a három Massabki testvért, a támadók máris benyomultak a templomba.

Vezetőjük bekíáltott a félhomályos térségbe: „Hol van Massabki Ferenc?” Előlépett és megkérdezte: „Mit akartok tőlem? Itt vagyok!” A beszélő kétszínűsködött: „Abdallah küldött minket, hogy megmentsünk, ha felesküszöl Mohamed prófétára.” Az ősz ember így válaszolt: „Abdallah pontosan tudja, hogy nem tagadom meg keresztény hitemet. Megvan azonban az oka, hogy miért éppen engem kerestet. Tartozik ugyanis még nekem 8.000 forinttal. Megtarthatja, a lelkemet azonban nem kapja meg.” Ezután a többiekhez fordult: „Testvéreim, álljatok szilárdan a hitben! Aki a végsőig kitart, elnyeri a dicsőség koronáját.” És máris a térdére bukott; borzalmas kardcsapások hasították szét a fejét. Két testvére is ugyanígy járt.

A gárdián térdre borult a főoltár előtt. Kezében azt a kis arab evangéliumos könyvet tartotta, amelyet mindig magával vitt, hogy a népnek olvasson belőle. Arra a felszólításra, hogy fogadja el a mohamedán hitet, kijelentette: „Keresztények vagyunk. Készek vagyunk arra, hogy meghaljunk a hitünkért.” Őt és a többieket is szörnyszerű módon ölték meg.

A vérontás után lassan kijózanodott a csőcselék, és az őrjöngés aggódó rémületté változott. Egy francia expedíciós hadtest vonult be Damaszkuszba. Mintegy 100 katonát statáriális eljárás alapján agyonlőttek, 200 banditát felakasztottak, 2.000 továbbit bevonultattak a hadseregbe.[12]

1885-ben kezdődött meg a nyolc ferences boldoggá avatási pere. Amikor 1926-ban a per a befejezéséhez közeledett, Damaszkusz maronita érseke más keleti püspökök nevében is azt kérte XI. Pius pápától, hogy avassa boldoggá a három Massabki testvért is. 1926. október 10-én azután együttesen avatták boldoggá a tizenegy vértanút. [11] A minoriták szír nyelvű keresztények Kisázsiaiában és

Egyiptomban. [12] Chanel Szent Péter (lásd: A szentek élete, 177. oldal) esetében az Egyház az ilyen jellegű megtorlást megakadályozta.

Július 11.

BOLDOG MANGIN LEÓ-IGNÁC és TÁRSAI vértanúk

Július 11.

*Verny, 1857. július 30. +Csu-kia-ho, 1900. július 20.

A kínai keresztényüldözések a 18--19. században is kifejezetten vallásellenes jellegűek voltak. A vértanúkat félreérthetetlen hittagadásra szólították fel életük megmentése érdekében. Azzal, hogy hűek maradtak keresztény hitükhöz, az életüket kockáztatták. A kínai keresztényeket többnyire száműzésre ítélték a Falon túlra, az európai hithirdetőket viszont, akik nem csupán csatlakoztak az államilag tiltott valláshoz, hanem az állami tilalom ellenére az országban tartózkodtak és terjesztették ezt a vallást, főként halálbüntetésre, amelynek végrehajtása a pekingi császár megerősítésétől függött. Az 1870. évi ún. „tienszini vérfürdő” alkalmával, amelynek többek között egy francia és egy kínai lazarista és tíz irgalmas nővér is áldozatul esett, előtérbe került egy olyan elem, amely előzően is megvolt ugyan, csak mindig a háttérben: az idegenek és európaiak gyűlölete. Ez a gyűlölet indította a császárt arra, hogy az 1899-ben kitört úgynevezett bokszerlábadást eszközül használja fel.

Az utóbbi évtizedekben kínai történészek kínai forrásanyagra támaszkodva kimutatták, hogy a bokszerlábadás eredetileg vallási mozgalom volt, és voltaképpen csak mellékesen terelődött politikai mederbe. Hogy kezdettől fogva keresztényellenes volt, mindenekelőtt abból a körülményből adódott, hogy -- kiváltképpen a 19. század folyamán -- a három vallás: a konfucianizmus, a buddhizmus és a taoizmus összefonódott együttélése alakult ki. Korábban a konfuciánus nagybirtokos és művelt réteg volt az üldözések hajtóereje, most pedig mindhárom hívei együtt. Szó szerint ez olvasható egy 1900-beli gyalázkodó iratban: „Védjétek meg országunkat, úzzétek ki az idegeneket, és öljétek meg a keresztényeket! Az eretnek tant (kereszténységet) sem az istenek, sem a buddhák nem veszik figyelembe.” A kormányzat 1900. június 21-i nyilatkozatában, amelyben összekeverednek a politikai és a vallási ügyek, az áll, hogy a keresztények megvetik az isteneket, ezért a derék bokszeresek lerombolják templomaikat, a keresztényeket pedig megölik. Erre a nehéz, viharos időre esik az 1955-ben boldoggá avatott délkelet-cselyi (ma Hope tartomány Peking fővárossal)

mártírok vértanúsága, akiknek a vezéralakja Mangin Ignác lotharingiai jezsuita volt. Csely tartományt kiemelkedő jelentősége miatt (fővárosa egyben az ország fővárosa is volt) már 1854-ben három apostoli helynökségre osztották. Az északi és nyugati rész a lazarista hithirdetőké maradt, Délkelet-Cselyben a francia jezsuiták misszionáltak.

Ignace Mangin 1857. július 30-án született a Metz melletti Vernyben, egy francia tábornok fiaként. Humán tanulmányai után belépett a jezsuita rendbe. Feltehetően már nagyon korán kérte, hogy küldjék ki a kínai misszióba. Filozófiai-teológiai tanulmányainak befejezése után pappá szentelték, és beosztották a délkelet-cselyi misszióba. Ez a misszió, amelyet már a 17. századtól kezdve a jezsuiták vezettek, a kezdeti nehézségek legyőzése után szép sikereket ért el. 1900-ban az apostoli helynökség területén 50.000 katolikus élt. Közöttük bontakoztatta ki gyümölcsöző apostolkodását Mangin atya is. A csu-kia- hóí nagy közösség előjárójává rendelték, majd segítségül hívták a fenyegetett missziós központba, amely Csang-kia-csuangban, Sien-shien közelében volt található. Kínai katonák segítségével meg tudta menteni a pusztulástól az iskolát, a nyomdát, a kínai nővérek kolostorát és a szemináriumot. Mangin atya ezekről az eseményekről és az előzményekről részletes tudósítást írt a francia jezsuiták folyóiratának, az Études- nek. Tudósításában világosan elmondja, hogy a bokszeresek azt hozták fel ürügyül: a meggyengült mandzsu dinasztiát támogatják, de ismételten kifejezi azt a kételyét, hogy a kínai tartománykormányzatok hivatalos szervei meg tudnák-e védeni a hithirdetőket a felkelőkkel szemben. Valójában, s ezt a misszionárius még nem tudhatta, a felkelők alapvetően megváltoztatták politikai nézeteiket. Santung tartományból indultak, de akkoriban a mandzsu dinasztia megbuktatását is a zászlójukra írták. Az energikus és tetterős kormányzó, Jüansikainak azonban, aki a továbbiakban még jelentős szerepet játszott a kínai történelemben, sikerült a santungi felkelőket már 1899 végén ártalmatlanná tennie és a tartomány határain túlra űznie. Így jutottak el Cselybe, és itt változott meg politikai programjuk. A mandzsuk megbuktatásából a mandzsuk védelme lett. Az európaiak elűzése és a keresztények megölése maradt a fő célkitűzés a továbbiakban. Ennek az új helyzetnek estek áldozatul a csu-kia-hói vértanúk.

Úgy látszik, hogy a bokszeresek szándékai a helyi hatóságok számára sem voltak teljesen világosak. Úgy léptek fel ellenük, mint rablóbandák és tolvajok ellen, és felszólították a hithirdetőket: tegyenek meg mindent, hogy keresztényeik segítségével megvédhessék magukat. Ez a felszólítás eljutott a missziós központot védő Mangin atyához is. Keresztényeivel földhányásokat emeltetett, gondoskodott a férfiak katonai kiképzéséről, és elegendő élelmiszer összegyűjtéséről a mind nagyobbá váló közösség számára. A bokszereseknek a szomszédos közösségekben elkövetett fosztogatása miatt sok keresztény menekült Csu- kia-hóba, s így a katolikus közösség létszáma 300-ról 3.000-re emelkedett a sáncokon belül. Mangin atya meghívta az „erődítménybe” egy francia rendtársát, Denn atyát is, aki már 1872 óta Kínában működött.

Mangin atya minden emberi fáradozás ellenére világosan látta elkövetkező sorsát. 1900. június 10-én egyik utolsó levelében a misszió helyzetének áttekintése után befejezésül ezt írta az Études szerkesztőjének: „Ez minden, kedves Atya, amit jelenlegi helyzetünkről mondhatok Önnek, hogy kívánsága szerint új hírekkel szolgáljak. Amint látja, a helyzet nem rózsás, és emberileg tekintve bőven van félnivalónk. Minden reménytelenség ellenére remélünk az isteni Szív mérhetetlen irgalmában. Folytassa imáit értünk és keresztényeinkért!” 1900. július 28-án fivérének írt levele még többet mond: „Életemet áldozatul adom a lelkek üdvéért és egész családunk jólétéért. Ha majd értesülsz a halálomról, imádkozz értem, és köszönd meg Istennek, amiért arra méltatott, hogy kiválasztott a családunkból erre az áldozatra.”

Közben a bokszeresek mind közelebb értek, és július 14-én megkezdődtek a támadások; ezeket a keresztények elhárították. Egy napon azután váratlan dolog történt: a kínai császári hadsereg 2.000 jól felfegyverzett katonája Pekingbe vonulában csatlakozott a felkelőkhöz. Bár a keresztények a felkelők és a katonák néhány támadását még kivédték, július 20-án reggel feladtak minden további ellenállást. Aki az előző éjszakán nem menekült el, vagy a védekezés során nem esett el, a templomba húzódott, ahol kerekén 1.300 keresztény -- többségben nő és gyermek -- gyűlt össze Mangin és Denn atya köré. Amikor a bokszeresek és a katonák betörték a templomba, mindenkinek felkínálták a szabadságot, ha egy meghatározott ajtón át elhagyja a templomot, s ezzel a tétével mintegy megvallja a keresztény hittől való elszakadását. A papok vezetésével a keresztények

elimádkozták a hitvallást és a bánatimát. A felkelők felgyújtották a templomot, s az égő tető nemsokára rázuhant az összegyűlt keresztényekre. Nem volt többé menekülés. Aki nem a bokszeres golyói által vesztette el az életét, az a lángokban halt meg.

A vértanúk között a két hithirdetőn és a bátor Csu-U-chen Márián kívül, akit gyermekével együtt elsőnek öltek meg, amikor meg akarta védeni a misszionáriusokat, boldoggá avattak még két férfit is, akik ugyan nem voltak az összegyűlt közösséggel, hanem a harc során ejtették foglyul, majd este lefejezték őket.

Az 1955. április 17-én boldoggá avatott ötvenhat vértanú csak egy kis csoport a 3.000 áldozatból, akiket a bokszerfelkelés követelt a tartományban. Mivel Mangin atya nemcsak az egyik legjelentősebb missziós állomás elöljárója volt, hanem egy nagy kiterjedésű kerületé is, joggal áll e vértanúk élén.

NURSIAI SZENT BENEDEK

Július 11.

*Nursia, 480 körül +Monte Cassino, 547. március 21.

A szerzetesség eszménye, amely ilyen vagy olyan változatban minden nagy vallásban megtalálható, a keresztény Európa számára Benedekben olyan formát öltött, amely másfél évezreden át hatott az egész történelemre. A Benedictus nevet már Nagy Szent Gergely pápa (+604) eredeti jelentésében említi: Istennek ez az embere áldott, akár a nevét, akár az osztályrészül jutott kegyelmet nézzük. Benedek jóval több mint amire „az utolsó római” vagy „a Nyugat atyja” elnevezés utal. Ezek a címek olyan béklyók, amelyeket minden évszázadban újra széttört. Benedek „Istentől áldott”, számtalan szerzetesnek pátriárkája a föld minden részén; miként Ábrahám, ő is sok népnek lett atyja.

Benedek életrajzi adatai Nagy Szent Gergely pápától származnak. Természetesen a pápa -- kora irodalmi igényeit szem előtt tartva -- nem mai értelemben vett életrajzot írt Benedekről. Építő jellegű írásaiban inkább Benedek szellemiségét vázolta, s a szerzetesség prófétai adományokkal megáldott atyja életszentségének rendkívüli vonásait emelte ki. De azért életének főbb eseményeit és szentté válásának útját is nyomon követhetjük a nagy pápa által írt „életrajz” alapján.

Benedek 480 táján született a szabin hegyvidék kis püspöki székhelyén, Nursiában (ma Norcia). A szülők viszonylag jómódúak és elég széles látókörűek voltak ahhoz, hogy fiukat egész fiatalon Rómába küldjék tanulni. Így Benedek abba a városba került, amely még az antik kultúra fényét mutatta, de már apostolok és vértanúk sírja is ékesítette. Már másfél százada állt a lateráni, a Szent Péter-, a Szent Pál- és a nagy Mária-bazilika.

De a kereszténység győzelmének ezek a jelei nem terelték el a fiatalember figyelmét arról, hogy Róma hanyatlásnak indult. Azzal, hogy a császárság székhelye átkerült Konstantinápolyba, Róma szinte vidéki várossá fejlődött vissza. Ezenkívül az 5. századtól állandóan rettegni kellett a barbár germánoktól, de a keleti-gót Theodorich és széles látókörű minisztere, Cassiodorus 526-ig békét biztosított. Ugyanakkor az egyházi helyzet csúszást okozhatott, kivált a kléruson belüli bajok és a 498. évi pápaválasztással kapcsolatos viszályok miatt. Baj volt politikai, egyházi, gazdasági, művelődési és erkölcsi szempontból is.

Az „örök” város, az általános élvhajzás és tanulótársainak lödörgése nem vonzotta Benedeket, ellenkezőleg. Otthagytá hát a várost a tanulmányaival egyetemben -- ez a diákélet nem az Isten szerinti életnek volt az iskolája. Az istenkereső fiatalember Nolai Szent Paulinus (+ 431) tanácsát követte: „Ha az ember nem akar Isten országáról lemondani, akkor menekülnie kell Rómából.” Hogy egyedül Isten keresésének élhessen, mindentől szabadabbá vált.

Benedek fokozatosan szakított környezetével, és megismerkedett a monasztikus élet különféle formáival, de Monte Cassino szentjéig még hosszú volt az út. Az első idők csodálatos eseményei tanúsítják -- Nagy Szent Gergely szerint --, hogy a fiatal Benedek hivatása kegyelmével már az első lépéseket is milyen tökéletesen tette meg. Rövid ideig Enfide (Affile) templomának aszkéta életet élő közösségébe tartozott, de csakhamar megvált tőlük. Lehetséges, hogy a keleti szerzetesek szigorú életmódja hatott rá. Mindenesetre Subiaco mellett teljes magányba vonult, és a tökéletes lemondást

kereste. Így átélhette a szerzetesség és a lelki fejlődés minden fokozatát. Három esztendeig tarthatott ez az előkészületi idő. Ekkor belső fejlődése fordulóponthoz érkezett: Isten kivezette barlangja sötétjéből a remetét, és „odaállította az emberek elé példának, hogy mint a mécses a lámpatartón világítson mindenkinek, aki az Isten házában van". Nagy Szent Gergely leírta, miként vált meg Benedek a remeteélettől és lett atyja azoknak a nőtlen férfiaknak, akik közösségben kívánták keresni Istent. Nagy Szent Vazul (+ 379) regulájából Benedek megtanulta, hogy a kolostori közösség kicsiben maga az Egyház, mert a tagok egy testként élnek és a fő: Krisztus. A különféle kísértéseket legyőzve megérett arra, hogy a lelki élet tanítómestere legyen.

De e téren is tapasztalatokra volt szüksége. Vicovaro mellett egy szerzetesi közösség élén megkísérelte kolostori fegyelemre nevelni a maguk útján járókat. Ekkor megtanulta, mekkora veszélyei vannak a szerzetesi életnek, ha nincsenek a szabályai rögzítve. Visszatért hát Subiacóba. De a szerzetesek -- meglehetősen sokan voltak! -- ismét arra kérték, legyen szellemi atyjuk. Erre szétosztotta őket tizenkét kolostorba, egy-egy „atyá" keze alá rendelte őket, maga pedig a legfőbb irányítást vette át. „Az Úr szolgálatának ebben az iskolájában" a jeruzsálemi ősegyház szelleme élt; főleg a monasztikus erényeket (engedelmesség, imádság, munka) gyakorolva élték az apostoli életet. A szerzetesi közösség felépítésén fáradozva Benedek megtapasztalta, mennyi törődést kíván a regulához igazodó élet lehetőségeinek megteremtése.

Subiacóból Istennek benne lakó Lelke Monte Cassinóra vezette, arra a hegyre, amely szimbólum lett a történelemben, „Isten hegyre épített városa". Tanítványaival nekilátott az új feladatnak. Míg Subiaco a világtól való elfordulás helye volt Benedek számára, addig Monte Cassinón az „építő ember" (W. Nigg) teljeseedett ki benne. Megszerezte az önmaga fölötti uralmat, és tanítómestere lett az istenkereső embereknek. Egy régi erődnek és egy hajdani szentélynek a romjaiból kolostort épített, és benne egységes alkotmányhoz igazodó közösséget hozott létre. Ezt is, azt is világos terv szerint monasztikus alapelvekhez igazodva vitte végbe, s közben mindig nyitott maradt kora, az emberek és a feladatok számára. Mindnyájan a közös „szent szabály" szerint éltek, amely épp Monte Cassinón kapta meg végleges formáját. Pontosán meg volt határozva az imádság, az olvasás és a munka, az étkezés és az alvás ideje. Benedek aszketikus elképzelései, amelyeket évek hosszú során át próbált ki, ebben a formában öltöttek testet. Mindnyájan a szeretet közösségében éltek az apát vezetése alatt, és imádkozva, dolgozva törekedtek minden nap újra „tökéletes szerzetessé" válni. Az európai ember természetének megfelelően összekapcsolták a szemlélődő és a tevékeny életet.

Nagy Szent Gergely szerint Benedek mindezeket túl az ígét is hirdette, hogy elvezesse a népet a hitre és az Isten házába. Benedek, aki a neve szerint is, a kapott kegyelem alapján is „áldott" volt, kiváló „építő ember"-nek, jó vezetőnek bizonyult. Megvolt benne az emberi szív ismeretének adománya. Ennek birtokában nevelte a szerzeteseit, akiknek, az „istenszolgálat iskolájában" egy olyan testvéri közösséggel kellett formálódniuk, amely készen áll Jézus Krisztusnak, az igaz Királynak szolgálatában a harcra, s háborúra. A Regulából látható, milyennek képzelte el Benedek a szentet. A szerzetes a szeretetből erőt merítve, a mindenütt jelenlévő szent Istentől ösztönözve, az alázat és az engedelmesség szellemében az imádságnak és a munkának él a közösségben. Az apát az Atyát és a Jó Pásztort testesíti meg. S mindent áthat a mértékletesség erénye és a megkülönböztetés készsége.

Benedek regulája annyi életbölcsségről, Istennel való töltekezésről és Krisztusnak olyan nagy szeretetéről tanúskodik, hogy 1400 esztendő folyamán -- a szerzeteseken kívül is -- megszámlálhatatlanul sok keresztényt magával ragadott. Ugyanakkor tudjuk: Benedek nagysága és regulájának jelentősége nem az „eredetiség"-ben rejlik. Benedek maga is megfogalmazta, hogy reguláját „a szerzetességben végbemenő változás" kezdetének tekinti (73. fejezet), még nem jelenti a kiteljesedést, nem akar mindent felölelni. Az utolsó fejezetben túl is mutat saját magán és a regulán. A regula e nyitottsága révén vonult be oly könnyen a történelembe. A történelemből kiolvashatjuk: milyen lehetőségeket foglal magában a szabályzat.

Történeti értelemben nem volna helyes Benedeket rendalapítónak nevezni, először is azért, mert az akkori aszketák és közösségek olyan szerzeteseknek nevezték magukat, akik „a szent atyák, különösen Szent N. N. szabályai szerint élnek". Az apát szabta meg az életrendet, s rendszerint nem egy, hanem több szabályzatból merített. Innen érthető módon a „szabályzatkeverékek" időszakáról is szokás beszélni. 600 körül pl. Galliában mintegy húsz, egymással kevert szerzetesi szabályzat volt

használatban. Benedek maga egyértelműen utal rá, milyen elképzelései voltak. Nem akarta, hogy szabályzatát abszolútnak és egyedül érvényesnek tekintsék; csak „kezdet”-nek ajánlja; s „ha valaki a tökéletes szerzetessé válásban gyorsabban halad, annak ott vannak a szent atyák szabályai” (73. fejezet). Benedek tehát épít Pakhomioszra, Cassianusra, Vazulra és a többi atyára, s nem akarja őket sem mellőzni, sem fölöslegessé tenni. Mégis, Benedek szabályzata hamarosan általános lett, az európai kolostori élet regulájává vált.

547. március 21-én véget ért a szerzetesség Monte Cassino-i pátriárkájának földi élete. Nagy Szent Gergely szerint „a templomba vitette magát, és gyengeségében a tanítványaira támaszkodva állt ott - kezét az ég felé emelte, így lehelte ki imádsággal a lelkét.”

A 9. századtól március 21-én, a temetése napján ünnepelték Szent Benedek apátot. A galliai liturgikus könyvekben azonban már a 8. század végén megjelenik július 11., mint „Szent Benedek születésnapja”, de az ünnep eredetéről idáig semmi nem derült ki. Mivel azonban a nagybőjt állandóan akadályozta az ünneplést, 1969-ben mégis áttették július 11-re.

A szerzetesek atyjának, az „építő ember”-nek, Isten Egyháza „legkiválóbb nevelője”-nek életéből Nagy Szent Gergely hagyott ránk Dialógusaiban egy csokorra való történetet. Nem lehet mindig egyértelműen szétválasztani, mennyi a történeti és mennyi a legendás elem, de így is eléink rajzolódik Benedek csodálatos nagysága és jósága.

Gyermek- és ifjúkorában -- írja a szent pápa -- gondos dajkája, Cyrilla állt mellette. Akkor is elkísérte, amikor elhagyta Rómát, és Enfidébe ment. Egy nap Benedek keserves könnyek között találta Cyrillát. Egy cserépedény, amelyet kenyérsütéshez adott neki kölcsön egy asszony, véletlenül kettétört. Benedek fogta a szét tört edényt, bement a kis templomba, bizalommal imádkozott, s lám, rövidesen Cyrilla épen adhatta vissza. Ennek híre gyorsan elterjedt, úgyhogy Benedek veszélyeztetve látta alázatát, ezért elment onnét.

Amikor a magányt kereste, egy elhagyatott vadonban rátalált Romanus remetére. Ez mutatott neki egy nehezen megközelíthető barlangot, majd állatbőrökből készített számára ruhát. Benedek ebbe a barlangba vonult vissza, hogy Istennek éljen és megvívja a belső harcokat, amelyeket senki nem kerülhet el, aki tökéletességre törekszik. Romanus „böjti maradék”-ából élt, amelyet a vendégszerető remete időről időre kötélre engedett le neki a fölötté lévő barlangból. Benedeket egy kis harang figyelmeztette az élelemre, de egy nap ez is megrepedt. Gergely szerint az ördög megharagudott Benedekre, hozzávágott egy követ a haranghoz, attól repedt szét.

Benedekre egyszerre rátört egy fiatal római nő emléke, akivel diákkorában találkozott. Ez az emlék teljesen megzavarta, és annyira vonzódott egykori ismerősiéhez, hogy már-már elhagyta a magányt. Végül, hogy vágyát elhallgattassa, ruhátlanul egy tüskés bokorba vetette magát. (Egy legenda szerint hétszáz esztendővel később Assisi Szent Ferenc mélyen megrendülve állt meg ezen a helyen, és a szúrós bokor helyébe két rózsatövet ültetett.) Három esztendő elteltével vadászok tévedtek a barlang közelébe. Ijedtükben megálltak, mert azt hitték, hogy egy nagy vad rejtőzik a bozót mögött. Óvatosan előre kúsztak, s nagyon meglepődtek, amikor vad helyett egy emberre találtak, aki úgy beszélt nekik az isteni titkokról, ahogy még soha nem hallották senkitől. Amikor hazatértek, sok embernek megmutatták a barlang felé vezető utat.

A szomszédos Vicovaróban a kolostor a hanyatlás jeleit mutatta. Amikor az apát meghalt, a szerzetesek Benedekhez fordultak, hogy legyen az előjárójuk. A szent remete vonakodott. Arra hivatkozott, hogy életmódjuk annyira eltér egymástól, hogy úgyse tudnának sokáig barátságban élni. Végül mégis teljesítette kérésüket. De hamarosan beteljesedett, amit előre megmondott. Az elkényelmesedett szerzetesek elviselhetetlennek érezték szigorú követeléseit, buzgalmát és csendes lényét, amely állandó szemrehányást jelentett számukra. Voltak, akik elhatározták, hogy elteszik láb alól. Mérget kevertek a poharába, de amikor az apát szokása szerint keresztet vetett rá, kettéhasadt. Benedek ebből megértette, hogy mi volt a szerzetesek szándéka. Nyugodt maradt és komoly: „Legyen hozzátok, kedves testvérek, irgalmas a Mindenható Isten -- mondta. Miért akartok rosszat tenni nekem. Nem megmondtam előre, hogy nem vagyunk egymáshoz valók? Menjete, keressetek

magatoknak olyan előljárót, aki nektek való, nekem nem lehetnek tovább a szerzeteseim." Ezzel visszatért a barlangba.

Nem sokkal később kialakult egy szerzetes település, amelynek kis kolostoraiban őszinte istenkeresők éltek. Csakhogy nem messze tőlük élt egy különös pap, Florentinus, aki csupa harag és irigység volt, amikor látta, hogy a szent milyen példamutató életet él, s küldött neki egy mérgezett eulogiumot -- azt a kenyeret hívták így, amelyet az akkori szokás szerint a misében áldottak meg, és a barátság jeléül adtak ajándékba. De nem sikerült a terve. Benedeknek volt egy barátja, egy holló. Ez minden étkezéskor odarepült, és csipegetett Benedek kenyéréből. Ezúttal azonban csak a csőrét tátotta ki, és a szárnyával csapkodva körülugrálta a kenyeret, mintha csak ezt mondta volna: „Vigyázz, a kenyér nem nekünk való!” A szent megértette, és nem evett belőle. Florentinus, miután terve balul ütött ki, Rómában felfogadott néhány utcalányt, és elküldte őket, hogy csábítsák el a testvéreket. Benedek, látva, hogy a szerencsétlen papot a gyűlölet fűti személye ellen, néhány társával elhagyta a vidéket. Florentinus kiállt a háza elé, és kárörvendve nézett az elvonulók után. De az egyik támfal megingott, és maga alá temette a szerencsétlent. Benedek visszamaradt tanítványai sietve jelentették mesterüknek, hogy visszatérhet, mert ellensége halott. De ő könnyezett a hír hallatán, és továbbvonult dél felé.

Monte Cassino Benedek nagyszerű regulája nyomán (Imádkozzál és dolgozzál!) csakhamar az istenszolgálat iskolája lett. Nemcsak szerzetesek vagy a szerzetesi életre készülők mentek fel a szenthez. Bárki segítségre talált itt, ha valamiben szükségét látott. Még ha a kolostornak nélkülöznie kellett is, a szent apát inkább odaadta a tartalékát, semmint hogy valakinek, aki rászorult, ne teljesítette volna a kérését. Egy alkalommal a pincemester titokban eldugott egy korsó olajat, az utolsót, ahelyett hogy odaajándékozta volna egy szegény diákonusnak. Benedek nagyon megharagudott, és semmiképp nem akarta, hogy ilyen módon a kolostoré maradjon a korsó olaj. Meghagyta hát, hogy dobják ki az ablakon. De a korsó nem tört össze és az olaj nem folyt ki. Erre Benedek elküldte a diákonusnak.

Egy napon -- írja Gergely -- Benedek ott ült a kolostor előtt egy kőpadon, és olvasott. Egy ariánus gót lovagolt fel a hegyre, és átkozva, ütlegelve egy megkötözött embert hajszolt maga előtt. A gót, név szerint Zella, azt kívánta a paraszttól, hogy adja neki oda elrejtett javait. A szegény ember nem tudott magán másként segíteni, hát arra hivatkozott, hogy mindenét Cassino apátságára bízta. A gót harcos ezért arra kényszerítette, hogy mutassa meg neki az utat Benedekhez. Amikor Zella megpillantotta a szentet, azt gondolta, hogy -- amint az történni szokott -- már a megjelenésével, a hangjával meg fogja rémíteni. Egyenesen odalovagolt hozzá, és követelte tőle a paraszt javait. Benedek mint mindig, most is nyugodt maradt. Lassan fölemelte tekintetét, ránézett először a harcosra, aztán a megkötözött parasztra. A gót megrendülten a földre rogyott. Benedek odaszólitotta néhány társát, megvendégelte Zellát a kolostorban, és csak búcsúzóul figyelmeztette: óvakodjék attól, hogy védtelen embereket szorongasson.

Megint kőpadján ült Benedek, amikor egy hírnök érkezett, és jelentette, hogy a gótok fejedelme, Totila érkezik. Nem sokkal később fényes menet ért a kolostor kapujához, az élén királyi öltözetű és viselkedésű férfi. De Benedek, ahelyett hogy üdvözölte volna az előkelő vendéget, ezt mondta neki: „Tedd le, fiam, amit viselsz, mert nem a tiéd!” Igaza volt, mert nem a király érkezett, hanem csak a fegyverhordozója, Riggo. Totila ugyanis ki akarta próbálni, vajon csakugyan látnok-e a szent apát, ahogy híre mondta. De néhány nap múlva csakugyan felkereste Benedeket maga is. Amint a győzhetetlen hadvezér messziről megpillantotta a szentet, tisztelete jeléül leborult, és csak akkor kelt fel, amikor Benedek szeretettel fölsegítette. „Sok rosszat teszel -- mondta a szerzetesség atyja szemrehányóan Itália ariánus urának --, és már eddig is sok rosszat tettél. Hagyj fel végre az igazságtalansággal. Bevonulsz Rómába, átkelsz a tengeren, kilenc esztendeig uralmon leszel, de a tizedikben meghalsz.” Ez a jövődőlés mindenestül beteljesedett volna, de Totila a szent imáiba ajánlotta magát, és mostantól kíméletesebben bánt a legyőzöttekkel.

Egyszer az egyik szerzetes könnyek közt találta az apátot. Sokáig nem szólalt meg, csak állt -- nem akarta Benedeket zavarni bánatában. Végül mégis megkérdezte, mi az oka, hogy ennyire bánkódik. „Ő -- felelte Benedek --, ez az egész kolostor, amelyet építettem, és minden, amit testvéreim számára előteremttem, a Mindenható akaratából az ellenség kezére kerül. Alig tudtam kiimádkozni, hogy

legalább a testvérek életben maradjanak." S valóban, egy fél évszázad múlva a longobárdok alapjaiig feldúlták a kolostort Monte Cassinón.

Istenünk, ki Szent Benedek apátot a szerzetesség kiváló mesterévé tetted, kérünk, add, hogy téged mindennél jobban szeressünk, és nagylelkű szeretettel siessünk feléd parancsaid útján.

Július 12.

GUALBERT SZENT JÁNOS rendalapító

Július 12.

*Firenze, 1000 körül. +Passignano, 1073. július 12.

Giovanni Gualberto 995/1000 körül született Firenzében a Visdomini család sarjaként. Mint katona, találkozott egy rokonának gyilkosával, aki letérdelt előtte az úton, és karjaival kereszt jelét formálva kegyelmet kért tőle. Bár Jánosnak neveltetése és kora szokása szerint meg kellett volna ölnie, rokonságán pedig bosszút kellett volna állnia, nem vette el a gyilkos életét. Amikor röviddel ezután belépett egy templomba, hogy imádkozzék, az oltárkereszt Krisztusa meghajtotta a fejét annak jeléül, hogy az Úr elismerte irgalmas gesztusát. János erre elhatározta, hogy életét teljesen a Megfeszített szolgálatának szenteli. Ezt követően a firenzei San Miniato bencés apátságban fogadalmat tett.

Amikor néhány évvel később meghalt az apát, utódja pedig megvásárolta hivatalát Firenze érsekétől, Jánosnak lelkiismereti nehézséget okozott, hogy simóniás apátnak kell engedelmeskednie. Egy Teuzo nevű firenzei remete azt tanácsolta neki, hagyja el a kolostort. Ekkor János az Arezzo melletti Camaldoliba ment, hogy csatlakozzék a remetéknek ahhoz a kis közösségéhez, amelyet Szent Romuáld (lásd: A szentek élete, 271. o.) nem sokkal azelőtt alapított.

Itt a Szentlélektől azt a különleges megbízatást kapta, hogy alakítsa ki saját közösségét. Vallombrosába indult hát, ahol Romuáld néhány évvel azelőtt remeteséget alapított a Szent Hilárius kolostor apátnőjének, Ittának a földjén. Két remetét talált még ott, majd hamarosan új tanítványok csatlakoztak hozzá. Camaldoli mintára szervezte meg a közösséget, amelynek a priorja lett. A szerzetesek száma egyre gyarapodott, János egészsége viszont romlott, ezért mint priort tehermentesítették mindennapos adminisztrációs kötelezettségei súlyától.

1038 körül a közösség azt a földet, amelyen élt, ajándékba kapta Itta apátnőtől; Jánost szabályszerűen Vallombrosa apátjává választották.

A közösség Szent Benedek (lásd: A szentek élete, 339. o.) regulája, valamint a kiegészítő szabályzatok szerint élt, amelyeket János állított össze a regula szellemében. Az élet Vallombrosában nagyon szigorú volt: a kórustestvérek szigorú klauzúrában éltek és nem kevésbé szigorúak voltak a táplálkozásra, ruházatra, fegyelemre, hallgatásra vonatkozó utasítások.

Amikor a vallombrosai közösség szentségének híre ment, megkérték Jánost, hogy reformáljon meg egyes meglévő kolostorokat, és alapítson újakat, így például Moschetát, Passignanót és a Firenze melletti Szent Salviust. E házak ugyanolyan regula szerint éltek, mint az anyaház, apátjaik pedig a vallombrosai apát alá voltak rendelve, aki ilyképpen a vallombrosai rend általános apátja lett. János elrendelte a szürke habitus viselését, hogy Vallombrosa szerzeteseit már a ruházatról meg lehessen különböztetni a fekete bencésektől és a fehér kamalduliaktól.

János különös felelősséget érzett a szegények és betegek iránt. Számukra menedékházakat csatoltak minden vallombrosai kolostorhoz, János pedig felszólította a neki alárendelt apátokat, hogy senki se engedje el üres kézzel Krisztus szegényét; „inkább Istenbe vessék bizalmukat, mint a tele magtárba”. Az ő idejében nagyon szegény volt a rend, és a testvéreknek gyakran nem volt elég élelmük; János alkalomadtán még a kolostor felszerelését is eladta, hogy a szegényeket táplálhassa.

János minden erejével támogatta a reformapátságot abban a törekvésében, hogy emelje a papság erkölcsét. A világi papokat is arra ösztönözte, hogy közösségben éljenek, és így könnyebben megvalósíthassák a cölibátust. Fő törekvése mégis a simónia elleni harcra irányult. Mivel a San

Miniátót egy simóniás apát kinevezése elleni tiltakozásul hagyta el, nem meglepő, hogy ő lett az ellenállás magva Petrus Mezzabarbával szemben, aki II. Sándor pápától (1061--1073) megvásárolta a firenzei püspökséget. A püspök felbőszült a vallombrosaiak részéről őt ért bírálat miatt, és megparancsolta embereinek, hogy a Szent Salvius kolostort égessék fel, hogy ezzel a szerzeteseket elhallgattassa. Ez a gaztett azonban csak még inkább fokozta az ellenállást, úgyhogy végül háromezer firenzei a városi tanács vezetésével felszólította a vallombrosaiakat, hogy a püspök elleni vádjukat vessék alá tűzpróbának. A rend egy szerzetese sikerrel kiállta ezt az ítéletet, ekkor a pápához küldték, aki azután Petrus Mezzabarbát elmozdította a hivatalából.

Ez a küzdelem egész Itáliában megalapozta Jánosnak azt a hírét, hogy ő az egyházreform előharcosa. Élete vége felé pedig a milánóiak arra kérték, hogy küldjön papokat az egyházmegyéjükbe, mert nem akarták a szentségeket elfogadni olyan papoktól, akiket simóniás püspök szentelt fel. János teljesítette kérésüket, és néhány novíciust Todi püspöke pappá szentelt, hogy kiszolgáltathassák a szentségeket. János, mielőtt szerzetes lett, nem tanult sem írni, sem olvasni, hosszú betegségei alatt azonban közössége tagjaival felolvastatta magának az egyházatyák írásait, és így mély lelki tudásra tett szert. Halálos ágyán a testvérek oktatást kértek tőle a szeretetről. Ez a homíliája fennmaradt.

1073. július 12-én halt meg a passignanói San Michele Archangelo kolostorban. III. Celesztin pápa 1193-ban avatta szentté.

Július 13.

SZENT II. HENRIK

Július 13.

*Abbach (Regensburg mellett?), 973. május 6. +Grona (Göttingen mellett), 1024. július 13.

Szent Henrik császár, akit a német császárok közül egyedül avattak szentté, Szent István feleségének, Gizellának volt a testvére. Mint Civakodó Henrik bajor herceg legidősebb fia aligha számíthatott arra, hogy egyszer a birodalom császára lesz. Az Ottó császár és atyja, Henrik közötti ellentétek miatt ugyanis hosszú időn át még az is kérdéses volt, hogy megkaphatja-e a családi örökséget jelentő hercegséget, mivel atyjától a császár elvette.

A bajor herceget a hildesheimi katedrális iskolájában tanították, és -- nyilvánvalóan II. Ottó császár utasítására -- a papságra készítették fel. Csak akkor került vissza hazájába, amikor a császár visszaadta atyjának a hercegséget. Tanulmányait Regensburgi Szent Wolfgang püspök irányítása alatt fejezte be. 995-ben, Civakodó Henrik halála után átvette a hercegség vezetését.

Legsürgősebb feladatának azt tekintette, hogy a lehanyaglott kolostori életet a bencés regula szigorú szellemében megújítsa, és ezt -- az érintett kolostorok és a bajor püspökök gyakori tiltakozása ellenére -- végre is hajtotta. Császársága idején is nagy gondja volt az egész birodalom kolostoraira. Támogatása nélkül a clunyi reform nem terjedhetett volna el oly gyorsan és oly nagy területen a birodalomban.

Huszonkilenc éves volt Henrik herceg, amikor 1002-ben III. Ottó császár halálhírére hozták, akinek hívására éppen úton volt Itália felé, hogy seregével segítséget vigyen neki. Az utód személye körül viták támadtak. Henriknek azonban sikerült egymás után megnyernie a választó hercegeket, úgyhogy megválasztották és meg is koronázták. Ellenfelei nem hajtottak előtte fejet harc nélkül, de ő oly ügyesen nyerte meg egyiket a másik után, hogy néhány hónap leforgása alatt az egész birodalom elfogadta császáranak. III. Ottó ábrándos külpolitikája után az ő higgadt, tárgyilagos politikája biztosítani tudta, hogy megmaradjon a birodalom egysége.

Hosszú éveken át a legégetőbb kérdés volt a keleti határon Chrobry Boleszláv lengyel herceg fegyveres terjeszkedésének megakadályozása. Határozott fellépéssel attól sem riadt vissza, hogy az akkor még pogány liutizekkel és redarokkal szövetséget kössön. Ezt a szövetséget a kortársak, főleg a papság élesen ellenezte, ugyanis egyik pontja szerint Henriknek le kellett mondania a szövetségesek területén történő katolikus misszionálásra. Ebben az esetben azonban nem volt más választása, hisz

az egész ország érdekét szolgálta az egyháziak rosszallása ellenére is. De tudta, hogy kárpótlást kell adnia, ezért több nagy alapítást tett.

A szívós célratörés volt egyik legjellemzőbb vonása. Ez mutatkozott meg nyugat felé vezetett hadjárataiban is, melyekkel a birodalom határait megerősítette, illetve kiterjesztette. Örökösödési szerződést kötött a gyermektelen II. Rudolf burgundi királlyal, s ezzel Burgundia várományosa lett és megteremtette a feltételt ahhoz, hogy Burgundia később, II. Konrád uralma alatt végleg a birodalom része legyen. Hatalmát kiterjesztette Bázatra is, s a várost és annak főtemplomát gazdag ajándékokkal látta el. Itáliában három hadjáratot vezetett: 1004-ben, 1014-ben és 1021-ben. VIII. Benedek pápa 1014-ben Rómában császárrá koronázta.

Bármilyen áldásos volt is II. Henrik császár uralkodása a birodalom gyarapodását tekintve, az Egyház nem emiatt tiszteli a szentek sorában. Szentként azért tiszteljük, mert uralkodói hatalmával teljesen tiszteletben tartotta az Egyház jogait, és feltűnő volt személyes jámborsága és készsége a bűnbánatra. A templomokat és kolostorokat gazdagon megajándékozta. Különösen két nagy alapítás őrizi a nevét: a 981-ben felosztatott merseburgi püspökség újjáalapítása és a bambergi püspökség megalapítása. Amellett, hogy az uralkodó nagyon reális politikus volt és a birodalom érdekeit állandóan szem előtt tartotta, egyházi alapításai mélységes hitében és egyházhűségében, valamint annak a feladatnak a felismerésében gyökereztek, amelyet szerinte az Egyháznak a világban be kell töltenie.

A merseburgi püspökség 1004-ben történt újjáalapítása megnyitotta az utat a szlávok misszionálása előtt. Nemcsak a korábban egyházi tulajdonban lévő birtokokat adta vissza a püspökségnek, hanem saját javaiból is gazdagon megajándékozta.

Legkedvesebb alapítása, a bambergi püspökség is missziós rendeltetésű volt. A terület ugyanis névlegesen már régen keresztény volt, azonban a püspöki székhely túl messze volt ahhoz, hogy a püspök igazán törődhessen a hívekkel. Henriknek hosszú tárgyalások során sikerült rávennie a würzburgi püspököt, hogy mondjon le a területről, és ezzel tegye lehetővé egy új püspökség alapítását. 1007. november 1-én végre sor kerülhetett a regnitz-i püspökség megalapítására, melynek székhelye Bamberg lett. Henrik már három évvel korábban, 1004-ben megkezdte a katedrális építését Bambergben, amely valóban méltó volt arra, hogy püspöki templom legyen. A székesegyházat 1012. május 6-án szentelték fel a Boldogságos Szűz Mária, Szent Péter és Pál apostolfejedelmek, valamint Szent György és Szent Kilián tiszteletére. Sem előtte, sem utána nem volt püspökség, amely alapításakor olyan ajándékokat kapott volna, mint Bamberg. A birtokok, amelyek tulajdonába kerültek, olyan biztos alapokat jelentettek, hogy Bamberg a középkorban végig kiemelkedő szerepet játszott a német püspökségek között.

Bambergben két kolostor is Henriknek köszönheti a létrejöttét. A Szent István vértanú-templom felszentelésekor, 1020-ban a császár személyesen fogadhatta Bambergben VIII. Benedek pápát, és a húsvétot a pápával együtt ünnepelhette a dómban. Ez volt Henrik uralkodásának egyik csúcspontja. Utolsó alapítólevelében, amellyel a fuldai kolostort alapította, ezt írta: „Kötelességünk, hogy az Istentől kapott javakat elsősorban Isten házáinak felszerelésére fordítsuk.”

Mindezen uralkodói tevékenységét gyenge egészségű, törekény emberi testben hajtotta végre Henrik. A források közelebbről nem nevezik meg a betegségét. Luxemburgi Kunigundával kötött házassága gyermektelen maradt. Az a későbbi korok jámbor elképzelése volt, hogy szándékosan és tudatosan vállalt József-házasságban éltek, és ezért igen nagy tisztelettel magasztalták őket. A történészek inkább arra hajlanak, hogy gyermektelensége a betegségével függ össze. Ez azonban életszentségét egyáltalán nem zavarja. Alázattal és belenyugvással hajolt meg Isten akarata előtt, és feleségével egyetértésben minden vagyonát az Egyházra hagyta, mert „Krisztust választotta örökösének”, ahogy a bambergi alapítólevelében írja.

Henrik 1024. július 13-án halt meg a Göttingen melletti gronai császári palotában, hosszú betegség után. Holttestét Bambergbe vitték, és a dómban temették el. Felesége, Kunigunda később mellette kapott nyugvóhelyet. A 15. század elején Tilman Riemenschneider faragta a császári szarkofágot, életéből vett jelenetekkel díszítve a sírt. És a szent császár sírjához még ma is zarándokolnak, nemcsak a németek, hanem a franciák is. III. Jenő pápa 1146. március 12-én szentté avatta, miután a

nép már hosszú ideje tisztelte. Szent II. Henrik az egyetlen szent német uralkodó. A szentté avatással az Egyház elismerését is kifejezte azért, hogy Henrik minden erejével gyarapította birodalmát, ugyanakkor védelmezte és támogatta az Egyházat, s ezáltal személyében megvalósította a „szent birodalmat”.

Ünnepét 1631-ben vették fel a római naptárba, de nem önálló ünnepként, hanem csak megemlékezésként Szent Anaklét mellett. Önálló ünneppé 1668-ban lett, július 15-i dátummal. 1969-ben áthelyezték halála napjára, július 13-ra.

Istenünk, ki Szent Henriket elhalmoztad kegyelmeddel, és megadtad neki, hogy a földi királyság gondjai közepette az odafönt valókat keresse, kérünk, közbenjárására add meg, hogy kötelességeinket teljesítve siessünk országod felé!

Július 14.

SOLANÓ SZENT FERENC ferences misszionárius

Július 14.

*Montilla, 1549. március 10. +Lima, 1610. július 14.

Spanyolország forró, földközi-tengeri részén, amelyet csak röviddel azelőtt foglaltak vissza az araboktól, Córdoba közelében Mateo Sánchez Solanónak és feleségének, Ana Ximeneznek 1549. március 10-én fia született, akit a Ferenc névre kereszteltek. Szülőfalujában, Montillában olyan szellemi légkör uralkodott, amely kedvező volt a missziós mozgalmak számára. Gyakran esett szó Afrika hitetlen muzulmánjairól és a nemrég felfedezett Amerika népéről. A közeli Sevilából kormányozták Új-Spanyolországot (Mexikót) és Perut, s Cádizból futottak ki a hajók, hogy eljussanak ezekbe az országokba.

Ferenc a jezsuitáknál részesült az alapfokú oktatásban, s értelmessége, határozott akarata, felebaráti szeretete és jellemssilárdsága miatt csakhamar elnyerte társai és tanítói nagyrabecsülését. 1569-ben belépett szülőfaluja ferences kolostorába, ugyanabban az évben, amelyben Alonso de Bárzena (1529 körül–1598) Córdoba-ban a jezsuitákhoz lépett be; vele együtt azután húsz év múlva megnyerte a hit számára a lulokat (az észak-argentínai Tucumán közelében levő indió törzset). Fogadalmi letételéig, amint a 16. század Spanyolországában szokásos volt, hihetetlenül szigorúan vezekelt. 1570-ben szerzetesi fogadalmat tett, majd két évre a Sevilla közelében levő Nuestra Señora de Loretóba küldték, ahol pappá szentelték.

Nemsokára újoncmester lett a Córdoba közelében fekvő San Francisco del Montében. Tanítványait egyszerűsége, alázatossága, imádságos és felebaráti szeretettől áthatott magatartásra nevelte; ha pedig hibázott valamelyikük, ő maga vezekelt érte. 1583-ban Sierra Morenába helyezték szintén novíciusternek, majd gvárdián lett. Amikor a közeli Montoro városban pestis tört ki, elment ápolni a betegeket. Később a Granada közelében lévő zúbiai Szent Lajos kolostorba küldték, ahol hamarosan kedvelt népszónok, s a betegek és foglyok apostola lett.

Afrikai misszióba kérte magát, hogy elmeneküljön a népszerűség elől, ehelyett Amerikába küldték. 1589. február 28-án szállt hajóra tizenegy társával együtt. A missziós csoportot az argentínai Tucumán tartományfőnöke vezette. Májusban kötöttek ki a kolumbiai Cartagenában, majd Ferenc gyalog vágott át Panamán, hogy a Csendes-óceánon ismét hajóra szálljon Peru felé. A hajó azonban Kolumbia nyugati partja előtt viharba került és elsüllyedt. Az utasok, köztük 80 néger rabszolga, egy szigetre vetődtek, ahol Ferenc két hónapig atyja volt az egész hajótörött csoportnak, s a négereket, akiket már a hajón oktatni kezdett, megkeresztelte. Két hónap múlva egy hajó fedélzetére vette és Peru északi partjára vitte mindnyájukat. Ferenc azonban Limába ment, ahonnan Tucumánba küldték. Az Andokon át vezető kb. 3.000 km-es utat gyalog tette meg.

Tucumán 1578-ban kapta az első olyan püspököt, aki hivatalba is lépett: Francisco Vitoriát. Az előzően kinevezettek ugyanis vagy nem foglalták el helyüket, vagy nehéz utazásuk közben meghaltak.

1585-ben kapta meg Francisco Vitoria püspök az első jezsuitákat, köztük Alonso de Bárzenát, aki azután nyelvtant, szótárt, katekizmust, lelkítükröt és prédikációs gyűjteményt szerkesztett a tonokoták nyelvén, templomot emelt Santiago del Esteróban, és több mint 3.000 bennszülöttet megtérített. Egyre érezhetőbbé vált a hithirdetők nagy hiánya. A ferencesek provinciálisa Ferencet küldte erre a missziós előőrsre.

Ferenc rövid idő alatt elsajátította a tonokota nyelvet. Tizenöt évig tartó szakadatlan missziós munkával hirdette Amerika első apostolainak módszerével az Evangéliumot sok ezer indiának, és meg is keresztelte őket. La Rioja tartománytól Paraguayig (jó ezer kilométeres körzetben), mindenekelőtt a Magdolna folyamnál és a Socotonio mellett levő falvakban. Betegeket gyógyított, tanácskozott törzsfőnökökkel, prédikált a népnek, és mindenki Isten küldöttének tekintette. Még napjainkban is tisztelik a meszticek (a spanyolok és az indiánok közti kapcsolatból származók) azt a helyet, ahol a szent lakott, étkezett vagy éppen hegedült: azoknak a kunyhóknak a romjait, amelyekben tartózkodott; konventjében levő celláját; azt a narancsfát, amely alatt imádkozott vagy muzsikált.

Tizenöt éven át járt-kelt ezen a földön, ahol a spanyolok nem mindig mutatták a legjobb példát. 1584. április 6-án azt állapította meg a püspök, hogy „a tartományban és szomszédságában lakó 150.000 indián közül csak mintegy 25.000 a keresztény” (Vitoria püspök levele II. Fülöphöz). Amikor Ferenc -- már a 17. század elején -- elhagyta e vidéket, hogy visszatérjen Limába, a környék valamennyi indiója részesült a keresztségben.

Ferenc 1595-ben a limai Recolectión de Nuestra Señora de los Angeles ferences kolostor első gvardiánja lett. Élete utolsó éveiben rendkívül nagy volt a hatása Limában; hozzájárult ehhez, hogy mindenkit bámulatba ejtettek állandó csodatettei, amelyekért az Újvilág csodatevője névvel illették. Tettereje az imádságból, a ferences alázatosságból és a teljes szegénységből táplálkozott. Szenvedélyesen tisztelte rendjének atyját, Assisi Szent Ferencet (lásd: A szentek élete, 566. o.) és Szent Bonaventurát (lásd: A szentek élete, 352. o.); őket akarta utánozni. 1610. július 14-én halt meg a limai nagy konvent miséje alatt, ezekkel a szavakkal: „Egyedül Istennek legyen tisztelet és dicsőség!”

Egyszerű önátadása, amellyel a felebaráti szeretetet gyakorolta, csodálatot keltett egész Amerikában. Lima városi tanácsa a nép sürgetésére 1629. június 26-án különleges patrónusának hirdette ki. Ezután még sok dél-amerikai város választotta patrónusává. Argentína, Uruguay, Chile és Peru köztársaságai apostoluk- és oltalmazójukként tisztelik.

VIII. Orbán pápa 1625. február elsején megindította szentté avatási perét. 1675-ben X. Kelemen boldoggá, 1726-ban XIII. Benedek szentté avatta.

LELLISI SZENT KAMILL

Július 14.

*Bucchanico, 1550. május 25. +Róma, 1614. július 14.

Kamilló egy abruzzói katonatisztnek és a nála öt esztendővel idősebb feleségének volt a -- későn született -- fia. „Nehéz” gyermeknek számított. Édesapja ritkán volt otthon, édesanyját pedig korán, tizenkét éves korában elvesztette.

Édesapja iskolába küldte, de Kamillónak nem fűlött a foga a tanuláshoz. Inkább csavargott, kockázott és kártyázott. Ezért az édesapja arra gondolt, hogy katonának adja. Ebben az időben szinte csak zsoldos csapatok voltak, amelyek különféle kalandos vállalkozások céljára verbuválódtak; ha nem kellett harcolniuk, valahol elszállásolták őket, s játékkal, verekedéssel üthették el az idejüket.

Az apa is, a fiú is ahhoz a sereghez állt be, amelyiknek a törökkel való hadakozás volt a feladata. Ancona felé tartva, ahol hajóra kellett volna szállniuk, Lellisi hadnagy meghalt. Kamilló is megbetegedett, lázas volt. A jobb bokáját is felhorzsolta, és a seb, mivel nem vetett rá ügyet, begyulladt és kezdett gennyedni. Egy szál magában a világon, pénz nélkül, betegen -- Kamilló megfogadta, hogy ferences lesz. De amikor állapota jobbra fordult, elfelejtette az egészet.

Mielőbb vissza akart kerülni a sereghez, amely Lepantónál ragyogó győzelmet aratott. De a seb a lábán ezt nem tette lehetővé. Így Rómába ment, hogy a Szent Jakab-kórházban kezeltesse magát. Ez nem a mai értelemben vett kórház volt. A betegápolók az öregek otthonaiban, az árvaházakban és a hajléktalanok menhelyein is dolgoztak, és teljesen képzetlenek voltak; a legtöbbjük maga is beteg volt, csak éppen nem fekvő, és így akartak némi hasznot hajtani; vagy olyan emberek voltak, akik semmi más munkára nem voltak alkalmasak, sőt nemegyszer betörők, akik itt húzták meg magukat. A kezelés idejére Kamilló is beállt betegápolónak, de mert összeférhetetlennek, fegyelmezetlennek bizonyult, és szenvedélye volt a szerencsejáték, hamarosan elbocsátották.

A velencei sereghez szegődött, és Cattaro előtt harcolt a törökök ellen. Utána a spanyolokhoz állt be, akik Afrika ellen indítottak hadat. Az átkeléskor nagy vihar támadt. Kamillónak eszébe jutott a fogadalma, és megismételte, de megint nem tartotta meg, ehelyett egész zsoldját, sőt még a kabátját és az ingét is elkockázta.

Azt remélte, hogy Manfredoniában újra a velenceiek szolgálatába állhat, de csalódott, így koldulásra kényszerült. Végül egy ember, látva, hogy erős, jól megtermett fiatalember, szerzett neki munkát: a kapucinus kolostor építésében kellett segítenie. Eleinte nem ízlett neki a munka, de lassan kezdte magát jól érezni ebben a környezetben. Majd egy szomszédos kolostor meglátogatásakor igazi megtérést élt át. Annnyira feltűnő volt a megváltozása, hogy a kapucinusok fölvevették posztulánsnak. A bűnbánat jegyében és az alázat szellemében folytatta az építést. De mégis el kellett küldeni, mert a lábán kiújult a seb.

Ismét Rómába ment, a Szent Jakab-kórházba. Több mint három esztendőbe telt, míg lábán a seb végre összeforrt. Kamilló úgy élte végig ezt a három évet, mintha novícius lett volna a kapucinusoknál. Ám amikor végre visszatérhetett a kolostorba, a seb ismét felnyílt, így nem engedték meg neki, hogy belépjen. Visszatért a Szent Jakab- kórházba, de most már végérvényesen. Örömmel fogadták, majdnem megválasztották a ház vezetőjévé. Nagy szeretettel ápolta a betegeket és fájt neki, hogy a többi ápoló szeretetlenül bánt velük.

Embereket kellene találni -- jutott újra meg újra eszébe --, akik készek volnának embertársaikban Krisztust látni és szolgálni. S valóban, nem sokkal később talált öt embert, négy világit és egy papot, akik hasonlóképpen gondolkodtak és szívesen lettek volna tagjai egy közösségnek. Csakhogy a kórházban nem nézték a dolgot jó szemmel. Ellenkezőleg, Kamillónak szemére vetették, hogy széthúzást szít, és hatalomra törekszik. Gyóntatója, Néri Szent Fülöp gőgnek minősítette, hogy világi léteire közösséget akar vezetni. Kamilló tehát harminckét évesen beült az iskolapadba, és elkezdett latint tanulni. Két év múlva pappá szentelték. A gyóntatója azonban továbbra is kitartott amellett, hogy Kamillónak nincs küldetése arra, hogy közösséget alapítson. Ugyanakkor egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az Egyházban igenis szükség van ilyen társaságra (a női betegápoló közösségek ebben az időben még nem léteztek).

A Szent Jakab-kolostorban is mindent elkövettek, hogy akadályokat gördítsenek elé. Kamilló végül társaival elment onnan, így „a betegeket szolgálók társasága”, ahogy magukat nevezték, legalább szabaddá vált, és módja nyílt rá, hogy más kórházakban vagy magánházaknál a betegek és a haldoklók szolgálatára szentelje magát.

Eleinte a társaságnak csak két helyisége volt a Tiberis mellett, az is nedves; utána került egy több szobás lakás, végül a Mária Magdolna- templomnál otthonra találtak. Emellett ugyanis volt egy elhanyagolt épület, amely valamikor kórház volt. Ezt helyreállíthatták maguknak.

Hogy fel lehessen ismerni a betegeket szolgálók társaságát, Kamilló egy vörös keresztet tett a ruhájukra. (Amikor Henri Dunant 300 évvel később megalapította a Nemzetközi Vöröskeresztet, ezt a jelet vette át.) Rómában hamarosan felfigyeltek a közösség tagjaira és önzetlenségükre. Kivált Kamillóra, aki elöl járt a jó példával: semmilyen munka nem volt számára lealacsonyító vagy taszító, ha arról volt szó, hogy könnyíthet a betegek szenvedésein.

1591-ben XIV. Gergely pápa jóváhagyását adta a betegeket szolgáló kongregációhoz; Kamillót egyhangúlag megválasztották generálisnak. Csakhamar másutt is szívesen látott vendégek lettek a betegeket szolgáló közösségének tagjai -- Nápolyban, Genovában, Milánóban, aztán lassanként Itália minden nagyobb városában. Sok fiatal, aki látta munka közben Kamillót és társait, vonzódott

hozzájuk, és a betegápolást választotta hivatásul. Különös adományuk volt a betegeket szolgálóknak a haldoklók előkészítéséhez. Innen érthető, hogy a nép a „jó halál testvérei”-nek nevezte őket.

Sokan szolgálatuk ellátásába haltak bele: Nolában öten elkapták az általuk ápolott betegektől a pestist, amikor pedig Nápolyban tifuszciklás tört ki, negyvenheten lettek tifuszosok, s közülük tizenöten bele is haltak.

Még súlyosabb próbatételt jelentett, hogy Campagnában éhínség támadt, és a teljesen lesóványodott, összeaszott emberek, akikben már alig-alig volt élet, ezrével tódultak Rómába. A túlnépesedett városban kiütéses tifusz (flekktífusz) tört ki, s a megbetegedettek ápolása közben a betegápoló testvéreknek mintegy a fele életét vesztette.

1598 telén Rómában nagy árvíz volt, s Kamilló hat társával kétszáz betegnek mentette az életét: ahogy a víz egyre magasabbra emelkedett, ők hordták őket a meredek csigalépcsőn egy emelettel mindig följebb.

A sok új alapítvány miatt Kamillónak egyre többet kellett utaznia. Az utakat többnyire gyalog vagy lóháton tette meg -- ez emberfelettien nagy megerőltetést jelentett a beteg embernek: a lábán a seb még mindig gennyedt, és nagy fájdalmakat okozott neki, ehhez járult egy súlyos csonttörés, továbbá vese és gyomorbántalmak.

A sok külső és belső gond élete vége felé még tetéződött. Kamillónak az volt az álláspontja, hogy közössége tagjainak mindenféle munkára készen kell állniuk a betegek körül. Ezzel a kórházak eléggé visszaéltek, így előfordult, hogy papok súrolták a padlót és mosták a szennyest. Ez ellenkezést váltott ki a közösségen belül. De elégedetlenkedés támadt amiatt is, hogy Kamilló egyre újabb kórházak átvételével tetemes adósságot csinált.

1607-ben lemondott a generálisi tisztségről, az utazásokkal és a betegápolással azonban nem hagyott fel. Még ha teljesen kimerült volt is, odavonszolta magát az általa annyira szeretett betegekhez. S ha a társai arra kérték, mondjon nekik valamit, akkor újra meg újra ezt mondta: „Szeretet, szeretet! A legszívesebben meghalnék, amikor mindig csak azt mondom nektek: tSzeretet, szeretet! De nem tehetek róla, nem tudok mást mondani.”

1614. július 14-én Kamilló meghalt. A virágzó közösségeket, amelyeket hátrahagyott, a következő századokban újra meg újra megtizedelték a járványok. Tizenhárom tartományban még ma is mintegy kétezer tagja van ennek a kongregációnak.

Lellisi Kamillót 1746-ban avatták szentté, s 1886-ban lett a kórházak, a betegek és a haldoklók védőszentje; neve ott szerepel azokban az imákban, melyeket az Egyház a haldoklókért mond; 1929-ben XI. Pius az ő oltalma alá helyezte a betegápolói hivatást.

Ünnepét 1762-ben vették fel a római naptárba, július 18-i dátummal. 1969-ben áthelyezték július 14-re.

Állítólag mielőtt Kamilló megszületett volna, az édesanyjának álma volt. Látott egy nagy csapat fiú élén valakit, aki messze kiemelkedett a többi közül, s az összes fiúnak piros kereszt volt a mellén. Így azt remélte, hogy fia fog születni, akiből egyszer majd híres keresztes vitéz vagy szerzetes, sőt szent lesz. Jóllehet eleinte nem sok remény volt rá, az álom mégis valóra vált: 1595-ben lehetett először vörös keresztet látni a törökök elleni hadjárat alkalmával az egyik csatatéren, mégpedig nem a harcra buzdítás, hanem az életmentés szolgálatában. Kamilló nyolc társa is hadba vonult, és mindkét tábor sebesültjeit ápolták.

Egy alkalommal a pápa meglátogatta a Szentlélek-kórházat, ahol Kamilló a legszívesebben dolgozott. Amikor megérkezett, szemrehányást tettek Kamillónak, amiért abban a köpenyben fogadta, amelyben a betegeket is ápolta. Erre ő így válaszolt: „Hogyan? Amikor magával Krisztussal vagyok elfoglalva (a betegeire gondolt!), akkor miért öltöznék át a helytartója tiszteletére?”

Kamilló szeretete és áldozatkészsége nem ismert határokat: egyaránt gondja volt a bűnözőkre, a csavargókra, a szegényekre és a társadalom legkülönbébb kitagadottjaira. Buzgalmában tette ezt a számunkra furcsán hangzó kijelentést: „Ha nem volnának szegények, ki kellene ásni a közepéig a

földet, hogy találjunk néhányat!" Egy nap úgy déltájban megjelent a szakács, és közölte, hogy nem tud főzni, mert a házban nincs semmi ehető. „Azért csak csengess ebédre -- mondta Kamilló --, majd segít az Isten." Alighogy kiejtette ezeket a szavakat, megállt a kapu előtt egy szekér, tele finom liszttel -- egy jóttevőjük küldte. Gyorsan nekiálltak sütni, és -- ha kicsit késve is -- asztalhoz ülhettek.

Istenünk, ki Szent Kamill áldozópapodat a betegek rendkívüli szeretetének kegyelmével ékesítetted, kérünk, érdemeiért áraszd szívünkbe szereteted lelkét, hogy testvéreinkben neked szolgáljunk, és halálunk óráján biztonsággal költözhessünk Hozzád!

Július 15.

BOLDOG JAVOUHEY ANNA-MÁRIA apáca, rendalapító

Július 15.

*Jallanges, 1779. november 10. +Párizs, 1851. július 15.

1779. november 10-én született Jallanges-ban, amely Seurre plébániájához tartozik. Szülei jómódú, sőt gazdag parasztok voltak. Tíz gyermek között az ötödik volt. A család mélyen vallásos életet élt. Anna-Máriát valamennyi nővére követte a szerzetesi élet útján, és megbízható támaszai voltak. 1786-ban a család átköltözött Chamblanc-ba. 1789-ben, a forradalom előestéjén járult első áldozásához. A forradalom zavaros idejében korához képest kiemelkedő bátorságot tanúsított: tevékenyen közreműködött az üldözött papok számára búvóhely keresésében, sőt titokban katekizmusoktatást tartott. Jövőjét azonban még nem látta tisztán.

Egyik sógora nőül akarta venni, ő azonban rábeszélte, hogy legyen trappista. Tizenhat éves korában különleges kegyelmeket kapott, sőt többször is megjelent neki a Szűzanya, s ekkor tárult fel számára életútja: a szerzetesi élet a felebaráti szeretet szolgálatában. 1798. november 11-én egész családja jelenlétében a szegények és gyermekek szolgálatára szentelte magát.

Először fizetés nélkül tanítónőként tevékenykedett. 1800 novemberétől nyolc hónapig Besançonban a szeretet nővéreinél élt, majd elhagyta őket. Ebben az időben prófétai látomása volt: úgy látta, hogy szobáját minden népből való gyermekek sokasága tölti be. 1803-ban Augustin de Lestrangé (1754--1827) mellett a trappista apácák életmódjával próbálkozott, de ez sem az ő útja volt. 1804-ben visszatért Chamblanc-ba, ahol apja egy kis iskolát alapított, s mellette Anna három nővérével bizonyos szerzetesi közösséget hozott létre. Hamarosan áttelepültek Chalon-sur-Saône-ba, ahol a Párizsból hazatérőben lévő VII. Pius pápa 1805 húsvétján áldását adta Anna kezdeményezésére.

1806-ban Chalonban Szent József Társulata néven nyitott iskolát, s még ez év decemberében Napóleon császártól is jóváhagyást nyert a társulat. 1807. május 12-én a chaloni Szent Péter templomban Anna, négy testvére és négy másik nővér beöltözött, fogadalmat tett. Annát választották főnöknővé. Ezután Javouhey anyja Chalonban megnyitott néhány alapfokú iskolai osztályt. 1809-ben a közigazgatás három évre átengedte neki az egykori autuni nagyszemináriumot, ő pedig megalapított benne egy másik iskolát, nevelőintézettel együtt. Ezen kívül átvette az egyházmegye számos vidéki iskolájának gondozását is. Végül apja 1812-ben megszerezte számára Clunyben a rekolekták (szigorú szabályzatú ferencesek) egykori konventjét. Itt helyezte el kongregációjának anyaházát. Közössége attól kezdve a Clunyi Szent József Nővérek néven vált ismertté. Nevelőintézete csakhamar széles körben igen jó hírnévnek örvendett. Kevéssel utóbb, 1814-ben házat alapított Párizsban, s ott d'Astros abbé, a későbbi toulouse-i érsek támogatását élvezte. Az új belépők száma gyorsan növekedett: 1819-ben az alapítónőnek egy másik noviciátust is meg kellett nyitnia Bailleul-sur-Thérainben, Beauvais közelében, s ugyanott átvette a városi kórházat is. Ugyanebben az évben kongregációja számára megszerezte a kormányzat hivatalos elismerését, de csak 1827-ben kapták meg az alapszabályzat állami és egyházi jóváhagyását.

Nagyon korán kezdett foglalkozni Javouhey anyja a missziós apostolsággal is. Első alapítása 1817-ben valósult meg a Bourbon-szigeten, 1822-ben azonban éppen ezen alapítása miatt különleges gondja támadt. Egy bizonyos Thad's nővér a polgári hatóság és a papság támogatásával megkísérelte, hogy

szétbomlassza a kongregációt. 1818-ban nagyon nehéz körülmények között jött létre egy alapítása Szenegálban; a nővéreknek tizennyolc hónapon át mindenféle papi támogatás nélkül kellett maradniuk. A következő években további házaik nyíltak meg francia gyarmatokon. Javouhey anyja pedig égett a vágytól, hogy személyesen vegyen részt művének távoli országokban történő megvalósulásában. 1822-ben Szenegálba utazott, s onnan csak 1824-ben tért vissza, miután saját maga létesített új alapításokat Gambia és Sierra-Leone angol gyarmaton.

Bár nem talált olyan férfikongregációt, amely fáradozásaiban segítségére lehetett volna, örülhetett annak, hogy gondoskodása révén néhány évvel később három bennszülött papot szenteltek. 1822-től a Szent József Nővéreknek már Cayenne-ben is volt házuk; 1828-ban pedig az alapítónő nagy kísérettel utazott el, hogy a guayana-i Manában egy új települést építsen föl. Ez azonban igen nehéz vállalkozásnak bizonyult, s a már ott lakó francia telepesek rosszindulata még inkább megnehezítette. A nővéreknek az új település területén nagy számban élő színesbőrű iránti jósága és szeretetreméltósága oda vezetett, hogy ezek a szegény emberek nagyon tisztelték őket, maga az alapítás pedig valamiféle kis köztársasággá lett, s vitathatatlan feje Javouhey anyja volt. Miután még leprásotthont is alapított, és meglátogatta az Antillákon levő alapítványait, 1833 augusztusában visszatért Franciaországba. Jelenléte időközben rendkívül sürgőssé vált: nagyszámú új házuk épült Párizsban, a kongregáció viszont nem volt már abban a helyzetben, hogy valamennyit szervesen magába tudja olvasztani. Másrészt pedig megkezdődött hosszadalmas vitájuk az autuni d'Héricourt püspökkel, aki mint Cluny területileg illetékes püspöke, joghatóságot követelt a kongregáció felett.

1835 decemberében a főnöknének ismét Guayanába kellett utaznia, mert a Manában kialakult helyzet megkövetelte jelenlétét. Itt a legnagyobb nehézségek tárultak eléje. A nővéreknek a színesbőrűek felszabadítása érdekében végzett fáradozásai a fehér telepesek előítéleteibe ütköztek, mert csak rabszolgát láttak bennük, és a helyi papság is támogatta a telepeseket. Az apostoli prefektus nehézségei ürügyén Javouhey anyja ellen nyilatkozott Autun püspökének. D'Héricourt azután 1841-ben megtagadta az alapítónőtől, hogy a szentségekhez járulhasson: évekig gyónás és áldozás nélkül kellett maradnia, és mindenféle a leggonoszabb rágalmakat szórták rá. Végül 1843 augusztusában visszatért Franciaországba.

Szerencsétlenségére azonban ott sem talált békére. Már 1835 áprilisában elutazása előtt megkísérelte d'Héricourt püspök, hogy a Szent József Nővérek ismerjék el őt általános előjárójuknak, sőt az alapítónőtől megfélemlítéssel ilyen értelmű írást csikart ki; a kongregáció tanácsa azonban azonnal tiltakozást jelentett be. Az autuni püspök a maga oldalára állította de Quélen párizsi érseket; ő azután a nővérek párizsi kápolnáját egyházi átok alá helyezte. Clunyben megakadályozták az új beöltözéseket és fogadalmakat, a novíciáknak pedig azt tanácsolta a lelkesük, hogy hagyják el a kongregációt. 1845. augusztus 26-án azonban teljesen váratlanul betoppant a főnöknő, s a növendékházat Párizsba helyezte. A clunyi kápolnát hasonlóképpen egyházi átok alá helyezték, és Affre püspök éppúgy járt el Párizsban, hogy hivatali testvérét támogassa. Ugyanebben az időben az autuni püspök Javouhey anyja ellen egy sértő vitairatot tett közzé, és mellékelte hozzá az apostoli prefektus értesítését. Az alapítónőnek át kellett élnie, hogy régi barátai közül többen cserbenhagyták, köztük P. Libermann[14] is; de számos olyan püspök is akadt aki nyíltan mellé állott.

Viszonylagos nyugalom után a vita újból tetőpontra hágott, amikor a főnöknő 1849-ben Párizsban új noviciátust állított föl, és az anyaházat is oda helyezte. Semmi sem tudott hatni a püspökre, hogy a kongregációval szembeni előítéleteit és intézkedéseit megváltoztassa. Egy héttel Javouhey anyja előtt halt meg, anélkül, hogy belátást tanúsított volna. Amaz sem engedett viszont, de a kongregáció nemhogy nem szenvedett kárt, hanem tagjainak száma hatalmasra szökött. Javouhey anyja élete végéig rendíthetetlenül a helyén maradt. 1851 tavaszán megbetegedett, majd július 15-én hirtelen meghalt. 1950. október 15-én avatták boldoggá. [14] Libermann, François-Marie-Paul, tiszteletre méltó (Zabern,

1802--Párizs, 1852) francia aszketikus író. Egy rabbi konvertita fiaként 1826-ban keresztelték meg. 1841-ben szentelték pappá. 1841-ben alapította afrikai hittérítésre a Mária Szent Szíve Kongregációt.

KIJEVI SZENT VLADIMIR hitvalló

Július 15.

*Budutino, Kijev mellett, 960 előtt. +Kijev, 1015. július 15.

Azoknak a szláv törzseknek, amelyek a Dnyeper vidékén és az Ilmen-tó környékén telepedtek le, sokat kellett szenvedniök a skandináv normannok pusztításai miatt. Az északi behatolóknak azonban, akiket vélhetően Rurik vezetett, pozitív szerepük is volt: a Skandináviából Bizáncba vivő kereskedelmi utak jobb kihasználására ösztönöztek és a szláv törzsek egyesítő tényezőjévé lettek.

A Rurik nemzetségből való, elszlávosodott, ötödik fejedelem Vladimir volt, Szvjatoszlávnak és Malfredának (aki Szent Olga nagyfejedelemné kíséretéhez tartozott) a fia. Apja a nagybátyjával együtt Novgorod helytartójává tette, a testvérei azonban elűzték. Arra kényszerült, hogy ősei hazájába meneküljön; csak két év múlva tért vissza skandináv csapatok kíséretében, és elfoglalta az egész kijevi birodalmat. 978. július 11-én vonult be Kijevbe. Az északi Ladoga-tótól a délen folyó Dnyeper középső folyásáig, a Kárpátoktól az Oka vidékéig terjedő területen minden törzs adót fizetett neki.

Vladimirnak a fivérén, kijevi Jarapolkon aratott győzelme a pogányság védekezése volt a növekvő kereszténységgel szemben. Az új fejedelem először a bálványimádás buzgó előmozdítójaként lépett fel. A pogány kultuszok újjáélesztése azonban a 10. század második felében anakronizmus volt. Vladimir megérezte az új hit hívását, de politikai okok is közrejátszhattak abban, hogy ő és vele együtt orosz népe is felvette a kereszténységet.

Megtérésének belső folyamatát csak gyanítanunk lehet. A királyi nemzetségből való nők nagy érdemeket szereztek a korai középkorban a pogány népek kereszténnyé tételében. Hasonlót tételhetünk fel Vladimir esetében is.

A kereszténység felvételére a külső ösztönzést talán a görögökkel kötött szerződés szolgáltatta. Amikor a bizánci császárokat, II. Bazilioszt és VIII. Konstantinoszt súlyosan szorongatta egy vetélytársuk, a kijevi nagyfejedelemhez fordultak katonai segítségért. Támogatása jutalmazásaképpen Vladimir nőül vehette Annát, az uralkodó császár nővérét azzal a feltétellel, hogy megkeresztelkedik. Vladimir a keresztséget vagy Kersonban, a krími görög településen, vagy már előzően Kijevben a görögökkel folytatott tárgyalásaitól függetlenül vette fel 989-ben. Megkeresztelkedése után Vladimir a bálványképeket a folyóba vettette, és mindenfelé templomokat emeltetett; egyet a fővárosban az Istenanya tiszteletére. Új gondolkodásmód és cselekvésének új normái hatották át.

A kereszténység államvallás lett. A fejedelem felfegyverzett kísérete és Kijev lakói egyaránt felvették a keresztséget. A krónikás a nagy eseményt így foglalja össze: „A boldog Vladimir fejedelem megszabadult az ördög szolgálatából, és Istenhez, Krisztushoz, az Urához tért, hozzá vezette népét és megtanította Isten szolgálatára.”

A források, amelyek alig tartalmaznak konkrét tényeket, gazdagok a Vladimir dicséretéről szóló beszédfordulatokban: új népet alakított ki, új korszakot indított el az orosz föld számára. Zavartalan öröm és naiv derűlátás ragyog át minden tudósításon. Éjszaka volt, de a keresztséggel felragyogott a nappal, és a tizenegyedik órában az orosz nép részesült Krisztus kegyelmében. A hálás újonnan keresztelték Ilarion metropolita szájával szóltak elismerően, aki Vladimírral bizonyára ifjúkorában találkozott: „Általad pillantottuk meg a Szentháromság világosságát.”

Nem lenne helyes a régmúlt idők embereinek szentségét a mi fogalmaink szerint számon kérni. Nem Vladimir személyes erényessége, hanem az isteni kegyelem túlárado ereje ejtette ámulatba az akkori keresztényeket, és keltett bennük szent tiszteletet. A krónika realisztikusan mondja el a fejedelemnek megtérése előtti érzékiségét és kegyetlenségét, hogy annál jobban előtűnjön a kegyelem ereje.

Megtért népe nem tudott nagyobb dicséretet mondani fejedelméről, mint azt, hogy második Konstantinnak nevezték: Vladimir az első keresztény császár tökéletes mása lett.

SZENT BONAVENTURA

Július 15.

*Bagnoregio, 1217/18. +Lyon, 1274. július 15.

Szülvárosa, Civita akkoriban püspöki székhely volt, ma Bagnoregio egyik kerülete. Atyja, Giovanni di Fidanza híres orvos volt, édesanyját Maria di Ritellónak hívták. Születésének évét a források pontosan nem közlik, de olyan adatokat tudunk, hogy 53 éves korában halt meg, vagy -- és ez látszik a legpontosabbnak -- hogy harmincöt éves volt, amikor 1253-ban Párizsban teológiai doktor lett. Ez utóbbi adat alapján visszafelé számolva jutunk az 1217/18-as születési évhez. A keresztségben a János nevet kapta.

Saját visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy kisgyermek korában súlyos betegségbe esett. Édesanyja akkor fogadalmat tett: ha meggyógyul, a ferencesek kolostorába adja nevelésre. A hagyomány szerint Assisi Szent Ferenc a városban járt, ölébe vette a gyermeket, és ezt mondta róla: „Buona ventura!”, azaz „szép jövő”, és meggyógyította. A fogadalom értelmében a kis János valóban a ferencesek kolostorában nevelkedett. 1236/38 táján a párizsi egyetemre ment, ahol filozófiai tanulmányait 1242/43-ban fejezte be.

Huszonöt évesen, érett megfontolással lépett a ferences rendbe, ahol a Bonaventura nevet kapta. 1243--48 között végezte a teológiát a rend híres párizsi főiskoláján Halesi Alexander irányítása mellett, akit „tanárom és atyám”-nak nevezett. 1248-tól az akkori tanulmányi rendnek megfelelően tanítani kezdett, és 1253-ban nyerte el a doktori fokozatot, mely után négy évig a rendi főiskola tanára volt. Éppen ezekben az években folyt a vita Párizsban, hogy a kolduló rendek tagjai taníthatnak-e az egyetemen, vagy sem. Mire a vitának IV. Sándor pápa véget vetett (1257. augusztus 2.), Bonaventura már nem volt Párizsban: február 2-án Rómában a rendi káptalan megválasztotta a ferences rend általános főnökének, generális miniszternek.

Tizenhat éven át viselte ezt a tisztséget a rend történetének nehéz időszakában. A második ferences nemzedékben ugyanis nagyon élesen felmerült a kérdés: szó szerint kell-e venni Szent Ferenc reguláját, s egyáltalán megvalósítható-e a teljesen szegény, apostoli életforma? A renden belül és kívül sokan voltak, akik azt mondták, hogy akiben nincs meg Szent Ferenc karizmatikus lelkülete, márpedig a második nemzedékben már nincsen, az nem élhet úgy, mint a rendalapító, tehát a bencés vagy ágostonos kolostorok mintájára át kell szervezni a rendet. Mások ellenben eretnekségig menő szélsőséggel hirdették, hogy az igazi Egyház az eredeti szentferenci életformában él, s aki azt feladja, a kereszténységet árulja el.

Bonaventurának nem annyira szervező- és kormányzókézségével, mint bölcsességével és szelíd életszentségével sikerült úrrá lennie a széthúzó erők felett. Egységben tudta tartani az akkoriban mintegy harmincezer főt számláló hatalmas, túl hirtelen felduzzadt szerzetet. A legtöbbet nem szavával, hanem példájával érte el: szegénységben és tudásban, józanságban és tökéletes engedelmességben élte szerzetesi életét.

Rendfőnöki székhelye Párizsban volt, de szükség szerint sokat utazott. Bejárta Itáliát, Galliát, 1258-ban és 1265-ben Britanniában járt, 1259-ben Flandriát, 1264-ben a német birodalmat és Hispániát kereste föl. Ahol megfordult, mindenütt prédikált a népnek, de beszélt királyok és pápák előtt is. Ugyanakkor figyelemmel kísérte a párizsi egyetem életét. 1267 és 1268 nagybőjtjén maga is tanított. 1273 húsvétja után tartotta híres előadásait a teremtetéstörténetről (Hexaëmeron).

1265-ben a pápa felkínálta neki a yorki püspökséget, de Bonaventura nem fogadta el. Más rendek főnökeivel együtt dolgozott a II. lyoni zsinat előkészítésén, miközben 1273. május 28-án a pápa kinevezte bíborossá és a Róma közelében lévő Albano püspökévé. A kinevezés hallatára Bonaventura a pápához indult, akivel Firenze közelében találkozott, majd vele együtt Lyonba ment. A zsinatot előkészítő bizottság elnöke volt. Az üléseket 1274. május 7-től július 17-ig tartották. Közben a pünkösd vigíliáján megtartott rendi káptalan fölmentette a rendfőnökség alól. A zsinaton két híres beszédet mondott, és sok fáradozása gyümölcseként július 6-án megszületett az unió a görögökkel.

Bonaventurára egyaránt jellemző a valóságérzék és a lélek mélyére látás, a teljesítőképeség és a szolgálatkészség, a szervezni tudás és a melegszívűség. Tanítója, Halesi Alexander mondta róla, hogy

olyan, mintha benne Ádám nem vétkezett volna. Némelyek hiányolják nála a rendkívüli önsanyargatásokat. Bonaventura aszkézise ugyanis átlagos volt és emberi. Az általa olyannyira tisztelt rendalapítót nem igyekezett a szigorú vezeklésben követni. Neki nem az elemi erő kitörését kellett állandósítania; az ő történelmi feladata az volt, hogy a lelkekbe vigye át ezt az erőt.

Szíve minden rezdülését, a Világ Urának minden dicséretét, és az Örök Atya minden segítségül hívását rendszerint -- szüntelenül forgó -- agyának munkája kísérte. És ugyanígy vagy még inkább: nem volt olyan gondolata, amelyet át ne járt volna a szív melege; értelmi munkája az imádságban gyökerezett. Utak Istenhez című munkája élén a következőket olvashatjuk: „Azzal kezdem, hogy segítségül hívom az örök Atyát, az Őskezdetet, akitől a megvilágosítások alászállnak, a Világosság Atyját, akitől minden jó adomány és minden ajándék származik (Jak 1,17); a Fia, Urunk, Jézus Krisztus által hívom segítségül, hogy nyissa meg a szememet, és lábunkat igazítsa a béke útjára.”

Tudás és hit Bonaventuránál nem zárja ki, ellenkezőleg: kölcsönösen föltételezi egymást: a hit adja értelmünknek azt a tisztaságot és azt az irányt, amely képessé tesz minket arra, hogy Istenről és az emberekről helyesen gondolkodjunk. Nézete szerint veszélyes dolog a filozófiai gondolkodást a hitigazságoktól és a teológiától elszakítani, mert nem az értelmünk, hanem a hitünk ad választ lelkünk legmélyebb kérdéseire, a létünket, utunkat és célunkat illető kérdésekre. Ha a hitnek ezekre nem volna válasza, vagy mondhatjuk: ha Krisztus nem adna választ, akkor az ember nagyon könnyen eltévelyedne, és a végén kételyei támadnának afelől is, hogy egyáltalán birtokába kerülhet-e valaha az igazságnak. Értelmünket az ősbűn elhomályosította, így Istent, valamint a lét és az élet értelmét csak mintegy törött tükörben látjuk. A hitből erőt merítve és a hit világosságánál azonban meglátjuk Istent a bennünket körülvevő világban, a saját lelkünkben, és mindenben, ami fölöttünk van.

Bonaventura előtt a világ kinyílik, mint egy könyv, és úgy tud benne olvasni, hogy mindenütt Isten nyomait fedezi fel.

„Akiben a teremtett dolgok nem gyűjtanak világosságot, az vak; aki hangos szavukra nem ébred fel, az süket, aki a teremtett dolgokért nem áldja az Istent, az néma; aki ezek tanúságát figyelmen kívül hagyja és nem ismeri el az Őskezdetet, az örült. Nyisd hát ki a szemed, fülelj, ajkaid mozduljanak és legyen készséges a szíved, hogy minden teremtményben Istenedet láthasd és dicsőítsd, szeresd, tiszteld és áldjad.” (Itinerarium)

Az örök Atyának Jézus Krisztus, a megtestesült Ige a tiszta képmása. Ő a központja életünknek, tárgya szeretetünknek és megismerésünknek. Bonaventura kedvenc gondolata az őskeresztény igazság, hogy ti. Krisztus által és Krisztusban úton vagyunk az örök Atya felé: „Ezen a központon (Krisztuson!) át térünk vissza, és kapjuk -- az élet forrásánál -- az életet” (Hexaëmeron).

Aki azonban Krisztust meg akarja ismerni, annak ahhoz a forráshoz kell nyúlnia, amelyet az Egyház évszázadokon át hűségesen megőrzött, a Szentíráshoz. A Biblia Bonaventura számára Isten megismerésének kimeríthetetlen forrása. A tiszta víz folyamának nevezi, amely átszeli a történelmet; máskor kertnek mondja, ahol életet tápláló eledel terem; vagy Isten szívének, szájának, nyelvének, palavesszőjének. Minden, amit Bonaventura ír vagy mond, azt nemcsak áthatja a Szentírás, hanem sokszor úgy is fogalmaz, ahogy a Szentírásban találja. A Szentírásban fölleli azt, amit a filozófiában nem talál: a tudást, amely nemcsak az értelmet gazdagítja, hanem egész létünket újjáalakítja és megeleveníti. Ezért Bonaventura nemcsak a filozófiai műveket nézi bizalmatlanul, hanem a teológiaiakat is: soha nem tartalmazza a teljes és tiszta igazságot. A Szentírás tiszta borába nem volna szabad -- mondta egyszer -- túl sok filozófiai vizet keverni, nem volna szabad a benne foglalt életet az értelemmel túlságosan felvizezni: „Rossz csoda volna, ha a bor vízzé válna.”

Így Bonaventura a világból, a megtapasztaltakból és a Szentírásból létrát épít, amelyen felér az Istenhez. Az istenismeret legfelső lépcsőfoka azonban, amelyre földön az ember egyáltalán fölléphet, átvezet mindeneken túl a kifürkészhetetlenbe, Isten sötétségébe. Bonaventurát sem mint teológust, sem mint embert nem ismernénk, ha nem vennénk tekintetbe személyiségének ezt a misztikus magvát, szívének sajátos szenvedélyét, amely végül a gondolkodásnak és a tudománynak egész fegyverzetét elveti. „Ha azt kérdezed, hogyan lehet az istenismeretnek erre a legmagasabb fokára eljutni, akkor ne a tudományt kérdezd, hanem a kegyelemtől várj választ.” És: „A léleknek sokféle képessége van arra, hogy valamit elsajátítson: az érzékelés, a képzelőerő, az ítéletalkotás és a

megértés képessége. Ezekre mind kell támaszkodni. A csúcson azonban a szeretet teremt egységet, amely mindent felülmúl."

Bonaventura nem szánt sok időt teológiai gondolatainak rendszerezésére és írásba foglalására. Ereje zömét lekötötték az egyházi teendők és a rend nagy felelősséggel járó vezetése. Ennek ellenére a modern latin kiadásban kilenc nagy kötetet tesznek ki művei.

Bonaventura, akit az utókor a Doctor Seraphicus, 'Szeráfi doktor' címmel tisztelt meg, a görögökkel létrejött megegyezés másnapján megbetegedett, és egy héttel később, 1274. július 15-én, vasárnap hajnalban meghalt. Temetésén a pápa az egész zsinattal együtt jelen volt. Sírja a lyoni Szent Ferenc-templomban van. 1482-ben avatták szentté, 1533-tól tiszteljük mint egyháztanítót. Ünnepe a szentté avatáskor felvették a római naptárba, július második vasárnapjára. 1568-ban áthelyezték július 14-re, 1969-ben pedig a halála napjára, július 15-re.

A rend második alapítójáról, a szeráfi doktorról mindenekelőtt saját írásai és a rendi hagyományok alapján alkothatunk képet.

A fiatal teológusról a párizsi egyetem híres kancellárja, Johannes Gerson így vélekedett: „A tanítása mélyenszántó, biztos, jámbor, igaz, áhítatos. Felgyújtja a szívet és az akaratot. Jobb volna, ha leírná műveit, mintsem hogy tovább folytassa őket. Mert ez a tanítás elég."

Aquinói Szent Tamás, aki Bonaventurának professzortársa volt, egy alkalommal meglátogatta kollégáját. A szobájában nem látott mást, mint egy íróasztalt, rajta néhány felütött könyvet, mellette egy vastag fóliánsokkal tele könyvespolcot, amelynek tetején egy koponya állt, a könyvek mellett pedig egy függönyt. Ahogy a könyveket szemügyre vette, nem talált köztük semmi különösét. Azt gondolta, talán a függöny mögött őrizi barátja azokat a kincseit, amelyekből tanítását meríti, amelyek tanításának mélységet és izzást kölcsönöznek. Szent Tamás kérésére Bonaventura elhúzta a függönyt, és látogatója -- nem kis ámulatra -- nem látott ott egyebet, mint egy keresztet. Bonaventura mosolyogva mutatott rá: „Ez az én könyvtáram!"

Egy másik alkalommal tudományos vitája volt a két nagy teológusnak. Bonaventura a Megfeszítettre való hivatkozással oldotta meg a nehézségeket, aki minden rejtélynek a kulcsa. Tamás látta, hogy barátja feje fölött megjelenik a kereszt, sugarak törtek elő belőle és beragyogták Bonaventura száját. Ettől kezdve Tamás „Krisztus iránti tiszteletből" nem szállt vitába Bonaventurával.

Tamástól származik az a szép mondás is, hogy „Hagyjuk, hadd dolgozzék a szent a szentért!" Arról értesült ugyanis, hogy Bonaventura Assisi Szent Ferencről ír.

Bonaventura lényének legszembevetőbb vonása a jóság volt. Egy szép példa: amikor mint rendfőnök Assisi felé tartott a káptalanra, betért a folignói kolostorba. Mindenki szeretett volna beszélni vele, tanácsot kérni, vigaszt kapni. Csak egy testvérre nem került sor -- túlságosan rövid volt az idő. Ez előresietett az úton, és egy olyan helyen várakozott, ahol Bonaventurának és kísérőinek el kellett haladniuk. Minden elfogódottság nélkül, bátran megszólította előljáróját: „Atyám, lelkem vigasztalására beszélnem kell veled. Kérlek, ne utasítsd el alattvalódat!" A szent azonnal kivált kísérői közül, leült az útszéltre, és türelmesen hallgatta. A dolog sokáig tartott, mert a barátoknak sok minden nyomta a szívét. A kísérői már türelmetlenek voltak, de Bonaventura hagyta, hadd beszéljen, aztán szeretettel vigasztalta, úgyhogy az boldogan tért vissza a kolostorba. Kísérői szemrehányást tettek neki, hogy úgy megvárakoztatta őket, s hogy egy egyszerű barát kedvéért leült az útszéltre. Bonaventura ezt válaszolta: „Nem tehettem másképp. Én a szolga vagyok, ő az úr. Gyakran gondolok a szabályra: Az előjáróknak jóságosan és szeretettel kell a testvéreket fogadniuk, és bizalmat kell bennük ébreszteniük, hogy úgy viselkedhessenek és úgy beszélhessenek vele, mint úr a szolgálóival."

Bonaventura egy alkalommal ellátogatott a perugiai kolostorba Szent Ferenc ismert kísérőjével, Egyed testvérrel. Az mindjárt rákezdte: „Ti sok kegyelmet kaptok Istentől, atyám! De mi szegény, műveletlen barátok ugyan mit tehetnénk lelkünk megmentésére?" Bonaventura így válaszolt: „Ha Isten ad kegyelmet szeretni, akkor az elég." A barát: „De hát szerethet-e úgy egy műveletlen, mint egy művelt?" Bonaventura: „Egy öreg anyóka jobban szeretheti Istent mint a teológia professzora." Erre Egyed Isten szeretetétől lángra gyúlva a városba rohant, és az emberek nem kis meglepődésére

túlárado örömmel egyre csak azt kiabálta: „Te szegény, együgyű anyóka örülj, mert még Bonaventura testvért is felülmúlhatod!”

Bonaventura alázatos testvér maradt akkor is, amikor tekintélye elérte tetőfokát. Amikor kinevezték kardinálisnak és úton volt Róma felé, Bosco a Fratiban pihenőt tartott, s szokása szerint segített mosogatni. Épp ekkor érkeztek meg a pápai követek, akik a bíborosi kalapot hozták. Bonaventura egy fára akasztotta a kalapot és befejezte a mosogatást. Azután fogta a kalapot, s elinduláskor így szólt: „Az egy testvérnek volt a munkája, most a kardinálisé következik. Az üdvös volt, és örömet szerzett, ez a mostani terhes és veszélyes.”

Bonaventura az írásaiban használt képekkel, stílusával nem mindennapos költőiségről tett tanúságot. A hagyomány szerint Itinerariuma Dantét is megihlette, az Isteni színjáték ugyanis hasonló gondolatokat tartalmaz, csak versben.

Az Istenhez vezető útról minden időre érvényesen így foglalta össze tapasztalatait: „Titokzatos és mélyen elrejtett, és senki nem ismeri, aki nem élte át, aki nem vágyik rá, és senki nem vágyik rá, akit a Szentlélek tüze egészen föl nem gyújt. A kereséstől kevés függ, a fölkenéstől sok; a nyelvünk szerepe kicsi, a belső öröme nagyon nagy.”

Istenünk, ki Szent Bonaventura hitvallódat és püspöködet csodálatra méltó tanítóként adtad Egyházadnak, engedd kegyesen, hogy bölcsessége gazdagítson, irántad való szeretete pedig gyújtson lángra minket!

Július 17.

POSTEL SZENT MÁRIA-MAGDOLNA rendalapító, apáca

Július 17.

*Barfleur, 1756. november 28. +Saint-Sauveur-le-Vicomte, 1846. július 16.

Marie-Madeleine Postel 1756. november 28-án született Barfleurben. Mivel születésekor csaknem meghalt, szükségkeresztségben részesült; a Julie-Françoise-Catherine nevet kapta. Már gyermekkorában feltűnt nagy jámborságával, felebaráti szeretetével és önsanyargatásaival. Megengedték neki, hogy már kilencévesen az első szentáldozásához járulhasson. Később a valognes-i bencés nővéreknél kapott rendkívül gondos nevelést. A szerzeteséletre nem érzett hivatást, így tizenhét évesen visszatért családjához, és Barfleurban nevelőintézetet nyitott. Mint kiváló nevelő csakhamar nagyszerű eredményt ért el. Ebben az időben kezdett vezeklő életmódjához haláláig hű maradt. Teljes megtartóztatást és szigorú böjtölést vállalt; ostromozta magát, vezeklőövet és vasfűzőt hordott.

A forradalom zűrzavarái közepette határozott ellenállást tanúsított Barfleur új plébánosával szemben, aki letette az alkotmányos esküt. Julie Postel saját házában oratóriumot rendezett be, s megszerezte az engedélyt, hogy ott őrizhesse az Oltáriszentséget, sőt áldoztathasson is. Ismételten csak hajszálnyira kerülte el a letartóztatást. A vallásszabadság visszaállítása Barfleurben nem jelentette a béke idejét, mert a körülmények különleges találkozása folytán a plébánia két plébános viszálykodásának tárgya lett; Julie Postel befolyása nagymértékben hozzájárult az egység helyreállításához.

Julie Postel régóta olyan kongregáció alapítására gondolt, amely az oktatást és a betegápolást szolgálja. Amikor 1805-ben felajánlották, hogy Cherbourg-ban vegyen át egy iskolát, lelkivezetőjéül és tanácsosául a szent életű Cabart abbát választotta, aki hajlandóságot mutatott terve iránt. Sikerült megnyernie három jelentkezőt, és a püspök is bátorította szándékában. A kis közösség, amely a „Pauvres Filles de la Miséricorde” (Irgalmasság Szegény Nővérei) nevet kapta, 1807. szeptember 8-án tette le első fogadalmait. Julie Postelt Mária- Magdolna rendi nevében főnöknővé nevezték ki. A nővérek száma lassanként növekedett, és így végre átvehették Octeville iskoláját. Rövid idő múlva azonban a Gondviselés Nővérei Cherbourgban ismét megnyitották azt az iskolát, amely a forradalom előtt az övék volt. Postel anyja erre visszavonult, és 1810 végén kis csoportjával együtt elhagyta a

várost. 1811 szeptemberében Tamerville-ben berendezkedtek egy volt iskolában, s legelőször is maguk köré gyűjtöttek egy tucat árva gyermeket. A helybeli tanítónőnek, aki versenytársait vélte bennük, sikerült ellenük hangolnia a városi tanácsot. A nővérek ezért elhagyták Tamerville-t, és Valognes-ban alkalmi munkákból tengették életüket, meglehetősen szűkösen. Ebben az időben a több haláleset által megtizedelt kis közösségnek már csak hat tagja volt, ezért Cabart abbé a feloszlásukat javasolta. Rendíthetetlen bizalmában azonban Mária-Magdolna anya elutasította ezt a javaslatot.

Végül sikerült megvetniök a lábukat egy Tamerville közelében lévő faluban, ahol 1816 júliusában a polgármester rájuk bízott egy iskolát. A főnöknő megszervezett itt egy virágzó nevelőintézetet, és a törvény követelményei szerint hatvanhárom évesen még vizsgákat is tett, hogy megkapja a tanítási engedélyt. Utánpótlásuk növekedett, s így lehetővé vált néhány további alapítás létrehozása a közelben. Anyaház céljára sikerült megvásárolniok az egykori Saint-Sauveur le Vicomte apátság elhanyagolt épületeit. Idővel azután sikerült itt a közösséget némiképp megfelelő módon elhelyezni. 1837-ben a kongregáció előjáróul kapta Delamare abbét, a későbbi luçoni püspököt, aki nagy segítséget jelentett a főnöknő anyának. A nővéreknek végleges alkotmányt adott, amely a keresztény iskolatestvérek szabályzatának mintájára készült. Ekkor a kongregáció minden tagja noviciátust végzett, majd 1838. szeptember 21-én új fogadalmakat tettek. Az új regula ellenére Delamare abbé megengedte az idős Postel anyának, hogy folytassa addigi vezekléseit. Postel anya ezután nemsokára olyan munkához fogott hozzá, amelyet nagyon a szíven viselt: a szép, de romokban heverő apátsági templom helyreállításához. Szegénységük ellenére határozottan kezdett munkához, és akkor sem hagyta abba, amikor 1842. november 24-én egy forgósél ledöntötte a nagy tornyot, és tönkretette az addigi eredményeket. A nővérek gyűjtögettek és koldultak, s az alapítónő halála után sikerült befejezni a művet.

Mária-Magdolna anya utolsó éveit egy fájdalmas összeütközés árnyékolta be. Saint-Sauveur plébánosa elismerte ugyan az anya kiváló erényeit, de különös módon irigykedett rá, és mindent megtett, hogy nehézségeket gördítsen eléje. Így a falu iskoláját először más nővéreknek, majd egy laikus tanítónőnek adatta át; gondja volt rá, hogy a helyi közigazgatás megtagadja az árva gyermekek részére alapított otthontól a szerény anyagi támogatást is. Mindezek a zaklatások sem voltak képesek megakadályozni a kongregáció további fejlődését.

1841-ben és 1842-ben is tizenhét új nővér tett fogadalmat. Halálakor Mária-Magdolna anya harminchét alapítására tekinthetett vissza, közülük egy Párizsban volt.

Az iránta megnyilvánult tisztelet egészen szokatlan volt. Alázatossága ellenére sem maradtak rejtve nővérei előtt természetfölötti adományai, s az életében előfordult rendkívüli jelenségek sem: csodák, jelenések, jóvendölések, a szellemek megkülönböztetése, eksztázisok. Mindig egyszerű, barátságos, jóságos, tapintatos és figyelmes tudott lenni. 1846 elején észrevehetően lehanyatlott ereje és egészsége. Miután előre megmondta halála napját, 1846. július 16-án elhunyt. Sírja csakhamar sok zarándok célja lett. 1908. január 22-én boldoggá, 1925. május 24-én szentté avatták.

SZENT SPERATUS és TÁRSAI vértanúk

Július 17.

+Karthágó, 180. július 17.

Kereszténynek lenni azt jelenti: egyszerűnek lenni. A zsoltár szava szerint: „Isten az én védőpajzsom, Ő menti meg az igaz (egyszerű) szívűeket” (Zsolt 7,11). Már az Ószövetség népében, majd még inkább az ókeresztény közösségekben éppen a kisemberek, a szegények, együgyűek és elnyomottak voltak azok, akik különleges bensőséggel tartottak ki hitük mellett. Földi javaktól mentesen inkább tudták magukat fenntartás nélkül átadni Isten szolgálatára, mint a gazdagok, hatalmasok és tekintélyesek. Már az Úr tanítványai is csaknem kivétel nélkül a „szegények” és a „kicsik” osztályából származtak, és Jézus áldotta mennyei Atyját, mert elrejtette mindezt az okosak és a bölcsek elől, a kicsinyeknek viszont kinyilatkoztatta.

Speratus és társai is ilyen tekintély, rang és állás nélküli emberek voltak, és éppen ezért választotta ki őket Krisztus megbízható tanúivá. „Africa Proconsularis”-nak (a mai Tunéziának) ma már nem létező,

Scili nevű városkájából származtak. Ebben a római fennhatóság alatt álló afrikai tartományban a gazdag rómaiak hatalmas földbirtokokat vásároltak össze vagy béreltek, s megművelésükre -- rabszolgákként vagy bérlőkként -- a bennszülött lakosságot vonták be, és municípiumokban (állami igazgatású kisvárosokban) egyesítették őket.

Ilyen környezetből származhatott Krisztusnak az a tizenkét vértanúja is, akikről a keresztény irodalom legrégebb latin dokumentuma tudósít.

Marcus Aurelius császár fia, Commodus (180--192) csak néhány hónappal előbb foglalta el a trónt, amikor Africa provincia prokonzula, Saturninus elé vezettek Karthágóban hét férfit és öt nőt, mert kereszténynek vallották magukat. Letartóztatásuk okát nem ismerjük. A fiatal Commodus császár, akinek a kedvese, Marcia maga is a keresztény hitre tért, az új vallással szemben közömbös volt, és nem adott ki keresztényellenes rendelkezéseket. Scili város elöljáróit valószínűleg pogányok feljelentése készítette ezeknek a keresztényeknek az őrizetbe vételére. A feljelentés jogi alapját Marcus Aureliusnak akkor még érvényes ediktuma képezhette.

A scilibeliek kihallgatásának és vértanúságának története egy tömören megfogalmazott jegyzőkönyvben maradt fenn, amelyről a keresztény közösség másolatot készített. A prokonzul eszerint a bírósági eljárást ezekkel a szavakkal kezdte: „Visszanyerhetitek urunk, a császár kegyét, ha észre tértek.” Speratus, a szószólójuk valamennyiük nevében visszautasította az állítást, mintha valamiféle jogtalanságot követtek volna el: „Sohasem tettünk semmi jogelleneset, és nem foglalkoztunk helytelen dolgokkal. Senkit nem átkoztunk, inkább megköszöntük, ha rosszul bántak velünk. Császáruunknak is megadtuk a köteles tiszteletet.” A prokonzul visszavágott: „Mi is jámborok vagyunk.” (Ez közvetve arra utal, hogy foglyai nyilvánvalóan jámbor emberek voltak.) Meg is kísérelte, hogy római módon jámbornak mutakozzék, s ezt kívánatossá tegye azzal, hogy kilátást nyújt szabadon bocsátásukra. „Kultuszunk egyszerű: urunk, a császár géniuszára esküszünk, és imádkozunk a jólétéért; nektek is ezt kell tennetek.”

Római felfogás szerint minden embernek megvan a géniusza, a védőistene. A római polgárnak a császár védőistenéhez kellett imádkoznia, hogy áldja meg a császárt, és meg kellett esküdnie erre a géniuszra, hogy hűséges lesz az uralkodóhoz és az államhoz, amelyet a császár képvisel. A keresztényeknek az ilyenféle esküvéseket meg kellett tagadniuk, mert semmiféle „géniuszt” nem tisztelhetek istenként. A prokonzul felhívása, hogy imádkozzanak a császár „jólétéért”, azon a módon, ahogy ezt az imádságot megkívánták, a keresztények számára szintén teljesíthetetlen volt. A rómaiak felfogása szerint ugyanis csak a római állam által elismert istenséghez, nem pedig a keresztények Istenéhez imádkozhattak hatékonyan a császár jólétéért. Az államtól idegen istent ugyanis, akit nem vettek fel a római istenek Pantheonjába, az „állam ellenségének” tekintették.

Speratus mindjárt rátért a prokonzul által el nem várható követelésre, és válaszában annak előbbi állításához csatlakozott: „Kultuszunk egyszerű.” Hozzátette: „Ha egyszer majd nyugodtan meghallgatsz, megismertetlek az egyszerűség misztériumával.”

Speratus válaszával arra utalt, hogy a kereszténység kultusza sokkal egyszerűbb minden pogány rítusnál. A prokonzul azonban attól tartott, hogy Speratus megvetően akar nyilatkozni a római kultuszról, ezért azt mondta:

„Ha bírálni akarod a kultuszunkat, akkor nem hallgatlak meg. Esküdj inkább urunk, a császár géniuszára!” Speratus így válaszolt: „Nem ismerem el e világ istencsászárságát; sokkal inkább szolgállok annak az Istennek, akit ember még nem látott, és nem is láthat.” Saturninus prokonzul erre a többiekhez fordult: „Hagyjátok el ezt a babonát!” Speratus visszavágott: „Az a babona rossz, amely gyilkosságra és hamis tanúságra ösztönöz.” Saturninus, megint csak a többiekhez fordulva: „Ne legyetek bűntársak ilyen esztelenségben!”

A tizenegy férfi és nő közül még négyen válaszoltak röviden és velősen; a többi hét némán csatlakozott szószólójához. Cittinus ezt mondta: „Senkit sem félünk Urunkon, Istenünkön kívül, aki a mennyben van.” Donáta így szólt: „Nagy tisztelet illeti meg a császárt mint császárt, de egyedül Istent féljük.” Vestia megvallotta: „Keresztény vagyok.” Secunda ezt mondta: „Ami vagyok, az akarok lenni.”

A prokonzul megkérdezte Speratustól: „Kitartasz hát amellet, hogy keresztény maradsz?” Speratunus így felelt: „Keresztény vagyok.” És valamennyien egyetértettek vele. Saturninus erre azt kérdezte: „Akartok még egy kis gondolkodási időt?” Speratus: „Ilyen igaz ügyben nincs szükség már megfontolásra.” Saturninus még egy kérdést tett fel: „Mi van a dobozotokban?” (A letartóztatáskor nyilván lefoglaltak egy szentírási kéziratokat tartalmazó dobozt.) Speratus: „Pálnak, egy igaz férfiúnak a könyvei és levelei.” Saturninus: „Harmincnapi haladékok kaptok. Fontoljátok meg még egyszer!” Speratus elismételte: „Keresztény vagyok.” És valamennyien egyetértettek vele. A prokonzul ezután kihirdette az ítéletet: „Speratus, Narcalus, Cittinus, Donáta, Vestia, Secunda és a többiek megvallották, hogy a keresztény rítus szerint élnek. Bár megkapták a lehetőséget a római kultuszhoz való visszatérésre, megmakacsolták magukat. Ezért elhatározom és kihirdetem: karddal kell őket kivégezni.”

Speratus felkiáltott: „Köszönjük Istennek!” Erre a hallgatagon egyetértők és elítéltek csoportjából Narcalus ötödikként vette át a szót és ezt mondta: „Ma mint vértanúk a mennyben leszünk. Istennek legyen hála!” A prokonzul ezután kikiáltatta a hírnököket: „Megparancsoltam, hogy Speratust, Narcalust, Cittinust, Veturiust, Félixet, Aquilinust, Laetantiust, Januariát, Generosát, Vestiát, Donátát és Secundát vezessék el (kivégzésre).

Mindnyájan felkiáltottak: „Istennek legyen hála!”

A bírósági jegyzőkönyv keresztény másolója záradékol még hozzáfűzte: „Valamennyien azonnal megkapták a vértanúság koronáját, most pedig az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel együtt uralkodnak mindörökké. Amen.”

SZENT ANDRÁS és SZENT BENEDEK

Július 17.

*Lengyelország, 10. század +Szkalka, 1010 körül

A fehér kámzsás pálosok Czestochowájába vasúton utazó magyar zarándokok többnyire a Vág folyó völgyének veszi az útját. A vonat ablakán kitekintve Lipótvár (Leopoldov) vasúti csomópontjától kezdve egyik várrom a másikat éri. Ezek sorában a folyó jobb partján Trencséntől nem messze a Fehér-Kárpátok hegyvonulatában található a szkalkai klastromrom és a hajdani bencés apátságna ma is használatban levő, kéttornyú temploma. Július 17-én, majd különösen az ezt követő vasárnapon közeli és távolabbi zarándokok lepik el e búcsújáró helyet.

András és Benedek életét Boldog Mór pécsi püspök írta meg. Eszerint Szent István királyunk uralma idején jöttek lengyel hazájukból Magyarországra. Zoerardus (Szvorad, magyarosan: Szórád) lengyel hagyomány szerint már odahaza is remeteként élt a Dunajec folyó mellett, ami nem valószínűtlen adat, ha figyelembe vesszük, hogy Ottó császár Boleszláv lengyel fejedelem kérésére Szent Romuáldnak, a kamalduliak későbbi rendalapítójának egyik Ravenna környéki szigetmonostorából küldött hithirdető szerzeteseket. Magyarországon előbb a Szent István alapította zoborhegyi bencés apátság tagjai lettek, Nyitra vára közelében. Ott adta Fülöp apát Zoerardusnak az András nevet. Úgy látszik azonban szíve itt is a korábban megszokott remeteélet felé vonzotta, mert Fülöp apát engedélyével remeteségbe vonult a Trencsénnel átellenben emelkedő Szkalka (= kis szikla) barlangjába. Az ilyen remeteséget nem úgy kell elgondolnunk, hogy a kolostori közösséggel minden kapcsolat megszakadt. András időnként megjelent Zoborhegyen, hogy részt vegyen a közös ünnepi zsolozsmán és konventmisén, de avégett is, hogy Fülöp apát kezéből átvegye a kopott helyett az új rendi ruhát, vagy a nagybőjt 40 napjára való 40 darab kókuszdiót. Másrészt a szerzetestársai is megmeglátogatták őt szkalkai magányában. A nem messze fakadó hőforrás vize is odavonzhatta azokat, akiknek köszvényére vagy más ízületi bajára hasznos volt ez a kénes hévíz. (Ma kiváló fürdőhely Trencsénteplic, szlovák nevén Trencianske Teplice.) Különösen barátja és tanítványa, Benedek volt gyakori vendége.

András nemcsak ételben s italban tartott szigorú mértéket. A testének szükséges alvást is minden módon megkurtította. Pihenőhelye egy tölgy laposra faragott törzse volt. Ezt azonban sövényvel fonta körül, a sövényt pedig teletűzdelte kihegyezett nádszálakkal, hogy fölébredjen, ha elszundítva oldalt dől és a sövényhez ér. A feje fölé fából faragott korongot helyezett, s négy nagy követ

függesztett föl rá, hogy a feje ezekbe ütközzék, ha előredől vagy hátrahanyatlik szunyókálás közben. Az önfegyelmezésnek ezen eszközeivel szokták őt később ábrázolni.

Bizonyára a favágás is a hazájából és korábbi földműves életmódjából magával hozott készsége volt. Ezt szkalkai magányában is kiadósan gyakorolhatta, hiszen akkoriban az a terület még a gyepek (korabeli országhatár) előtti őserdő volt. András szerette ezt a munkát, de a sok bőtölés miatt hiányzott hozzá a testi ereje, s ezért nemegyszer elájult munkája közben. Mindez csakhamar felőrölte életerejét, úgyhogy egy alkalommal a tisztelői holtan találtak rá barlangjában. Tüstént értesítették a zoborhegyi bencéseket, akik a holttestét Nyitrára szállították, s ott a Szent Emmerám tiszteletére épült székesegyházban temették el.

A történetek után Benedek vonult el a szkalkai magányba... De csak 3 évvel élte túl mesterét. Rablók támadtak rá kincseket keresve rejtekében. Mikor rájöttek, hogy csalódtak számításukban, agyonütötték, holttestét lehurcolták a Vág partjára, és a sebes folyóba vetették. Később a hívek megtalálták, Nyitrára szállították, s az ottani székesegyházban mestere, Szent András mellé temették.

Az említett szkalkai bencés apátságot Jakab nyitrai püspök alapította 1224-ben. A két remete koporsója azonban a nyitrai székesegyházban van, a keresztlevétel oltára mögötti kápolnában, s ide, valamint a zoborhegyi kolostor romjaihoz kegyelettel zárandokolnak a város és környéke szlovák és magyar katolikusai. Személyük és működésük így három közép-európai ország helyi egyházának összekötő hídja.

Boldog Mór püspök így ír a szent remetéről legendájukban (Vargha Damján fordításában):

„Egyszer a vadonban tanyázó rablók egy erdőben összekaptak, és a hosszas verekezésben egyikük súlyosan megsebesült. Az összezapás után, minthogy a sebesültet társai nem akarták az erdőben elhagyni; meghányták-vetették a dolgot, és úgy határoztak, hogy a fentebb említett András (ez volt Zoerard szerzetesi neve) barlangjába viszik, akinek híre ekkor már a környéken mindenfelé elterjedt. Minthogy azonban a helye még jó messze volt, a rabló ütközben kiszenvedett. A holttestet mindazonáltal elcipelték a barlanghoz, és ott letették. Mikor azután úgy éjféltajt a hullát el akarták földelni, a lélek visszatért a halottba, és kezdett fölemelkedni. Erre a jelenlevők szörnyen megrémültek, és ijedtükben futásnak eredtek. De az újra életre ébredt visszahívta őket, mondván: Barátaim, ne féljete, ne fussatok el, engem Szent Zoerard támasztott föl életre a halálból. Azok pedig örömeikben sírva fakadtak, és kérték, hogy menjen velük. Ő azonban kijelentette, hogy ebből a barlangból sohasem távozik el, hanem mindvégig ott szolgál Istennek és Szent Zoerardnak. Úgy is cselekedett, ahogy megfogadta, és egész haláláig ott maradt.”

Urunk és Istenünk, ki megörvendeztetsz minket Szent András remete és Szent Benedek vértanú ünnepével, kérünk, segíts, hogy az örök boldogságban velük együtt dicsőíthessünk Téged!

Július 18.

SZENT HEDVIG

Július 18.

*1373. december vége és 1374. február közepe között +Krakkó, 1399. július 17.

Boldog Hedvig lengyel királynő, Nagy Lajos magyar és lengyel király, valamint Erzsébet boszniai hercegnő harmadik gyermeke volt. Egy szerződés értelmében, melyet atyja, Lajos király Lipót ausztriai herceggel kötött, Lipót fia, Vilmos hitvesének szánták. A házasságkötés szertartását a négy éves Hedvig és a nyolc éves Vilmos között 1378. június 15-én Haimburgban Demeter bíboros, ostrzyhomiai érsek végezte. A két gyermeket ezután együtt nevelték Bécsben.

Amikor Hedvig 6 éves lett, hazahozták Magyarországra, hogy itt készüljön föl a tényleges házasságkötésre. Atyja, Nagy Lajos Vilmostal együtt a magyar trónra szánta, de a király halála után az özvegy Erzsébet királyné és a nemesek az idősebb leányt, Máriát ültették a magyar trónra, Hedviget pedig a lengyel trónra rendelték. Hedvig 1384 őszén érkezett Krakkóba, és október 15-én,

védőszentjének, Sziléziai Szent Hedvignek ünnepén koronázta meg Bodzanta gnieznói érsek. A lengyelek azonban, akik Hedviget királynőjüké választották, Vilmost nem akarták a trónon látni. Ezért amikor Jagelló László követeket küldött, hogy megkérje Hedvig kezét, szívesen fogadták, meghallgatták kérését, főként mert ígéretet tett arra, hogy vele együtt az egész litván nép megkeresztelkedik és egyesül Lengyelországgal.

A Habsburgok azzal válaszoltak a lengyel tervre, hogy Krakkóba küldték Vilmost, aki be akart törni Wawel várába. A Haimburgban megkötött házasság ugyanis nem kívánt újabb házasságkötést, csupán meg kellett volna a jegyeseknek erősíteniük a korábban kötött házassági szerződést. A lengyelek azonban fölfedezték a tervet, és Vilmost kiűzték az országból.

Hedvig, aki gyermekkorától kezdve nagyon hűséges volt a kegyelemhez, bár teste-lelke tiltakozott az új házasság ellen, mégis beleegyezését adta, mert Isten akaratát látta benne. László 1386. február 12-én érkezett Krakkóba, s három nap múlva testvéreivel és kíséretével együtt megkeresztelkedett. Február 18-án megtartották az esküvőt. A Habsburgok, kiknek reményei ezzel szertefoszlottak, hamis híreket kezdtek terjeszteni Vilmos és Hedvig korábbi együttéléséről. Hedvig a Wawel katedrálisában a papság és Bodzanta érsek jelenlétében nyilvánosan visszavonta a gyermekkorában tett házassági ígéretét. VI. Orbán pápa személyesen vizsgálta ki az ügyet, nemcsak a lengyelektől kapott jelentés alapján, hanem legátusa, Maffiolo Lampugnano érsek által is, akit csak ezért küldött 1386-ban Lengyelországba. Később Bonaventura padovai bíboros is vizsgálatot folytatott. A pápa, meggyőződve Vilmos vádjainak alaptalanságáról (miután Vilmos meg se jelent Rómában a kánoni tárgyaláson, melyet ő kezdeményezett), 1388. április 18-án bullát intézett Jagelló Lászlóhoz. Ebben dicséri megtérését és szól a házasságáról, melynek érvényességéhez nem fér kétség. VI. Orbán szívélyes kapcsolatot tartott fenn később is a királyi párral, utóda, IX. Bonifác pedig elfogadta, hogy keresztapja legyen születendő gyermeküknek. Mindez elképzelhetetlen lett volna, ha a házasság érvényessége felől bármi kétség maradt volna fenn.

Hedvig tevékenyen részt vett az állam életében, s mindent megtett az ország nagyságának és hatalmának biztosítása érdekében. Tevékenysége nem korlátozódott a szokásos királynői tevékenységre: egyszerű és tiszta életvitele (melyet nem könnyen rendelt alá a kor szokásainak és eszméinek), vele született értelmessége és széles körű műveltsége révén sok emlékezetes dolgot művelt rövid élete folyamán. Mindenekelőtt elérte azt, amit sem törvény, sem fegyver nem tudott elérni: a pogány Litvániát a kereszthez vezette. Mint Litvánia Istentől vezetett apostola gondoskodott megfelelő személyek kiműveléséről, kik értették a megkeresztelt nép nyelvét, lelkületét, adottságait és jellemét: Prágában 1397-ben kollégiumot alapított litván teológusok számára.

Sokat fáradozott az elszakadt Ruténia megtérítéséért is. Tudván, hogy a ruténok ragaszkodnak a keleti nyelvhez, fölismerte, hogy csak akkor nyerheti meg őket az Egyháznak, ha meghagyják nyelvüket és gazdag szertartásaik használatát. Ezért a szláv bencésekhez fordult és kérte, nyissanak Krakkóban novíciátust. Rómában elérte, hogy a pápa engedélyezze a krakkói egyetemen a teológiai fakultás megnyitását. IX. Bonifác 1399. január 11-én adta meg az engedélyt.

Hedvig szívén viselte a betegek, árvák, szegények, elesettek sorsát. Gyakran látogatta a kórházakat, és ápolta betegeiket. Sokat próbálkozott a parasztság nyomorának enyhítésével.

Szentség hírében halt meg. Nem a Wawel-katedrális kriptájába temették el, mint a többi királyokat, hanem a főoltár alá, azzal a meggyőződéssel, hogy csak kis ideig marad ott, addig, míg föl nem emelik az oltár dicsőségébe. Már 1426-ban megalakította Wojciech Jastrzembić gnieznói érsek az első bizottságot, melynek feladata Hedvig életszentségének kivizsgálása volt. Föltételezhető, hogy az eljárás akkor szakadt félbe, amikor Jagelló Kázmér 1454-ben feleségül vette Habsburg Albrecht leányát, Erzsébetet, akinek nagyatyja Vilmos herceg testvére volt. Erzsébettel és kíséretével a Wawelben otthont kapott a Hedvig iránti ellenszenv is.

A boldoggáavatási eljárás több évszázadig tartó megszakadása ellenére is a nép szívében elevenen élt Hedvig tisztelete és emlékezete. Bizonyítja ezt az ikonográfia, hiszen a lengyel szentek és boldogok között őt is ábrázolták. Pótolhatatlan veszteséget jelent e szempontból a waweli Szent Kereszt-szárnyasoltár pusztulása, melynek képeit csak egy 1670-es leírásból ismerjük. Az oltárszekrény külső oldalán négy alak volt látható: Sziléziai Hedvig, Boldog Kinga, Szent Brigitta és Boldog Hedvig a

következő aláírással: „Boldog Hedvig királynő, Jagelló László hitvese, meghalt 1399-ben". A képen Hedvig a feszület előtt térdelt királyi ruhában, feje körül glóriával.

A lengyel püspöki kar 1933. szeptember 29-én Czeszochowában tartott ülésén egyhangúlag elhatározta, hogy ismét kéri Hedvig -- vagy ahogy a lengyelek mondják: Jadwiga -- boldoggá avatását. Az eljárást 1950-ben fölújították.

II. János Pál pápa 1997. június 8-án avatta szentté Krakkóban.

Július 19.

FIATALABB SZENT MAKRINA szűz

Július 19.

*Cézarea, 327 körül +Irisz, 379/80 körül.

A 4. évszázad rossz hírű Kappadókiájában nőtt fel Makrina előkelő és tehetős, de a hitben is kipróbált nagyszülők és szülők kedvelt gyermekeként. Apai nagyanyja az idősebb Szent Makrina volt, akinek a Maximianus (245--310) alatti üldözés idején férjével együtt éveken át kellett ide-oda bujdosnia a pontusi erdőkben, és egy ediktum következtében elvesztette a vagyonát. Ennek az idősebb Makrinának az egyik fia, az idősebb Szent Vazul (Bazileiosz) eljegyezte Szent Emmeliát, aki az üldözések során elvesztette a szüleit, és eredetileg szűzi életet akart élni. Abban az időben az Istennek szentelt szűzek többnyire családjuk oltalma alatt éltek, és mivel a teljesen árva Emmeliának nélkülöznie kellett ezt az oltalmat, s emiatt ezerféle veszély leselkedett rá, férjhez ment a feddhetetlen Vazulhoz, hogy megtalálja benne élete védelmezőjét.

Ebből a házasságból született első gyermekként a fiatalabb Makrina. Anyjától kapta Makrina az elemi oktatást, tananyagul pedig az szolgált, ami a Szentírásból a gyermekkorához mérten felfogható volt, „mindenekelőtt Salamon bölcsessége". „A Zsoltárok könyvéből sem maradt számára semmi ismeretlen; az adott időben mindenkor a Zsoltárkönyv egy részének szentelte magát: amikor fekvőhelyéről felkelt, ha tanulmányait megkezdte vagy befejezte, amikor táplálékot vett magához, és ha imádkozott". Röviden: a Zsoltárkönyv lett az útítársa.

Makrina további képzését is valószínűleg a család rejtekében, a szüleitől kapta. Nem volt ez egyoldalú ismeretközlés, hangsúlyozottan nőies életre nevelték. Foglalataskodott a szövőszék mellett és megtanult minden munkát, ami a háztartásban előfordult, anélkül, hogy ezzel megrövidítette volna a „tudományt". Minden ismerete az életből fakadt és táplálkozott. Amikor Makrina felserdült, szépsége és műveltsége miatt sokan pályáztak a kezére. Apja a kérők közül kiválasztott egy fiatalembert, aki a rászoruló és szükségét szenvedők ügyvédje volt. Mielőtt azonban a házasságra sor került volna, jegyese meghalt, Makrina pedig elhatározta, hogy örökre lemond a házasságról. Minden további leánykérésnek ellenállt; felfogása szerint ugyanis a szülei által számára kijelölt vőlegény nem halt meg; aki az Istenben él már, az számára csupán egy másik országba költözött, nem halt meg, ő pedig joggal tekintette, hogy ne tartsa meg hűségét távolba szakadt vőlegénye iránt.

Ettől kezdve Makrina élete teljesen összefonódott az anyjával. Csodálatos kétoldalú adás és elfogadás volt ez. Anyjával való közössége oltalmazta a lányt, a lány szerető szolgálata pedig mentesítette az anyát némely gondjától. Apja halála után lett csak igazán anyja nélkülözhetetlen segítsége Makrina. Munkájával gondoskodott megélhetésük egy részéről, és részt vett fiatalabb testvérei nevelésében. Fellelkesítette Krisztusért a testvéreit: Nagy Szent Vazul (lásd: A szentek élete, 25. o.), Naukratioszt, Nisszai Szent Gergelyt (lásd: 130. o.) és Szent(?) Péter szebasztei püspököt, aki abban az időben született, amikor az apjuk meghalt. Vazul élete nagy fordulatát köszönheti neki. Amikor „a retorikában és logikában szerzett ismeretei miatt erősen felfuvalkodva" tért haza a főiskoláról, rövid idő alatt megnyerte a szerzetesi élet számára, „a bölcsesség élete" számára, amint Nisszai Gergely mondja a Szent Makrináról szóló életrajzában. Legfiatalabb testvérének, Péternek pedig mindene lett Makrina: „apja, tanítója, nevelője, anyja, tanácsadója minden jóra", és példáját követve, már korán a „vagyonatlan életet" választotta.

Makrina azután engedélyt kért anyjától, hogy megszokott életével felhagyva addigi rabszolganőiket és alattvalóikat „egyenlőkképpen tisztelt nővéreivé” teghesse, s velük együtt éljen imádkozva és dolgozva Krisztus iránti szűzies odaadásban. Az Írisz melletti családi birtok kolostori élet színhelye lett. Amikor anyja a gyermekek ellátásának és nevelésének gondja alól felszabadult, lánya megnyerte, hogy mindenről, amit addig megszokott, lemondjon és „a szűzek nagy számával azonos fokon” éljen, s megossza velük asztalukat, fekhelyüket és minden egyebet, ami az élethez szükséges. Emmelia örömmel választotta azt az életet, amely „az angyalokéhoz hasonló”, s a lány anyja vezetője lett; mindkettőjük lelki vezetője pedig Péter volt, a család legfiatalabb tagja.

Amikor anyja öreg korában hazatért Istenhez, halálos ágya két oldalán Makrina és Péter állt. Megfogta a kezüket, és imádkozott: „Neked adom át, Uram, zsenge adományomat és fájdalmaim tizedét. Zsenge adományom; íme: elsőszülött lányom, a tized pedig a fiam itt. Mindketten Neked vannak szentelve a törvény szerint, és tieid ők áldozati adományként is. Szálljon hát szent áldásod elsőszülöttemre és a tizedemre!”

Haldokló anyja áldásával Makrina az addiginál is jobban magával ragadó példája lett azoknak a szűzeknek, akik vele együtt mondtak le a világról. Amikor elérkezett a halála, Vazul már meghalt, Gergely pedig Nissza püspöke volt. Gergely nyolc éve nem látta már a nővérét. Valamiféle belső ösztönzésre útnak indult hozzá. Halálos betegen találta: egy földre tett deszkán feküdt, testi erejét csaknem teljesen felemésztette a láz, szelleme azonban töretlen maradt. Gergely „A lélekről és a feltámadásról” című írása valószínűleg a nővérel folytatott utolsó beszélgetésének gyümölcse.

Minél inkább közeledett az elválás órája, annál jobban ujjongott Makrina. A fekhelye körül állók számára nyilvánvaló lett, hogy milyen isteni-szűzies szeretet izzik benne és hajtja ahhoz, akinek szegénységében és rejtettségében szolgált.

Makrina a fekhelyét kelet felé fordíttatta annak jeleként, hogy várja a soha többé le nem nyugvó nap felkeltét. A jelenlevőkkel nem beszélgetett már, hanem szüntelenül csak Istennel. Elimádkozta haldokló imáját: „Uruk, Te elvetted tőlünk a halálfélelmet. Evilági életünk végét az igazi élet kezdetévé tetted. Megmutattad nekünk a feltámadás útját, szétzúztad a pokol kapuit, és a sátánt, akinek hatalma van a halálon, megfosztottad erejétől. Örökkévaló Istenem! Anyám öletől kezdve hozzád tartozom. Téged szerettem a lelkem minden erejéből. Neked szenteltem testemet és lelkemet ifjúságomtól fogva mind a mai napig: állítsd most mellém fényes angyalodat, hogy kézen fogva vezessen a felüdülés helyére, ahol a felfrissülés vize folyik, a szent ősatyák ölébe. Bűneim ne kerüljenek a szemed elé, ha bármiképpen is hibáztam természetünk gyengesége miatt szóval, cselekedettel vagy gondolattal. Te, akinek hatalma van a földön a bűnök megbocsátására, bocsáss meg nekem, és amikor lelkem elhagyja testemet, szeplő nélkül jelenhessem meg színed előtt. Hiba nélkül, szeplőtelenül vedd lelkemet a kezedbe, Neked szóló tömjénáldozatul!” Miközben ezeket a szavakat mondta, szemét, ajkát és szívét keresztel jelölte meg. A láztól kiszáradt nyelve ezután már egyetlen érthető szót sem tudott többé kimondani.

Amikor este bevitték hozzá a világosságot, felnyitotta a szemét, belenézett a fény ragyogásába, és megkísérelte, hogy elmondja az esti hálaimát. Hangja azonban cserbenhagyta. Csak szívével és keze mozgásával mondta el az imádságot, és szokás szerint a kereszti jelével fejezte be. „Azután mélyet lélegzett, és így imával fejezte be az életét.”

Hogy Makrina mennyire megvált minden tulajdonától, mutatja a következő eset is. Amikor kilehelte a lelkét, és holttestét eligazították, Gergely fénylő fehér vászonba akarta burkolni, és valami ékszer akart még rátenni. A szűzek karának elöljárónője, Lampadia azonban könnyek között mondta neki: „A szent számára az ékszer, amelyért fáradozott, a tiszta élet volt. Ez volt életének ünneplő ruhája, és halálában ez most a drága halotti lepel.” Gergely megkérdezte: „A hagyatékában semmi sem található hát, amivel szebbé lehet tenni a temetést?” -- „Miféle hagyatékában? -- hangzott a viszontkérdés. Itt van mindaz, amit hátrahagyott. Nézd hát, íme a ruhája, a fátyla és elnyűtt szandáljai! Ez volt a gazdagsága, ez a bősége. Gazdagságának csak egy gyűjtőhelyét ismerte: a mennyei kincseskamrát. Ott van mindene, a földön semmije sem maradt.”

ANTIÓCHIAI SZENT MARGIT szűz, vértanú

Július 20.

A 6. század után készült legendája így beszéli el életét:

290 esztendő telt el üdvözítő Urunk megtestesülése óta, amikor Diocletianus, a dalmáciai írnok fia kegyetlen kézzel ragadta meg a római birodalom kormányát. Uralkodásának első évében ugyanis társként maga mellé vette a gonosz és elvetemült Maximianust. Mindketten gyűlölettel fordultak a keresztények ellen. Diocletianus az üldözésben felülmúlta a korábbi császárokat, mert elrendelte, hogy az egész birodalomban állítsák bíróság elé a keresztényeket, s tűzzel-vassal irtsák őket, hogy még a nevük is eltöröltessék a földről.

Uralkodásának 19. esztendejében ő maga keleten, Maximianus nyugaton irtotta az Egyházat. De a mindenható Isten ítélete szerint az üldözés második évében Diocletianus Nikomédiában, Maximianus pedig Milánóban letette a császári méltóságot. A kegyetlen üldözés ezután még egyszer föllángolt és Konstantin hetedik évéig tartott. Ekkor Marcellus volt a pápa, aki maga is vértanú lett (304. április 26-án).

Ebben az időben Margit, aki 15. évében járt, amikor hallott az üldözésről, így könyörgött az Úrhoz: „Uram, Jézus Krisztus, ki a szentek élete és erőssége, a szomorúak vigasztalója, s az ínségesek üdvössége vagy, ki soha nem hagyod el azokat, akik remélnek benned, erősíts meg engem, kis szolgálódat, hogy ha ideér a zsarnoki hatalom, rám támad és testemet megkínózza, ne engedd, hogy megtagadjalak! Uram, te alkottad a lelket és a testet; ismered a törekeny embert. Kérlek, emlékezz rá, hogy por és hamu vagyok. Apám és anyám, kiknek buzdítaniuk kellene, hittagadásra akarnak rávenni. De te, Uram, aki az én hűségem üdvözítőm vagy, hiszem, hogy elfogadsz áldozatul, ezért nem félek; mert mit tehet velem az ember?”

Ez a szűz, Margit egy Aedesius nevű tekintélyes pogány pap leánya volt. Apja nagyon szerette, anyja viszont korán meghalt, s így a kicsi Margit vidékre került egy dajkához, aki keresztény volt. Amikor a felcseperedett Margit hazakerült, apja felismerte, hogy keresztény lett. Mindent elkövetett, hogy lányát „kijózanítsa”. Amikor látta, hogy semmire sem megy, iszonyúan megharagudott, rá sem bírt nézni, sőt elűzte a házából. Az Úr azonban, aki soha nem hagyja el a benne bízókat, szokásos jóságával megvigasztalta Margitot, s oly kedvessé tette egykori dajkája előtt, hogy az leányává fogadta.

Az erények közül főként az alázatosságot kapta ajándékba az Úrtól; ennek erejében feledni tudta nemes származását. Mindenben szolgálatára állt dajkájának, még a bárányait is kihajtotta legelni. Ebben az időben érkezett Asia tartományból Antióchiába Olibrius prefektus a keresztények üldözésére. Útja a legelő mellett vitt el, ahol Margit a többi lányokkal a bárányokat őrizte.

Olibrius meglátta, hogy Margit a legszebb közöttük, ezért parancsot adott szolgálóinak, hogy tudják meg, ki ez a leány. Ha szabad, feleségül veszi, ha rabszolga, megadja az árát és ágyasává teszi. A szolgálók útnak eredtek, megkeresték Margitot, s a prefektus elé vitték.

Miközben vitték, nagy félelem fogta el Margitot a kegyetlenség miatt, amellyel Krisztus ellenségei Isten szolgálóinak nem a testét, hanem a lelkét akarták megtörni. Szent Jeromos (lásd: A szentek élete, 552. o.) megjegyzi Remete Szent Pál (lásd: A szentek élete, 749. o.) életrajzában, hogy sokan inkább a hegyekbe menekültek és barlangokban éltek vadállatokkal, minthogy a pogányok kezébe essenek. Félték ugyanis, hogy a gyötrelmek közepette megtagadják hitüket.

A gyötrelmekről való félelmében a gonoszok kezei között a szűz Margit így könyörgött a mindenség Urához: „Irgalmazz, Uram, irgalmazz a te szolgálódnak! Siess segítségemre szorongatásomban! Adj erőt és kitartást a fájdalmak elviselésére, hogy akik el akarnak tőled tántorítani, lássák és szégyenüljenek meg. Ne engedd, Uram, hogy eltántorodjam szent vallásodtól, hanem szállj szembe ellenségeimmel, hogy a lelkem a te segítségeddel sértetlenül szabaduljon meg ezektől a vadállatoktól, és neked szentelt szüzességem sértetlen maradjon. Küldd el azért a te szent

angyalodat, hogy őrizze és oltalmazza testemet és lelkemet, hogy dicsérjelek és dicsőítselek téged, mert te mindörökké áldott vagy."

Miközben Margit így imádkozott, a katonákkal a prefektus szállásához ért. Jelentették a katonák: „Uram, méltóságod nem sértheti meg az istenek tiszteletét és a császárok rendeletét, melyet nemcsak Róma nemes népe, hanem az egész világ mindenütt megtart. Ez a leány pedig, akit meg kellett keresnünk, arra a kérdésre, hogy rabszolga-e avagy szabad, kereszténynek vallotta magát. Idegenkedik a szent istenek tiszteletétől, és azt vallja, hogy a zsidók által megfeszített Jézust tiszteli. Amikor megfogluk, sem szép szóval, sem megfélemlítéssel nem tudtunk lelkére hatni. Idehoztuk eléd, hogy magad kivizsgálhasd a dolgot."

Ennek hallatára a gonosz bíró nagyon elszomorodott, s megparancsolta, hogy állítsák Margitot elébe. Így kezdett beszélni a lányhoz: „Leányom, ne félj semmitől, mondd el nekem a származásodat, hogy rabszolga vagy-e, vagy szabad?" A szent szűz így válaszolt: „Nemzetségemet ebben a városban mindenki ismeri. Ha szabadságom felől kérdezel, tudd meg, hogy senkinek nem vagyok rabszolgája. De számmal és szívemmel az én Uram, Jézus Krisztus szolgálójának vallom magam, akit kiskorom óta imádok és tisztetek." A prefektus megkérdezte: „Mi a neved?" Margaréta így válaszolt: „Az emberek Margitnak hívnak, de ami ennél több, a keresztiségem óta keresztény vagyok."

A prefektus nagyon megharagudott, s elrendelte, hogy sötét börtönbe zárják Isten szolgálóját, senki ne látogathassa, ételt és italt ne adjanak neki. Így akarta megtörni akaratát. Margitot azonban angyali látogatás vigasztalta, s mennyei fényesség ragyogta be. Állhatatosan kitartott Krisztus megvallásában, s minden fenyegetést semmibe tudott venni.

Amikor a prefektus látta, hogy sem hízélgéssel, sem ijesztegetéssel nem megy semmire, bement Antióchiába, s összehívta a város vezetőit és a bölceket és tanácskozott velük, hogyan lehetne okos érveléssel legyőzni Margitot, anélkül, hogy meg kellene ölni. Hosszas tanácskozás után arra jutottak, hogy népgyűlést kell tartani, s talán a sokaság előtti szégyentől félve megváltoztatja magatartását, s akit a börtön és az éhség nem tudott legyőzni, az a népszerűségnek talán enged. Másnap a prefektus pompás bírói széket építtetett és összehívta a város népét.

Miután összegyűlt a férfiak és nők nagy sokasága, a prefektus teljes díszben elfoglalta székét, s parancsot adott, hogy állítsák elő Krisztus szolgálóját. Amikor Margit előtte állt, hízélgő szavakkal kezdett hozzá szólani: „Leány, látjuk, hogy vesztetbe indultál. Látjuk, hogy elmédet bizonyos tévedések tartják fogva és intelmeinknek nyakasan ellenállsz. Nem akarjuk vesztetted, sőt minden erőnkkel meg akarunk szabadítani, ezért buzdítunk, hagyd el tévedésedet és lépj az üdvösség útjára, melyet mutatunk neked, s melyen a mi kegyünket is elnyerheted is a kínzásoktól is megmenekülhetsz. Nagyon fájdalmas volna, ha meg kellene ölnünk, ezért adtunk eddig haladékat és nem kezdtünk kínozni. Fogadd el tehát a jó tanácsot, hogy üdvösséget találj és ne ess a hóhérok kezébe. Íme, előtted van az élet és a halál, az öröm és a gyötrelme, nyújtsd ki a kezéd és válaszd, amit jobbnak látsz!"

Az Úr szűz szolgálóleánya így válaszolt neki: „Az üdvösségre és az öröme vezető jó tanácsot Isten jóságából már megtaláltam és szívembe zártam. Ez pedig az, hogy az Úr Jézus Krisztust, akit erős reménnyel dicsőítetek, imádjam, áldjam és teljes szívemből tiszteljem, s őt soha el ne hagyjam. Ez ügyben ne fáradj tovább. És ne bizonytalankodj, mert semmi hatalom és semmifajta erőszak nem rabolhatja el szívemből ezt a kincset." Olibrius azt mondta:

„Mióta megszólaltál, gőgös konoksággal feleselsz! S amilyen kedves szavakkal próbáltalak meggyőzni, te olyan szemtelen vagy jóságunkkal szemben. Joggal gondolhatok arra, hogy nem magadtól beszélsz, hanem valaki felbízott, hogy így viselkedj. Nem tudom, ki lehet az az oktan, aki ilyen mesékkel meg tudott tévesztetni téged. Ezért van, hogy nem tudsz magadba szállni, és úgy válaszoltál, ahogy válaszoltál. Hiszen már csak fiatal korodnál fogva sem adhatsz magadtól ilyen választ. Minden kertelés nélkül mondd meg, ki vezetett félre?!"

Margit erre így válaszolt: „Akarod tudni, ki vezetett félre, s kitől tanultam az ostobaságot? Ha hajlandó vagy meghallgatni, hamarosan megtudhatod, föltéve, hogy hiszel Krisztusnak." A bíró: „Türelemmel hallgatlak és szeretném tudni." Margit így kezdett beszélni:

„Bíró úr, ne csodálkozz azon, amit ilyen fiatalon mondok, mert nem emberi dolog ez. Halljad tehát és jól figyelj. Aki az Úr Jézus Krisztusnak hűségesen szolgál, nem szorul világi mesterre, akitől megtanulná, mit mondjon vagy mit válaszoljon. Ő ugyanis azoknak, akik az ő erejében bíznak, megígérte: Mikor majd átadnak titeket a világi hatalmaknak a nevem miatt, s királyok és fejedelmek előtt fogtok állni, ne töprengjetez azon; mit mondjatok és mit válaszoljatok. A Szentlélek fog helyettetek beszélni. Ha tehát ez így van, sőt mivel így van, nem töprengésből, hanem hitből kaptam a tudást. A hitben találtam meg mesteremet. A hitből tudjuk előadni hitünk hagyományát, s abból tudjuk visszaverni pokoli támadásaitokat.”

Akkor a bíró azt mondta: „Gondoltam, hogy valami ilyesmi lakik benned, de a legostobább hazugság áldozata vagy. Mi magunk is hallottunk már Krisztus tévtanáról, hogy akit egyszer behálózott tanításával, azt sem érvelés, sem erőszak nem tudja kiszabadítani. Amit eddig csak hallomásból tudtam, azt most a te megátalkodottságodban tapasztalom is. Egy ilyen mester ne tanítsa az én lelkemet. Az ilyen tanítás távol legyen tőlem, mert arra indít, hogy megvessem a császári hatalmat, elveszítsem a legszebb örömeimet és örök nyomorúságot leljek. Te még nem tudod, mekkora a császárok méltatlankodása a keresztények miatt, ezért állítod, hogy kitartasz a szerinted igaz és szent dologban. De ha nem akarod meghallani tanácsom, akkor majd meglátjuk, kikerülöd-e a halált és életet talál-e? Ne tévesszen meg az üres remény és a hiú ábránd! Tudj meg, hogy a legyőzhetetlen császárok azért küldtek ide bíróként, hogy Krisztus követőit, akik a szentséges isteneket nem imádják, irgalmatlanul megkínóztassam, s ha akkor sem hajlanak a szóra, kínhalálnak adjam őket. Mivel ez birodalmi törvény, addig gondold meg magad, amíg időd van, s amíg kegyességünk ifjúságodnak lehetőséget ad, nehogy később, amikor haragunk keménységét tapasztalni kezded, kegyelmet kérj, s már nem kaphatsz. Ne ámítsd magad, hogy hatalmamból bármi módon kimenekülhetsz, vagy hogy valaki kiszabadíthat. Ha erre gondoltál volna, gyorsan felejtse el, szállj magadba és sürgősen tedd meg, amit parancsolunk, azaz a megszabott napon velünk együtt imádd az istenek fölségét, különben kínzások közepette fogod kilehelni lelkedet.”

Margit így felelt: „Miért fenyegetsz engem, bíró? Miért gyalázod a keresztény vallást és dicsekszel, hogy kezedből senki nem tud kiragadni? Ha az én Uram, Jézus Krisztus csak ember lenne, ahogy te gondold, és nem volna igaz Isten és igaz ember, az égnek és földnek királya, fenyegetéseid megijesztenének, engedelmeskednék parancsodnak és imádnám a néma bálványokat. Mivel azonban ő az égben lakik és letekint az alázatosakra, s miként a Próféta mondja: 'Trónusa az ég, lábának számolya a föld' -- és oly hatalmas, hogy ha akarná, téged és egész kíséretedet elnyelne a pokol torka, ezért a legostobább dolog volna elhagyni ezt az Urat, fejet hajtani az üres bálványok előtt és azokat dicsőíteni. Efelől, bíró úr, nem kell bizonytalankodnod. Fogadd el igaznak, amit mondok: Sem a császárok parancsát nem teljesítem, sem fenyegetéseiktől nem félek. Ezért nem tiszteltem a hamis isteneket. Őlj meg, tépj ízekre, égess el, vess vadállatok elé: megölhetsz, de Krisztus szeretetétől nem tudsz elszakítani.”

Hallván ezt a prefektus, szörnyű haragra gerjedt és megparancsolta, hogy Margitot a hajánál fogva akasszák fel és vesszőkkel verjék. A hóhérok végrehajtották a parancsot, s úgy megverték, hogy testéből patakzott a vér. A körülötte álló férfiak és asszonyok közül többen sírtak és így szóltak a vértanúhoz: „Sajnálunk, amiért kínoznak! És hiába szeretnénk megszabadítani, nem tudunk. De megmondjuk neked, hogyan szabadulhatnál meg. Láthatod, hogy a bíró haragjában el akarja törölni a földről emlékezetedet. Légy hát okos és szánd meg lelkedet. Könyörülj testeden, s legalább egy kicsit engedj szavának. Talán megkönyörül a bíró rajtad és nem ölet meg.” A szent szűz így válaszolt: „Hagyjátok abba, tisztelt férfiak, s menjetek el innen, nemes asszonyok, s könnyeitekkel ne akarjátok szétszakítani bensőmet, mert az Apostol szava szerint megrontják a jó erkölcsöt a gonosz beszédek. De nem ítélek el benneteket, mert emberségesen cselekedtek és sötétben járván nem látjátok az igaz világosságot. Ha ugyanis ismernétek az igazság fényét, nemcsak engem nem akarnátok visszatartani a helyes útról, hanem ti magatok is csatlakoznátok hozzám.”

A bíró ekkor megparancsolta, hogy vonják kínpadra, s tépjék testét kampókkal. A körülállók már nem bírták nézni, a szent szűz azonban égből kapott erővel semmibe vette a kínzást. De az Istent nem ismerő, pogány emberek a látványtól, amelynek irgalomra kellett volna indítania őket, a még kegyetlenebb gyilkosságra vetemedtek. Amikor ugyanis látták, hogy az Úr szűz szolgálója győzi a

kínzást, kieszelték, hogy másnap máglyán égetik el. Meghozván az ítéletet, elrendelték, hogy újra vigyék vissza a sötét börtönbe.

Amikor a szent szűz újra a börtönben volt, égre emelte kezét és így imádkozott: „Uram, Istenem, mennynek és földnek királya, láthatók és láthatatlanok Teremtője, ki örök életet adsz és megvigasztalod a szomorkodókat, tedd, hogy szent neved megvallásában férfiasan megmaradjak. Hogy én, aki segítségeddel bizalommal harcolni kezdtem, győzhessek, s ne vegyenek erőt rajtam azok, akik gonoszul reám támadnak és mondják: Hol van az ő Istene, akiben bízott? A fényt, amit a börtön sötétje elvett tőlem, te fényes angyalod hozza el nekem! És az ördög rémképeit hatalmas jobbod űzze el tőlem. Tudjuk ugyanis, Uram, hogy a te irgalmasságod velünk van a kísértésekben.”

Miközben Margit a világ Üdvözítőjéhez így imádkozott, íme, megjött a gonoszság fejedelme ezer ártásával és sokféle rémképével, hogy megfélemlítse őt. Sárkány képében jelent meg, s egymás után a legkülönbözőbb formákat öltötte, orrából és szájából tüzet okádott és el akarta nyelni Isten szolgálóját. A szent szűz azonban a rémképeket látva az imádság szokott fegyveréhez folyamodott. A szent kereszt jelét rajzolta az ellenség felé és így könyörgött: „Uram, Jézus Krisztus, aki harcolsz a te katonáidért, s az ördög gőgjét a kereszt győzelmével megaláztad, kelj oltalmamra. Mondd a lelkemnek: üdvösség vagyok. Hiszen te mondtad: Kígyókon és skorpiókon fogsz járni, eltiprod az oroszlánt és a sárkányt.” -- Ennek hallatára az őskígyó szégyenkezve meghátrált, s a szűznek képtelen volt ártani.

Ujjongva az égi segítség miatt, Margit hálát adott az üdvözítő Istennek. A keresztények ellensége azonban dühöngve azon, hogy egy leány legyőzte, nem szégyellte, hogy újra próbálkozzon. Ezúttal egy tetőtől talpig szőrös ember formájában jelent meg, s rémítő arcával próbálta megijeszteni. Amikor a szűz meglátta, így szólt: „Ismerem, sátán a cselvetéseidet, fölismerem álnok csapdát. Miért akarsz megfélemlíteni? Ha azt hiszed, hogy kislány vagyok, nagy úr az én oltalmazóm, s hatalmas az én segítóm. Ő, az én Uram, semmivé tette pusztító hatalmat, hencegésedet megalázta, s ha eljön majd a világ vége, az összes ördögökkel a pokolra vet. Most tehát az Ő szent nevében parancsolom neked, gonosz lélek, hogy távozz innen és ne merj többé a közelembbe jönni!” - Ekkor a gonosz lélek az isteni hatalom előtt meghajolva így szólt: „Teszem, amit parancsolsz, mert a magasságbeli Király szolgálója vagy. Imádságodra az Ő fölsége szétzúzta csapdáinkat, s ármánykodásunk veled szemben már semmire sem képes!” Ezeket mondva az ördög eltűnt Margit szeme elől.

Ezek után mennyei vigasztalás örvendeztette meg Krisztus hú szolgálóleányát: a naphoz hasonló isteni fényesség ragyogott fel a börtönben, s a gonosz lélek után visszamaradt iszonyatos bűzt elűzte. A fényből kereszt formálódott, s a kereszten egy hófehér galamb ült. Egy hang így szólt Margithoz:

„Örülj, hűséges szűz, és ujjongj dicsőséges vértanú, mert sok csatában megvetted a hamis istenek szertartásait, bátran hirdetted Krisztus nevének dicsőségét. Vértanúságod örök dicsőségbe visz, ahol az angyalokkal és a szentekkel örökre boldog leszel.”

E látogatástól a szent szűz egyre erősebb lett, s úgy felkészült lelke a szenvedésre, hogy bármi kínzás semminek tűnt számára. Amikor pedig reggel lett, a gonosz bíró nem felejtette el a kegyetlen ítéletet. Kihozatta a börtönből s a nép szeme láttára bírói széke elé parancsolta. Amikor látta, hogy Margit vidám arccal jön eléje, mintha semmi sem történt volna vele, elragadta a düh és ordítani kezdett: „Te legostobább nőszemély, te tulajdon lelked és tested ellensége!! Miért keményedett meg a szíved, mintha állat lennél? Nem törődöl üdvösségeddel!! Keményebb lettél, mint a vas, s mint a gyémánt. Hiába kínoztatlak, megveded a fejedelmek parancsát, s nem vagy hajlandó az isteneknek tiszteletet adni. De tudom én, hogy mivel kell téged gyógyítani! Egyáltalán, miért vesződünk veled? A győzhetetlen császárok üdvösségére, s az istenek fölségére mondom, ha most azonnal a száddal meg nem vallod a halhatatlan isteneket, kemény nyakadat meg nem hajtod előttük, s be nem mutatod nekik az áldozatot, tűzzel kergetem ki belőled megátalkodott lelkedet. Mindjárt meglátjuk, tényleg akkora-e Krisztus-tiszteleted, hogy elviseld a máglyát. Te szerencsétlen, igyekezz megmenteni lelkedet, mielőtt megrakják a máglyát és föllobban a lángja!”

Ezek hallatára a szent vértanú így szólt a bíróhoz: „Miért dühöngsz, s miért fenyegetsz engem a tűzzel? Fenyegetésetől nem félek, s kínzásaid nem rettentenek, mert ha a jutalomra tekintek, ami

rám vár, minden kínzás semminek tűnik. Mert a jelen szenvedések nem mérhetők a jövő dicsőséghez, mely meg fog nyilvánulni bennünk. Ezért a mi Urunktól, Jézus Krisztustól sem tűz, sem kard, sem a halál nem tud elszakítani. Ne halogasd már, amit tenni készülsz, mert megvetem isteneidet, s egyedül az Úr Krisztust imádom és dicsőítem."

E szavakra a bíró kegyetlensége fellobbant és megparancsolta, hogy ruhátlanul függesszék fel és fáklyákkal égessék oldalát. Közben gúnyolódva mondta: „Na, Margit, most örülj és örvendj Krisztusban, akit nem akartál megtagadni semmiképpen sem! Íme, a nyugalom és az öröm, amit ő szerez neked! Ha tud, jöjjön most segítségére és mentsen ki e tűzből. De még most is, ha engedelmeskedsz nekünk, annyi gyönyörűséget kínálunk neked, hogy elfeledsz mindent, amit eddig szenvedtél!"

Margit így válaszolt: „Gúnyolsz engem a pillanatnyi égetésért és nem gondolsz az örök tűzre. Ez a keresztények dicsősége, mely által eljutnak az örökké tartó örömré. Erre vágytam mindig, ez volt minden kívánságom. Ez a tűz egy kis ideig égeti tagjaimat, téged pedig, mert ilyen pogány vagy, az örök tűz fog égetni. Az égnek és földnek Ura, aki a három ifjút kiragadta a tüzes kemencéből, megenyhít engem, hogy ez a tűz ne pusztítson el, s én a három ifjúval együtt énekeljem a dicsőítő himnuszot." Ezeket mondván az égre emelte tekintetét és így imádkozott: „Mindenek teremő Ura, kinek szolgálnak az elemek, hallgasd meg kiáltásomat. Add meg nekem, hogy ez a tűz ne égessen el!"

Az Úr csodálatos kegyelme! Margit úgy érezte a fáklyák lángját, mint gyenge harmatot, és így szólt a bírónak: „Lássa uram, hogyan büntethető az istenek ellensége, hiszen semmivé lett minden próbálkozásuk."

Akkor a bíró megparancsolta, hogy hozzanak egy nagy kádat, töltsék meg színültig vízzel, kötözzék meg kezét és lábát és dobják bele. Margit, amikor a halál szakadékába dobták, az Úrhoz imádkozott: „Uram, oldd fel e kötelékeket, hogy a dicsőítő áldozatát áldozzam neked, s a nép látva ezt, higgye, hogy te vagy az egyedüli Isten, dicsőséges vagy, és e nyomorult világ nem ismer téged!" E szóra szétszakadtak a kötelékek és sértetlenül kilépett a kádból. A jelenlévők ámulva mondták: „Valóban nagy és igaz az az Isten, akinek ez a szűz szolgál, hiszen imájára nagy csodák történtek!" Megragadván az alkalmat, a szent vértanú szólni kezdett hozzájuk:

„Ti okos férfiak, figyeljétek rám és tudjátok meg, hogy az Úr Krisztus mindenek teremője, neki szolgál minden teremtmény, ahogy ezt a velem történetekből ti magatok is nyilvánvalóan láthatjátok. Hagyjátok el hát bálványaitokat, térjétek meg Teremőkhöz és lelketek Üdvözítőjéhez, aki a sötétségből meghívott titeket csodálatos világosságára. Ha egész lélekkel megtértek hozzá, megkeresztelkedtek, a keresztény hitet cselekedettel és hitvallással megőrzitek, nemcsak a lelketek talál boldog nyugalmat, hanem az egyetemes föltámadáskor kettős jutalmat nyertek: lelketek és testetek egyaránt örökre boldog lesz."

E prédikáció hallatára a sokaság Krisztus hitére tért. Amikor ezt a bíró megtudta, félni kezdett, nehogy a nép fellázadjon ellene, s méltóságával együtt életét is elveszítse. Ezért minden kivizsgálás nélkül lefejezésre ítélte azokat, akik Margit szavára hívók lettek. Vérük ontásában megkapták a szent kereszttség újjászületését és az örök életet. Miután a bíró ezeket kivégeztette és látta Margit legyőzhetetlen állhatatosságát, megparancsolta, hogy Margitot is fejezzék le.

A hóhérok kivitték a városból a kivégzés helyére és ott átadták Malkusnak, hogy fejezze le. Margit annyit kért, hogy adjanak neki egy kis időt imádságra.

Így imádkozott: „Dicsőítelek téged, Uram, Jézus Krisztus! Magasztalom és áldom nevedet, mert hatalmas erőd törékenységet megerősítette és diadalmassá tett a harcban. Alázattal kérek, hogy most angyalaid fogadják lelkemet, szentjeid seregével együtt kapjam meg az örök boldogságot, s megláthassam a te színedet, ki az Atyával és a Szentlélekkel élsz és uralkodol mindörökkön örökké, amen."

E szavak után sürgette a hóhért, az pedig a parancsnak megfelelően lefejezte. Amikor meghallották ezt a keresztények, jöttek, elvitték a testét, s ahogy a keresztényeknél szokás, méltó tisztelettel eltemették. Amikor az Egyház visszanyerte a békét, sírja fölé bazilikát építettek az Úr Jézus Krisztus dicsőségére.

Július 21.

BOLDOG BÉNA HERMANN *bencés szerzetes*

Július 21.

*Saulgau, 1013. július 18. +Reichenau, 1054. szeptember 24.

Altshauseni II. Wolfrad gróf 1013. július 18-án született fia hétéves korától a reichenau kolostorban nevelkedett. Berno apát alatt (+1048) alapos tudományos képzettséget szerzett. Szerzetesi fogadalmat tett, majd 1043-ban pappá szentelték. Reichenau apátsága abban az időben állt teljes virágzásában.

Hermann mint történész, matematikus, csillagász, költő és muzsikusz sokoldalú tevékenységet fejtett ki szóban és írásban egyaránt. Legjelentősebb művének tekintik Világtörténelmét, a Rajna jobb partjának vidékéről a legrégebb és máig fennmaradt krónikát. Krisztus születésével kezdődik, és szerzője halálának évével zárul. Időrendje biztos, adatai megbízhatók, szerzője tág látókörrrel rendelkezett. Bámulatos, hogy az egész életén át hordszékhez láncolt szerzetes elszigeteltsége ellenére is meg tudta szerkeszteni ezt a világkrónikát, amely magába foglalja a birodalom politikájának egész területét Dániától Apuliáig, Lengyel- és Magyarországtól Flandriáig és a Champagne-ig. Halála előtt Hermann megkérte rendtestvérét, Bertholdot (1030 körül--1088), hogy folytassa a munkát.

Reichenau Berthold ezt írja: „Hermann, vagyis a nagy hős és jámbor Wolfrad fia gyermekkorától tartó szenvedése folytán minden tagjában megbénult, már ami a külső embert illeti, lelkében viszont felülmúlta minden kortársát. Mindenféle versmértékhez értett. Gyermekkorától a tanulmányoknak szentelte magát, s minden egyházi és világi tudományban olyan járatos volt, hogy a mindenfelől hozzászereglő tanítványok csak csodálták és bámulták.

Végtagjai annyira megbénultak, hogy segítség nélkül, önmagától nem tudott mozdulni. Egy szolga hordszékbe helyezte, de csak meggörbülten tudott ülni munkája végzése közben. Karszékében ülve tanított a szentség e csodálatos tanítója, aki száját, ajkát és nyelvét csak nehezen tudta használni, s csak törve és lassan, csaknem érthetetlen hangokat volt képes megformálni; hallgatói szemében mégis jó beszédű és buzgó tanítónak tűnt, aki színes élénkséggel és talpraesetten válaszolt minden kérdésre. Hibák nélküli ember volt, bár tudta, semmi emberi nincs távol tőle. Alázatos szeretetreméltóság és szeretetreméltó alázatosság jellemezte, csodálatos volt türelme megőrzésében, mint jókedvű adakozó, az igazság legyőzhetetlen hirdetője és védelmezője, a keresztény élet kipróbált nevelője. Csodás jóság, szeretetreméltóság, derű ömlött el rajta, mindenkinek mindenben szolgálni akart, mindenkinek mindenévé vált, mindenki szerette. Összeállította az időszámítás szabályait, és ebben minden korábbi tanítót felülmúlt, és többek között kitalált egy holdidőszámítást, amellyel a Hold felkeltét minden napra és minden éjszakára vonatkozóan meg lehet állapítani. Hasonlóképpen feltalálta a holdfogyatkozás kiszámításának módját is. A zenében is alig volt hozzá fogható. Egyéb művei mellett szekvenciákat költött és komponált. Fáradságos munkával megírt egy krónikát az Úr megtestesüléséről kezdve napjainkig. Mindehhez társul még egy költemény formában, váltakozó versekben megírt könyvecske a nyolc főbűnről. Himnuszok szerzésével a keresztény áhítatot is gazdagította Hermann: tőle származik az Alma Redemptoris Mater (Üdvözítőnk Édesanyja) és talán a Salve Regina (Mennyszágnak királynéja) antifona is. Órák, hangszerek és más szerkezetek készítésében senki sem volt hozzá hasonló. Ilyenféle és sok más dologgal, amelyek felsorolására nincs idő, foglalatoskodott mindig, bármilyen gyengének érezte is magát.

Neki köszönhetjük az arab munkák első latin fordításait. A zenetörténetbe belekerült a „hermanni betűhangjegyzés”. Fejtegetéseiben úgy mutatkozik, mint korának legjobb zeneismerője és zenetanítója. Vele és Berno apáttal jutott el Reichenau a zeneművelés ragyogó tetőpontjára. Kortársai „korunk csodájá”-nak nevezték. Semmiben sem maradt el Hirsau Boldog Vilmostól (lásd: 343. o.) s apátjától és tanítójától, Bernótól sem, aki nagy jóakarattal támogatta. Joggal nevezzük Hermannt a középkor egyik legnagyobb tudósának. Tisztelete a bencés rendben él.

BRINDISI SZENT LŐRINC

Július 21.

*Brindisi, 1559. július 22. +Lisszabon, 1619. július 22.

XXIII. János pápa egyháztanítóvá avatta Brindisi Szent Lőrincet. Apostoli Tanító megtisztelő címe apostoli életmódjára, és arra a missziós tevékenységre utal, amelyet egész Európában kifejtett. A szent alakja ragyogó fényességgel tűnik elénk, szemben ellenfele, fra Paolo Sarpi homályos személyével. Sarpi, aki éppen úgy szerzetes volt, mint Lőrinc, zseniális tehetség volt, és még ma is világhíresség lenne, ha a természettudományos kutatás területén maradt volna.

Mindkét szerzetest nagy feladatokra hívta meg Isten, de kettőjük közül csak az egyik érte el az életszentséget, a másik mint az egyháztörténelem tragikus alakja, kiközösítve és kiengesztelődés nélkül halt meg. Életük több esztendőn át párhuzamosan haladt. Velencében sokszor találkoztak, mindkettőjükben égett a szerzetesi élet eszménye, és fiatalos lelkesedéssel vágtak neki az osztatlan istenszolgálatnak. A túlzott vezeklés Lőrinc egészségét úgy megviselte, hogy később szinte lehetetlennek látszott, hogy missziós munkát végezhesen. Sarpi, aki szervita volt, szintén kemény aszkézisben élt. Már középiskolás korában lemondott a húsról és a borról. Mindketten engesztelő áldozattá akartak válni az emberekért, akiknek tobzódó élete a szemük előtt zsidongott.

Felismerve, hogy Velencében otthonra találtak a szabadgondolkodók, illetve a közeli Pádva egyetemének vonzását érezve mindketten nagyon buzgón tanultak. Sarpit egészen magával ragadta és lebilincselte a világi szellemű humanista képzés. A fiatal kapucinust, Lőrincet ezzel szemben egy könyv kerítette hatalmába: a Szentírás. Úgy olvasta a Bibliát, mintha tegnap, egészen frissen írták volna. És úgy szerette, mintha a menyasszonyát szerette volna benne. Úgy megtanult héberül, hogy prédikálni tudott a zsidóknak! S nemcsak olvasta, hanem megmaradt benne az olvasott szöveg annyira, hogy saját bevallása szerint szóról szóra le tudta volna írni a héber szöveget, ha valamilyen szerencsétlenség folytán minden héber szentírási szöveg megsemmisült volna.

Emellett Lőrinc született szónok volt. Életszentségének és csodatételeinek híre messze megelőzte. Ha valahova készült, a templomot már órákkal előbb zsúfolásig megtöltötték az emberek, hogy hallhassák és láthassák. Azokban az években, amikor „a szent tábornok” gyalog járta végig Európa országait és mindenütt prédikált, az emberek úgy érezték: egy új apostol jelent meg a földön. Seregestül vonultak ki a fogadására, virágokkal és lombos ágakkal borították be az utat, amerre elhaladt. Prédikációit tíz fólió kötet őrzi. Szentírásmagyarázatai minden idők tudósait lenyűgözik szakszerűségükkel. Egyszerű, pátoz nélküli stílusa rendkívül modernnek hat ma is.

Mindkét szerzetes előtt nyitva állt a lehetőség, hogy egyik a szervita, másik a kapucinus renden belül fontosnál fontosabb tisztségek sorát töltsse be. Sarpi generális prokurátor lett, ami rendjében a második legmagasabb hivatal volt, Lőrincet pedig a Székesfehérvár melletti győzelem után (1601) generálissá választották, később még négy alkalommal viselte a generális definitor tisztségét. Mindezek ellenére Lőrinc alázatos szerzetes maradt. Ha szükség volt rá, szívesen segített a konyhán, a mosogatásban is. És minden külső tevékenysége mellett állandóan misztikus szemlélődésben élt!

Koruk veszedelmes körülményei mindkettőjükre diplomáciai feladatokat is róttak. Sarpi gőgjének beteljesülését az a perc hozta meg, amelyben Velence meghívta a köztársaság teológusának. A pápa elleni gyűlölet úgy elvakította, hogy szövetségbe akarta tömöríteni a pápa ellen az összes protestáns fejedelmet, és attól a gondolattól sem riadt vissza, hogy általános háborút robbantson ki. Lőrinc a másik táborhoz tartozott. A pápa, a császár, hercegek és városi tanácsok bíztak rá nagyon kényes diplomáciai feladatokat. És Lőrinc nem bújta ki e megbízatások elől. Számára ez is elsősorban apostolkodás volt, beavatkozási lehetőség az általa annyira szeretett Egyház javára. Szolgálatait egész Európa érdekében végezte, miként ezt a Székesfehérvár melletti ütközetben félreérthetetlenül megmutatta. Amikor Miksa bajor herceg, aki Lőrinc barátja volt, elismerését fejezte ki szolgálatai miatt, melyek lehetővé tették a Katolikus Liga létrejöttét, ezt mondta: „Egész Németország, sőt, az egész kereszténység örök hála van kötelezve Lőrinc atya iránt!”

A pápaság körüli viták következtében Lőrincnek összeütközésbe kellett kerülnie Sarpival, aki nagyon szenvedélyesen vitázott. „A 17. században ő volt a pápaság legveszedelmesebb irodalmi ellenfele” --

mondja H. Jedin egyháztörténész. Utolsó csepp erejét is a pápaság elleni gyűlölet kifejezésére használta. Öreg korában, amikor már kitört a harmincéves háború, még kiadott egy támadó művet a pápaság ellen A trienti zsinat története címmel. E vitában Lőrinc is szerepet kapott. De nem támadta meg nyíltan Sarpit, ahogy ezt várhatnánk. A Velence és Róma között folyó elkeseredett vitában Lőrinc a higgadt békeközvetítő szerepét vitte. Amikor Velencében tartózkodott, szegény szerzetesi cellájában a legmagasabb rangú vezetők keresték fel, hogy tanácsot kérjenek tőle. Mikor azonban Layser, a drezdai udvari prédikátor megtámadta Lőrincet prágai beszédei után, ő is tollat ragadott, hogy a nyilvános támadásra megfeleljen. Két év alatt készült el a válasszal amelyet két fólió kötetben írt meg, s benne pontos szentírási érveléssel Luther egész tanítását megcáfolja. Kiadása mégis elmaradt, mert az ellenfél, akinek szólt a válasz, meghalt.

Egy mondata különösen is rávilágít, milyen lélek élt Lőrincben. Mikor egy missziós útja alkalmával Miksa herceg testőrökét akart melléje adni, Lőrinc ezt mondta: „Nem ilyen fegyverekkel kell megvédeni a hitünket, hanem a tanítók és prédikálók szent életével és az üldözések türelmes elviselésével. Nem a kard, hanem a meggyőzés nyeri meg a szíveket.” Azokban a hónapokban, amikor Lőrinc hosszasan prédikált német földön, az óra nem vitát, hanem békítést követelt. Ezt a lelkületet már évekkel korábban kialakította magában, amikor Rómában a zsidók között végzett missziós munkát. Kísérője mondta: „Mivel nagyon szeretett testvéreinek hívta a zsidókat, sikerült megnyitnia és fogékonnyá tennie a szíveket.”

Békeszeretete tette alkalmassá arra, hogy békét közvetítsen. Hadakozó felek többször fordultak hozzá, hogy segítségével békét kössenek. Ilyen volt Párma és Mantua háborúja, vagy a Savoyai-ház és Milánó közötti ellenségeskedés. Utoljára III. Fülöp spanyol király előtt jelent meg, és apostoli bátorsággal ítélte el a nápolyi alkirály zsarnokságát.

Lőrinc Lisszabonban halt meg 1619. július 22-én. 1881-ben avatta szentté XIII. Leó pápa. A római kalendáriumba 1959-ben vették fel az ünnepét, július 21-i dátummal.

Istenünk, ki neved dicsőségére és a lelkek üdvösségére Szent Lőrinc áldozópapot a legnehezebb ügyekben is megajándékoztad a jótanács és az erősség lelkével, kérünk, segíts minket, hogy ugyanattól a Lélektől vezérelve teendőinket felismerjük, és meg is tegyünk!

Július 22.

SZENT MÁRIA MAGDOLNA

Július 22.

Nagy Szent Gergely kora elmúltával a latin egyház hagyományában a liturgiában, a legendákban, a művészetben és a népi ájtatosságokban Mária Magdolna alakja egybeolvadt Betániai Máriáéval, Márta és Lázár húgáéval, valamint a névtelen „rossz hírű nő”-ével (Lk 7,36). S bár az újszövetségi kutatások már elég régen igazolták a keleti egyházat, ahol megkülönböztetik a három nőt, és Betániai Máriát, valamint Mária Magdolnát külön-külön tisztelik, ezt misekönyveink még mindig nem tükrözik. Vajon meddig tartható fenn ez a téves azonosítás? Nem volna-e helyénvaló, hogy amint az idők folyamán bemázolt régi, értékes képeket megszabadítjuk a rákerült festékrétegtől, úgy Mária Magdolnát is megszabadítsuk a hozzátapadt két másik újszövetségi nőalaktól?

Mária Magdolna hiteles alakját a róla kialakult népies kép eléggé eltorzította, de talán nem annyira, hogy meg ne kísérelhetnénk újra megrajzolni. Kettős neve igazában annyi jelent: Magdalai Mária. Magdala sózott haláról híres halászati központ volt a Genezáreti tó nyugati partján.

Nem tudjuk, hogy Jézus, aki az északi parton, kedves városában, Kafarnaumban szeretett tartózkodni, járt-e valamikor Mária városában, Magdalában. Az evangéliumok az ördögűzések és gyógyítások leírása során nem tudósítanak róla, hogy ez a nehéz sorsú magdalai asszony miként találkozott a Názáreti Jézussal. Csak Lukács egy rövid utalásából (8,2 skk.) és Márk egy megjegyzéséből (16,9) tudjuk, hogy Jézus „hét ördögöt” űzött ki belőle. A Biblia nyelvén a hét (vö. Lk 11,26; Mt 12,45) meghatározatlan, de mindenképp nagy számra utal, s legtöbbször a teljességet, a totalitást

érzékelte. Mária Magdolna tehát -- ez a rövid utalásnak a „hírértéke” -- egészen „megszállott” volt, mindenestül a „démonok” hatalmában állt, teljesen eluralkodott rajta a gonoszság, a sötétség. De Jézus tanítása szerint a gonoszságért és a sötétségért nem lehet egyszerűen csak a Sátánt felelőssé tenni: „A szívből törnek elő a gonosz gondolatok, a gyilkosság, a házasságtörés, a kicsapongás, a lopás, a hamis tanúság, a káromlás” (Mt 15,19). Az ember felelősséggel tartozik tetteiért, bűneiért, nem teheti meg csak a Sátánt bűnbaknak. Önmagának kell felrónia bűnül, hogy a Sátán hatalmába esett, és a házát a gonosz szellemek számára söpörte ki és díszítette fel (Lk 11,25; Mt 12,44).

Mária Magdolna tehát egészen „kézzelfogható” módon tapasztalhatta (mekkora vigasztalás ez számunkra!), hogy Isten a szívünkben Fia, Jézus Krisztus által megtöri a gonosz hatalmát. Jézus kiszabadította őt a gonosz hatalmából, s miután mindenható szavával széttörte a bilincset, amivel a gonosz szellem fogva tartotta, és feloldotta az önző vágyak és szenvedélyek köteléke alól, meghívta, hogy szegődjön a nyomába, legyen a követője és szolgálja: „Ezután bejárta a városokat és falvakat, tanított, és hirdette az Isten országát. Vele volt a tizenkettő és néhány asszony, akiket a gonosz lelkektől és a különféle betegségektől megszabadított: Mária, melléknevén Magdalai, akiből hét ördög ment ki, Johanna, Heródes intézőjének, Kuzának a felesége, Zsuzsanna és még sokan mások, akik vagyonukból gondoskodtak róla” (Lk 8,1--3).

Mária Magdolna tehát az asszonyok között volt, akik közvetlenül szolgálták az Urat, akik elkísérhették Jézust, amikor tanítványaival járta a városokat és falvakat, hirdetve az Isten országát, s gondoskodhattak a kis csapatról, amelynek se nyugta, se otthona nem volt, és magáról az Emberfiáról is, akinek nem volt „hova fejét lehajtania” (Mt 8,20; Lk 9,58). Más szóval Mária Magdolna egy volt azok közül az asszonyok közül, akiket a Mester arra méltatott, hogy közelről hallgassák tanítását, és a Golgotára is elkísérjék, amikor a tanítványok -- János kivételével -- elfutottak. Ezek az asszonyok haláláig hűek maradtak Mesterükhöz, aki őket -- nem törődve az akkori felfogással, amely a nőket szellemileg és erkölcsileg egyaránt alacsonyabbrendűnek tekintette -- emberszámba vette és becsülte, „befogadta”. Sőt hűségük a halálon túl is töretlen maradt. S ahányszor csak említik nevüket az evangéliumok, Mária Magdolna mindig az első helyen szerepel (Lk 8,2; Mk 15,40; 15,47; 16,1; Mt 27,56; 27,61; 28,1; Lk 24,10). Ez minden bizonnyal hozzájárult ahhoz, hogy már az Újszövetség keletkezése idején legenda szövődjék Mária Magdolna alakja köré.

Márk evangéliumában olvassuk a szenvedéstörténetben, a Jézus haláláról és a százados hitvallásáról szóló rész után: „Asszonyok is álltak ott, és messziről nézték, mi történik. Köztük volt Mária Magdolna, Mária, az ifjabb Jakab és József anyja és Szalóme. Ezek már Galileában is vele tartottak, és a szolgálatára voltak. Rajtuk kívül még többen is jelen voltak, akik vele együtt mentek fel Jeruzsálembe” (Mk 15,40 skk.). A két Mária mindvégig kitartott Jézus mellett, egész estig ott maradtak kereszttje közelében, s jelen voltak akkor is, amikor Arimateai József levette Jézus holttestét a keresztről, gyolcsba göngyölte, és sziklába vájt sírboltba helyezte: „Mária Magdolna és Mária, József anyja megfigyelték, hogy hova temette” (Mk 15,47).

Amikor a szombat elmúlt, „a hét első napján, kora reggel” (Mk 16,8) kimentek a sírhoz, mégpedig azzal a céllal, hogy a drága holttestet bebalzsamozzák. Kedves halottuk miatti szomorúságuk érthetővé teszi, hogy az üres sír megzavarta az asszonyokat, s bár az angyal bátorította őket, és a feltámadást adta nekik tudtul, „félelem és szorongás” vett rajtuk erőt (Mk 16,8). Jézus elsőként Péternek, az Egyház sziklaalapjának jelent meg (1Kor 15,5). De az ősegyházban az asszonyok kezekedtek róla, hogy az Úr valóban feltámadt, mégpedig test szerint, s ez a hittel tanúsított esemény azóta is minden idők kritikáját kiállta.

Szent János szerint Mária Magdolna külön is tanúja volt a feltámadásnak. A történet, amelynek köszönhetően Mária Magdolna alakja oly kedvessé vált a keresztények számára, ez: „Mária ott állt a sír előtt és sírt. Amint így sírdogált, egyszer csak benézett a sírba. Láttá, hogy ott, ahol Jézus teste volt, két fehér ruhába öltözött angyal ül, az egyik fejtől, a másik lábtól. Megszólították: 'Asszony, miért sírsz?' -- 'Mert elvitték Uramat, s nem tudom, hová tették.' E szavakkal hátrafordult, s látta Jézust, de nem tudta róla, hogy Ő az. Jézus megkérdezte: 'Asszony, miért sírsz? Kit keresel?' Abban a hiszemben, hogy a kertész áll mögötte, így felelt neki: 'Uram, ha te vitted el, mondd meg, hová tetted, hogy elvihessem magammal.' Jézus most nevén szólította: 'Mária!' Erre megfordult, s csak ennyit mondott: 'Rabboni!' Ami annyit jelent: 'Mester!' Jézus ezt mondta neki: 'Engedj! Még nem

mentem föl az én Atyámhoz. Inkább menj a testvéreimhez, és vidd nekik hírl: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez.Ŧ Mária Magdolna ment, és hírl adta a tanítványoknak: ŦLáttam az Urat, s ezt mondta nekem!Ŧ" (Jn 20,11--18).

Igen, az asszony megy és hírl viszi az apostoloknak: „Láttam az Urat!" János evangéliumában Mária Magdolnát, akit kiszabadított a gonosz hatalmából, az Úr arra választotta ki, hogy megvigye az apostoloknak a feltámadás örömhírlét, az apostoloknak, akik még mindig nem akarták érteni az Írásokat (Jn 20,9). Ezért kapta Magdolna az apostolok apostola nevet.

Vajon az Egyház történetében nem ismétlődik-e meg újra és újra, hogy nőknek kell Jézus örömhírlét megvinniük? Vajon nem állnak-e napjainkban is nők az Evangélium szolgálatában? Mária Magdolna épp az ő szentjük!

Ünnepét a 8--9. században Keleten általában július 22-én ülték, a nyugati egyházban azonban csak a 12. sz. után terjedt el a tisztelete. Ma már a liturgiában nem emlékezünk meg sem a betániai Máriáról, sem a névtelen bűnös asszonyról, akiről Lk 7,36--50 szól, hanem csak Mária Magdolnáról.

A legenda szerint az Úr mennybemenetele után Mária Magdolna Krisztus iránti szeretetében nem akart többé embert látni. Ezért elment Aix-les-Bains környékére (ma Dél-Franciaország), és itt élt egy barlangban 30 esztendeig, ismeretlenül, vezekelve. Az imádság minden órájában angyalok emelték az égbe -- ilyenkor arca ragyogott, mint a nap. Egyszer csak rábukkant egy pap és elvitte a templomba. Ott megáldozott és karját kitérve elszenderedett az oltár mellett.

A legendák, kivált a középkoriak, sok csodát említenek. Például: Burgundia hercege, Gerhard kolostort alapított Verolay-ben. S hogy művét betetőzze, elküldött Aix-be egy barátot, hogy hozza el onnan Mária Magdolna ereklyéit. Az meg is találta a sírt -- csodálatos módon rá volt vésve a szent története. Hanem amikor hazatérőben már csak egy fél mérföldnyire volt a kolostortól, egy lépést sem tudott tovább menni a szent ereklyékkel. Csak amikor üzent az apátnak, s az a többi baráttal ünnepélyes körmenetben elé jött, akkor tudták az ereklyetartót elmozdítani és tovább vinni.

Egy lovag, aki minden esztendőben elzarándokolt Mária Magdolna sírjához, egy összetűzés alkalmával életét veszítette. Amikor ravatalon feküdt, a barátai panaszkodtak, hogy Mária Magdolna ezt a hű lovagot hagyta bűnbánat és gyónás nélkül meghalni. Erre a halott mindnyájuk rémületére felült, papot kért, meggyónt, magához vette a szent Útravalót, aztán újra lefeküdt és meghalt.

Egy hajón, amely veszedelemben forgott, volt egy várandós asszony. Segítségül hívta Mária Magdolnát, és megfogadta, ha megmenekül és fia születik, kolostorba küldi. Erre megjelent egy ragyogó nő alak, kivezette a partra, a többiek pedig mind odavesztek.

Egyszer egy férfi felírta bűneit egy cédulára, és Mária Magdolna oltárára tette, a terítő alá, s kérte a szentet, esdje ki számára bűnei bocsánatát. Amikor visszavette a cédulát, nem volt rajta semmi, teljesen tiszta volt.

Irgalmas Istenünk, kinek feltámadott Fia, a mi Urunk, Jézus Krisztus Mária Magdolnát az apostolok apostolává tette, kérünk, add meg nekünk az ő közbenjárására, hogy mi is az élő Krisztust hirdessük, és megláthassuk dicsőségben Őt, aki veled és a Szentlélekkel egységben él és uralkodik mindörökkön örökké!

Július 23.

SZENT CASSIANUS (JÁNOS) apát

Július 23.

*360 körül +Marseille, 430-435 között

A 3., de még inkább a 4. században a világ egy figyelemre méltó jelenség tanúja volt. Először Egyiptomban, utána Palesztinában, Szíriában és Kisázsiaiban az emberek Krisztusért elhagyták családjukat, otthonukat, városukat. Céljuk a puszták volt; itt akarták utánozni az üldözések idejének

hőseit, a vértanúkat, mégpedig vértelen mártíriummal: virrasztás, böjtölés és a bűnbánat egyéb cselekedetei által. Itt vívták meg harcukat a démonok ellen, „nem annyira a vér és test ellen..., hanem a fejedelemségek és hatalmasságok, e sötét világnak kormányzói és az égi magasságok gonosz szellemei ellen” (Ef 6,12).

Ezt a mozgalmat nemcsak kezdete kapcsolja a római birodalom keleti részéhez; itt jutott el tetőpontjára is, itt alakították ki a későbbi kolostori élet modelljét. Alexandriai Szent Atanáz (lásd: A szentek élete, 192. o.) már 357 körül megszerkesztette a szerzetesség „programját”: Szent Antal életét. Felső-Egyiptomban az idősebb Szent Pakhomiosz (lásd: 271. o.), miután megismerte a remeteélet nagy veszedelmeit, megalapította az első nagyobb kolostorokat, amelyekben a szerzetesek együttesen küzdhettek a keresztény tökéletesség eszményéért. Az Alexandriától délre fekvő sivatagban élt a szerzetesség teoretikusa, Euagriosz Pontikosz (346–399), aki lelki írásaiban a sivatagi atyák hagyományos tanítását kapcsolta össze merész filozófiai és teológiai spekulációkkal.

„A kereszténység új hőseiről”, a szerzetesekről szóló hír hamarosan elterjedt a birodalom nyugati részén is. A szerzetesi életforma Nyugaton történő elterjesztésében a legnagyobb érdemet Cassianus szerezte.

Sajnos alig tudunk többet róla, mint amit ő maga említ önmagáról írásaiban. Szülőföldje feltehetően Scythia Minor római provincia volt. 360 körül született. Korán belépett egy betlehemi kolostorba. Írásainak jó latinsága arról tanúskodik, hogy előzően alapos tanulmányokat folytatott. 385 után hamarosan egy társával, Germánusszal Egyiptomba, a szerzetesség hazájába ment. Mintegy tizenégy évig tartózkodott itt, hogy megismerje a remeték aszketikus életmódját és lelki életét. Ezután mindketten Konstantinápolyba utaztak, s ott Cassianust diakonussá szentelte Aranyszájú Szent János (lásd: A szentek élete, 516. o.). Cassianus nagyon szerethette püspökét, mert amikor száműzték, Rómába indult, hogy megvédelmezze I. Ince pápánál (401–417). Ez a bátor tette biztonnal megalapozta a jó híret Rómában, mert sok évvel később, amikor Nesztoriosz tévtana kezdett elterjedni, tőle akartak felvilágosítást kérni a keleti viszonyokról. Időközben azonban Cassianus már Gallia déli részén, Marseille-ben alapított két kolostort: az egyiket férfiak, a másikat nők számára. A Szent Viktorról nevezett férfikolostort saját maga vezette.

Feltehetően már előzően, Rómában pappá szentelték. További életéről alig tudunk valamit. 430 és 435 között halt meg kolostorában.

Cassianus különösen két írásával gyakorolt igen nagy hatást a következő évszázadokra. Az első: De institutis coenobiorum. Benne Nyugat szerzetessége elé tárja példaként Kelet szerzeteseinek életmódját és lelki tanítását. Valójában ezzel alakította ki a nyugati kolostorokat Szent Benedek (lásd: A szentek élete, 339. o.) nagy törvényhozásáig. Ebben az írásában szó van a szerzetesek ruházatáról, a nappali és éjszakai liturgikus imáról, az újoncok felvételéről és tanításáról, végül azokról a főbűnökről, amelyek ellen a szerzetesnek harcolnia kell; ezek: mértéktelenség, paráznaság, fösvenység, harag, szomorúság, restség, dicsőiségvágy, gőg.

A másik, fontosabb művét Cassianus Collationes patrumnak, Az atyákkal való beszélgetéseknek nevezte el. Az egyiptomi remetéknél szerzett élményeit írja le benne. Az anakorétákkal folytatott huszonnégy, vélhetően képzelt beszélgetésben sűríti „a puszta bölcsességé”-t. Alig ért el más lelki könyv olyan sikert, mint ez. Az egész középkoron át az újkorig egyre másolták. Nem akadt olyan kolostor, amelyben hiányzott volna. Szent Benedek ajánlja a regulájában, Aquinói Szent Tamás (lásd: A szentek élete, 67. o.) pedig gyakran idézi tekintélyként.

Mi hát ennek a műnek a tartalma, amely által Cassianus sok évszázad számára a lelki élet tanítómestere lett? A „gyakorlati”, „tevékeny” életet hangoztatja, amely a bűn elleni harcban és az erényekre való törekvésben valósul meg, tehát körülbelül a mai „aszkézis” fogalommal egyezik meg. Megkülönbözteti tőle az „elméleti”, „szemlélődő” életet, amely „a mennyei dolgok szemlélését, a legszentebb valóságok megismerését” foglalja magában. „Aki el akar jutni a szemlélődésre, annak először feltétlenül teljes buzgósággal és minden ereje mozgósításával a tevékenységet kell elsajátítania. Hiába törekszik tehát Isten szemlélésére az, aki nem kerüli a bűn szennyét.” Önmehtagadás, magányosság, szegénység, böjt, virrasztás, imádság által kell hát eltávolítani a szentség útján tornyosuló akadályokat. „A másodrangút, a böjtöket, az éjszakai virrasztásokat, a

visszavonultságot, a Szentírás tanulmányozását a fő cél érdekében kell tehát gyakorolnunk, nevezetesen a szív tisztaságáért, amely a szeretetben nyilatkozik meg, s nem szabad amazok miatt elhagynunk ezt a fő célt." Ha elértük a tökéletes szeretetet, a szív tisztaságát, akkor már adottak a szemlélődés feltételei. Az eszmény ugyanis az, hogy a lélek szüntelenül Istennel foglalkozzék. Ez a célunk a mennyben, ennek megvalósítására kell már a földön is törekednünk, amennyire ezt az emberi természet lehetővé teszi.

A szemlélődés Cassianus szerint tartós foglalkozás Istennel. Amik pedig akadályozzák lelkünket, hogy állandóan isteni gondolatokkal foglalkozzék, azok az idegen gondolatok, amelyek keletkezése nem rajtunk múlik ugyan, de amelyeket mégis elfogadhatunk vagy visszautasíthatunk. Szükséges ezért, hogy különbséget tegyünk gondolataink között. Az egyik gondolatot Isten támasztja bennünk a Szentlélek megvilágosítása által, a másikat pedig a sátán, aki vagy azáltal csalogat minket, hogy kedvünket leljük a rosszban, vagy pedig titkos és csalárd mesterkedésével, hiszen a világosság angyalává is tud változni. Az első pillantásra mindkét gondolat teljesen hasonlóan tűnik egymáshoz, mint ahogy a hamis érme gyakran nagyon hasonló a valódihoz. A kettő megkülönböztetésének képességét Cassianus „discretio spirituum”-nak, „a szellemek megkülönböztetése”-nek nevezi. Ez a discretio minden erény anyja, oltalmazója és irányítója. Így hát már Cassianusnál is találkozunk a megkülönböztetés hasonló szabályaival, mint amelyeneket Loyolai Szent Ignác (lásd: A szentek élete, 387. o.) állított fel később klasszikus formában a lelkigyakorlataiban.

A tökéletesség csúcsát azonban a „tisztá imádság”, a „tűz imája” képezi, amelyet csak nagyon kevesen ismernek saját tapasztalatukból. Az ember nem is juthat el hozzá saját erejéből, hanem csak kegyelemként áradhat beléje.

El kell ismernünk, hogy Cassianus nem volt eredeti szellem. Nagymértékben rendelkezett azonban azzal a képességgel, hogy mindazt, amit hallott és olvasott, ügyesen elrendezze, és világos formában adja tovább. Gondolataiban messzemenően függ Euagriosz Pontikosztól, akit bizonyára megismert egyiptomi tartózkodása alkalmával, de sohasem hivatkozik rá, mert Euagrioszt akkoriban erősen támadták Origenészhez (184–254) való vonzódása miatt. Az is helytálló, hogy Cassianus a lelki életet nagyon intellektuálissá, sőt intézményessé tette. Kijelentéseit nem mindig alapozza karizmatikus élményeire, mint az egyiptomi atyák. Találkozunk továbbá Cassianusnál bizonyos aszketikus ferdeségekkel is, amelyek nem voltak veszélytelenek a későbbi szerzetességre nézve. Így például a tökéletesség (az igazi keresztény a szerzetes) szerinte csak a világtól való menekülés által valósulhat meg. A keresztényeknek két osztályba sorolása: azok, akik meg akarnak menekülni és azok, akik el akarnak jutni a tökéletességre, bizonyára nem felel meg teljesen az Evangélium szellemének. Cassianusnak egy bizonyos voluntarista vonását sem szabad félreismerni, s ennek lecsapódása mindenekelőtt a tizenharmadik collatióban található, ahol állást foglal Szent Ágoston (lásd: A szentek élete, 503. o.) kegyelemtanával szemben, és ezzel az úgynevezett „szemipelagianizmus” atyja lett. Ez a tény volt bizonyára annak az oka, hogy a római Egyház miért nem ismerte el soha Cassianust általánosan szentnek. Csak Marseille egyháza tiszteli még ma is szentként a Szent Viktor apátját.

SVÉD SZENT BRIGITTA

Július 23.

*Finstad 1302/03. +Róma, 1373. július 23.

Brigitta oly szorosan hozzátartozik a svéd történelemhez, mint Jeanne d'Arc Franciaország vagy Assisi Szent Klára Itália történetéhez. Ő azonban magányosabb, mint más országok női szentjei. Délen alig találkozunk az egyháztörténelemben olyan női szenttel, akit ne támogatott volna egy kortárs férfi szent: Benedek és Skolasztika, Ferenc és Klára... Brigitta környezetében voltak ugyan szent életű férfiak és tudós papok, de közülük egyik sem lett kanonizált szent.

Brigitta édesapja legman, azaz 'törvénykezési joggal fölruházott földesúr', ill. 'törvényszéki bíró' volt, s mint ilyen az egyik tartományban a ting, azaz 'legfőbb bíróság' élén állt. Anyja rokonságban állt Svédország egymást váltó királyi családjaival. Brigitta gyermekkorára sötét árnyként borult édesanyja halála: 11 esztendő volt, amikor édesanyját elvesztette. Míg férjhez nem ment, az egyik nagynénjénél élt, elszakítva édesapjától és testvéreitől. Ebben a nehéz időben talált rá először

Krisztusra, aki „tudta, mi a szenvedés”. Brigitta hamar fölfogta az összefüggést az emberi bűn és a megalázódás, valamint a Krisztusban elnyert kiengesztelődés és a kegyelem között.

Tizenhárom éves korában férjhez adták, jöllehet kolostori életre vágyott. Házassága első két évében önként vállalt megtartóztatásban élt -- ami részben fiatal korával, részben korai istenélményeivel magyarázható -- majd nyolc gyermeket adott férjének, Ulf Gudmarssonnak, aki szintén legmannak volt a fia, és később maga is legman lett. A háztartást és a gazdaságot (meglehetősen nagy birtokuk volt) maga Brigitta vezette, s közben nemcsak azt tanulta meg, mit jelent a ház asszonyának és családjának lenni, hanem azt is, hogyan kell mindeközben a maga akaratáról egészen lemondani. Katalin (Karin) nevű leányuk Brigitta nyomdokaiba lépett, és azt a kolostori életmódot választotta, amelyet Brigitta megálmodott.

Férje halála után Brigitta leköltözött Rómába. Háza a Piazza Farnesén éveken át nyitva állt az északról érkező zarándokok előtt, kiknek lehetőséget teremtett arra is, hogy anyanyelvükön gyónhassanak és kapjanak feloldozást. Mindamellet szívében a kolostori élet eszménye, a Krisztussal és Máriával való közösség foglalta el a legfőbb helyet. Sokat fáradozott, hogy Európa uralkodóit kibékítse egymással, a pápát pedig rábírja, hogy térjen vissza Avignonból Rómába. De annak érdekében is sokat tett, hogy a püspökök és papok változtassanak életmódjukon. Miután 1372-ben elzarándokolt Jeruzsálembe, a kinyilatkoztatások -- amelyeket a Revelation c. könyv 7 kötetében írt le -- elérték tetőpontjukat.

Jézus szenvedéseinek leírásakor Brigitta azonosult Máriával. Nem írte be azzal, hogy honfitársait elvezesse Isten Anyjához, hanem maga is mintegy anyja lett Svédországban a kereszténységnek. E téren egy olyan belső valóságról volt szó, amely a lelki életnek már-már megfoghatatlan misztikus rétegét érintette.

Gyóntatója és a lánya, Katalin mellette volt, amikor meghalt. Holttestét oly nagy kegyelettel szállították haza Svédországba, hogy az már a szentet megillető tisztelet jelének volt tekinthető.

S mivel egy rendalapító munkája nem fejeződik be a halálával, hanem továbbfolytatódik az általa alapított renden belül, amikor Brigitta holttestét Vadstenában örök nyugalomra helyezték, ez megadta az utolsó indítást ahhoz, hogy itt kolostor létesüljön. Katalin elhozta az 1370- ben kelt bullát, amelyben V. Orbán pápa meghagyta Liszköping püspökének, hogy Vadstenában építsen két kolostort, egyet a nővéreknek, egyet pedig a paptestvéreknek. Az építkezést 1371-ben kezdték meg, azon a területen, amelyet még Brigitta ajándékozott birtokaiból a kettős kolostor számára. 1375-ben Katalin visszament Rómába, hogy hazája kívánságának megfelelően kérje édesanyja szentté avatását és a szabályzat jóváhagyását.

A szabályzatot az alvastrai ciszterci kolostorban dolgozták ki, azután Rómába került, ahol V. Orbán pápa hagyta jóvá meglehetősen sok módosítással. Az átdolgozott szabályzat teljesen megfelelt az egyházi hagyományoknak, de eltért attól az iránytól, amelyet az alvastrai ciszterek Brigitta látomásainak feldolgozása során rögzítettek. V. Orbán például ki akarta iktatni belőle Brigittának a szegénységre vonatkozó alapelvét, s ezt egy pontosan kidolgozott szervezeti szabállyal kívánta helyettesíteni, amelynek értelmében a két konvent zavartalanul együttműködhetett volna. Az alvastrai atyák viszont abban az irányban próbálták Brigitta szabályzatát módosítani, hogy a papok konventje ne élvezhessen annyi önállóságot mint az apácáké -- így akarták elejét venni, hogy a kettős kolostor szóbeszéd tárgya legyen.

Brigitta megkívánta, hogy mindenki, aki belép, hozzon magával valami kevés vagyont, ami az illető halála után szálljon rá a következő belépőre. Időközben viszont meglehetősen sok birtokot adományoztak a kolostornak. Kérdéssé vált tehát, vajon továbbra is meg kell-e kívánni a belépőktől a hozományt. Ezzel a gazdagok előnyösebb helyzetbe kerültek volna, a szegényeket pedig gyakorlatilag kizárták, s így egyfajta simónia kapott volna lábra. Így kiiktatták Brigittának a hozományra vonatkozó kíválmát, de egyszersmind azt a tilalmát is, amely szerint nem lett volna szabad adományokat elfogadni.

Brigitta azt akarta, hogy abból, ami a kolostorok birtokain terem, a fölösleget minden évben november 1-én adják oda a szegényeknek. Ezt úgy módosították, hogy csak azt kell a szegényeknek ezen a napon odaadni, ami a jövő biztosítása után marad fölöslegnek. Más szóval megengedték, hogy minden esztendőben több maradjon meg, mint amennyire szükségük van. Ezzel pedig feladták a

szegénységet, amelyet Brigitta oly szigorúan előírt. Ebben a változatban vált a brigitták rendjében a szabályzat kötelezővé. Az egyes tagok szegénységére vonatkozó szabály ugyan érvényben maradt, de a kolostor egészének szegénysége nem valósult meg. És még több más vonatkozásban is kiforgatták, illetőleg elsekélyesítették Brigitta gondolatait.

Brigittát teljesen magával ragadta a gondolat, hogy egy még csaknem pogány népet megnyerjen az Evangéliumnak, és elvezessen a szentségre. Az ő kolostori eszménye mélyén szembefordulás rejlik az Istentől kapott küldetésének megfelelni nem tudó, elvilágiasodott Egyházzal szemben éppúgy, mint azzal a magabiztossággal, amellyel kora világi társadalma a saját jogaira támaszkodott. Egyetlen rendalapító sem akadályozhatja meg, hogy rendje tévútra ne térjen, és az emberi lét terhe alatt össze ne roppanjon. Brigitta sem lehetett kivétel. Mindazonáltal ha a háttérét is nézzük annak, ami Vadstenában végül mégis létrejött, föl kell ismernünk, hogy Brigittának a Szentlélek sugallta a kolostoralapítás gondolatát.

A régi kolostorból csak részek maradtak fenn. De a templom a régi fényében áll, és tanúskodik építtetőjének, Brigittának elgondolásairól. Itt nyugszanak Brigitta hamvai is. Körülötte gyertyák égnek, és a virág sem hiányzik mellőle soha. Mert Brigitta még ma is nagyon népszerű egész Svédországban. Minden évben megülik ünnepnapját. „Számátalan kórház, otthon és menhely viseli a nevét. S egy protestáns Societas St. Brigittae ápolja a kultuszát és gondozza az örökségét. †Svédország legnagyobb asszonya, aki egyike hazája legkedveltebb leányainak, s azzal dicsekedhet, hogy egy protestáns népnek a nemzeti szentje” (K. Adalsten).

Brigittát 1391. október 7-én avatták szentté. Ünnepe 1623-ban vették fel a római naptárba, október 7-re. 1628-ban Szent Márk pápa miatt október 8-ra, 1969-ben pedig a halála napjára, július 23-ra helyezték át.

Svédországnak ez a kiemelkedő alakja három, időben egymástól elég távol eső típust egyesít magában: az ősi germán szágák hősnőjét, a középkor szent asszonyát és az itáliai reneszánsz előkelő úrnőjét. A fennmaradt forrásokban tükröződik személyiségének színessége, sokoldalúsága.

Édesanyja korai halála után Brigitta szigorú nagynénje felügyelete alá került, aki az egyik éjjel azon kapta, hogy ott térdel a feszület előtt. Kemény télen, dermesztő hidegben éjfélkor fölkelni csupán imádkozni! -- ez nem fért a fejébe, és Brigitta egzaltáltságának jeleként értelmezte, amire oda kell figyelnie. Így aztán jól elverte, és több házimunkát adott neki, hogy kijózanodjon és a jövőben kerülje az effélet.

Brigitta mindössze kilencesztendős volt, amikor már mély vallásos élményei voltak. Egy alkalommal annyira hatással volt rá egy prédikáció, amely Jézus szenvedéseiről szólt, hogy amikor egy feszület előtt imádkozott, hallotta a hangot: „Nézz ide, mennyi sebet ejtettek rajtam!” A kislány egészen kétségbeesve fölkiáltott: „Ó Uram, ki tette ezt veled?” És kapta a választ: „Azok, akik megvetnek, és megfeledkeznek arról, hogy szeressenek.”

Tizenhárom éves korában adták férjhez. Maga az Úr Krisztus nyugtatta meg állapotának szent volta felől: „Egy alázatos és jámbor asszony kedvesebb nekem, mint egy gőgös szűz, s egy istenfélő életet élő asszony ugyanúgy szolgálhat engem, mint egy tiszta és alázatos szűz. Ha két lélek a szeretetben eggyé lesz -- és Isten dicsőségére gyermekeket hoznak világra és nevelnek föl -- a lelki templomban, amelyet szeretetük épített nekem, én ott vagyok harmadikként.”

A jótékonykodásban ezt az elvet követte: „Minden, ami több, mint amire az embernek szüksége van, fölösleg, amit meg kell osztani.” Érthető módon vendégszeretete nem ismert határokat; főleg olyanokat fogadott, akik részéről nem számíthatott viszonzásra. Naponta tizenkét szegény evett az asztalánál. Támogatott kórházakat -- s ezekben maga is ápolta a betegeket --, templomokat és kolostorokat. Egy alkalommal az intézője szemére vetette bőkezűségét, kijelentve, hogy így nem mehet tovább. Brigitta ezt válaszolta: „Addig kell adnunk, amíg van miből, hiszen a mi Urunk is nagylelkű adakozó. Pártolom a szegényeket, hiszen nincs más vigaszunk.”

Harminckét éves korában Brigittát Stockholmba hívták főudvarmesternőnek. Nem volt kedvére az udvari élet, de fölismerte feladatát: a lelkére kell beszélnie a gyenge jellemű II. Magnus királynak, aki

könnyelmű, kicsapongó életet folytatott, uralkodói kötelességeit pedig elhanyagolta. Brigitta „nyúl szív”-nek és „megkoronázott számár”-nak hívta. Amikor Dániával szemben a király eladósodott, s ezért súlyos adót akart kiróni, Brigitta két fiával, Karllal és Birgerrel elébe járult és így beszélt: „Uram, ne tedd. Inkább itt a két fiam, ajánld fel őket túsul, míg meg nem tudod fizetni, amivel tartozol, és ne sértsd az Istent alattvalóidban!”

Csakhamar látnia kellett azonban, hogy az udvarnál tehetetlen, hazatért tehát. Akkor egy nap elragadtatásban hangot hallott: „Asszony, hallgass rám, én vagyok az Úr, a te Istened. Tudd meg, hogy nem csupán miattad beszélek, hanem az egész kereszténység javára. Te leszel a szócsövem. Menj vissza az udvarhoz, de nem mint udvarhölgy, hanem mint Isten prófétája!”

Brigitta kopott vezeklő öltözetben jelent meg az udvarban. Csodálkoztak rajta és gúnyolták, ő viszont ostromozta az uralmon lévőket visszaéléseit, és apokaliptikus fenyegetésekkel fordult a király, a nemesség és a klérus ellen. Elítélte a rablólovagokat, fölszólt az ellen, hogy robotot követelve megszenteltelenítik a vasárnapot, és minden más módon sértik az emberi méltóságot. A királynak szemére vetette, hogy amikor a parasztokra súlyos adót vet ki, úgy tesz, mint egy útonálló, aki kifosztja a vándorokat, „és elnézi, hogy országa partjainál a hajótöröttektől még megmaradt holmijukat is elrabolják”.

Szent felháborodásában a méltatlan papság ellen is fölemelte a szavát: „Egyetlen pap sem teszi életében azt, amit hirdet, ezért a szavának nincs fogamatja. A szentségeket úgy szolgáltatják ki, hogy az gúnyszámba megy. Ennek a kornak a papjai fogták a tíz parancsot, és egyetlen paranccsá zsugorították össze: Adj pénzt!”

Amikor Magnus király háborút akart indítani Oroszország ellen, abban a reményben, hogy így kilábal a bajokból, arra kérte a prófétaasszonyt, hogy vesse latba a tekintélyét és lelkesítse a népet. Amikor Brigitta ezt felháborodottan visszautasította, a királyi udvar még inkább ellene fordult. Egyik reggel a király e szavakkal fogadta: „Hadd hallom, ma éjszaka mit álmódott rólunk az én kis unokahúgom?”. Erre az udvaroncok nagy hahotával válaszoltak. Mások bolondnak, bűbájosnak, boszorkánynak nevezték. Egy nemesember, amikor arra ment az utcán, háza ablakából a nyakába zúdított egy tál szennyes vizet. Brigitta azonban a sok megaláztatás után is világosan megmondta az Oroszországban megsemmisítő vereséget szenvedett királynak: „A katonáid azért vesztek oda, mert hódító céllal küldted őket a csatába.”

Nem sokkal azután, hogy kolostoralapítási tervei megszülettek, Isten újra szólt Brigittához: „A virágok kinyíltak. A gyümölcs is beérik, ha eljön az ideje. Most menj Rómába, és maradj ott, míg nem látod a pápát és a császárt, és nem közlöd velük, amit majd mondok neked.”

Róma, mivel a pápa Avignonban székelt, elég siralmas látvány nyújtott. Brigitta Isten büntetésére hivatkozva itt is nyíltan ostromozta a bűnöket. A fejedelmeket gyilkosoknak nevezte, a prelátusokat állatoknak. Egy kardinálist majomhoz hasonlított, egy püspököt pedig iszapba süppedt teknősbékához. Az egyik apátról így beszélt: „A szerzetesek tükrének kellene lennie, és a szajhák feje.”

Nem csoda, hogy Brigitta bizonyos körökben ellenszenvet váltott ki. Elterjesztették, hogy boszorkány, akit el kellene égetni. A felbőszített emberek a palota elé tódultak, amelyet bérelt, és bevették az ablakokat, majd a kaput is betörték, és szobáról szobára haladva keresték. Már a máglyát is megrakták neki! Alig sikerült egérutat nyernie. Hanem a kardinális, aki otthont adott neki, veszedelmesnek látta a közelségét, ezért felmondta a lakást.

Lángoló szavaival Brigitta elérte, hogy V. Orbán pápa elhagyta Avignont, és visszatért Rómába. Nem sokkal később azonban a pápa úgy érezte, nem tud azokkal a nehézségekkel megküzdeni, amelyekkel Péter városában szembetalálta magát, és visszafordult. „Fáradt vagyok a harchoz!” Akkor a látnok asszony ezt mondta neki: „Azt hiszi, Szentséges Atya, hogy az én szívemet nem sebzí a honvágy az északi táj után, ahol a tavak kristálytisza vizében ősréngetegek és hullámzó gabonaföldek tükröződnek? De nem a vágyainknak kell megszabniuk, milyen úton járjunk, hanem Isten akaratának. S ha mégis visszatér Avignonba, tudja meg, csak azért teszi, hogy ott meghaljon.” -- Orbán néhány héttel azután, hogy Avignonba érkezett, meg is halt.

Urunk és Istenünk, ki Szent Brigittának, amikor Fiad kínszenvedésén elmélkedett, mennyei titkokat nyilatkoztattál ki, kérünk, add meg szolgálódnak, hogy dicsőséged megnyilvánulásakor ujjongva örvendhessenek.

Július 24.

SZENT KRISTÓF

Július 24.

+250 táján

Kristóf azon szentek sorába tartozik, akiknek a létezését történetileg nem lehet egyértelműen igazolni, mégis oly nagy tiszteletnek örvend, hogy e téren igen sok történetileg bizonyíthatóan létezett szentnek fölötte áll.

A hagyomány szerint Kristóf a 3. század derekán Szamóban (Lükia) adta életét Krisztusért. Az útonjárók patrónusáról, akinek képét ma is sok autós és motoros magával hordja, a Legenda Aurea szerzője rajzolta a legszínesebb képet:

Az óriás Kristófot az a vágy fűtötte, hogy szolgálatait a leghatalmasabb úrnak ajánlja fel. Először egy király szolgálatába állt, de mert ez félt az ördögtől, ott hagyta, és az ördög szolgálatába szegődött. Csakhogy az ördög is félt a kereszt jelétől -- így jutott el Kristóf végül Krisztushoz.

Amikor Krisztust kereste, egy remete azt a tanácsot adta neki, hogy ha Krisztussal akar találkozni, keresztelkedjék meg és legyen a felebarátai szolgálatára. Kristóf megfogadta a tanácsot.

Volt ott egy hatalmas folyó, melyen a zárándokok mindig csak nagy félelemmel tudtak átkelni. A remete azt ajánlotta Kristófnak, hogy hatalmas erejét itt állítsa az emberek szolgálatába, azaz ha a folyóhoz érkezik valaki és fél a víz sodrától, segítsen az átkelésben. Kristóf megfogadta a tanácsot. Készített magának egy kunyhót a folyó partján, abban élt, s egy nagy botra támaszkodva sorra átvitte a folyón az utasokat.

Egy éjjel úgy hallotta, mintha a nevén szólították volna. Egy szegényes külsejű gyermek állt kunyhója előtt, és a segítségét kérte. Kristóf szívesen teljesítette kérését, már csak azért is, mert a kicsi könnyű tehernek ígérkezett hatalmas vállal számára. Amint azonban a folyó közepe felé tartott, a teher mind nehezebb lett, mintha ólmot cipelt volna. Csaknem a víz alá merült a súlya alatt, s minden erejét össze kellett szednie, hogy átérjen a túlsó partra.

Ott azután a kisfiú elmagyarázta Kristófnak a keresztség misztériumát, és azt mondta: „Ami a válladat nyomta, több volt, mint az egész világ. A Teremtőd volt az, akit áthoztál, én ugyanis az a Krisztus vagyok, aki a leghatalmasabb és akinek szolgálni akartál.”

És az isteni Gyermek jutalmul megajándékozta őt a vértanúság koszorújával.

Mert Kristóf ezután fáradhatatlanul térítette az embereket Szamóban. Jó szolgálatot tett neki a botja, amely a földbe szúrva menten kizöldült. Nemcsak azok a katonák tértek meg szavára és csodáira, akiket az elfogatására küldtek, hanem az a két szolgálólány is bátran vállalta a vértanúhalált, akiknek a börtönben el kellett volna őt csábítani.

Miután Kristófnak sem a máglya tüze, sem az izzó sisak nem ártott, kirendeltek négyszáz katonát, hogy nyilakkal célba vegyék, de a nyilak egy kivételével megálltak a levegőben. Az az egy a bíró szemébe repült. Végül lefejezték Kristófot, de még a vérében is erő volt: meggyógyult tőle a bíró szeme.

SZENT BORISZ és GLEB vértanúk

Július 24.

és szeptember 5. Ünnepek: május 2. Borisz: +az Alta pataknál, Kijevtől délkeletre, 1015.

július 24. Gleb: +Szmolenszk közelében, 1015. szeptember 5.

Kijevi Szent Vladimir (lásd: 378. o.) birodalmának egy-egy erődtítményét még életében fiai vezetésére bízta. Mivel az utódlás rendszere hiányzott, a nagyfejedelem halála (1015) számos utódjelöltben ébresztett politikai becsvágyat. Több vetélytárs jelentette be igényét Kijev trónjára. A krónika szerint turovi Szvjatopolk így nyilatkozott: „Meg akarom ölni minden testvéremet, és Oroszország egyeduralkodója akarok lenni.” Ennek az irgalmatlan testvérharcnak esett áldozatul Borisz herceg (keresztneve Román) és muromi Gleb is (keresztneve Dávid). Ők voltak Vladimir legkisebb fiai, a fejedelemnek Anna bizánci hercegnővel kötött házassága előtti időből; anyjuk egy volgai bolgár nő volt.

Borisz apja halálakor a kijevi orosz föld déli részén tartózkodott, és visszatérőben volt a besenyők elleni hadjáratáról. Mivel tekintélyes hadsereg kísérte, különösen veszélyesnek tűnt féltestvére számára. Borisz határozottan visszautasította kíséretének ajánlatát, hogy hatalommal szerezze meg apja trónját, sőt még el is bocsátotta seregét. Nem hiányzott belőle a bátorság és a személyes vitézség, ám hogy bátyja ellen vonuljon, azt méltatlannak tartotta keresztény nevéhez.

Az ifjú herceg sejtette ugyan, hogy milyen sors vár rá, mégis vonakodott attól, hogy harcba bocsátkozzék, mert nem akarta megsérteni a testvéri szeretet törvényét. Tudta, hogy „Krisztus minden tanítványa azért jött a világra, hogy szenvedjen, hogy minden önkéntes vagy ártatlanul vállalt szenvedés Krisztus nevéért elviselt szenvedés”. Kevéssel halála előtt az Üdvözítő ikonja előtt térdelve így imádkozott: „Te a mi bűneinkért vetted magadra szenvedéseidet; erősíts meg, hogy én is vállalhassam az enyémet.” Nemcsak Urunk szenvedéseire gondolt, hanem „Szent Nyikita és Szent Vjacseszláv (Szent Vencel, lásd: A szentek élete, 549. o.) szenvedéseire is. Az utóbbihoz akart hasonló lenni. Arra is gondolt, hogy Szent Borbálát saját apja ölte meg”.

Ha Borisz maga nem is, de életrajzírója bizonyára a herceg szenvedéseit Krisztus és a szent vértanúk szenvedése megújításának és folytatásának tekintette. A krónikás szerint Borisz Krisztus példájára imádkozott ellenségeiért is.

Gleb néhány évvel fiatalabb volt Borisznál, s „vértanúságát” Szmolenszk közelében szenvedte el a Dnyeperen levő hajóján. Az uralomért vívott küzdelemben a győzelem nem Szvjatopolké, hanem Borisz és Gleb egy másik féltestvéreé, Jaroszláv fejedelemé lett. Mindkét herceg holttestét a Kijevtől nem messze levő Vizsgorod Baziliosz templomában temettette el, és szentté avatásuk érdekében is fáradozott. Haláluk napja különbözik, közös ünnepük, május 2-a az 1072-ben történt ereklyéátvitel emlékezte. Az orosz keresztények körében Borisz és Gleb olyan pár lett, mint számunkra Kozma és Damján, János és Pál. Idővel még a két név össze is olvadt: Boriszoglebszk lett a nép ajkán. Több falu és kolostor viselte ezt a nevet.

BOLDOG COMPIČGNE-I KÁRMELITA APÁCÁK vértanúk

Július 24.

+Párizs, 1794. július 17.

A compičgne-i (Oise megye) Kármelt 1641-ben alapították. A királyi vár közvetlen szomszédsága, ahol az udvar minden évben eltöltött néhány hetet, különféle előkelő pártfogókat jelentett számukra; közéjük tartozott Ausztriai Anna és Mária Terézia királynő. E befolyásos barátságok ellenére a ház szegény maradt, a szerzetes közösség élete a regulának megfelelően folyt, és a közösség távol maradt a janzenista viszálykodásoktól.

1789-ben a compičgne-i Kármelben tizenhat kórusnővér, három laikus nővér és egy novícia élt. A priornő, Thérèse de Sainte-Augustin Lidoine 1752. szeptember 22-én született Párizsban egy gazdagnak nem mondható családból, és Mária-Antoinette adta a rendi hozományát. Colbert unokahúgának, de Croissy nővérek a kivételével valamennyien egyszerű származásúak voltak. Erős egységet alkottak, s a házban kölcsönös megértés uralkodott; a priornő, aki önmagával szemben rendkívül szigorú volt, nővérei iránt nagy szelídséget és sok megértést tanúsított; ők pedig nagyon ragaszkodtak hozzá.

Már 1789. október 26-án megtiltották a szerzetesi fogadalmak letételét. Így a ház egyetlen novíciája, Constance Meunier nővér nem tehette le fogadalmát, de megtagadta, hogy visszatérjen a világba. 1790 elejétől kezdve különféle rendelkezések sújtották a szerzeteseket, s helyzetüket napról napra

nehezebbé és tarthatatlanabbá tették. 1790. augusztus 4-én a compiègne-i kerület direktóriumának tagjai hozzáfogtak a kolostor „nép tulajdonába került” vagyonának leltározásához. Másnap reggel egyenként kihallgatták a nővéreket, és megkérdezték tőlük, vissza kívánják-e nyerni szabadságukat. Válaszuk jegyzőkönyvi rögzítése azt mutatja, hogy egyhangúan azt közölték: folytatni akarják szerzetesi életüket; ez volt a helyzet egyébként Franciaország csaknem valamennyi kármelita nővérével. 1791. január 11-én megjelent a városi közigazgatás két hivatalnoka, és azt kívánták, hogy a jelenlétükben válasszanak priornőt, és hogy a laikus nővérek is szavazhassanak. Amint várható volt, a tizenhétből (egy idősebb nővér már meghalt, egy másik pedig súlyosan megbetegedett) tizenhat szavazat Teréz anyára esett, aki abban az időben is priornőként maradt hivatalban. A püspöki székbitorlója, Massieu gyakorlatilag alig törődött az egyházmegyével, csupán birtokokat ragadott ki belőle. Úgy tűnik, hogy nem zavarta a kármelita nővéreket, és feltehetően azt sem kísérelte meg, hogy elismertesse magát velük. A város elég barátságosan viseltetett irántuk, és közös életük utolsó hónapjait viszonylag békésen tölthették el. 1791. augusztus 10-én a kerület direktóriuma biztos kegydíjat ígért nekik. 1792 májusában a priornő még párizsi utazásra is vállalkozott, hogy a kármeliták általános előljárójától, Rigaud abbétól utasításokat kérjen. A helyzet azonban észrevehetően rosszabbra fordult, különösen amikor számos pap megtagadta, hogy letegye az esküt az alkotmányra. 1792. augusztus 17-én kibocsátották a szerzetesházak kiürítéséről és eladásáról szóló törvényt. A priornő gondoskodott a városban alkalmas lakhelyekről, a nővérek pedig világi ruhát öltöttek, mert a szerzetes öltözet viselése már több hónap óta tiltott volt. Szeptember 12-én parancsot kaptak, hogy a házat ürítsék ki, s a kiürítést 14-ig be is kellett fejezni. Négy csoportra oszlottak, s egymástól nem messze laktak azokon a helyeken, amelyeket a priornő bérbe vett; két kapusnő, aki nem tartozott a rendhez, gondoskodott a kapcsolatukról. Saint-Antoine plébánosa, aki letette az alkotmányos esküt, megengedte a káplánjának, Courouble abbénak, hogy templomának egy kápolnájában misét mutasson be nekik. Mind a négy csoportban a megszokott szabályszerűséggel végezték a közösség lelki gyakorlatait.

1792. szeptember 19-én Compiègne polgármestere aláírás végett eléjük terjesztette a szabadság és egyenlőség esküformáját, amely különbözött az alkotmányos eskütől, és amelynek törvényességét az akkori idők számára számos mértékadó egyházi férfiú elismerte. Ennek a formulának az aláírása néhány hónapig még viszonylagos nyugalmat jelentett számukra. November vége felé azonban Courouble abbénak a mind erősebbé váló fenyegetések elől ki kellett térnie, és száműzetésbe kellett mennie; ettől kezdve a nővérek nagyon nélkülözték a lelki segítséget. Az 1792. szeptember elejétől tartó tömeggyilkosságok nem tápláltak már bennük illúziót, felismerték az őket fenyegető veszélyt, és a priornő vezetésével fogadalmat tettek, hogy -- ha kell -- feláldozzák magukat Franciaországért. 1793 és az 1794-es év első hónapjai, amelyek a rémuralom tetőpontját jelentették, nem sokat változtattak a helyzetükön. A letartóztatások gyakoribbak lettek a vidéken. Nyomatékos családi okok arra késztették az egyik nővért, hogy egy ideig a fivérénél lakjon, egy másik kármelita nővér pedig társául szegődött; 1794 márciusában utaztak el. Májusban egy másik nővérnek, Marie de l'Incarnation Philippnek különféle ügyei miatt Párizsba kellett mennie: ez mentette meg az életét; ő írta meg később rendtársai történetét.

Június 13-án a priornő is a fővárosba utazott, 21-én azonban már visszatért; ezen a napon megérkezett a forradalmi bizottság, és a kármelita nővérek által lakott lakásokban házkutatást tartott. Abban a meggyőződésben, hogy a nővérek fanatikusak és hűek a királyhoz, a következő reggel letartóztatták és a vizitációs nővérek egykori kolostorába zárták be őket. Három nappal később a házkutatás alkalmával talált és a nővérek ellen felhasználható bizonyítékokat, mindenekelőtt forradalomellenes leveleket a Nemzeti Konventhez továbbították. Compiègne-i fogságuk alatt a nővérek visszavonták az új alkotmányra tett esküjüket, mert annak érvényessége iránt erős kételyeik támadtak. Július 12-én a konvent rendelkezésére összekötözött kezekkel több kordén Párizsba szállították, majd a Conciergerie-be internálták őket. Július 17-én meg kellett jelenniük a forradalmi törvényszék előtt. A vádiratból teljes bizonyossággal kiderül, hogy kármelita hivatásukhoz való hűségük volt az ellenük támasztott vád valódi oka. A sommás ítélet halálbüntetésre szült. Összesen tizenhatan voltak most a novíciával és a két világi kapusnővel együtt. Kordékon a Barrière du Trône-hoz vitték őket, ott volt felállítva a guillotine.

A vérpad lábánál megújították korábbi fogadalmukat, és elkezdtek énekelni a Veni Creator Spiritus himnuszt. Utána letérdeltek, hogy fogadják a priornő áldását. A novíciát elsőként, a priornőt pedig utolsónak végezték ki. Földi maradványaikat tömegsírba vetették, ez ma a Picpus-temető. A kármelita nővéreket 1906. május 13-án boldoggá avatták.

ÁRPÁDHÁZI BOLDOG KINGA

Július 24.

*Magyarország, 1224. +Stary Sacz (Ószandec), Lengyelország, 1292. július 24.

Kinga is láncszeme annak a több évszázadra terjedő kapcsolatnak, amely a Krisztus hitére tért lengyel és magyar nép között szövődött. Pedig élete folyása eleinte egyáltalán nem irányult Lengyelország felé.

IV. Béla magyar király és Laszkarisz Mária bizánci császári hercegnő elsőszülött gyermekeként látta meg a napvilágot. Testvére volt Árpádházi Szent Margitnak. Szülei és atyai nagynénje, a Tübingiába szakadt Erzsébet, valamint nagybátyja, Kálmán herceg és felesége, Szalóme példás hitéletének hatására maga is mélyen vallásos volt gyermekkorától fogva. Főleg Szalóme hatása félreismerhetetlen életének későbbi alakulásában. De megérinthette fogékony lelkét a 13. század nagy egyházi mozgalma, a kolduló rendek alakulása is. IV. Béla udvarában mind a domonkosok, mind a ferencesek szívesen látott lelkivezetők és tanácsadók voltak. Így juthatott Kinga egész fiatalon arra az elhatározásra, hogy szüzességi fogadalommal életét teljesen Istennek szenteli.

Nem is sejtette, hogy életéről mások már tárgyaltak -- nélküle. A lengyel származású Szalóme vetette föl a Boleszláv krakkói és szandomiri herceggel való házasság gondolatát az öt éves Kinga szüleinek. Ők azonban akkor még hallani sem akartak róla: előkelőbb, nagyobb tekintélyű férfit szántak leányuknak. Midőn azonban a tatár hordák vészfelhői tornyosultak az ország egére, többé nem a dinasztikus tervek, hanem a gyorsan és közvetlenül kapható katonai segítség lett a döntő szempont. Így azután 1239-ben igent mondtak a szomszédos lengyel fejedelem leánykérő küldöttségének, és leányuk pár napos vívódás után beleegyezett akarataikba. Talán éppen Kálmán herceg és Szalóme józsefházassága lebegett a szeme előtt, s bízott benne, hogy ha Isten sugallta neki szüzességi fogadalmát, lehetővé teszi majd annak teljesítését az új életformában is. Krakkóba vezető útja az akkori Észak-Magyarországon és Szandecen keresztül valóságos diadalmenet volt, mert életszentségének és szépségének híre ezrek kíváncsiságát ébresztette föl.

Az országra szóló esküvő és lakodalom után nem egykönnyen sikerült királyi férjét rávennie, hogy tartsa tiszteletben szüzességi fogadalmát, sőt, maga is tegyen ilyen fogadalmat. Mindkettejük buzgósa segítette elő 1253-ban Szent Szaniszló, Krakkó hajdani vértanú-püspöke (+ 1079) szentté avatását. A tatárok a muhi csata évében Lengyelországon is végigszántottak. A királyi pár előbb a szepességi Podolinba menekült, majd a Dunajec bal partján épült Csorsztin sziklavarában húzta meg magát. Kinga a tatárok elvonulása után hazalátogatott Magyarországra, s az apjától kapott bányászok segítségével 1251-ben megnyitatta a híres bochniai sóbányákat (Wieliczka).

Férje hosszabb betegeskedés után, 1279-ben meghalt. Temetésén Kinga már a ferences apácák (klarisszák) ruhájában vett részt, így is jelezve élete özvegyi szakaszának irányát és tartalmát. Jolán húga társaságában -- aki fél évvel előbb szintén megözvegyült -- abba az ószandeci klarissza zárdába lépett, amelyet annak idején a férjével együtt építtetett és látott el javadalmakkal. Jótékonykodással és önmegtagadó imaéletben teltek napjai. A nővérek 1284-ben főnöknőjükké választották. 1287-ben egy tatár betörés elől ismét Csorsztin sziklavarába menekült, nővértársaival együtt. Az ostromlókat Baksa Simonfia György vitéz és maroknyi magyar csapata futamította meg egy éjjeli rajtaütés alkalmával. A szandeci kolostort a tatárok földúlták, és Kingának 63 évesen az újjáépítés munkáját kellett irányítania...

E sok viszontagság bizonyára szintén hozzájárult életerejének felőrlődéséhez. 1291 őszén betegeskedni kezdett, és 10 hónapi betegség után 1292 júliusában állapota válságosra fordult. Maga kért papot, hogy szentségekkel megerősítse, majd július 24-én, Szent Jakab apostol vigíliáján befejezte áldásos földi pályáját. Még holtában is ellenséges betörés zavarta a kolostor életét: cseh csapatok garázdálkodtak a környéken. Tőlük való félelmükben a nővérek 3 napig titkolták főnöknőjüket.

halálának hírére... 1690-ben VIII. Sándor pápa avatta Kingát boldoggá. Öt évvel utóbb pedig XII. Ince Lengyelország egyik védőszentjévé tette.

„Ne félj, Mária, könyörgésed meghallgatásra talált az Úr előtt. Íme, olyan gyermeket szülsz, aki néked és a népnek mondhatatlanul sok örömet fog szerezni. Mert az Úr ezen gyermek életével, példájával és érdemével szándékozik megvilágosítani és megsegíteni egy veletek szomszédos nemzetet.” (Kinga édesanyja látomásban hallotta e szavakat, kevésse a szülés előtt.)

Amikor a tatárjárás után hazalátogatott, édesapja kíséretében eljutott a máramarosi sóbányákba is. A kíváncsiság levitte őket az egyik aknaszlatinai tárnába is, amelyet később róla neveztek el Kunigunda-tárnának. Kinga gyönyörködve nézte a csillogó, hófehér sótömböket. De mindjárt eszébe jutottak lengyel alattvalói, akik csak sós forrásokból párologtatott, ún. főtt sóval kénytelenek beérni. Felhasználva az alkalmat így szólt atyjához: „Atyám, add nekem ezt a sóaknát, és engedd meg, hogy innen egyenesen Lengyelországba vihessek a sótömböket.” A király tüstént teljesítette leánya kérését. Kinga pedig lehúzta ujjáról a jegygyűrűjét, és az akna birtokbavételének jeléül a mély aknába dobta. Amikor később megnyitották a wieliczka-i sóbányát, az első kitermelt sótömbben megtalálták a királyné gyűrűjét.

Istenünk, ki Boldog Kingát elhalmoztad édességed áldásával, és szüzességét a házasságban is megőrizted, kérünk, közbenjárására add meg, hogy tiszta életünkkel mindig a tied lehessünk!

Július 25.

SZENT JAKAB apostol

Július 25.

+Jeruzsálem, 42. körül.

Betsaidában született. Az Egyház hagyományában az „idősebb” nevet kapta, hogy megkülönböztessék a Szent Fülöppel együtt ünnepelt „fiatalabb” Jakabtól, az „Úr testvérétől”. Zebedeus és Szalome fia, Szent János evangelista bátyja.

Apja mesterségét örököve halász volt. A 28. év tavaszán vagy nyarán, amikor Jézus a Genezáreti tó partján járva kezdte egyenként meghívni apostolait, miután meghívta Pétert és Andrást, „folytatva útját megpillantott két másik testvért is, Zebedeus fiát, Jakabot és testvérét, Jánost. Éppen hálójukat javították a bárkában apjukkal, Zebedeussal. Őket is hívta. Rögtön otthagyták a bárkát apjukkal együtt és nyomába szegődtek” (Mt 4,21.22). Simon Péter és János mellett ő a harmadik, akinek az Úr különleges feladatot szánt. Simon a szikla, János a szeretett tanítvány, Jakab az első vértanú az apostolok közül. Ezért kiváltságos helyzetekben -- a színeváltozáskor, Jairus leányának feltámasztásakor és a Getszemáni kertben -- csak hármukat vette maga mellé Jézus.

Jakab egyébként robbanékony természetű volt. Szent Lukácstól tudjuk a következő esetet, amely mutatja, hogy Jakab tisztában volt azzal, hogy Jézus mennyire más mester, mint a farizeus írástudók. Amikor úton Jeruzsálem felé a samariaiak az egyik faluban nem voltak hajlandók szállást adni Jézusnak Jakab az öccsével együtt felháborodva mondta: „Uram, ha akarod, lehívjuk az égből az Isten nyilát, hadd pusztítsa el őket!” Ezért nevezte el Jézus e két tanítványát Boanergesznek, ami annyit jelent: a mennydörgés fiai.

Az Evangéliumból azt is tudjuk, hogy Jakab milyen odaadással várta Isten országát. Szalome asszony a fiaival együtt odament Jézushoz és leborult előtte, hogy kérjen tőle valamit. Jézus megkérdezte tőle: Mit akarsz? -- Intézd úgy -- felelte --, hogy két fiam közül az egyik jobboldon, a másik baloldon üljön országodban. Jézus így válaszolt: Nem tudjátok, mit kértek. Ki tudjátok inni azt a kelyhet, amelyet majd én kiiszom? Ki tudjuk! -- felelték. Erre Jézus így folytatta: A kelyhemet ugyan kiisszátok, de hogy jobb és bal felől üljete, ezt nincs hatalmamban megadni nektek. Az azokat illeti akiknek Atyám szánta. -- A többi tíz ennek hallatára megneheztelt a két testvérré. Jézus azonban odahívta őket magához és így szólt hozzájuk: „Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, zsarnokoskodnak a

népeken, a hatalmasok meg a hatalmukat éreztetik velük. A ti körötökben ne így legyen. Hanem aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a szolgátok, és aki első akar lenni, legyen a rabszolgátok. Az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon és odaadja életét váltságul sokakért.

Jakabban jó talajba hullottak az Úr e szavai. Mestere halála után ő lett a jeruzsálemi egyház feje, s mint ilyen valóban ivott az Úr kelyhéből: amikor Heródes Agrippa király 41--42-ben az egyházra támadt, elsőként Jakabot ölette meg karddal. Ő lett az első vértanú az apostolok között.

Életében is sokaknak szolgált. Szent Pál tanúskodik arról, hogy megtérése után tizennégy évvel úgy ismerte meg őt, mint Péter és János mellett az Egyház „oszlopát” (Vö. Gal 2,1-10).

A középkor egyik leghíresebb búcsújáró helye Szent Jakab sírja volt a spanyolországi Compostellában. A 8. századtól él az a hagyomány az Egyházban, hogy Jakab a mai Spanyolországig eljutott missziós útján. Egy későbbi, 13--14. századi leírás még azt is tudja, hogy igehirdetésének nem volt sok fogantatja, el is veszítette Jakab a kedvét, s akkor megjelent neki Zaragózában a Szűzanya és megvigasztalta. E hagyomány a breviáriumba is belekerült: „Jézus Krisztus mennybemenetele után Jakab Júdeában és Szamariában hirdette Jézus istenségét és sokakat elvezetett a keresztény hitre. Ezután Hispániába ment, ahol néhány embert Krisztushoz térített, akik közül később hetet Péter apostol püspökké szentelt és Hispániába rendelt.”

Jakab hispániai jelenléte ereiklyei átvitelének köszönhető. Az évet nem ismerjük, amikor Jakab földi maradványait Jeruzsálemből Hispániába vitték. A 9. századtól a hagyomány egyöntetűen vallja, hogy Jakab sírja Hispániában van. A legenda szerint a feledésbe ment sír helyét éjszaka csodálatos fény jelölte meg, s a megtalált sírt 800 óta egyre növekvő tisztelet vette körül. Először egy kis kápolnát építettek föléje, amit 899-ben III. Alfonz kibővített, de az arabok 997-ben lerombolták. Magát a sírt azonban megkímélték. 1075--1128 között épült az a bazilika, mely lényegében ma is áll. Szent Jakabot „Isten után a legjóságosabb és legerősebb pártfogónak” tisztelték. Érthető, hogy egész Európából zarándokoltak sírházhoz.

SZENT JAKAB apostol, az idősebb

Július 25.

+Jeruzsálem, 42 körül

Betszaidában született. Az Egyház hagyományában az „idősebb” nevet kapta, hogy megkülönböztessék a Szent Fülöppel együtt május 11-én ünnepelt „fiatalabb” Jakabtól, az „Úr testvérétől”. Zebedeus és Szalóme fia, Szent János evangélista bátyja volt.

Apjától örökölte a mesterségét, a halászatból élt. A 28. év tavaszán vagy nyarán látta meg őt Jézus, amikor a Genezáreti tó partján járva kezdte egyenként meghívni apostolait. Miután meghívta Pétert és Andrást, „folytatva útját megpillantotta Zebedeus fiát, Jakabot és testvérét, Jánost. Éppen hálójukat javították a bárkában apjukkal, Zebedeussal. Őket is hívta. Rögtön ott hagyták a bárkát apjukkal együtt és nyomába szegődtek” (Mt 4,21).

Simon Péter és János mellett Jakab a harmadik, akinek az Úr különleges feladatot szánt: Simon a szikla, aki az apostolkollégium feje, az Egyház sziklaalapja lesz; János a szeretett tanítvány, aki legközelebb állt az Úrhoz; Jakab pedig az első vértanú az apostolok közül. Ezért kiváltságos helyzetekben -- a színeváltozáskor, Jairus leányának föltámasztásakor és a Getszemáni-kertben -- csak hármukat vette maga mellé Jézus.

Jakab egyébként robbanékony természetű volt. Szent Lukácstól tudjuk a következő esetet, amely mutatja, hogy Jakab tisztában volt vele, hogy Jézus mennyire más mester, mint a farizeus írástudók. Amikor úton Jeruzsálem felé a szamariaiak az egyik faluban nem voltak hajlandók szállást adni Jézusnak, Jakab az öccsével együtt felháborodva mondta: „Uram, ha akarod, lehívjuk az égből az Isten nyilát, hadd pusztítsa el őket!” Ezért nevezte el Jézus e két tanítványát Boanergesnek, ami annyit jelent: a mennydörgés fiai.

Az Evangéliumból azt is tudjuk, hogy Jakab milyen odaadással várta Isten országát. Szalóme asszony a fiaival együtt odament Jézushoz és leborult előtte, hogy kérjen tőle valamit. Jézus megkérdezte: „Mit

akarsz?" „Intézd úgy -- felelte --, hogy két fiam közül az egyik jobboldon, a másik baloldon üljön országodban." Jézus így válaszolt: „Nem tudjátok, mit kértek. Tudtok-e inni abból a kehelyből, amelyet majd én iszom?" „Tudunk!" -- felelték. Jézus így folytatta: „A kehelyből fogtok ugyan inni, de a jobboldalra és a baloldalra ülést nem az én dolgom adni. Az azokat illeti, akiknek Atyám szánta." A többi tíz ennek hallatára megneheztelt a két testvérre. Jézus azonban odahívta őket magához és így szólt: „Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, zsarnokoskodnak a népeken, a hatalmasok meg a hatalmukat éreztetik velük. Köztetek nem így lesz. Hanem aki nagyobb akar lenni közületek, a szolgátok lesz, és aki első akar lenni, a rabszolgátok lesz. Az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon és odaadja életét váltságul sokakért."

Jakabban jó talajba hullottak az Úr e szavai. Mestere halála után ő lett a jeruzsálemi egyház püspöke, s mint ilyen valóban ivott az Úr kehelyéből. Szent Pál tanúskodik arról, hogy megtérése után tizennégy évvel úgy ismerte meg őt, mint Péter és János mellett az Egyház „oszlopát" (Gal 2,1--10). Amikor Heródes Agrippa király 41--42-ben az Egyházra támadt, elsőként Jakabot ölette meg karddal. Ő lett az első vértanú az apostolok között.

A középkor egyik leghíresebb búcsújáró helye Szent Jakab sírja volt a spanyolországi Compostellában. A 8. századtól él az a hagyomány az Egyházban, hogy Jakab a mai Spanyolországig jutott el missziós útján. Egy későbbi, 13--14. századi leírás még azt is tudja, hogy igehirdetésének nem volt sok fogantatja, el is veszítette Jakab a kedvét, sakkor megjelent neki Zaragozában a Szűzanya és megvigasztalta. E hagyomány a breviáriumba is belekerült: „Jézus Krisztus mennybemenetele után Jakab Júdeában és Szamariában hirdette Jézus istenségét és sokakat elvezetett a keresztény hitre. Ezután Hispániába ment, ahol néhány embert Krisztushoz térített, akik közül később hetet Péter apostol püspökké szentelt és Hispániába rendelt."

Jakab hispániai jelenléte ereklyéi átvitelének köszönhető. Nem tudjuk, melyik évben vitték Jakab földi maradványait Jeruzsálemből Hispániába, valószínűleg az arabok pusztítása elől menekítették el őket a 7. század elején. A 9. századtól a hagyomány egyöntetűen vallja, hogy Jakab sírja Hispániában van. A legenda szerint a feledésbe ment sír helyét éjszaka csodálatos fény jelölte meg, s a megtalált sírt 800 óta egyre növekvő tisztelet vette körül. Először egy kis kápolnát építettek föléje, amit 899-ben III. Alfonz király kibővített. Az arabok 997-ben lerombolták, magát a sírt azonban megkímélték. 1075--1128 között épült az a bazilika, mely lényegében ma is áll. Szent Jakabot „Isten után a legjóságosabb és legerősebb pártfogónak" tisztelték. Érthető, hogy egész Európából zarándokoltak a sírházhoz.

Mindenható, örök Isten, aki az apostolok közül először Szent Jakabnak adta meg, hogy feláldozhassa érted az életét, kérünk, add meg Egyházadnak, hogy apostolod vérről megpecsételt hitvallása erőforrásunk, pártfogása pedig a segítségünk legyen!

Július 26.

SZENT ANNA és SZENT JOACHIM

Július 26.

Az újszövetségi szent könyvek semmit nem mondanak a Boldogságos Szűz Mária szüleiről. Néhány névvel találkozunk a rokonságból: Erzsébet és Zakariás, Szalóme és Zebedeus, de e két szülő nevét nem tudjuk. Egy 2. századi apokrif könyv mondja, hogy Mária édesanyját Annának, apját Joachimnak hívták, és a két név jelentése figyelmet érdemel, mert Anna annyit jelent: kegyelemmel áldott, Joachim pedig: Isten megvigasztal.

Az ünnep a 13--14. században terjedt el Európában, annak az érdeklődésnek következményeként, amellyel Krisztus emberi természete és emberi valósága felé fordultak a hívők. Ez az érdeklődés a keresztes háborúkból visszatért lovagok elbeszélései nyomán éledt föl, és kiterjedt Jézus szülőföldjére és rokonságára is. Érthető, hogy az Üdvözítő nagyszülei iránti tisztelet is felélénkült.

Az ünnep dátuma egy templom felszentelésének évfordulójából adódott. A régi hagyomány ugyanis úgy tartotta, hogy Mária Jeruzsálemben született, és szülőháza, Anna asszony háza a Bethesda-tó

közelében állt. Az 5--6. században e föltételezett születési hely fölé bazilikát építettek, s ennek fölszentelési napja volt július 26.

Szent Anna tiszteletéről Bálint Sándor a következőket írja: „A hazai Szent Anna-tisztelet gazdagságát és színes változatosságát a kultusz sokrétősége mutatja. Kiváltságos patrónájaként tisztelte sok ügyében-bajában az asszonynép, de tisztelték azok is, akiknek foglalkozása valamiképpen a gazdaasszonysággal, asszonyi gondoskodással függ össze: a szövőmunkások, csipkeverők, seprűkötők.

Céhpatrónaként tisztelték az asztalosok azért, mert hajdanában az oltárszekrény elkészítése a mesteremberek feladatai közé tartozott, márpedig Anna volt méltó arra, hogy az élő tabernákulumot, Máriát a méhében hordozza... a kádárok is tisztelték, nyilván abból a megfontolásból, hogy Jesse törzséből, Anna és Mária méhéből sarjadt a Szőlőtő: belőle termett a megváltás bora, (a megváltó Vér)... Védőszentje volt a bányászoknak is, nyilvánvalóan azért, mert ünnepének evangéliuma a szántóföldön elrejtett kincsről, a drágagyöngyöt kereső kalmárról szólt, és e hasonlatokat Szent Annára is lehetett vonatkoztatni. A barokk korban Szent Anna külön tisztelt patrónája volt a haldoklóknak."

A bizánci rítusban július 25-én ülik Szent Anna asszony halála napját, amely napon Konstantinápolyban 550 körül templomot szenteltek a tiszteletére. Nyugaton a 12. századtól terjedt el a július 26-i ünnep. V. Pius pápa 1568-ban eltörölte, de 1583-ben ismét felvették a római naptárba, július 26-ra. Szent Joachimot 1584-től március 20-án, 1738-tól a Nagyboldogasszony oktavája utáni vasárnapon, 1913-tól augusztus 16-án ünnepelték. 1969-ben egy napra tették Szent Annával.

A legenda elbeszélése szerint Szent Anna szüleit Stolanusnak és Emerenciának hívták, és Betlehemben éltek. Anna a Názáretben élő Joachimnak lett a felesége, s mindketten Júda nemzetségéből és Dávid házából származtak. Húsz évig éltek már együtt, de nem volt gyermekük. A vagyonukat három részre osztották: egy részt maguknak tartottak meg, a másik részt a templomnak és a papoknak adták, a harmadik részt pedig szétosztották a szegények között.

Gyermektelenségük fájdalmit tovább fokozta egy eset: a templomszentelés ünnepére fölmentek Jeruzsálembe, és Joachim áldozati ajándékot akart felajánlani, de egy Iszakár nevű pap visszautasította az ajándékot azzal a megokolással, hogy bűnös kézből nem fogadja el. Joachim házasságának terméketlenségét ugyanis bűnössége nyilvánvaló jelének látta.

Joachimot ez a megsejgyenítés olyan érzékenyen érintette, hogy hazatérve elhatározta: nem marad többé a városban, hanem elbujdosik az erdőbe és a mezőre a pásztorok közé. És így is tett. Nem sokkal később azonban megjelent neki Isten angyala és megvigasztalta. Megígérte neki, hogy imádságaiért és alamizsnáiért Anna gyermeket szül, mégpedig egy leányt, akit majd Máriának kell nevezniük. Az angyal azt is megmondta, hogy a gyermek fogantatásától fogva telve lesz Szentlélekkel. Szava igazsága mellé jelöl azt adta, hogy Joachim menjen föl Jeruzsálembe hálát adni Istennek, és a templomban, az Aranykapunál találkozni fog a feleségével, akit ugyanígy angyali jelenés indít arra, hogy a templomba menjen. Úgy is történt. Joachim és Anna az Aranykapunál találkoztak, boldogan elmondták egymásnak a látomásukat, majd hálát adván Istennek, visszatértek otthonukba, Názáretbe.

Anna az ígélet szerint fogant és megszülte a kislányt, akit Máriának neveztek el. Joachim ezután hamarosan meghalt. Anna másodszor is férjhez ment egy Kleofás nevű férfihoz, kitől ismét lánya született, és azt is Máriának nevezték. Kleofás halála után Anna harmadszor is férjhez ment egy Salamon nevű férfihoz, akitől újra leánygyermeket szült, és e harmadik lányt is Máriának nevezték el.

A legenda -- az apokrif szerzőktől vett értesülések alapján -- így részletezi Jézus rokonságát: az a Mária, aki Anna második házasságából született, később Alfeus felesége lett, és négy fiút szült: a fiatalabb Jakabot, Júdás Tádét és a Zelóta Simont, akik Jézus apostolai lettek, valamint a Justusnak nevezett Józsefet, aki Jézus tanítványa volt. A harmadik Mária, akit atyja után Szalóménak is hívtak, Zebedeus felesége, Jakab és János apostol anyja lett.

Ezek az adatok természetesen nem fedik a történeti valóságot, de azt a hívő és szeretettel teljes gondoskodást jelzik, ahogy a hagyomány próbálta értelmezni az evangéliumokban is előforduló „Úr rokonai” kifejezést.

A legenda azt is tudja, hogy Anna még élt, amikor a Szentcsalád Nagy Heródes halála után visszatért Egyiptomból, és megláthatta a kicsi Jézust. Lelkét angyalok vitték Ábrahám kebelére, s mikor az Úr Jézus fölment a mennybe, őt is a mennyországba vitték.

Illyés Andrásnál olvasható Szent Anna legendája végén: „Amiképpen a víz annyival tisztább, amennyivel a szép forráshoz közelebb merítették, úgy Szent Anna annyival nagyobb tisztasággal részesült a jóságos cselekedetekben, amennyivel közelebb volt a minden jóságos cselekedeteknek kútfejéhez, a Jézus Krisztushoz.

Ily kedves lévén azért Szent Anna asszony az Isten előtt, kérjük őt, legyen szószólónk ő Szent Fölségénél, és minékünk nyerjen végig megmaradó szent malasztot, hogy holtunk után mindörökké örvendezvén, dicsérhessük az Úristent a mennyi boldogságban.”

Istenünk, ki Szent Joachimot és Szent Anna asszonyt arra választottad, hogy tőlük szülessék Egyszülött Fiad édesanyja, az ő közbenjárásukra kérünk, add meg, hogy elnyerhessük az üdvösséget, melyet minden nép számára ígértél.

Július 27.

OHRIDAI SZENT KELEMEN püspök

Július 27.

*valószínűleg Macedónia. +Ohrida, 916. július 27.

Alig hunyta le a szemét Szent Metód (lásd: A szentek élete, 97. o.), Morvaország és Pannónia nagy érseke, a szláv liturgia ellenségei büntetlenül felkelhettek a katolicizmus cirilli-metódi formája ellen. A keleti frank-latin papság képviselője és szószólója, Wiching nyitrai püspök nem riadt vissza attól sem, hogy céljai érdekében meghamisítsa a pápai leveleket. Szent Cirill és Metód tanítványait fogságba vetették, bántalmazták és kiutasították az országból.

A szláv papság fiatal tagjait a velencei rabszolgapiacra hurcolták, a bizánci hivatalnokok azonban kiváltották őket. Néhányan Dalmáciában és Horvátországban maradtak, ahol már megérkezésük előtt megjelent a szláv liturgia, másokat Konstantinápolyba kísértek, ahol hasznos szolgálatokat tettek az ott élő oroszoknak és bolgároknak.

A menekülők egy csoportja délre vándorolt. Köztük volt Náhum, Angelar és a leginkább ismert Kelemen. A belgrádi erődítmény bolgár parancsnoka barátságosan fogadta, majd Preszlavba, Borisz fejedelem udvarába kísérte őket. A fejedelem szívesen vette a keresztény hithirdetők megérkezését. Arra törekedett ugyanis, hogy meggyorsítsa országában a kereszténység elterjesztését és a török eredetű, fegyelmezetlen, harcias réteg szlávává tételét. Az utazás viszontagságaitól kimerülve, meghalt Angelar.

Kelemen az akkori bolgár birodalom nyugati szélén elterülő, a forrásokban Kutmicsevicának nevezett vidéket, az Ohridai-tó környékét választotta missziós területéül. Tevékenységének a központja (a mai Albániában levő) Devol lett, amely a hasonló nevű folyónál volt található, az Ohridai-tótól délre.

A szlávok apostolainak példájára Kelemen a liturgia szolgálatába állította írói, költői és zenei tehetségét. Apostoli buzgósága és pedagógiai adottsága a nép vezetőjévé tette; nagy sikereket ért el.

„A nagy Metódot választotta mintaképévé, azért szorgoskodott és imádkozott, hogy ne térjen el a követésétől.” Mindenben hű akart maradni Cirill és Metód örökségéhez. Megtartotta a meglehetősen bonyolult glagolita írást, bár Preszlavban, a bolgár kulturális élet másik központjában a görög uncialis írás szerint kialakított, egyszerűsített és a szláv liturgikus könyvekben mindmáig használt cirill írás terjedt el. -- A távoli, vad vidéken kiválasztott tanulók új csapatait képezte ki; belőlük később papok és hithirdetők lettek az egész országban. „Általad ismerte meg Istent egész

Bolgárország" -- kiáltja életrajzának hálás írója, aki bizonyára látta, mint nőtt fel és hozott termést Kelemen vetése.

Szimeon, Borisz utóda Kutmicsevic buzgó apostolát (az Ohrida melletti) Velica püspökévé tette. Kelemen barátja, Náhüm 910-ben bekövetkezett haláláig Devolban munkálkodott. Testét az általa alapított kolostorban temették el.

Kelemen hat évvel később követte. Késő öregségéig görögből való fordításokkal foglalatoskodott. Utolsó ajándéka volt a húsvétól pünkösdig terjedő időszak liturgikus énekeinek fordítása a bizánci-szláv officium részére (Pentekosztarion). Teste az ohridai Pantaleimon kolostorban talált nyugóhelyére.

Július 29.

BOLDOG II. ORBÁN pápa

Július 29.

*Châtillon-sur Marne, 1042 körül. +Róma, 1099. július 29.

Odó -- így hívták II. Orbánt pápává választása előtt -- a Lagerye francia lovagi nemzetségből származott. Képzettségét a reimsi dómiskolában szerezte, ahol Szent Brúnó (lásd: A szentek élete, 577. o.), a karthauzi rend későbbi alapítója volt a mestere. 1064-ben Odó szubdiákonus lett, hamarosan pedig kanonok Reimsben. Egy itáliai utazása után, amelynek során eljutott egészen Nápolyig, 1073-ban a clunyi kolostor szerzetese lett. Szent Hugó (lásd: 241. o.) apát alatt pappá szentelték, akivel végül priorként oszthatta meg a felelősséget a nagy jelentőségre emelkedett apátságért. Itt tette magáévá a megújítás lelkületét, amely a burgundiai szerzetesi központból kiindulva mindinkább megragadta a nyugati kereszténységet. Amikor kitört az investitúra harc IV. Henrik és Szent VII. Gergely (lásd: A szentek élete, 216. o.) között, a pápa maga mellé szólította és 1078-ban kinevezte bíborossá és ostiai püspökké. Odó jó munkatársa és hűséges támasza volt a pápának, 1084-ben elkísérte fogságába is.

Már VII. Gergely és utóda, Boldog III. Viktor (1086/87) ajánlotta Odó ostiai bíboros püspököt a pápai méltóságra, majd III. Viktor halála után a bíborosi testület Gergelyhez és Viktorhoz hű része 1088. március 12-én Terracinában pápává választotta.

Tekintélyes, vonzó megjelenésével és még inkább meggyőző ékesszólásával és udvarias, nyájas modorával megnyerte kortársait. Ha hiányzott is belőle az a szenvedélyes tűz, amely Gergelyben lobogott, felülmúlta mégis szellemességben és az emberekkel való bánás művészetében. Lénye hajlékonysága ellenére azonban egyáltalán nem volt erőtlen és gyenge, mint ahogy ezt Gergely iránt a veszélyben is megőrzött hűsége mutatja. Bizonyára a barátságosan megnyerő, szelíd lelkület volt a sajátja, de az alapvető dolgokban sohasem hátrált meg. Alighogy megválasztották, máris tudatta a német püspökökkel és fejedelmekkel: „Amit Gergely elvetett, elvetem én is; amit ő elátkozott, elátkozom én is; amit szeretett, magamévá teszem; amit helyesnek és katolikusnak tartott, megerősítem; és amint ő gondolkodott, úgy gondolkodom én is, és mindenben egyetértek vele.”

Először persze csaknem kilátástalannak tűnt, hogy főpapságának határozott és bátran hirdetett programját megvalósítsa. A pápa nem volt úr Rómában. Biztonságosan csak normann földön (Dél-Itáliában) mozoghatott. Rómában először be kellett érnie a Tiberis szigetével és jövedelem nélkül, mindennapi kenyerét illetően jó emberek adományaira volt utalva. A Szent Péter templom és a Laterán az ellenpápa hatalmában volt, Henrik császár pedig a pápa hűséges hívének, Matildon aratott győzelme után hatalma tetőpontján állt. Valóban találó volt, amit Orbán atyai barátjának, Hugó clunyi apátnak írt: „Péter hajócskája nemcsak öreg és lyukas, hanem már csaknem elmerült az áradatban”.

Orbán jellemében a szilárdság és a rugalmasság szerencsésen ötvöződött, ez pedig egyre növekvő sikert hozott számára: megnyerte magának Henrik fiát, Konrádot, Lombardiában szövetségbe tömörítette Milánót más városokkal a király ellen, találkozása szicíliai Rogeriusszal kedvező eredménnyel járt, új kötelékek szövődtek a bizánci birodalommal és egyházzal, Hispánia területén

pedig az ország visszahódítása az araboktól (reconquista) annyira haladt, hogy újból felállíthatták Toledó érsekségét.

Hogy Orbán helyzete tevékenységének hét éve után milyen erős lett, megmutatta az 1095. évi piacenzai zsinat, amelyen Itália, Franciaország, Burgundia és Németország számos püspöke vett részt. Megújította Ravennai Wibert (III. Kelemen ellenpápa) kiközösítését, valamint a simónia és az immár halott Tours-i Berengár (+1088) téves eucharisztia elleni határozatot. Világtörténelmi jelentőségűvé a zsinat Alexiosz bizánci császár küldöttei révén vált, akik a pápától a Nyugat segítségét kérték az arabok ellen. Ékes szavakkal festették le azokat a megpróbáltatásokat és nélkülözéseket, amelyeknek a Kelet keresztényei ki voltak téve. Szavaik mélységesen hatottak a pápára. Miközben Orbán Cremonában fogadta Konrád királyfi hódolatát, lelke előtt egy hatalmas terv lebegett: jeruzsálemi hadjárat a Szentsír templom megszabadítására. Mint egykor Szent IX. Leó pápa (1049--1054), ő is a reform lényeges feltételének tartotta a pástor és a nyáj személyes találkozását, ezért elment Franciaországba. Ahová eljutott, mindenütt tevékenykedett, rendezve és javítva, dicséretet vagy feddést osztva, amint a helyzet megkövetelte. Mindezek mellett azonban nem feledkezett meg nagy tervéről. Régi hazájában, Clunyben alkalma volt olyan emberekkel beszélni, akik jeruzsálemi zarándokútjaikon szerzett tapasztalataik alapján tájékoztatták arról, hogy alig tud már zarándok eljutni a Szentföldre.

Orbán utazásának csúcspontja a clermonti zsinat (1095. november 18- 28.) lett. Amikor a reform valamennyi ügyét kellőképpen megtárgyalták, a pápa bejelentette, hogy a november 27-i nyilvános ülésen fontos közlést hoz nyilvánosságra. Akkor embertömeg gyűlt össze, hogy a székesegyház alig tudta volna befogadni, így hát a szabad mezőn, a város keleti kapuja előtt állítottak fel emelvényt a pápa számára.

Prédikációjában „nyomatékosan hangsúlyozta Jeruzsálem különleges szentségét, és ecsetelte az oda utazó zarándokok szenvedéseit. Miután bemutatta a szomorú helyzetet, felkiáltott: Nyugat kereszténységének fel kell kelnie, hogy megmentse Keletet. Szegénynek és gazdagnak egyaránt indulnia kell. Abba kell hagyniok, hogy egymásra támadjanak, ehelyett igazságos háborút kell viselniök, hogy Isten művét hajtsák végre, és Isten vezérli majd őket!"

Az indulás időpontjául 1096. augusztus 15-ét határozta meg. A keresztes hadjáratról szóló, lelkesedéstől izzó prédikációjára a tömeg ezer hangon válaszolta: „Isten akarja!" Alig fejezte be a pápa beszédét, százak sereglettek köréje, hogy posztócsíkokból keresztet tűzzenek a ruhájukra. Nemcsak a néptömeg válaszolt Orbán hangjára, felhívása a nagyok körében is visszhangra talált; ők lettek azután a keresztes sereg háborúban tapasztalt vezérei.

II. Orbán pápa nem érte meg műve megkoronázását. Jeruzsálemet tizennégy nappal a halála előtt foglalták el a keresztesek, de ennek híre az ő számára túl későn érkezett; ő már belépett a mennyei Jeruzsálembe.

A tiszteletet, amelyet a nép Orbán iránt csakhamar tanúsított, XIII. Leó 1881-ben jóváhagyta és megerősítette.

szent Márta

Július 29.

Szent János evangélistától tudjuk, hogy Jézus szerette Mártát, Máriát és Lázárt, akik Betániában laktak. Nem tartoztak azok közé, akik vándorútjain tanítványként követték az Urat, s az asszonyok közé sem, akik vagyonukból gondoskodtak Jézusról. De nagyon közel álltak az Úrhoz, s valószínű, hogy ha Jézus Jeruzsálemben volt, náluk szállt meg, hiszen Betánia egészen közel van, az Olajfák hegyének keleti lejtőjén. A liturgiában csak Márta neve szerepel, azonban elválaszthatatlan testvéreitől, Máriától és Lázártól, ezért az evangéliumokból közös történetüket emeljük ki.

Három alkalommal beszélnek az evangélisták Márta házáról és a testvérekről. Már az önmagában különös, hogy nem Lázár családjáról beszélnek. Valószínűnek látszik, hogy Lázár gyermektelen házasság után megözvegyült, és a szintén özvegy Márta befogadta. Mária talán nem is volt férjnél. Sőt, a hagyomány -- legalábbis a nyugati egyházban Nagy Szent Gergely óta -- úgy tudja, hogy Mária

azonos Mária Magdolnával. Azaz Mária fiatal korában elhagyta a szülői házat, és Magdalába költözött, melyről a zsidók hagyománya azt mondja, hogy paráznasága miatt pusztult el. Mária, miután megtért, szintén Márta házában élt.

Az első találkozás, amikor Jézus Márta házában járt, Szent Lukács szerint így történt: Jézus tanítványai kíséretében úton volt. „Útjuk közben betértek egy faluba (Betániába). Egy Márta nevű asszony befogadta a házába. Mártának volt egy húga, Mária. Ez odaült az Úr lábához, és hallgatta szavait. Márta meg sürgött-forgott, és végezte a háziasszonyi teendőket.” -- Volt mit tennie, hiszen legalább tizennégy fáradt férfi vacsorájáról és elszállásolásáról kellett gondoskodnia. -- „Egyszer csak megállt, és így méltatlankodott: ŐUram, nem törődöl vele, hogy a húgom elnézi, hogy egyedül szolgáljak? Szólj neki, hogy segítsen nekem! Ő Az Úr azonban így válaszolt: ŐMárta, Márta, sok mindenre van gondod, és sok minden nyugtalanít, de csak egy a szükséges. Mária a jobbik részt választotta, nem is vesztí el soha Ő” (10,38--42).

A két nővérben az Egyház a lelki élet két alaptípusát látja: Márta a jótékonyágban tevékeny, aktív, Mária a szemlélődésben elmerülő, kontemplatív életforma típusa. Krisztus szava rávilágít: mindkettő jó, de Mária magatartása jobb, mert amit választott -- az élet igéjének hallgatása, a jelenlévő Úr csendes szeretettel való szemlélése -- maradandó. S akiben ilyen éhség él, azt az élet kenyeré úgy táplálja, hogy jóllakik, és mégis vágyódik a további töltekezésre, de jóllakottságában nincs undor, s éhségében nincs kínzó hiányérzet. Az az éhség ellenben, amelyet a Márta-féle tevékenység elégít ki, szenvedést okoz.

A második alkalom, amikor Mártával találkozunk az evangéliumban, Jézus legnagyobb csodája: Lázár feltámasztása. Az Úr Jézus nyilvános működésének vége felé közeledett. Közel volt már a Húsvét, melyen meg kellett halnia Jeruzsálemben. Azokban a napokban tanítványaival együtt a Jordán keleti partján tartózkodott, ott, ahol János először keresztelt. A történeteket Szent János mondja el: „Betániában, Máriának és nővérének, Mártának a falujában volt egy beteg, Lázár. Ez a Mária kente meg az Urat olajjal, és törölte meg a lábát a hajával. Az ő testvére, Lázár volt a beteg. A nővérek megüzenték Jézusnak: ŐUram, akit szeretsz, beteg! Ő Ennek hallatára Jézus azt mondta: ŐEz a betegség nem okozza halálát, hanem Isten dicsőségére lesz, hogy megdicsőüljön általa az Isten fia. Ő

Jézus szerette Mártát, a nővérét, Máriát és Lázárt. Amikor meghallotta, hogy Lázár beteg, két napig még ott maradt, ahol volt, és akkor így szólt a tanítványoknak: ŐMenjünk ismét Júdeába! Ő ŐMester -- felelték a tanítványok --, most akartak megkövezni a zsidók, és újra odamész? Ő Jézus így válaszolt: ŐNemde tizenkét órája van a napnak? Aki nappal jár, nem botlik meg, mert látja a világ világosságát. Aki azonban éjszaka jár, megbotlik, mert nincs világossága. Ő Azután így folytatta: ŐBarátunk, Lázár elaludt, de megyek és fölébresztem. Ő ŐUram, ha alszik, akkor meggyógyult! Ő -- mondták a tanítványok. Akkor Jézus világosan megmondta nekik: ŐLázár meghalt. Miattatok örülök, hogy nem voltam ott, hogy higgyetek. De most menjünk el hozzá! Ő Tamás, akit melléknevének Didimusznak hívtak, így szólt a többi tanítványhoz: ŐMenjünk mi is, és haljunk meg vele együtt! Ő

Amikor Jézus megérkezett, Lázár már négy napja sírban volt. Betánia Jeruzsálem közelében feküdt, mintegy tizenöt stádiumnyira (kb. 2,5 km), ezért a zsidók közül sokan elmentek Mártához és Máriához, hogy testvérük miatt vigasztalják őket. Amikor Márta meghallotta, hogy Jézus közeledik, elébe sietett, Mária pedig otthon maradt. Márta így szólt Jézushoz: ŐUram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem. De most is tudom, hogy bármit kérsz az Istentől, megadja neked. Ő” -- Figyeljünk fel rá, mekkora hit él Mártában! Bizalommal néz Jézusra egy olyan helyzetben, amikor emberileg teljesen reménytelen minden, hisz a halál visszavonhatatlan. De ő bízik az Úrban, és olyan hitvallást tesz, mint előtte senki, csak Péter. „Jézus megnyugtatta: ŐFeltámad a testvéred. Ő Márta erre azt mondta: ŐTudom hogy feltámad, majd a feltámadáskor, az utolsó napon. Ő Jézus így folytatta: ŐÉn vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog. Aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökre. Hiszed ezt? Ő Márta így felelt: ŐIgen, Uram, én hiszem, hogy te vagy a Messiás, az Isten Fia, aki a világba jön. Ő” -- Ilyen vallomást Krisztusról csak Péter tett, és állítanunk kell, hogy Mártának éppúgy nem „a test és a vér nyilatkoztatta ki ezt”, azaz nem érzéki tapasztalatai és éles elméje következtében született meg a felismerés, hanem a mennyei Atyától kapta ezt a hitet, mint Péter.

„E szavak után Márta ment, és hívta a nővérét, Máriát. Halkan szólt neki: Űlt a Mester, és hív téged. Ű Ennek hallatára Mária gyorsan fölkel, és odasielt Jézushoz. Mert Jézus még nem ért be a faluba, hanem ott volt, ahol Márta találkozott vele. Amikor a zsidók, akik ott maradtak Máriával a házban és vigasztalták, látták, hogy gyorsan fölkel és elsielt, utána mentek. Azt gondolták hogy a sírhoz megy, sírni.

Amikor Mária odaért, ahol Jézus volt, és meglátta, e szavakkal borult a lába elé: ŰUram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem! Ű Amikor Jézus látta, hogy sír, és a vele jött zsidók is sírnak, lelke mélyéig megrendült. Megindultan kérdezte: ŰHová tettétek? Ű Azt felelték: ŰJöjj Uram és nézd meg! Ű Akkor Jézus könnyekre fakadt. A zsidók megjegyezték: ŰNézzétek, mennyire szerette! Ű Némelyek így vélekedtek: ŰŐ, aki a vaknak vissza tudta adni a szeme világát, nem tudta volna megakadályozni, hogy ez meghaljon? Ű

Jézus a szíve mélyéig megrendült, és odament a sírhoz, mely egy kővel elzárt barlang volt. Jézus így szólt: ŰHengerítsétek el a követ! Ű De Márta, az elhunyt nővére tiltakozott: ŰUram, már szaga van, hiszen negyednapos! Ű Jézus így felelt: ŰNemde azt mondtam: ha hiszel, meglátod Isten dicsőségét? Ű Erre elhengerítették a követ. Jézus pedig égre emelte a tekintetét, és így imádkozott: ŰAtyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. Én tudom, hogy mindig meghallgatsz, csak a körülöttem álló nép miatt mondtam, hogy higgyék, hogy te küldöttél engem. Ű E szavak után hangosan beszólt a sírba: ŰLázár, jöjj ki! Ű És a halott kijött" (11. fejezet).

Ezt az utolsó, legnagyobb jelet, amely mindenki számára kézzelfoghatóan bizonyította Jézus küldetését és Messiás voltát, leginkább Márta és Mária értette, akik hittel tekintettek az Űrra.

A harmadik alkalommal szintén Betániában találkoztunk Mártával, Máriával és Lázárral, közvetlen Húsvét előtt. Ismét János evangélista mondja el a következőket:

„Hat nappal Húsvét előtt Jézus Betániába ment, ahol Lázár lakott, akit feltámasztott a halálból. Ott vacsorát rendeztek a tiszteletére." Ez a vacsora azonban nem Márta, hanem a leprás Simon házában zajlott le. A három testvér is hivatalos volt: „Márta felszolgált, és Lázár is a vendégek között volt. Mária pedig vett egy font valódi nárduszból készült olajat, megkenete vele Jézus lábát, és megtörölte a hajával. A ház betelt a kenet illatával. Az egyik tanítvány, Karióti Júdás, aki elárulta, méltatlankodott miatta: ŰMiért nem adták el inkább az olajat 300 dénárért, s miért nem osztották szét a szegények között? Ű De ezt nem azért mondta, mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem mert tolvaj volt: ő kezelte a pénzt, és eltulajdonította, amit rábíztak. Jézus rászólt: ŰHagyd békén! Hadd tegye, hiszen a temetésem napjára teszi. Ű" Máté evangéliumában Jézus így folytatja: „Bizony mondom nektek, ahol a világon csak hirdetni fogják az evangéliumot, mindenütt megemlékeznek majd arról is, amit ez az asszony tett." (Jn 12,1--8; Mt 26,6--13).

Sajnos a liturgikus megemlékezés Máriára -- épp azért, mert alakja egybemosódott Mária Magdolnával -- nem terjed ki. Mártát a ferencesek kezdték ünnepelni 1262-ben, július 29-én. A 13. század végén a római naptárba is áttették.

Szent Jánosnál még az is olvasható, hogy mi lett Lázár feltámasztásának következménye a három testvérről nézve: „Amikor a zsidók megtudták, hogy Jézus Betániában tartózkodik, sokan elmentek. Nemcsak Jézus kedvéért, hanem hogy Lázárt is lássák, akit feltámasztott a halálból. Erre a főpapok elhatározták, hogy Lázárt is megölik, mert miatta sok zsidó elment oda, és hitt Jézusban" (Jn 12,9-11).

Ezt a gyilkos tervet mégsem hajtották végre, Mártáéknak azonban érezniük kellett a hitetlen zsidók részéről a gyűlöletet. Hiszen űk minden Jeruzsálembe zárandoklónak tanúságot tehettek a Feltámasztásról. A hagyomány tudja a család későbbi sorsát, és a legendákban írottan is ránk maradt. Eszerint az ősegyház elleni üldözésben (40 körül) az egész keresztény közösséget, melynek Márta háza adott otthont, elfogták. Nagyobb csoportról volt szó, ezért nem merték megölni űket, hanem a tengerpartra hurcolták, és ott egy evező, vitorla és kormánylapát nélküli hajóra rakták, és a tengerre bocsátották űket. A kivégzésnek ez nagyon gonosz módja volt, hisz az áldozatokat a viharos tengerbe akarták fojtani. Ám a hajó nem süllyedt el, hanem Gallia partjainál szárazföldet ért. Kikötöttek, és

hirdetni kezdték az evangéliumot! A legenda szerint Lázár püspök lett Aix városában, Márta a város betegeit és szegényeit gondozta, Mária pedig remeteként élt még harminc esztendeig.

Mindenható, örökkévaló Isten, kinek megtestesült Igéje arra méltatta Szent Mártát, hogy betért a házába, és elfogadta gondoskodását, kérünk, add meg az ő közbenjárására, hogy testvéreinkben hűségesen szolgáljuk Fiadat, és a mennyben otthonra lelünk nálad!

Július 30.

ARANYSZAVÚ SZENT PÉTER

Július 30.

*Imola, 400 körül +Ravenna, 450 körül

Aranyszavú Szent Péter születésének nem tudjuk a pontos idejét. Valószínű, hogy kevéssel 400 előtt látta meg a napvilágot, Forum Corneliiben (Imola). A város püspöke, Cornelius vezette el jó atyaként a papságra. Még 430 előtt Ravenna püspöke lett.

Ez a város az 5. század elejéig nem játszott jelentős szerepet, de ekkor virágzásnak indult. A nyugat-római császárok a 4. század közepétől főleg Milánóban székeltek. Amint megkezdődött a népvándorlás, a császári udvar nem volt ott biztonságban. A gótok betörték a római birodalomba, ezért az akkori császár, Honorius (395-- 423) miniszterének és fővezérének, Stilichónak tanácsára úgy határozott, hogy székhelyét áthelyezi Ravennába. 404-től tehát itt élt a császár, mert a várost a szárazföld felől mocsár vette körül, így könnyen meg lehetett védeni.

Ezzel Aranyszavú Szent Péter a birodalom nyugati fővárosának lett a püspöke. Ennek messzemenő következményei lettek. Míg Ravenna 430 körül fővárosi rangra nem emelkedett, egyszerű püspöki székhely volt, amelynek létét a 2. századtól lehet kimutatni. De azért, hogy császárváros lett, amint ez ötven évvel korábban Konstantinápolyban is történt, a ravennai püspök rangját is emelni kellett. Ennek jegyében Ravenna püspökének joga lett, hogy a szomszédos egyházmegyéék (Faenza, Forlì, Bologna, Modena, Voghenza) püspökeit, akik eddig Milánóhoz tartoztak, fölszentelje. Ugyanakkor maga Ravenna továbbra is Róma kötelékében maradt, ez azt jelentette, hogy a ravennai püspököt csak a pápa szentelhetette föl.

431-ben Kürrhosz püspöke, Teodoretosz, az antiochiai teológiai iskola vezetője levelében Róma, Milánó, Aquileia és Ravenna püspökéhez fordult, mert nem volt megelégedve azzal, hogy az efezusi zsinaton (431) Máriát „Istenszülő”-nek nevezték; ő úgy gondolta, hogy Máriát legfeljebb „Krisztus-szülő”-nek lehet mondani. Ez már annak volt a jele, hogy Ravenna rangja emelkedett.

Péter püspök olyan magatartást tanúsított a császári ház iránt, mint 60 évvel azelőtt Ambrus püspök Milánóban vagy a kortárs konstantinápolyi püspökök. Püspöksége idején az elszánt Galla Placidia, Nagy Theodosius császár lánya és a névleg uralkodó III. Valentinianus császár anyja volt a kulcsszemélyiség Ravennában. Valójában ő uralkodott. 427-től folyamatosan Ravennában élt, és hamarosan megváltoztatta a város arculatát. Amikor Konstantinápolyból Ravenna felé hajózott (427), hogy a nyugat-római birodalom fölött az uralmat átvegye, a tengeren veszélybe került, fiával, Valentinianusszal és ennek menyasszonyával, II. Theodosius császár lányával együtt. Ebben a helyzetben fogadalmat tett, hogy ha megmenekülnek, templomot épít Ravennában és Szent János oltalma alá helyezi. Ezt a templomot, amely ma is áll, Péter püspök szentelte fel; valószínű, hogy az apszisban eredetileg ott volt a képe is.

Más templomok is épültek Péter püspöksége idején. Biztosan tudjuk, hogy ő helyezte el a Galla Placidia-mauzóleum melletti San Vitale- templom alapkövét; ugyanígy azt is, hogy Ravenna elővárosában és kikötőjében (Classis) plébániatemplomot építtetett (ez nem azonos az ismert Szent Apollinaris-templommal!), anélkül, hogy ennek az önálló városnak külön püspököt szentelt volna. De az érseki palota szép kápolnája nem az ő nevéhez fűződik, hanem egy másik Péter püspökéhez. Mindamellet nem egészen egyértelmű, hogy a ravennai egyházi építkezések miként kapcsolódtak egy-egy püspökhöz, mert a 9. századból való Agnellus-féle Püspöki könyv számít fő forrásnak, de

ennek adatai nem mindig megbízhatók. Annyi azonban tény, hogy 751-ben, amikor a frankok elfoglalták, Ravennának több mint hatvan temploma volt.

Egyébként Péternek Agnellus adta a Chrysologus, 'Aranyszavú' nevet, követve az antiochiai példát, ahol János papot, a későbbi konstantinápolyi püspököt ékesszólása miatt Chrysostomus, 'Aranyszájú'-nak nevezték.

Péter egy másik alkalommal is belebonyolódott a keleti egyházban a kérdés körül folyó teológiai vitába, hogy Jézus Krisztusban az istenség és az emberség milyen viszonyban van egymással. Konstantinápolyban Eutüchész archimandrita (főapát) az alexandriai véleményt képviselte, amely szerint a megtestesülés után Jézus Krisztus egy új „istenemberi” természetnek lett a birtokosa. 449-ben Róma és Ravenna püspökeihez fordult a kérdés eldöntéséért. Péter azt válaszolta, hogy az ilyen nehéz és fontos kérdésekben Róma az illetékes, mert ott székel Péter, akire Jézus Krisztus Egyházát építette. Róma püspöke, Nagy Szent Leó (440–461) egyértelműen elvetette Eutüchész álláspontját.

Aranyszavú Péternek mintegy 180 beszéde maradt fenn. Stílusa tömör volt és megfelelt az ókori szónoklás szabályainak. Nem beszélt tovább, mint egy negyedóraig. Forró nyári napokon nem beszélt. Nagypénteken pedig azért hallgatott, „mert eltemették a Szót”. Beszédei, mivel arra törekedett, hogy a nép megértse, szemléletesek voltak. A korabeli ízlésnek megfelelően sok görög szót használt. A hit és erkölcs tanítása terén kifejtett tevékenységéért Aranyszavú Pétert 1729-ben az egyháztanítók sorába emelték. Halálának pontos idejét nem tudjuk. Utolsó beszédeiben háborús veszedelemre, járványra, hadifoglyok tömegeire utal. Lehetséges, hogy a hunok betöréséről (450) beszélt.

A ravennai egyház 9. századi Püspökönyve szerint Szent Péter Ravenna mellett nem december 2-án, hanem július 31-én halt meg. Ünnepe 1729-ben vették fel a római naptárba, december 4-re. 1969-ben áthelyezték július 30-ra.

Aranyszavú Szent Péterről saját szavai és a későbbi följegyzések alapján alkothatunk képet. A hagyomány megőrizte, milyen sajátos módon látta el püspöki feladatait.

Amikor Ravenna püspöke meghalt, utódot választottak, majd útra kelt Rómába egy küldöttség, hogy a jóváhagyást megszerezze és kérje a fölszentelést. Ezekben a napokban épp ott volt Rómában Imola püspöke diakonusával, Péterrel. Sixtus pápa pedig álmában látta Szent Pétert és tanítványát, Apollinarist, Ravenna első püspökét. Egy fiatalembert mutattak neki azzal, hogy Isten őt akarja ravennai püspöknek. Másnap megjelent a császárváros küldöttsége, de a pápa nem hagyta jóvá a választásukat, mert a jelölt nem hasonlított arra, akit álmában látott. Az egész küldöttséget szemügyre vette, de nem volt senki, akinek arca hasonlóságot mutatott volna. Erre Imola püspökét is maga elé rendelte a kíséretével. Alighogy meglátta Pétert, örömmel felkiáltott: „Ő az! Őt rendelte a Gondviselés Ravennába püspöknek!” Péter megijedt, a küldöttség csodálkozott, de amikor a pápa elmondta álmát, elfogadták döntését.

A karizmatikus szónok csakhamar megnyerte hallgatói szívét; sokakkal megesett, ami Ágostonnal Ambrus szószéke közelében: a szavak behatoltak a lélekbe, és a hallottakat nem lehetett semmibe venni, akarva-akaratlan hatottak: irigységgel telt udvaroncok vetélytársaikat előnyben részesítették; zsugoriak és fősvények szétosztották gyűjtött javaikat a szegények között. Vége szakadt az erkölcstelen játékoknak és táncoknak, a halódó antik világ e kísérőjelenségeinek. Tévtanok hívei megtértek és felvételüket kérték az Egyházba. Egy nap – amint olvashatjuk – a szószéken elhagyta a hangja: a túlzott erőfeszítéstől megbénultak a hangszalagjai. A nép hangosan feljajdult a templomban, és nem akart lecsillapodni. Sokan a nyolc hónap alatt, míg nem hallhatták, annyira szomorúak voltak, mintha személyes gyász érte volna őket.

Néhány részlet Aranyszavú Szent Péter beszédeiből:

A hazatért tékozló fiúval ezt mondatta: „Mindent elveszítettem, amit csak egy fiú elveszíthet, de az Atya abból, ami őt Atyává teszi, semmit nem veszített el.”

Az évvégi népünnepek túlkapásai ellen így emelt szót: „Aki az ördöggel mulat, az nem ünnepelhet Jézus Krisztussal.”

Szentelése évfordulóján elmondta, hogy szerinte milyenek kell lennie a püspöknek: „Jól együtt kell működnie az állam vezetőivel, az öregek iránt tisztelettel kell viseltetnie, a fiatalokat jósággal és szeretettel kell megnyernie, a paptestvéreket és a gyerekeket pedig szeretnie kell; mindenben Krisztus szabad szolgájának kell bizonyulnia.”

A Miatyánkról ezt mondta egyik beszédében: „Krisztus azért tanított meg röviden imádkozni, mert gyorsan meg akarja adni, amit kérünk... Menjünk hát, gyermekeim, ahova az irgalom szólít, a szeretet vonz, a vágy hív! Istent, az Atyát érezze a szív, mondja a nyelv, szólítsa a lélek és minden, ami bennünk van, legyen nyitva kegyelmének, s ne a félelemnek, mert a bíró Atyává változott, s nem azt akarja, hogy féljük, hanem hogy szeressük.”

Istenünk, ki Aranyszavú Szent Péter püspöködet a megtestesült Ige apostolává tetted, közbenjárására kérünk, engedd, hogy üdvösséged misztériumait a szívünkben szüntelenül szemléljük, és tetteinkkel tanúságot tegyünk róluk!

Július 31.

DE JACOBIS SZENT JUSZTIN lazarista, püspök

Július 31.

*San Fele, 1800. október 9. +Aligadé, 1860. július 31.

Jusztin 1800. október 9-én született a dél-itáliai San Felében. Tizennyolc évesen belépett a lazarista Missziós Papok Kongregációjába, amelyet Páli Szent Vince (lásd: A szentek élete, 542. o.) alapított. Fiatal papként kitűnt lankadatlan türelmével és kimeríthetetlen segítőkészségével.

A nápolyi rendházban működött, amikor előjárói Abesszíniába küldték misszióba. 1839-ben apostoli prefektusi megbízással, másodmagával kelt útra. Amikor megérkezett, látnia kellett, hogy a pogány tömegben az iszlám, a keresztények körében pedig különböző tévtanítások hódították meg az embereket. A helyzet kilátástalan volt, de ő munkához látott.

Szükségszerűségből és meggyőződésből teljesen alkalmazkodott az emberek életmódjához. Az ő ruházatukat hordta, az egyik kunyhójukban élt, s étkezési szokásaikat is követte. Bámulatos gyorsan megtanulta az abesszin nyelvet. 1840. január 24-én tartott első prédikációjából kitűnik, hogy már jól beleilleszkedett az emberek gondolkodás- és kifejezőmódjába. (Megszerkesztésekor nyilván jó tanácsadó is állt mellette.) Az afrikai gondolkodásmód és a keresztény-misszionáriusi magatartás mesterműve, és megérdemli, hogy idézzük néhány helyét:

„A szív ajtaja a száj. A szívek kulcsa a szó. Amikor kinyitom a számat kinyitom előttetek a szívemet is. Amikor hozzátok szólok, kulcsot adok nektek a szívemhez. Gyertek hát és nézzétek azt a nagy szeretetet, amelyet a Szentlélek helyezett a szívembe! Szülőházamban hallottam, hogy Abesszínia keresztény ország. Így szóltam ezért apámhoz és anyámhoz: „Apám, anyám, áldjatok meg, mert elutazom.” Ők azonban azt mondták: „Fiam, hová akarsz hát menni?” Így válaszoltam: „Látni akarom szeretett testvéreimet Abesszíniában. Áldj meg ezért, apám, áldj meg, anyám!” „Fiam, tehát magunkra akarsz hagyni minket?” -- „Igen, apám elhagylak; anyám, nem látjuk viszont egymást. Az út hosszú, sivatagokon át kell vándorolnom, ahol oroszlánok és kígyók vannak. Átutazom a tengereken, nem látjuk viszont egymást, mert egykor ott akarok majd meghalni.” Apám sóhajtozott, anyám pedig sírt. Azután megáldottak és így szóltak: „Fiam, menj oda, ahová Isten hív, menj oda, hogy lássad Abesszínia keresztényeit. Mondd meg nekik, hogy mi is szeretjük őket, mert különben nem ajándékoznánk oda nekik szeretett gyermekünket.” Útközben így szóltam Istenhez: „Ne engedj meghalni, mielőtt a hangjuk csengését nem hallom!”

Testvéreim, ha a véretem akarjátok, a tiétek. Ha azonban nem akarjátok, hogy meghaljak, egész életemet értetek áldozom. Egyszerűen hozzátok tartozom. Ha szegények vagytok, a segítségetekre sietek. Ha mezítelenek vagytok, felruházlak benneteket. Ha éheztek, odaadom nektek kenyerem felét. Ha betegek vagytok, ápollak titeket és az ágyatok mellett virrasztok. Ti vagytok az apám és az anyám, ti vagytok a testvéreim. Tudjátok, mi rejlik a szívemben? Hogy örülnék, ha megmutathatnám

nektek! Ott van először is Isten, utána pedig ott vagytok ti. Igen, a szívem teljesen Abesszínia egyházáé. Ha megkérdeznék titeket: 'Miféle idegen ez?', ezt mondjátok: „Rómából való keresztény, aki jobban szereti Abesszínia keresztényeit, mint a barátait, mint apját és anyját, s mindent elhagyott, hogy eljöheszen az abesszinekhez, hogy megmondja nekik: mennyire szereti őket." Ha tehát szükségetek van rám, hívjatok, és én sietek hozzátok. Minden órában, minden pillanatban hozzátok tartozom, teljesen hozzátok. Uram, akinek a jelenlétében állok, te tudod, hogy nem hazudok."

Érthető, hogy Jusztin ilyen lelkülettel gyorsan megnyerte az emberek és Ubie fejedelem bizalmát is. Ez utóbbi megbízta, hogy küldöttséget vezessen Kairóba. Jusztin kikötötte, hogy ezt a küldöttséget Rómába és Palesztinába is elviszi s ezt meg is engedték neki. Tizennégy hónapon át kellett elviselnie az utazás nehézségeit, társai fáradtságát és kedvetlenségét.

Miután visszatért, megszokott életét folytatta. Vállalta a nappal hőségét és az éjszaka hidegét, maga gyűjtötte össze tűzifáját, amit egyébként csak a rabszolgák és asszonyok tesznek, megtartotta a római és az abesszin egyház böjtjeit, fáradozott a betegek érdekében, és nem rettent vissza veszélyes utaktól sem, egész éjszakákat töltött imádságban. A szentmiseáldozat volt öröme és támasza. Nem akart semmi mást, mint önmagát feláldozni, mint ahogy Krisztus is feláldozta magát.

1844-ig száz hívőt gyűjtött maga köré. Számuk növekedett, és más helyeken is alakultak katolikus közösségek. 1845-ben megnyitott egy kis szemináriumot bennszülött papok kiképzésére (lásd: Boldog Ghebre Mihály, 471. o.), de még ugyanabban az évben elindította a katolikusok üldözését a kopt Szalama abuna (érsek). Sokakat bebörtönöztek vagy száműzetésbe küldtek, és sokan megtántorodtak, mégis 1853-ban már 5.000 volt a keresztények száma.

Jusztint időközben püspökké nevezték ki. A kapucinus püspök és későbbi bíboros, Guglielmo Massaia (1809--1889), akire 1846-ban rábízta Dél-Abesszínia misszióját, felkereste a kollégáját, hogy felszentelje. Jusztin először vonakodott. Nem ez volt az első és utolsó eset az Egyház történetében, hogy bátor emberek visszariadtak az ilyen tehertől. Massaiának minden meggyőzőkészségére szüksége volt, hogy bebizonyítsa: tartozik az Egyháznak a hivatal elvállalásával, hogy az ilyen veszedelmes időkben legyen az országban egy püspök, aki felszentelheti a bennszülött papokat. Jusztin végül beleegyezett, s 1849. január 7-én szentelték püspökké, mégpedig éjszaka, mert érvényben volt az a törvény, amely szerint római püspök nem léphet az országba.

Az egyes fejedelmek türelmének vége szakadt, amikor 1854-ben Szalama abuna császárrá koronázta a törtető Kasszát; az egész országban üldözték a római keresztényeket. Jusztin püspököt fogságba vetették, majd kiengedték, még egyszer bebörtönözték, végül pedig kiutasították az országból. A tengerpart felé tartva halt meg a sivatagban a kimerültségtől. Massaia bíboros ezt írta róla: „... az abesszíniai misszió megalapítója, Kelet-Afrika fáradhatatlan apostola, a hithirdetők tanítója, a bátorság és önmegtagadás mintaképe..." 1939-ben boldoggá, 1975. október 26-án szentté avatták.

LOYOLAI SZENT IGNÁC

Július 31.

*Loyola, 1491. +Róma, 1556. július 31.

1521 pünkösd vasárnapján a francia tüzéség Navarrában tűz alá vette Pamplona citadelláját, és egy ágyúgolyó súlyosan megsebesítette az egyik baszk nemesembert, Inigo Lopez de Loyolát, aki a spanyol király szolgálatában állott. Ez az esemény Franciaország és a Habsburg-ház harcában, amely az egész korszakra rányomta a bélyegét, alig számított valamit, mégis történelmi jelentőségű: ez a kő ágyúgolyó szolgált indítékul ahhoz, hogy Inigo de Lopez a spanyol király szolgálatát fölcserélje Krisztusnak, az ég és föld Urának szolgálatával, és így Inigo lovagból Szent Ignác váljon.

Ignác Guipuzcoas tartomány egyik baszk nemesi családjának sarja, amely ősidők óta ezen a titokzatos tájon, a birtokain gazdálkodva élt. A napvilágot 1491-ben látta meg, közelebbről nem tudjuk, mikor; a tizenkét testvér közül ő volt az utolsó. Mint egy spanyol nagyúr apródja, s később mint fiatal tiszt, dicső jövőről álmodozott. Később maga is megvallotta: „Örömet talált abban, hogy gyakorolja a fegyverforgatást, és azt a hiú vágyat melengette a szívében, hogy dicsőséget szerez magának". És amint későbbi bizalmasai utalnak rá, bátor volt „a játékban, a nők körüli forgolódásban, a verekezésben és a hadakozásban. Megkísértette a test, és le is győzte."

A sebesülés azonban véget vetett a becsvágyó nemes érvényesülésének. Sebesült lába, hiába tettek meg mindent az orvosok, rövidebb lett. Hosszú ideig kellett feküdnie otthon, Loyolában a kastélyukban. Olvasnivalót kért, de csak Jézus élete volt kéznél egy karthauzi szerzőtől, Szász Rudolftól és egy Szentek élete. A sebesült először kedvetlenül lapozgatta őket, de aztán egyre jobban elámult, s végül egészen e művek hatása alá került. Maga adott később számot erről a sorsfordulót jelentő új, nagy élményről: „Amikor evilági gondolatokat forgatott magában, ezek nagy örömeire voltak. De amint elfáradt, és elterelődött róluk a figyelme, kedvetlen lett, és úgy érezte, mintha teljesen kiszáradt volna. Hanem amikor arra gondolt, hogy mezítláb elzarándokol Jeruzsálembe, és vad salátaféléken fog élni, vagy egyéb önmehtagadásokat vállal, ahogy a szenteknél olvasta, nemcsak addig talált vigaszt, míg ezeknél a gondolatoknál időzött, hanem később is megelégedett és vidám maradt, amikor már nem forogtak effélék a fejében. És megtanulta, mi a különbség a Sátán lelke és az Isten Lelke között. És ez volt az első elmélkedése az isteni dolgokról.”

Innen azonban még hosszú volt az út, amíg Ignác világosan felismerte, mit akar tőle az Isten. Amikor félig-meddig már felépült, először egy karthauzi kolostor magányára gondolt. Aztán -- még mielőtt tisztába jött volna magával -- elzarándokolt a Szűzanya kegyhelyeire, Aranzazuba és Montserratba. Ez utóbbi közelében fekszik Manréza, ahol először csak rövid ideig akart maradni, de aztán majdnem egy egész esztendő eltöltött. Ez egyrészt a vigasztalások ideje volt, másrészt pedig a már-már kétségekig fokozódó lelki gyötrődésé, illetőleg a misztikus átalakulása. Ignác maga később így jellemezte ezt az időszakot: „Manrézában Isten úgy bánt velem, mint egy tanítómester a gyerekkel, és megsérteném Isten fölségét, ha kételkednék benne, hogy Isten bánt így velem.” Itt élte át élete legnagyobb kegyelmét, amelyről harminc esztendővel később így számolt be: „Miután ment egy darabot az úton, leült a Cardoner-folyóval szemben. Ekkor kezdett a szeme megnyílni. Nem mintha valami arcot látott volna, hanem sok mindent felfogott és megértett, a lelki életet, a hitet és a teológiát illetően. Ezt olyan nagy világosság követte, ami mindent más fényben mutatott. Képtelenség részleteiben számot adni arról, amit akkor meglátott. Csak úgy lehet összefoglalni, hogy értelmében nagy világosság támadt. Ha egybeveszi azt a kegyelmi segítséget, amelyet több mint 62 éves koráig élete egész folyamán Istentől kapott, és ehhez hozzáadja, amit valaha is tudott, akkor se tartja ezt annyinak, mint amennyit ekkor egyetlen alkalommal kapott. Az élmény annyira hatott rá, hogy lelkében a fény nem aludt ki. És úgy érezte, mintha más emberré vált volna.” Itt, Manrézában született a Lelki gyakorlatok című könyve, amely segítségével volt abban, hogy átformálja a világot.

Ignác először koldusként Rómán és Velencén át a Szentföldre zarándokolt. Az volt a szándéka, hogy ott marad, és hirdeti a hitetleneknek az Evangéliumot, de ez lehetetlennek bizonyult. Más kellett határoznia, amit később visszatekintve így írt le: „Miután a zarándok felismerte, hogy nem az az Isten akarata, hogy hosszabb ideig Jeruzsálemben maradjon, állandóan azon töprengett, hogy mit kell tennie. Végül arra a meggyőződésre jutott, hogy egy ideig tanulnia kell, ha segíteni akar a lelkeknek.” Ebből következően visszatért és több mint tíz évet szentelt a tanulásnak Barcelonában, Alcalában, Salamancában és Párizsban. A gyerekekkel be kellett ülnie az iskolapadba, hogy latinból az elemi ismereteket elsajátítsa; végül a magister artium fokozatig jutott el. Közben azonban az embereknek is nagy figyelmet szentelt: egyenként odaadta nekik a Lelki gyakorlatokat, és ezzel hozzásegítette őket életük megváltoztatásához.

Ez a világi apostolkodás újszerűségénél fogva felkeltette a hivatalos egyházi körökben a gyanakvást. Igaz vallásosságát és azt a személyes lelki gondozást, amit folytatott, újra meg újra megvizsgálta az inkvizíció. Hosszú kihallgatásoknak vetették alá, s két ízben be is börtönözték. Minden alkalommal fölmentették. Mégis az a tény, hogy a vizsgálatot megismételték, arra vallott, hogy szembekerült a hagyományos formákkal és nézetekkel, vagyis, hogy újíto az Egyházban. Ám az egyházi tekintéllyel való összeütközései nem ingatták meg Ignácot abban a meggyőződésben, hogy helyes úton jár, de ugyanígy az Egyházhoz való hűségét sem csorbították. Minden esetben ugyanazt a magatartást tanúsította: egyfelől alárendelte magát az Egyház hierarchiájának, amelynek tekintélyét magától értetődően elismerte, másfelől viszont törekedett rá, hogy az ügy érdekében védje jogait és jó hírét. Más szóval: az egyházi tekintéllyel szemben Ignác nem tanúsított felforgató magatartást, de megalkuvó sem volt soha.

Már Barcelonában „fölébredt benne a vágy, hogy néhány embert közösségbe gyűjtsön, akikből aztán Jézus Krisztus harsonái lehetnek volna”, de az első kísérletei nem jártak eredménnyel. Csak Párizsban sikerült neki közösséget összekovácsolnia az első társakból, név szerint ezekből: Xavéri Ferenc, Petrus Faber, Diego Lainez, Simon Rodrigues, Nicolas Bobadilla, Alfonso Salmeron. Mind elvégezték Ignácnál a lelki gyakorlatot, és arra a következtetésre jutottak, hogy -- amint Lainez megfogalmazta -- „teljesen szakítanak a világgal, és a szegénység és a kereszt útjára lépnek”. 1534. augusztus 15-én közös fogadalommal pecsételték meg szövetségüket Párizsban, a mártírok kápolnájában: teljes szegénységben és szüzességben Istennek szolgálnak, segítenek a lelkeknek, és elmennek a Szentföldre; ha azonban egy éven belül nem sikerül oda eljutniuk, vagy ha nem maradhatnak tartósan Palesztinában, akkor Rómában felajánlják szolgálataikat a pápának, „hogy Krisztus a helytartója által mutassa meg nekik szolgálatának útját”.

Elhatározták, hogy véget vetnek Párizsban tanulmányaiknak, s 1537 tavaszán Velencében találkoznak, hogy innen induljanak a Szentföldre. Míg az időpont elérkeztére vártak, június 24-én Ignácot és társait pappá szentelték; de első szentmiséjét Ignác Betlehemben akarta bemutatni. Megtudták, hogy bár harmincnyolc esztendeje nem volt rá példa, abban az évben nem indul zarándoklat a Szentföldre, mert küszöbön áll a háború a törökökkel. Így a fogadalom második része lépett érvénybe: a pápa rendelkezésére bocsátják magukat.

Róma felé tartva, az utolsó pihenőhelyen Ignác belépett La Storta félig-meddig dűledező kis templomába, és itt egy látomásban megkapta útjára a jóváhagyást: nem Jeruzsálem a cél, hanem Róma. Rómába érve társaival együtt felajánlotta szolgálatait III. Pál pápának, és első szentmiséjét is itt mutatta be 1538 karácsonyán a Santa Maria Maggiore- bazilikában, a Jászol oltáránál. Itt latolgatták jövőjüket a párizsi magiszterek, akiket a nép „zarándok papok”-nak vagy „reform-papok”-nak nevezett el. S hosszas tanácskozás után elhatározták, hogy közösségüket fenntartják, és szerzetesrenddé alakítják át, amelynek „Jézus Társasága” lesz a neve. 1540. szeptember 27-én elkészült a Regimini Militantis Ecclesiae című ünnepélyes dokumentum, amellyel III. Pál pápa jóváhagyta az új alapítást. Miként várható volt, társai egyhangúlag Ignácot választották meg első generálisuknak. Igaz, ő megkísérelte, hogy kitérjen előle, de meg kellett magát adnia, és vállalnia kellett a társaság terhét az elkövetkező tizenöt esztendőre, egészen haláláig. A társaság tagjai „könnyes szemmel adtak hálát Istennek, amiért jóságában idáig vezette őket, és a különféle nemzetek fiait egyetlen testté forrasztotta össze, nekik pedig megengedte, hogy ezt a napot megérjék”.

Tízévi munka után az alapító szilárd szervezeti keretet adott a társaságnak a Konstitúcióval, melynek megalkotása közben így járt el: „minden nap misézett, és közben Isten elé terjesztette azt a pontot, amivel épp foglalkozott. Utána imádságba merülve gondolkodott rajta. És az imádságot is és a misét is mindig könnyek közt fejezte be.” A szabályokat alapos megfontolás után alakította ki, megfogalmazásukhoz természetesen figyelembe vette tapasztalatait, társai véleményét és tanulmányozta más rendek történetét is.

Miközben alapítása belső megszervezésén és kiépítésén fáradozott, Ignácra nehezedett a számban egyre gyarapodó és mind messzebbre kiterjedő Jézus Társasága összes gondja. A társaság csakhamar elterjedt egész Európában; Indiában és Távol-Keleten az első jezsuiták elkezdtek a missziós munkát. A generális magas követelményeket támasztott fiaival szemben. Maga és társai számára irányt szabott ezekkel a szavaival: „Ennek a világnak a dolgait megvetni nem nagy dolog, ellenben az Isten dolgaiban gondatlanul eljárni, az egyszerűen túrhetetlen.” Létrejöttek és az egyházi megújulás központjaivá váltak az első jezsuita kollégiumok. Ebben a Collegium Romanum, a Római Kollégium járt elől, amely a Társaságon belül minden teológiai képzés mintájául szolgált, valamint a Római Német Kollégium, a későbbi és mindmáig működő Collegium Germanicum-Hungaricum.

Ignác, bár folytonosan betegeskedett, fáradhatatlan volt. Egyszer maga is megállapította: „Harminc esztendő alatt akár esett, akár fűjt, semmi nem tartott vissza attól, hogy az Isten szolgálatára tervbe vett munkát órára pontosan el ne kezdjem.” Ehhez hozzá lehet fűzni: és hogy be is fejezze.

1556. július 31-én véget ért Ignác földi élete. Egy titkár azt írta, hogy úgy halt meg, mint bárki más. De műve, a Jézus Társasága, az öntudatra ébredő és megújuló Egyháznak ez a fontos bázisa szilárdan állt. Kb. ezer tagja volt. Jelentősége azonban messze felülmúlta a tagok számát.

Egy bizalmas barátja azt a szellemet, amely Ignácot áthatotta, és amelyet a Lelki gyakorlatokkal és a Konstitúcióval a Társaságnak is átadott, ezekkel a szavakkal jellemezte: „Ignác atyánkban nagyszerű természet és átfogó szellem párosult. Ezeknek az adottságoknak a birtokában, és Urunk kegyelmével minden erejét latba vetette, hogy nagy dolgokat vigyen végbe, és minden tette csupa tűz volt. Akár a Társaságot nézi az ember, amelyet alapított, akár a Lelki gyakorlatokat, úgy találja, hogy csupa életet árasztó szeretet, csupa lobogás, soha nem nyugvó buzgalom, állandó felhívás és ösztönzés a lelkek tetteire kész megsegítésére. Nem látjátok, hogy háborúban állunk, hogy a csatatéren vagyunk? Isten szolgálja nem lehet lusta!” Szent Ignácra semmi sem lehet jellemzőbb, mint életének, a Lelki gyakorlatok egész szellemének és a rendi szabályok fő irányvonalának rövid, de találó foglalata: Omnia ad maiorem Dei gloriam -- Mindent Isten nagyobb dicsőségére!.

Ignácot 1622-ben avatták szentté, s ünnepét a következő évben felvették a római naptárba.

A szent tűz emberének -- így fordíthatnánk le a nevét -- az életéből, aki mindent Isten dicsőségére tett, saját írásai és társainak, valamint a kortársaknak a följegyzései szolgálnak -- megindító -- dokumentumokat.

Életének „szélsőségessége” mindjárt szembetűnik, ha ifjúkora a följegyzésekből megelevenedik előttünk: „A Loyola család egyike volt a haza legvégzetesebb sorsú családjainak... Inigo életvidám és elegáns ifjú volt, kedvelte a pompát az öltözködésben, és szeretett nagy lábon élni, büszke volt divatos, szőke hajára, és nagy gondot fordított a körmeire... Hozzá volt szokva, hogy páncélban járjon, vállig érő hosszú haját, két színű, felhasított öltözetet és tarka baretet hordott.” -- Az egyik akta beszámol a huszonnégy éves Inigo „éjszakai kilengéseiről és súlyos visszaéléseiről, amelyeket tudatosan követett el, az álnokságtól sem riadva vissza. Kemény és hajthatatlan akarata csak a betegágyon mutatkozott meg. Az ágyúgolyó által szétroncsolt csont rosszul forrt össze. De ő nem akart nyomorék maradni, ezért műtétet kért az orvosoktól. Anélkül, hogy elkábították volna, újra eltörték a csontját. Egyetlen jaj sem hagyta el ajkát, csupán összeszorított öklei árulták el, mennyit szenvedett. Amikor a sebek begyógyultak, kiderült, hogy a jobb lába rövidebb a balnál, és hogy egy csontdarab a térde alatt kiáll. Hogy tovább viselhesse elegáns tiszti csizmáját, amely úgy állt rajta, mintha ráöntötték volna, lefűrészeltette a kiálló csontot, a rövidebb lábát pedig nyújtatta -- heteken át mozdulatlanul feküdt a vas szerkezetben -- hogy újra tudjon táncolni, lovagolni és vívni.

Öszvérháton ment fel Montserratra, amelynek tetején egykor a grál lovagok vára állt, most pedig zarándokhely a „Fekete Madonna” tiszteletére. Itt fordult el Ignác a világtól, úgy, ahogy azt a lovagregényekben olvasta: életgyónást végzett, a kolostornak ajándékozta az öszvért, a ruháját odaadta egy koldusnak, a Madonnának pedig felajánlotta a fegyverét, és egy egész éjszakát ott töltött előtte állva. Másnap a korai mise után elindult a Szentföldre, de csak Manrézáig jutott el. Durva zsákvászonból varrott köntösben koldulva járta a kis utcákat. A lábán hancssarut viselt, a kezében vándorbot volt, rajta tökkulacs. A haját és a körmeit elhanyagolta, így akarta korábbi hiúságát jóvátenni. Az utcagyerekek visongtak, amikor meglátták, és így kiabáltak utána: „Zsák papa!” Egy csipkebokorral benőtt barlangban oly kegyetlenül megkínozta magát, hogy kétszer is közel került a halálhoz. De utána csodálatos világosságban lett része.

Jeruzsálemből hazatérve Ignác nekiállt a tanulásnak, de túl korai lelkipásztori buzgalma hátráltatta és sok bajba keverte. Így például Barcelonában majdnem megölték, amiért egy egész zárdát meg akart reformálni. Az apácák ugyanis addig szabadon fogadták tisztelőiket, az udvarlók pedig -- szórakozásuktól megfosztva -- bosszút esküdtek és felbéreltek néhány mór rabszolgát. Ezek rátámadtak Ignácra és kísérijére, és úgy összeverték őket, hogy a kísérije belehalt, Ignác pedig eszméletét veszítve maradt az utcán.

Amikor az egyetemista Ignácot nagy buzgalmaért, amely a hagyományos egyházi keretbe nem illett bele, az inkvizíció letartóztatta, segítséget ajánlottak neki, de ő elutasította: „Az, akiért idekerültem, majd kiszabadít, ha ez akarata szerint lesz.” Az egyik látogatójának, aki fölkereste a börtönben, és együttérzett vele, ezt mondta: „Ezzel csak azt áruljátok el, hogy ti nem vágytok arra, hogy Krisztus szeretete egészen foglyul ejtsen benneteket. Azt hiszitek, hogy a börtön a legnagyobb rossz? Nincs annyi bilincs Salamancában, amennyinél Isten iránti szeretetből ne kívánnék még többet viselni.”

Vonzó erejének Párizsban sem tudtak ellenállni, így itt is szemére vetették, hogy a követőit -- szegényeket! -- teljesen megőrjítette, meg hogy eretnek és varázsló, aki a máglyára való. Egy alkalommal Ignác a barátaival nem az előadásokra, hanem templomba ment. Emiatt a rektor olyan haragra gerjedt, hogy elhatározta: az engedetlen diákokat sújtó büntetést alkalmazza. A teremben már együtt voltak a diákok, a nyilvános kizárásra várva. Akkor belépett a rektor Ignáccal, s hirtelen letérdelt előtte -- így kért könnyes szemmel bocsánatot. Az egybegyűltek, akiknek Ignác megaláztatását kellett volna végignézniük, győzelmeik lettek a tanúi.

Miután tanulmányait befejezte és a Szentföldön nem tudta tervét megvalósítani, a köréje gyűltek közösen elhatározták, hogy a pápa rendelkezésére bocsátják magukat. Róma felé tartva az utolsó állomásukon, La Stortában Ignác belépett a félig-meddig összedőlt kis templomba. Amit itt átélt, közölte egyik útítársával, Lainezzel, aki így számol be róla: „Amikor Sziénából Róma felé tartottunk, történt, hogy atyánk sok lelki vigaszban részesült. Elmondta nekem, hogy olyan volt, mintha az Atyaisten ezeket a szavakat véste volna a szívébe: ŐRómában részesültök kegyelmemben. ŐAtyánk nem tudta, mit jelentsenek ezek a szavak, azért hozzátette: ŐNem tudom, mi történik velünk Rómában, lehet, hogy keresztre feszítenek bennünket. ŐAztán azt mondta, az történt, mintha látta volna Krisztust a vállán a kereszttel, és mellette az Örök Atyát, aki ezt mondta: ŐAzt akarom, hogy ezt (ti. Ignácot) fogadd szolgálóddá! ŐJézus tehát szolgálatába fogadta, s ezt mondta neki: ŐAzt akarom, hogy nekem szolgálj! ŐEzután Jézus nevére nagy áhítat töltötte el, és ezért azt akarta, hogy a társaságát Jézus Társaságának hívják.”

A Társaságot illető eszméi teljesen „középkoriatlanok” voltak, de épp azt testesítették meg, amire az Egyháznak -- a jövőt tekintve -- szüksége volt. Ehhez tartozott az is, hogy a páterek közül senkinek sem volt szabad semmiféle tisztséget elfogadnia.

Ferdinánd császárnak ezt írta Ignác: „Ha elfogadnánk, magunk ásnánk meg a sírunkat... A világ olyan romlott, hogy ha csupán megfordulnának a közülünk valók valamelyik udvarban, akár a pápánál, akár a hercegeknél, vagy a kardinálisoknál, vagy pedig a nemesembereknél, már híre terjedhetne, hogy becsvágyó törekvéseink vannak.”

Ugyanígy, mivel Ignác ellene volt mindenfajta fizikai, vagy erkölcsi kényszernek, egy jezsuita sem lehetett soha tagja az inkvizíciónak.

A társaság hatását egy vád is mutatja, amelyet valaki a pápánál emelt, de akaratlanul is fején találta a szöveget: „Ezek a papok az egész világot meg akarják reformálni.”

Ignácot „világi misztikája” (K. Rahner) arra készítette, hogy ennek a világnak a dolgait is örömmel elfogadja. Amikor Lainez egy alkalommal azt bizonygatta, hogy a földet készen volna rögtön fölcserélni az éggel, Ignác ezt válaszolta neki: „Én a helyedben inkább itt maradnék lent, és dolgoznék az Isten dicsőségére.” Ugyanebben a szellemben az imádság túlbecsülésétől is óvott: „Az imádság csak az egyik módja az Isten dicséretének; minden teendőkben és munkánkban meg kell találnunk Istent. Aki mindent Isten nagyobb dicsőségére tesz, annak minden imádság.” Ebben az értelemben tanácsolja Ignác: „Őrizd meg minden dologban a lélek szabadságát. Ne kacsintgass az emberek felé, hanem legyen a lelked annyira szabad, hogy mindig meg tudd tenni az ellenkezőjét is.”

Ignác szerette, ha az arcok derűsek körülötte. „Nevessetek, és erősek lesztek!” -- szólt oda a testvéreinek, és az egyiknek ezt mondta: „Örülök, hogy mindig azt látom, hogy nevetsz. Amíg a szabályokat megtartod, nem lehetsz soha túlságosan vidám.” Egy másikat, aki nagyon kedvetlen volt, azzal vidított fel, hogy eljárat neki egy baszk táncot. És amikor látta, mekkora étvágygal kebelezi be az egyik társa az ebédet, arra bátorította, hogy csak „folytassa, táplálkozzon jól, hogy erős legyen, és tudja szolgálni Istent és a Társaságot”.

„A kis spanyol, aki egy kicsit bicegett és oly élénkek voltak a szemei”, maga is vidám ember volt. Szerette a kertet és a virágokat. Nyári éjszakákon szívesen elidőzött szobája erkélyén, és nézte a csillagos eget „hogy mindenben megtalálja, mindenben szeresse Istent, benne pedig mindent.”

Az ellenségei iránt is szeretettől vezérelt okosságot tanúsított. Amikor a spanyol inkvizítor, Barbaren azzal fenyegetőzött, hogy minden spanyol jezsuitát máglyára küld mint eretneket, Ignác ezt üzenté neki: „Ha azt mondja, hogy a mieinket Perpignantól Seviláig mind elégeti, akkor válaszképpen azt

kívánom neki, hogy őt is, barátait és ismerőseit is, nemcsak Perpignantól Sevilleig, hanem szerte a világon, gyújtsa lángra a Szentlélek, hogy egészen elégye mindnyájan eljussanak a tökéletességre, és egykor nagy dicsőségben legyen részük az Isteni Fölség országában."

1555-ben Caraffa kardinális lépett IV. Piusként a pápai trónra. Amikor Ignác ezt megtudta, elsápadt, a csontjai pedig szinte remegtek, mert ezzel a kolerikus emberrel hadilábon állt. S valóban, a pápa csakhamar megvonta a működési engedélyt a Német Kollégiumtól. Jóllehet Ignácnak nem volt pénze, és a pápa magatartását látva azok is tétováztak, akik anyagiilag támogatták a kollégiumot, kijelentette: a házat magára vállalja, s inkább adják el őt magát rabszolgának, semmint hogy a németjeit cserbenhagyja.

Egyik este Ignác hívta a titkárát, aki épp néhány tengerentúli levéllel volt elfoglalva, és arra kérte, menjen el a pápához, és kérje számára és egy másik súlyosan beteg páter számára a betegeknek szóló áldást. A titkár meglepődött, s azt gondolván, hogy nem olyan sürgős még ez, elodázta a dolgot. „Jó -- mondta Ignác higgadtan --, ahogy akarja. Egészen magára bízom magam." Másnap reggel már épphogy csak lélegzett. A betegápoló testvér rohant a gyóntatóhoz, a titkár meg a pápához. De mire visszaértek, Ignác már halott volt. Szerényen „kilopakodott" a világból, nem csupán a halálos ágy körül összegyűlő gyászolókról és az alapító mindenfajta pózáról, de még a szentségekről is lemondott. Ifjúkora önzése teljes önzetlenséggé alakult át -- ezt mutatta a halála. Valóra váltotta tanítását: „Ha egyszer a szívünk megváltozik, nem csoda, hogy utána általunk a világ is megváltozik."

Istenünk, ki arra rendelted Loyolai Szent Ignácot, hogy megdicsőítse nevedet a földön, kérünk, engedd az ő közbenjárására, hogy akik példája nyomán küzdenek Egyházadban, vele együtt kiérdemeljék a koronát a mennyben!